

Mötesbok: Individ- och familjenämnden (2026-03-18)

Individ- och familjenämnden

Datum: 2026-03-18

Plats: Folkets Hus

Kommentar:

Dagordning

Tid: Onsdagen den 18 mars kl. 08.30

Plats: Folkets Hus

Upprop

Beslut om justeringstid

Allmänna ärenden

45/26 Godkännande av dagordning och frågan om anmälan av jäv	3
46/26 Ekonomirapport februari	4
47/26 Planeringsdirektiv individ- och familjenämnden 2027	19
48/26 Statsbidrag till kommuner 2026 för habiliteringsersättning	200
49/26 Plan för uppföljning av externa utförare 2026	205
50/26 Översyn av nämndens egenkontroll och uppföljning av kvalitet	218
51/26 Nämndinitiativ (L)- Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn	241
52/26 Revidering av individ- och familjenämndens delegationsordning 2026	251
53/26 Uppföljning handlingsplan suicidprevention 2026	299
54/26 Sammanträdestider individ- och familjenämnden 2027	339
55/26 Återkoppling kurser och konferenser	344
56/26 Övriga frågor	345

Ärenden under handläggning (ej offentliga)

57/26 Socialdirektören informerar	346
58/26 Anmälan av delegerade beslut/anmälningsärenden individ- och familjenämnden 2026	347

Sekretessärenden

59/26 Konsulentstödda familjehem 25058-Godkännande av leverantör kategori A-B	372
60/26 Anmälan av ordförande beslut	.
61/26 Beslut enligt FB	.

Tjänsteskrivelse

2026-03-09

Individ- och familjenämnden

Diariennr: IFN-2026/00048

Godkännande av dagordning och frågan om anmälan av jäv

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner dagordningen för dagens sammanträde.

Individ- och familjenämnden noterar att jäv föreligger för:

Ärendebeskrivning

Fastställande av föredragningslista för individ- och familjenämnden sammanträde den 18 mars 2026 och fråga om jäv. En ledamot eller en ersättare som är jävig får inte delta i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs.

Beslutsunderlag

Kallelse/föredragningslista 2026-03-18

Beredningsansvarig

Rose-Marie Lång Bäckström, nämndsekreterare

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Rose-Marie Bäckström
Nämndsekreterare

Tjänsteskrivelse

2026-03-09

Individ- och familjenämnden

Diariennr: IFN-2026/00003

Ekonomirapport februari individ- och familjenämnden

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner ekonomirapporten.

Ärendebeskrivning

Sammanfattning

Individ- och familjenämndens resultat för perioden (-7,6 mnkr) förklaras av funktionshinderomsorg (-4,1 mnkr), gemensamma kostnader (+0,9 mnkr), ensamkommande barn (-0,5 mnkr), försörjningsstöd (+0,3 mnkr) samt individ- och familjeomsorg (-4,2 mnkr). Individ- och familjenämndens nettokostnader (318 mnkr) har ökat med 6,0 % (18mnkr) i jämförelse med 2025. För att ha en budget i balans kunde nettokostnaderna öka med 3,3% % (5,5 mnkr) vilket innebär en negativ budgetavvikelse om -7,6 mnkr

Gemensamma kostnader och affärsverksamhet

Individ- och familjenämndens gemensamma kostnader uppvisar ett överskott på grund mindre personalkostnader än budgeterat samt kostnader som förväntas komma under året som ej fakturerats ännu för helårslicenser

Under året har ännu viten utdömts med 27 tkr för kontaktperson och 130 tkr för.

Funktionshinderomsorg

Inom funktionshinderomsorgen beror resultatet (-4,2 mnkr) på flertalet verksamheter och generellt sett handlar det fortsatt om påverkan på verksamhetsområdet i form av minskning av timmar utförda inom hemtjänsten jämfört med budgeterat samt högre kostnader för LSS-boenden.

De HVB placeringar som kostnadsförs mot FO uppvisar en budget i balans. Boendestöd och hemtjänst uppvisar ett kombinerat överskott om sammanlagt 5,9 mnkr. Volymen inom boendestöd har fortsatt öka under året och är nu uppe i 451 individer i februari 2026 jämfört med 198 i januari 2025.

De verksamheter som har störst effekt är hemtjänsten och övriga insatser LSS.

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2026/00003

- Hemtjänst +4,6 mnkr. Året inleds med ett överskott inom hemtjänsten och minskningen av antal timmar mellan februari 2025 och februari 2026 uppgår till 35%. Minskningen mellan januari och februari 2026 uppgår till 700 timmar eller 11,5%.
- Trots att 20 mnkr omfördelades från hemtjänstområdet till övriga områden inom förvaltningen uppvisar hemtjänsten ett stort överskott.
- Boendestöd +1,3 mnkr. Boendestödets överskott växer med +0,3 mnkr mellan januari och februari trots att volymerna fortsätter öka.
- Övriga insatser LSS +0,7 mnkr. Nämnden fortsätter ha låga kostnader för ledsagare och kontaktpersoner men emottar mindre viten.
- LSS-boende -10,7 mnkr. LSS-boende fortsätter vara en ekonomisk utmaning för nämnden där även fast extra resurser tillskjutits så uppvisas ett underskott. Den externa verkställigheten belastas med -9,9 mnkr i kostnader på grund av semesterlöneskuld. Denna kostnad försökte kompenseras i budget men på grund av den nya beräkningen är kostnaderna större än kompensation. Dessa kostnader kommer fortsätta under våren och vända uppåt efter sommaren.
- Personlig assistans LSS och SFB. -0,6 mnkr. Den kraftiga vändningen beror på de årsperiodiseringar som genomförs utifrån relationen mellan nämnden och Försäkringskassan där mer intäkter redovisades i januari än i februari. Den ackumulerade intäktssumman är nu korrekt.

Individ- och familjeomsorg

Underskottet inom individ- och familjeomsorgen (-4,2 mnkr) beror dels på barn- och ungdomsvården (-7,5 mnkr) där behov av konsultstödda familjehem och av extern institutionsvård är fortsatt större än budget med extern institutionsvård som fortsätter se prisökningar även om verksamheten lyckats minska antalet dygn och individer. En mindre ökning av dygns syns jämfört med samma period 2025 men dygnen fortsätter ligga på en lägre nivå än 2024.

Dygnspriserna för placeringar fortsätter vara på en hög nivå och den kostnadsnivå nämnden ligger på nu i dygnspriser för placeringar har stabiliserat sig på denna nivå till stor del på grund av de mer komplexa behov nämnden ser hos individer

Inom vuxna missbruksvården är det ett underskott på (-2,3 mnkr) där nämnden ser att öppna insatser i Umeå ökat och många av dessa insatser

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2026/00003

riktar sig mot tidigare kända individer som blivit äldre. Verksamheten ser att det är fler individer inom lokala verksamheter och placeringar som är billigare i snittdygnspris men volymerna är höga samt budgeten för denna verksamhetsgren låg vilket bidrar till underskottet. Verksamheten har flera lokala verksamheter i planerings och uppstartsstadie vilka kommer att minska kostnaderna på sikt.

Överskottet under administration/ledning/utredning (+5,4 mnkr) beror till övervägande del på pengar från UVTS som budgeterats centralt under IFO området men använts inom verksamheten inom olika aktiviteter vilket redovisas separat i återredovisningen till UVTS.

Ensamkommande barn

Underskottet inom verksamheten för ensamkommande barn (-0,5 mnkr) beror till stor del på kostnader för placeringar av ensamkommande barn. Färre kommuner har skrivit avtal inför 2026 vilket kommer innebära mindre intäkter för nämnden.

Försörjningsstöd

Försörjningsstödet resultat för perioden är (+0,3 mnkr). Januari ser en mindre ökning i mängd hushåll inom försörjningsstöd till 835 från 826 i januari. Det utbetalade beloppet har under februari månad minskat från 7,78 mnkr till 7,6 mnkr.

Analys

Nämnden såg under andra halvan av 2025 en förbättring av resultatet och tendenser till fortsatta förbättringar av resultatet syns.

Den ekonomiska prognosen för helåret 2026 ser en utmanande bild uppvisa sig där placeringsdygnet jämfört med samma period 2025 ligger 31% högre. De höga dygnskostnaderna gör att prognosen sätts till -10 mnkr totalt.

Prognosen bygger på att dygnet stabiliserat sig på denna nivå samt att FO områdets kostnader inom verkställigheten förbättrar sig som tidigare år uppvisat.

Risken för viten inom FO området kvarligger och kan påverka prognosen negativt utifrån.

Beslutsunderlag

Ekonomirapport februari 2026

Beredningsansvarig

Simon Blomberg, ekonomichef

4 av 4

Tjänsteskrivelse

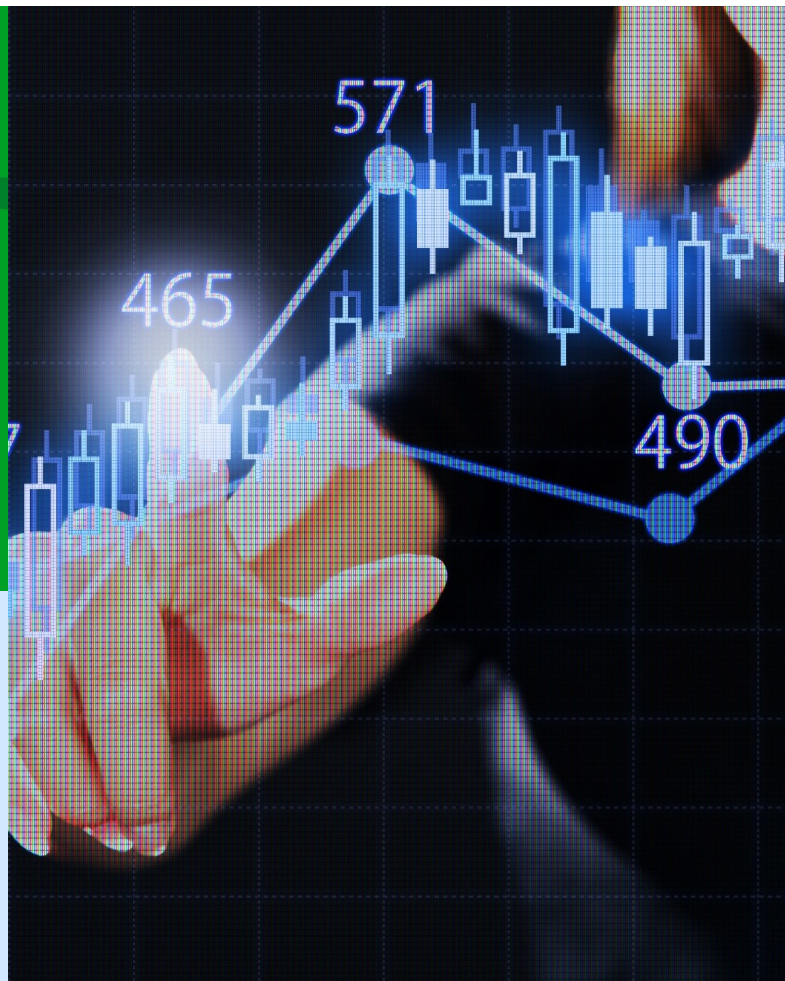
Dnr: IFN-2026/00003

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Simon Blomberg
Ekonomichef

Ekonomisk utveckling 2026

Individ- och
familjenämnden

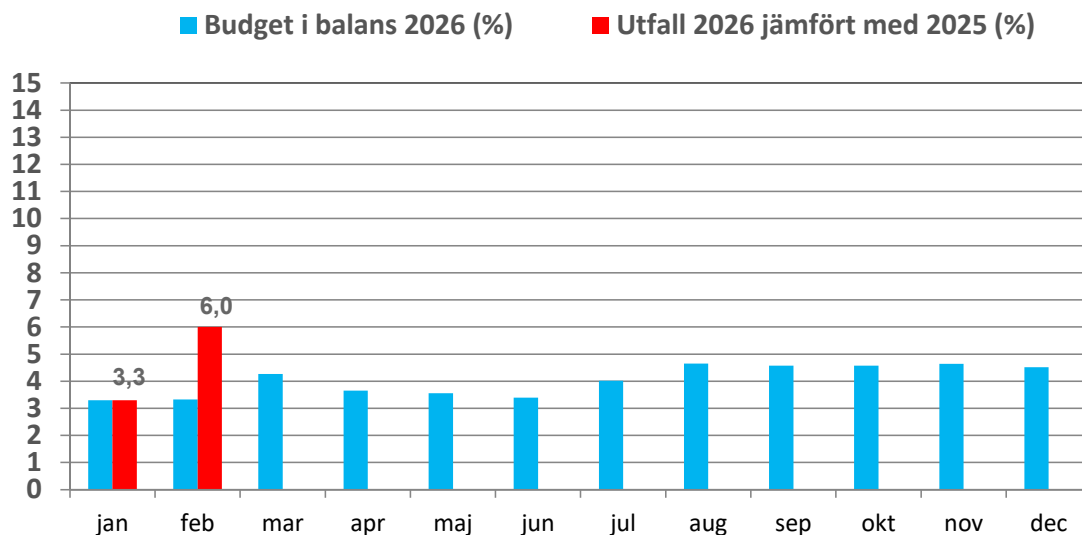

Verksamhetens nettokostnadsutveckling 2026 (ack)

Individ- och familjenämnd

Akkumulerad nettokostnadsökning för perioden uppgår till 6,0%

För en budget i balans kunde nettokostnaden ökat med 3,3%

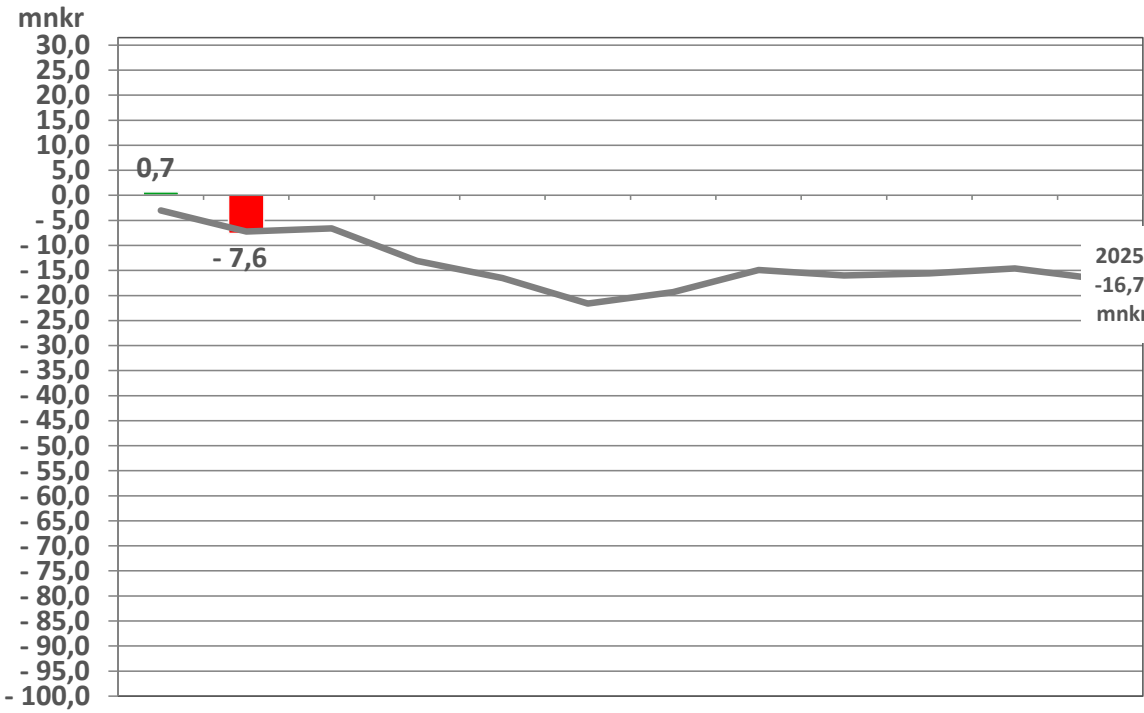

Akkumulerade värden	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Budget 2026 (mnkr)	-155	-310	-464	-624	-785	-946	-1 087	-1 237	-1 395	-1 555	-1 713	-1 872
Utfall 2025 (mnkr)	-150	-300	-445	-602	-758	-915	-1 045	-1 182	-1 334	-1 487	-1 637	-1 791
Budget i balans 2026 (%)	3,33	3,33%	4,27%	3,65%	3,56%	3,39%	4,02%	4,65%	4,57%	4,57%	4,64%	4,52%
Utfall 2026 (mnkr)	-155	-318										
Utfall 2026 jämfört med 2025 (%)	3,3%	6,0%										
Utfall 2025 jämfört med 2024 (%)	4,1	5,2%	3,5%	2,2%	1,7%	3,8%	3,9%	3,5%	3,5%	3,2%	3,1%	3,1%

Verksamhetens nettokostnader: verksamhetens intäkter och kostnader samt avskrivningar

Ackumulerad budgetavvikelse 2026

Individ- och familjenämnden
Årets budgetavvikelse (-7,6 mnkr) innebär en försämring med -0,4 mnkr i jämförelse med samma period 2025 (-7,2 mnkr).

Månadsavvikelse (mnkr)	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
2026	0,7	-7,6										
2025	-3,0	-7,2	-6,6	-13,1	-16,5	-21,6	-19,3	-14,9	-16,0	-15,6	-14,6	-16,7
2024	-3,4	-4,3	-9,9	-23,4	-34,5	-25,6	-21,4	-22,9	-28,8	-36,0	-40,7	-48,1

Budgetavvikelse verksamhet 2026

Ack budgetavvikelse (mnkr)	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	Prognos
1. Funktionshinderomsorg	3,1	-4,1											7,5
2. Individ och familjeomsorg	-2,9	-4,2											-25
3. Försörjningsstöd	0,1	0,3											1
4. Gemensamma kostnader	0,8	0,9											8
Ack budgetavvikelse 2026 exkl EKB	1,1	-7,1											-16
Ack budgetavvikelse 2025 exkl EKB	-2,7	-6,7	-6,0	-12,6	-15,2	-20,2	-17,6	-13,5	-14,0	-13,4	-12,1	-13,8	
5. Ensamkommande barn	-0,4	-0,5											-1,5
Ack budgetavvikelse 2026 inkl EKB	0,7	-7,6											-10
Ack budgetavvikelse 2025 inkl EKB	-3,0	-7,2	-6,6	-13,1	-16,4	-21,6	-19,3	-14,9	-16	-15,6	-14,6	-16,7	

Budgetavvikelse Funktionshinderomsorg 2026 (ackumulerad)

Ackumulerat resultat (mnkr)	Jan	Feb	Mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
1. Funktionshinderomsorg	3,1	-4,1										
- Daglig verksamhet LSS	-0,2	-0,1										
- LSS-boende	-6,0	-10,7										
Varav SoL	-0,1	0,0										
Varav mynd	-2,9	-5,8										
Varav verkställighet	-3,1	-5,0										
Varav viten	0	0										
- Hemtjänst i ordinärt boende	1,8	4,6										
- Boendestöd	1,0	1,3										
- Personlig assistans LSS	0,7	-0,7										
- Personlig assistans SFB	4,9	0,1										
- Övriga insatser LSS	0,7	1,4										
Ackumulerad budgetavvikelse 2026	3,1	-4,1										
Ackumulerad budgetavvikelse 2025	-3,1	0,0	2,7	0,1	-0,9	-2,3	0,3	0,5	1,0	2,4	4,9	6,4

Budgetavvikelse individ- och familjeomsorg 2026 (ackumulerad)

Ackumulerat resultat (mnkr)	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	Nov	dec
2. Individ och familjeomsorg	-2,9	-4,2										
- Administration/ledning/utredning	2,5	5,4										
- Barn- och ungdomsvård	-4,0	-7,5										
- Vuxna missbruksvård	-1,5	-2,3										
- Öppen verksamhet ej bistånd	0,2	0,2										
Ackumulerad budgetavvikelse 2026	-2,9	-4,2										
Ackumulerad budgetavvikelse 2025	-3,7	-6,3	-8,5	-12,9	-14,6	-18,5	-21,9	-24,1	-27,5	-31,5	-34,8	-37,6

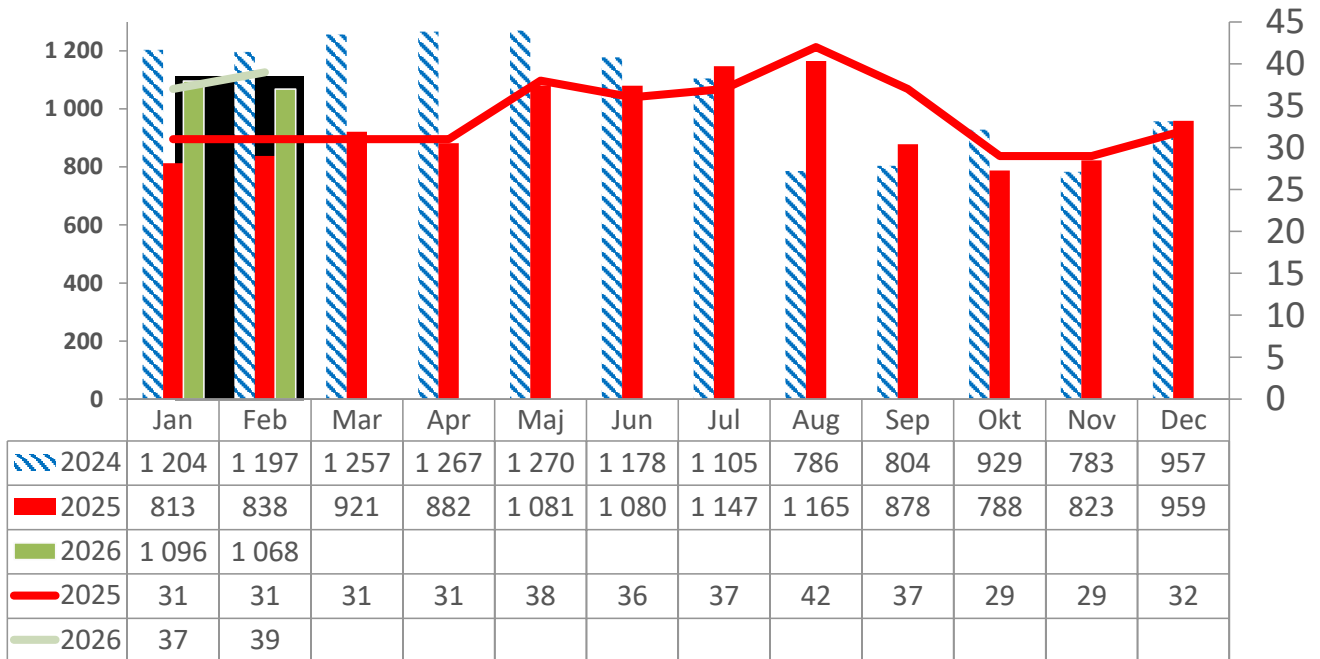
Individ och familjenämnden – Uppföljning barnfattigdom 2019-2026

2018-2026	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Antal hushåll med barn	312	332	347	314	295	256	228	232
- varav ensamstående kvinnor	160	156	169	156	157	136	128	137
- varav ensamstående män	55	69	73	60	58	49	48	49
- varav sammanboende	97	107	105	98	80	70	52	46
Antal barn	553	596	536	503	448	366	377	334
- varav flickor	47,6%	50,2%	47,4%	51,7%	48,9%	50,5%	49,6%	49,7%
- varav pojkar	52,4%	49,8%	52,6%	48,3%	51,1%	49,5%	50,4%	50,3%
Förändring i antal barn	-55	43	-60	-33	-55	-82	11	-43
Förändring i %	-9,0%	8,0%	-10,0%	-6,0%	-11%	-18%	3%	-11%
Genomsnitt antal barn per hushåll	1,8	1,8	1,5	1,6	1,5	1,4	1,7	1,4

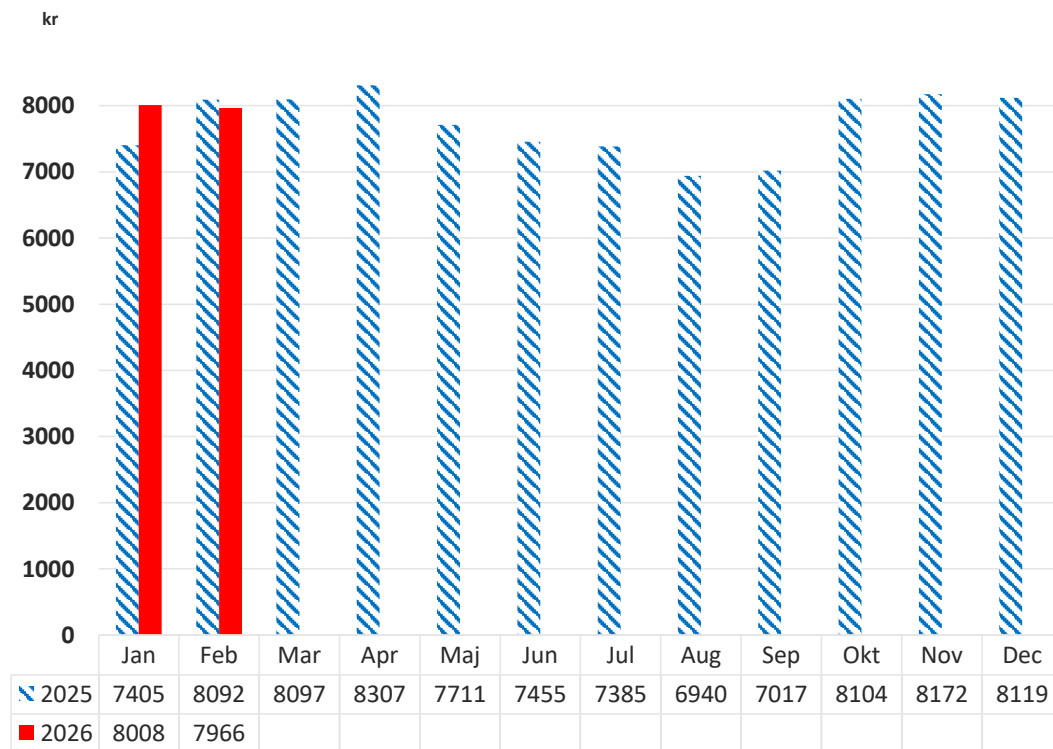
KOMMUN

Antal dygn externt HVB

Antal dygn

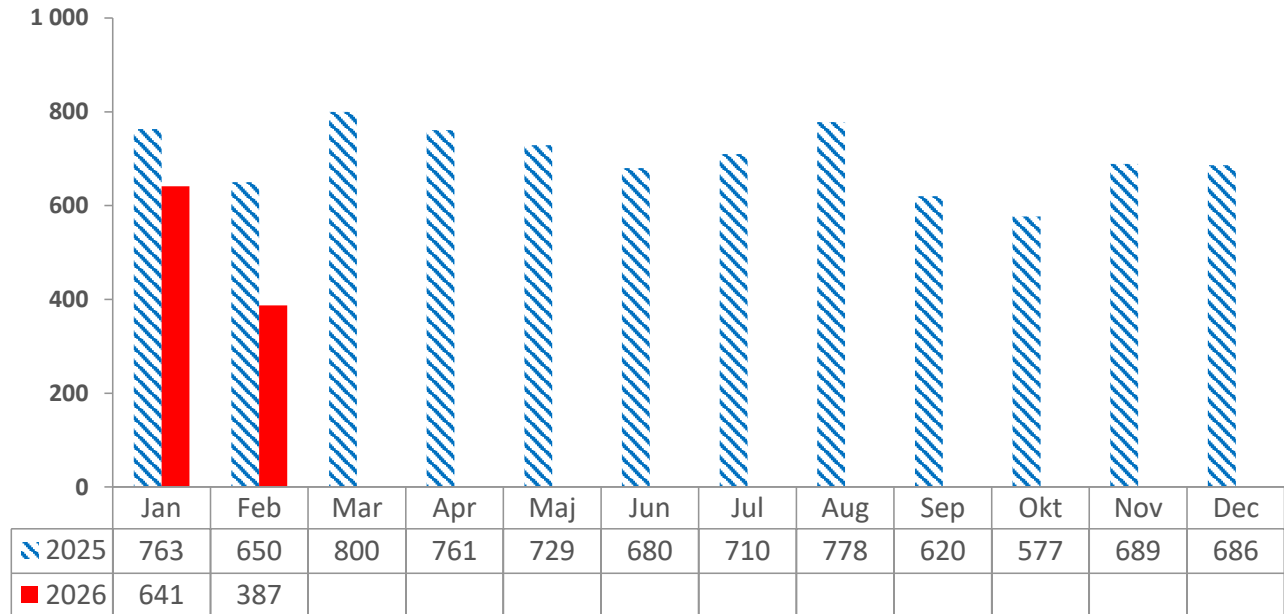

Snittkostnad/dygn HVB

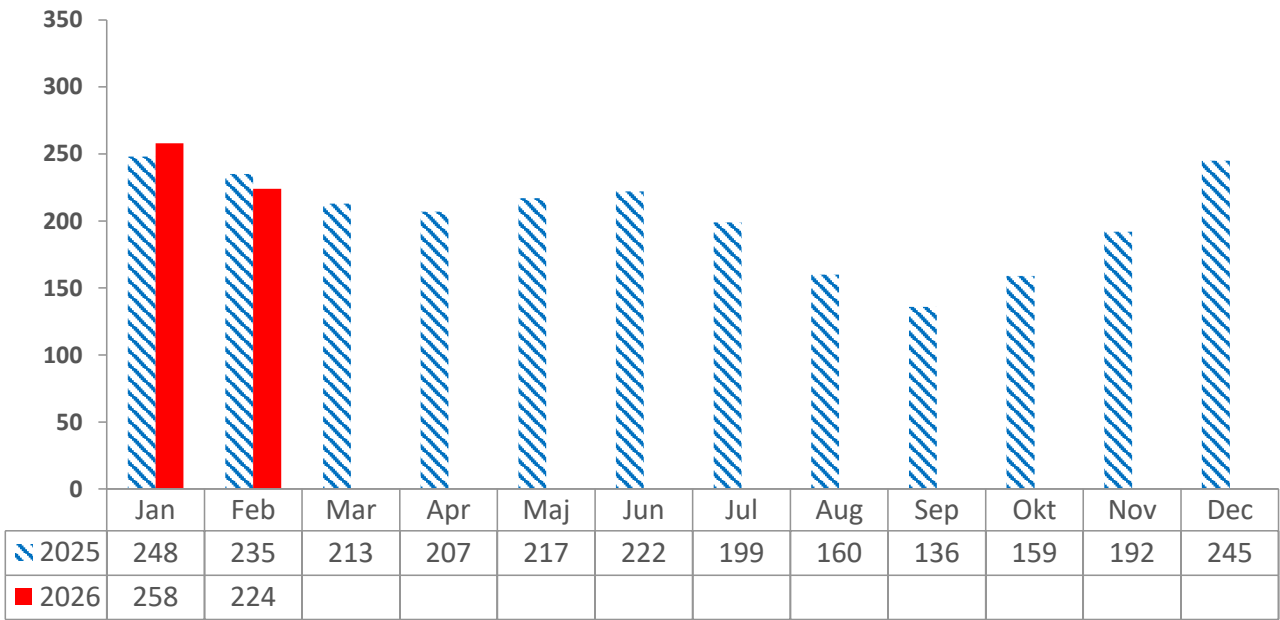
Antal dygn externt HVB (vuxna)

Antal dygn

Antal dygn SIS (vuxna)

Antal dygn

Tjänsteskrivelse

2026-02-23

Individ- och
familjenämndens
arbetsutskott

Diariennr: IFN-2025/00357

Planeringsdirektiv individ- och familjenämnden 2027

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden yttrar sig till stadsledningskontoret i enlighet med förvaltningens förslag till yttrande.

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontorets har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för budget och investeringsprocess sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv för 2027.

I yttrandet besvaras de remissfrågor som enligt anvisning ställt till individ- och familjenämnden.

Beslutsunderlag

Yttrande över planeringsdirektiv individ- och familjenämnden 2027

Protokollsutdrag kommunstyrelsen § 214 2025-12-02

Bilaga 1. Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv och budget

Bilaga 2. Investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030

Bilaga 3. Totalramsberäkning

Bilaga 4. Anvisning för yttranden

Bilaga 5. Nämndernas utmaningar och möjligheter

Bilaga 6. Nettokostnadsavvikelser och nettokostnadsjämförelser

Bilaga 7. Relationstal – föreslagen ramtilldelning i förhållande till PKV och demografiska förändringar

Bilaga 8. Ramtilldelning över tid

Bilaga 9. Uppföljning Inriktningsmål och program

Bilaga 10. Förslag viktiga datum för nämnder och bolag 2027

Beredningsansvariga

Simon Blomberg, ekonomichef

Johan Tovetjärn, lokalstrateg

Tilda Molin, utredare

2 av 2

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2025/00357

Beslutet ska skickas till

KS diarium

Simon Blomberg, ekonomichef

Ulrika Gustafsson, kvalitetschef

Karolina Lundqvist

Socialdirektör

Simon Blomberg

Ekonomichef

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Ny socialtjänstlag - Den nya socialtjänstlagen trädde i kraft den 1 juli 2025 och innebär ett tydligt skifte i hur kommuner och socialtjänster ska bedriva sitt arbete. Lagstiftningen ställer krav på en omställning mot ett mer förebyggande arbetssätt, med tidiga och lättillgängliga insatser samt minskad biståndsprovning innan stöd erbjuds.

Nämnden möter i dag ett växande antal individer med komplexa och omfattande behov. Dessa behov tillgodoses ofta genom resurskrävande insatser, och utvecklingen visar inga tecken på avmattning – snarare sker en successiv ökning. Den nya lagens intention är att insatser ska sättas in i ett tidigare skede för att förebygga att problem eskalerar och därmed minska behovet av mer ingripande och kostsamma åtgärder.

Trots att lagstiftningen nu varit i kraft i cirka sju månader kvarstår osäkerheter kring hur arbetssätt, organisering och resursfördelning behöver förändras. Det är i nuläget svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna för personalbehov och kostnadsutveckling. Nämnden bedömer att kostnaderna sannolikt kommer att öka på kort sikt, i linje med lagens ambition om tidiga och mer tillgängliga insatser. På längre sikt är det oklart i vilken utsträckning dessa insatser leder till minskade kostnader eller om den initiala kostnadsökningen riskerar att permanentas.

Omställningen till den nya socialtjänstlagen är en kommungemensam strategisk fråga. Lagstiftningens betoning på förebyggande arbete, tidiga insatser och stärkt samverkan innebär förändringar som berör flera nämnder och verksamheter, liksom kommunens styrning, resursfördelning och uppföljning. Ansvar för samordning, planering och övergripande styrning bör därför vila på kommunstyrelsen.

Personlig assistansutredningen - I den statliga assistansutredningen föreslås att Försäkringskassan övertar huvudmannaskapet för personlig assistans, vilket skulle innebära att kommunen inte längre ansvarar för utredning och beslut utan i stället får en roll som utförare med uppföljningsansvar. I nuläget finns dock inget nationellt beslut i frågan. Bedömningen är att en eventuell förändring av huvudmannaskapet, om den genomförs, ligger flera år fram i tiden. Trots detta utgör förslaget en fråga för nämndens långsiktiga planering.

Förändring av gruppbostadens konstruktion - I december 2023 beslutade nämnden att utforska två samlokaliserade gruppbostäder för att möta bristen på tomtmark och kompetensförsörjningsutmaningar. Den nya konstruktionen innebär att verksamheten behöver anpassa organisation, arbetssätt och personalplanering. Målsättningen är att skapa ett mer effektivt resursutnyttjande och stärka verksamhetens långsiktiga hållbarhet i en situation med fortsatt rekryteringsutmaning. Nämnden bedömer att modellen på sikt kan bidra till minskade viteskostnader samt kortare köer till boendeplatser. De första bostäderna enligt den nya konstruktionen planeras att färdigställas under 2027.

Ökande psykisk ohälsa bland barn och unga – Under 2024 konstaterade nämnden att den ökande psykiska ohälsan, som uppmärksammades redan 2023, fortsatt att fördjupas med

betydande ekonomiska konsekvenser. En allt större andel av resurserna behöver därför prioriteras till målgruppen. I kombination med den nya socialtjänstlagens krav på tidiga insatser och regionens begränsade kapacitet bedöms efterfrågan på socialtjänstens stöd kvarstå på en hög nivå eller öka. Mer komplexa ärenden innebär dessutom fortsatt höga kostnader, vilket behöver beaktas i planeringen.

Boendestöd - Införandet av boendestöd har medfört en tydlig omfördelning från hemtjänstinsatser till boendestöd. Antalet individer med hemtjänst har minskat i motsvarande takt som boendestödet har ökat.

Nämnden bedömer att denna utveckling kommer att fortsätta och successivt påverka verksamhetens struktur och arbetssätt. På kort sikt förväntas ökade personalkostnader i samband med utbyggnaden av boendestödet. På längre sikt finns dock potential att minska behovet av mer omfattande och kostsamma insatser, vilket kan bidra till en mer hållbar kostnadsutveckling över tid.

Digitalisering - Nämnden står inför en genomgripande digital transformation som i grunden förändrar arbetssätt, dialog med invånare samt förutsättningar att fatta rättssäkra och välgrundade beslut. Kraven på effektivitet, rättssäkerhet, tillgänglighet och digital mognad ökar kontinuerligt. Denna utveckling drivs av förändrad lagstiftning, nationella initiativ och styrsignaler samt – inte minst – av medborgarnas växande förväntningar på kvalitet, transparens och service. Samtidigt behöver det beaktas att nämnden i nuläget saknar en fullt ut tillräcklig basnivå av digital utrustning för personalen. För att den digitala omställningen ska kunna genomföras med önskad kvalitet och likvärdighet krävs därför en successiv förstärkning av den grundläggande digitala infrastrukturen.

Anhörigstöd – Den nya lagstiftningen som stärker rätten till stöd för anhöriga medför utökade krav på verksamheten. Detta innebär ökad resursåtgång och högre kostnader för nämnden.

Nya insatser -Nämnden planerar att öppna SoL-boenden för att bl.a. minska behovet av LSS-boendeplatser under kommande år, under förutsättning att lokaler tillhandahålls enligt behovsframställan. SoL-platserna bedöms minska köer och bidra till lägre kostnader, varför genomförandet är högt prioriterat.

Ökade externa krav – Under de senaste åren har nämnden mött en tydlig ökning av externa krav avseende rapportering, uppföljning, tillsyn och lagstiftningsförändringar, vilket medfört en växande administrativ belastning och ökade krav på kvalitetssäkring och regelefterlevnad. Samtidigt präglas verksamheten av kompetensförsörjningsutmaningar och en mer komplex arbetsmiljö, där situationer med hot och otillbörlig påverkan förekommer, vilket kräver förstärkta stödinsatser och anpassade arbetssätt. Sammantaget innebär detta ett ökat resursbehov inom nämndens stöd- och stabsfunktioner.

Välfärdskriminalitet och upphandlingspolicy - Nämnden bedömer att arbetet mot välfärdskriminalitet kommer att intensifieras, med ökad samverkan och skärpta krav på kontroll och uppföljning. Den förändrade upphandlings- och inköspolicyn innebär en mer omfattande administrativ och rättslig hantering, vilket otvetydigt medför ökad resursåtgång för nämnden.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser? Om ja, beskriv dessa kortfattat, max 2 sidor per nämnd

Nämnden kan även beskriva behov av översyn/utredningar inom specifika områden som kan medföra förändrade investeringsnivåer på sikt.

IFN tillstyrker TN förslag till investeringsbudget, med följande tillägg:

Nämnden ser med stor oro på den återkommande situation där TN:s investerings- och förhyrningsbudget inte möjliggör åtgärder som är nödvändiga för att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Bristande ekonomiska ramar påverkar direkt kvalitet, rättssäkerhet och måluppfyllelse i nämndens verksamheter.

I dagsläget är över 97,5 procent av nämndens verksamhet utgörs av insatser som inte bara är lagstadgade utan också biståndsprovade enligt bl.a. Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). När behov har konstaterats är nämnden skyldig att verkställa besluten. För att detta ska vara möjligt krävs ändamålsenliga lokaler och verksamhetsmiljöer. Utan tillräckliga investerings- och förhyrningsmedel kan nämnden inte fullgöra dessa lagstadgade uppdrag.

Nämnden konstaterar att även om det finns flera faktorer som påverkar genomförandet av förhyrnings- och investeringsprojekt, är den ekonomiska ramen den grundläggande styrande faktorn. Utan en tillräcklig ekonomisk ram kan behoven varken prioriteras, planeras eller genomföras, vilket innebär att identifierade brister permanentas. Den utvecklingen måste brytas.

Konsekvenserna av att TN inte har tillräckliga medel för att lösa behoven är att nämnden inte kan på ett tryggt och säkert sätt fullgöra sitt uppdrag:

- Enskilda får inte det stöd som de har rätt till enligt LSS och SoL
- Kostnader för viten ökar
- Köerna till behandling för våldsutsatta växer
- Brist på administrativa lokaler påverkar arbetsmiljö och försvårar kompetensförsörjning
- Risker för liv och hälsa kvarstår där brandskydd inte uppfyller lagkrav

Ovanstående utgör redan realiserade konsekvenser, inte hypotetiska risker, och är en följd av att identifierade behov under flera år inte har kunnat hanteras inom ramen för budgetprocessen. Behoven är väl kända på förvaltningsnivå och flera av dem har varit aktuella sedan 2019 utan att någon varaktig lösning har kunnat genomföras.

Investeringsbudgeten är otillräcklig för att skyndsamt åtgärda brister i lagstadgat brandskydd och genomföra nödvändiga individuella anpassningar i LSS-boenden. Ramen för anpassningar i investeringsbudgeten bör t ex uppgå till minst 30 mkr för att möjliggöra installation av sprinklersystem och uppdatering av tekniskt brandskydd samt genomföra nödvändiga renoveringar.

Behovet av ersättningslokaler för Älgvägens och Ostvägens korttidsboenden har tidigare lyfts av nämnden och funnits med i planeringen, men har därefter strukits eller senarelagts. Nuvarande lokaler är inte ändamålsenligt utformade och uppvisar brister i brandskydd. Förslag på tomter samt preliminära kostnadsbedömningar för nyproduktion (cirka 23 mnkr per objekt) finns framtagna. Ansvar för lokalisering och investeringskalkyl ligger dock inte

hos IFN. Mot bakgrund av verksamhetens behov bedöms projekten behöva initieras senast 2027.

Akuta behov som med nuvarande förslag på investeringsbudget lämnas olösta:

- Ersättningslokaler till LSS Korttidsboende Älgvägen samt Ostvägen
- Lagstadgade brandskyddsåtgärder i egenägda LSS-boenden
- Möjlighet att i tillräckligt stor omfattning utföra individuella anpassningar i LSS-boenden

Medel för förhyrningar är inte tillräckliga för att möta de behov som nämnden upprepade gånger framfört, däribland individuella anpassningar i LSS-bostäder, anpassningar av kontorslokaler samt nödvändiga volymökningar. Medlen är inte heller tillräckliga för att åtgärda brandskyddsbrister i förhyrda gruppboenden.

Akuta behov som med nuvarande förslag på budget lämnas olösta:

- Nya eller utökade lokaler till Centrum Mot Våld
- Anpassningar av kontorslokaler (Jägarvägen, Rådhusplanaden)
- Genomförande av etapp 2 Socialtjänstens hus
- Individuella anpassningar i förhyrda LSS-boenden
- Lagstadgade brandskyddsåtgärder i förhyrda LSS-boenden

Nämnden understryker särskilt att förhyrning av LSS-servicelägenheter är en förutsättning för att uppfylla skyldigheterna enligt LSS. Dessa behöver i regel vara integrerade i flerfamiljshus och kan därför inte lösas inom det egenägda beståndet. Även lokaler för LSS daglig verksamhet kräver i flera fall externa förhyrningar.

Digital omställning och teknisk utveckling

För att möta kompetensförsörjningsutmaningen och klara grunduppdraget med begränsade personalresurser är en kraftfull digital omställning nödvändig. Investeringar i digitala lås, mobil teknik samt process- och planeringsverktyg är avgörande för att effektivisera dokumentation, planering och genomförande av insatser.

Utvecklingen av lokaler och tekniska lösningar behöver ske samordnat under kommande år. För att möjliggöra en hållbar digital transformation – inklusive användning av AI och välfärdsteknik – krävs inte bara grundläggande teknisk infrastruktur utan även tydlig ansvarsfördelning och en kommungemensam strategi.

Nämnden ser betydande risker med överlappande kostnader, fragmenterade lösningar och bristande informationssäkerhet om varje nämnd utvecklar egna system och strukturer utan samordning.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Om nämnden föreslår förändringar bör förslag samt motivering till förändring beskrivas. Om nämnd väljer att avstå från yttrande i relation till ett eller flera program bör detta framgå

Program för tillväxt

Individ- och familjenämnden står fast vid synpunkterna i förra årets yttrande och vill fortsatt understryka att det är viktigt att tillväxt sker successivt och organiskt i den takt som samhället klarar av. Nämndens rådande och kommande kompetensförsörjningsutmaningar innebär ett stort omställningsarbete. Om tillväxt sker drastiskt riskerar stora etableringar av till exempel industri eller myndigheter att utgöra ett hot mot den redan mycket ansatta kompetensförsörjningen inom välfärden.

Som nämnt i tidigare yttranden så är välfärdens omställning är en förändring som rör hela kommunen. Individ- och familjenämnden skulle därför vilja se att omställningsarbetet inom välfärden också berörs i Program för tillväxt. En växande befolkning innebär ökade behov av stöd och omsorg vilket ger behov av boenden och verksamhetslokaler, insatser och stöd. Flera verksamheter inom funktionshinderomsorgen är beroende av nybyggnationer för att kunna verkställa beslut till fler personer. I fokusområde 1 "Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer" saknas behov av investeringar i välfärden såsom bostäder för socialtjänstens målgrupper och verksamhetslokaler för personal.

Program för social hållbarhet

I yttrandet från 2025 framförde individ- och familjenämnden ett starkt önskemål om att programmets innehåll skulle ses över och minskas i omfattning. Detta för att göra tydligare prioriteringar och fokusera på de allra viktigaste frågorna tillika kommunens största utmaningar, så som kompetensförsörjning och den sociala utvecklingen i samhället där Umeå växer tryggt och säkert framhålls som en grundläggande del.

I årets programbeskrivningar framgår det att program för social hållbarhet har blivit mer sammanhållet och koncist, vilket nämnden ser positivt på. Nämnden vill dock fortsatt understryka att kompetensförsörjning är en förutsättning för att nämndens verksamheter ska fungera, vilket i förlängningen påverkar den sociala hållbarheten. Brist på personal kan få konsekvenser så som att nämnden tvingas prioritera och minska omfattningen av arbete som är viktigt för den sociala hållbarheten. Därför är det fortsatt önskvärt att programmet tillfogas till en skrivning om hållbar arbetsmiljö, för att främja stabilitet och minska personalomsättning.

Program för klimatneutrala Umeå 2040

Individ- och familjenämnden ser positivt på att klimatarbetet har en central roll i arbetet med den växande staden. Hållbarhet är en förutsättning för att Umeå ska kunna växa till 200 000 invånare år 2050. Nämnden bedömer inte att programmet för klimatneutrala Umeå 2040 bör revideras, utökas eller avgränsas.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Nämnden ser behov av att se över avgiften mellan bryggan och hera för att likställa denna.

Nämnden ser även behov av att se över avgifter för HVB och stödboende så att den uppdateras och förtydligas inför nya boendeformer som nämnden kommer implementera.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-12-02

§ 214

Diariennr: KS-2025/00756

Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv version 1

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att överlämna stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv och budget 2027 version 1, till berörda nämnder och bolag (bilaga 1)

att berörda nämnder och bolag uppmanas att lämna yttrande över förslaget i enlighet med fastställd anvisning (bilaga 4) senast 20 mars 2026.

Reservation

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande (se skriftlig reservation under kommunstyrelsens beslutsordning).

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontoret har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för planeringsprocess, budget och investeringar sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027. I förslaget ingår de inriktningsmål och program som kommunfullmäktige fastställde i juni 2025. I förslaget ingår även förslag till ekonomisk totalram samt förslag till ekonomiska ramar för kommunens nämnder.

Nytt inför 2027

Föreslagna budgetramar för nämnderna utgår liksom tidigare från samma procentuella andel som i kommunfullmäktiges senaste beslut. Inför 2027 är det dock justerat så att varje nämnd fått *tilldelning i enlighet med PKV (Prisindex för kommunal verksamhet) i förhållande till relevant åldersintervall enligt senaste befolkningsprognos*. Nämnderna har inför sina yttranden fått samma uppräknings per invånare i relevant åldersintervall, vilket innebär ett mer likvärdigt utgångsläge. Alla nämnder har hela befolkningen som relevant åldersintervall utom äldre- och familjenämnden (65 år och äldre), individ- och familjenämnden (1-65 år), för- och

grundskolenämnden (1-15 år) och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (16-19 år).

Stadsledningskontorets förslag till investeringsbudget

Ett förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 har upparbetats av tekniska nämnden och stadsledningskontoret. I enlighet med fastställd anvisning har inga nya objekt föreslagits, utan endast tidsmässiga justeringar i nu gällande plan utifrån förändrade förutsättningar och tillägg av medel 2030 för projekt som enligt planering pågår in i 2030 samt för årliga ramanslag har medtagits.

Fortsatt beredning

Det förslag som upparbetats av stadsledningskontoret lämnas till kommunens nämnder och bolag för yttrande enligt fastställd anvisning. Yttranden ska vara KS diarium till handa senast den 20 mars 2026. Utöver det skriftliga yttrande nämnder och bolag ska inkomma med kan kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott lämna specifika frågeställningar för besvarande av nämnder/bolag under de presidiedialoger som ska genomföras i månadsskiftet mars/april.

Förslaget tillsammans med inkomna yttranden kommer därefter att sammanställas och överlämnas till de politiska partierna som har att enskilt eller tillsammans i olika konstellationer lägga fram förslag till planeringsdirektiv och budget inför demokratiskt fastställande i kommunfullmäktige i juni 2026.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv och budget

Bilaga 2. Investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030

Bilaga 3. Totalramsberäkning

Bilaga 4. Anvisning för yttranden

Bilaga 5. Nämndernas utmaningar och möjligheter

Bilaga 6. Nettokostnadsavvikelser och nettokostnadsjämförelser

Bilaga 7. Relationstal – föreslagen ramtilldelning i förhållande till PKV och demografiska förändringar

Bilaga 8. Ramtilldelning över tid

Bilaga 9. Uppföljning Inriktningsmål och program

Bilaga 10. Förslag viktiga datum för nämnder och bolag 2027

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-12-02

Beredningsansvariga

Urban Blomdal
Anette Sjödin
Simon Dahlgren
Dan Gideonsson
Sara Nordström

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Bore Sköld (V) – Under remissfråga 1, sida 3 (bilaga 4) ändra så att texten “..hållbarhet med mera” istället lyder “..hållbarhet och andra relevanta prognoser.”

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag *mot* Bore Skölds (V) förslag.

Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Reservation

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande. Det är viktigt för partierna i Umeås kommunfullmäktige att nämnderna levererar tydliga svar på frågor som rör förutsättningar för att klara sitt grunduppdrag för kommande budgetår. Det innebär att vi behöver få svar på hur de ser på möjligheten att - med föreslagen indexuppräkning - klara av att finansiera sin verksamhet med avseende på väntande löneökningar, prisökningar, demografiska förändringar etc. Utan denna information är det tämligen omöjligt för partierna att lägga budgetförslag som möter nämndernas reella ekonomiska behov.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Bore Sköld (V) – Under remissfråga 1, sida 3 (bilaga 4) ändra så att texten “..hållbarhet med mera” istället lyder “..hållbarhet och andra relevanta prognoser.”

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-12-02

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag *mot* Bore Skölds (V) förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Reservation

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande. Det är viktigt för partierna i Umeås kommunfullmäktige att nämnderna levererar tydliga svar på frågor som rör förutsättningar för att klara sitt grunduppdrag för kommande budgetår. Det innebär att vi behöver få svar på hur de ser på möjligheten att - med föreslagen indexuppräkning - klara av att finansiera sin verksamhet med avseende på väntande löneökningar, prisökningar, demografiska förändringar etc. Utan denna information är det tämligen omöjligt för partierna att lägga budgetförslag som möter nämndernas reella ekonomiska behov.

Beslutet ska skickas till

Kommunens nämnder samt UKF

Stadsledningskontorets förslag till

Planeringsdirektiv 1, budget och investeringar 2027

- Ekonomiska ramar för budget 2027 och plan 2028-2030
- Grunduppdrag, driftbudget till nämnder
- Inriktningsmål och program
- Tilläggsuppdrag till nämnder och bolag

Beslutad av:

-

Diarienummer:

KS-2025/00756

Datum, paragraf för beslut:

[20XX-XX-XX, § XX]

Dokumentet styr:

-

Dokumenttyp:

Plan

Giltighetstid:

ej aktuellt

Dokumentansvarig:

Stadsledningskontoret
Ekonomi och styrning

Innehåll

Stadsledningskontorets förslag till Planeringsdirektiv 1, budget och investeringar 2027.....	1
Innehåll.....	2
Om planeringsdirektiv version 1	4
Förutsättningar för Planperioden 2027-2030	6
Ekonomiska förutsättningar	6
Demografisk utveckling	11
Näringslivskonjunktur.....	12
Bostadsmarknad och bostadsförsörjning	13
Arbetsmarknadskonjunktur, kompetensförsörjning och löneutveckling	13
Sammanfattning.....	14
Grunduppdrag och resurstilldelning till kommunens nämnder	15
Kommunstyrelsen	17
Byggnadsnämnden	19
Fritidsnämnden	20
För- och grundskolenämnden	21
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	23
Individ- och familjenämnden	25
Kulturnämnden	27
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	29
Personalnämnden	30
Tekniska nämnden	31
Valnämnden	33
Äldrenämnden.....	34
Kommungemensamma nämnder.....	36
Umeå kommunföretag och de kommunala bolagen	36
Inriktningsmål och program	37
Inriktningsmål.....	38
Program för tillväxt.....	39
Program för social hållbarhet.....	41
Program för Klimatneutrala Umeå 2040	45
Personalpolitiska mål och uppdrag	49
God ekonomisk hushållning - Ekonomiska riktlinjer och finansiella mål	50

Finansiella mål	50
Uppföljning, analys och utvärdering	51
Budget 2027 och plan 2028–2030 för nämnder och styrelse	53
Tabell 1. Budgetramar nämnder och styrelse 2027	53
Tabell 2. Specifikation av kommunstyrelsens budgetram	54
Tabell 3. Resultaträkning 2026–2030	54
Tabell 4. Finansieringsbudget 2026–2030	55
Tabell 5. Nyckeltal	55
Investeringsramar 2026–2030	56
Tabell 6. Investeringsramar per nämnd	56
Tabell 7. Nya investeringsprojekt över 50 mnkr	56
Redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen	57
Tabell 8. Prognos investeringsramar bolagskoncern	58

Om planeringsdirektiv version 1

Du läser nu stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027–2030. Version 1 innehåller förslag till totalram och nämndramar för kommande planeringsperiod. Förslaget baseras på kommunfullmäktiges senaste beslut om planeringsdirektiv för verksamhetsår 2026 (d.v.s. på senaste tillgängliga beslut om skattesats, mål, budgetramar med mera) samt andra kommunfullmäktigebeslut som är viktiga för planering. Detta innebär att de mål och program som ingår i förslaget är desamma som kommunfullmäktige fastställt för 2026 (beslut i juni 2025)

Detta innebär att förslaget baseras på:

- Av kommunfullmäktige fastställd skattesats för 2026 (22,80)
- Av kommunfullmäktige fastställd utdelning från Umeå Kommun Företag AB, (0 kr)

Dessa grundförutsättningar ingår även i den modell för totalramberäkning som kommunstyrelsen fastställt.¹ Totalramsberäkningen utgår från den av kommunfullmäktige senast beslutade budgeten och flerårsplanen. Den revideras med skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning baserat på regeringens höstproposition och Umeå kommuns egen befolkningsprognos. Vidare justeras kostnader för pensioner enligt senaste beräkning från avtalad pensionsförvaltare samt för uppdaterade beräkningar av finansnetto och avskrivningar baserat på förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030. Den fördelningsbara ramen är det som kvarstår efter att prognosticerade intäkter från skatter och bidrag, kraftverksamhet samt eventuell utdelning reducerats för särskilda åtaganden som kommunfullmäktige beslutat om, ekonomisk ram för valnämnden och kommunfullmäktige (revisionen) samt en fördelningsreserv för politiska prioriteringar. I den politiska fördelningsreserven reserveras även medel avseende kostnader för höjt PO-pålägg 2027-2030 och som fördelas ut till nämnderna i planeringsdirektiv 2.

Den fördelningsbara ramen har i enlighet med fastställd modell i ett första steg fördelats till styrelse och nämnder med samma procentuella andel som i kommunfullmäktiges senaste beslut och med hänsyn tagen till eventuella beslutade tekniska ramjusteringar. Därefter har ramarna justerats så att varje nämnd fått tilldelning i enlighet med PKV² i förhållande till relevant åldersintervall enligt senaste befolkningsprognos. De överskjutande medel som uppstått vid justering till PKV per invånare i aktuellt åldersintervall har tillförts den politiska fördelningsreserven. Två nämnder är undantagna från denna modellberäkning; för

¹ Beslut i kommunstyrelsen 2021-05-18, Dnr: KS-2021/00367

² Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exklusive PO-effekt enligt SKR:s prognos i cirkulär 25:47 i oktober 2025.

valnämnden baseras ramen på beslutad flerårsbudget istället för procentuell andel och för kommunfullmäktige (revisionen) har ramen beräknats enligt särskild modell beslutad av kommunfullmäktige.

Föreslagen budgetram för nämnd innefattar kostnader för nämndens verksamhet i 2027 års prisnivå. Budgetramarna är nettokostnadsramar för styrelse och nämnder. Ramarna har beräknats med utgångspunkt från nuvarande organisation. Eventuella organisationsöversyner och/eller överföring av verksamheter till nytt ansvar regleras genom beslut om tekniska förändringar av budgetramarna.

Planeringsdirektiv version 1, med bilagor skickas till nämnder och bolag för yttrande. Fram till den 20 mars 2026 kan de lämna sina yttranden. Efter att yttranden från nämnder och bolag sammanställts, skickas planeringsdirektiv version 2 med bilagor ut för partipolitisk beredning. De olika partierna tar sedan fram sina förslag till planeringsdirektiv. Kommunfullmäktige beslutar i juni 2026 om den slutgiltiga budgeten för 2027.

Förutsättningar för Planperioden 2027-2030

Ekonomiska förutsättningar³

Osäkerhet präglar en vacklande omvärldskonjunktur

Osäkerhet tynger den globala ekonomin med konsekvensen att konsumtionen dämpas, investeringar uteblir och anställningsbeslut skjuts upp eller arbetsstyrkor minskas. Geopolitiska spänningar men främst USA:s handelskrig skapar osäkerhet kring den globala konjunkturen. Konsekvenserna för världsekonomin är svåra att förutse. Särskilt hög osäkerhet är förknippad till USA som är navet för världsekonomin och finansmarknaden. Tullsatserna på USA:s import har höjts markant, från omkring 3 procent till cirka 17 procent i genomsnitt. Trots det syns ännu ingen tydlig nedgång i den amerikanska utrikeshandeln. Det syns inte heller några stora negativa effekter för global tillverkningsindustri ännu: såväl global varuhandel som industriproduktion har fortsatt att stiga, till och med i snabbare takt än i fjol. Att införandet av tullhöjningarna drog ut på tiden försenade de direkta prisseffekterna. Motåtgärder från omvärlden har varit begränsade och en eskalerande global handelskonflikt har därmed kunnat undvikas, åtminstone hittills. Kostnaderna för de höjda tullarna tycks i högre grad än väntat ha absorberats av importörer och återförsäljare. En stor osäkerhet kvarstår dock i hur utvecklingen kommer att se ut framåt.

Hög sysselsättning förmår inte lyfta europeisk tillväxt

Trots en tämligen stark arbetsmarknadsutveckling i Europa, där sysselsättningsgraden är den högsta på 20 år, är tillväxten svag. Med undantag för Spanien är BNP-tillväxten låg i de största ekonomierna i eurozonen och det syns inga tydliga tecken på någon snar vändning.

Tyskland, det största och mest handelsinriktade av länderna, brottas med försvagad konkurrenskraft för sin fordonsindustri, vilket utgör ett stort sänke för Europa. En utmaning för länderna blir att ställa om mot inte minst den expanderande försvarsindustrin, såväl i Tyskland som i övriga EU. Prognosen är att satsningarna på försvarsindustrin antas lyfta BNP flera procent i eurozonen kommande år.

³ Avsnitt om global och nationell ekonomi baseras på SKR:s Ekonomirapport oktober 2025.

Tabell 3 • BNP-tillväxt i omvärlden

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Utfall	Prognos	Kalkyl			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Eurozonen	0,8	1,2	1,1	2,4	2,4	2,2
USA	2,8	1,5	1,4	2,4	2,1	1,8
Världen, handelsviktad*	1,8	2,3	2,3	2,1	2,2	2,2

* Handelsviktad baseras på global BNP viktad utifrån KIX-index. KIX är ett valutaindex baserat på flöden av varor och råvaror i den svenska utrikeshandeln.

Källor: Konjunkturinstitutet, Macrobond samt Sveriges Kommuner och Regioner

Ytterligare något lägre globala styrräntor

Några viktiga styrräntor i vår omvärld bedöms sänkas i år och nästa år. Jämfört med åren före 2022, när styrräntorna började höjas, ligger flertalet centralbanksräntor på höga nivåer trots att de sänkts sedan 2023–2024. Detta är delvis en följd av att det har dragit ut på tiden att få ned inflationen efter pris- och kostnadschocken 2021–2022. Det tidigare så låga ränteläget hängde samtidigt ihop med en ihållande mycket låg global inflation. Högre inflation framöver kommer leda till ett högre ränteläge. Inte heller reala styrräntor – det vill säga nominella styrräntor justerade för inflationen – antas bli så låga som under det förra decenniet. Detta pekar också mot högre nominella styrräntor åren framöver jämfört med före 2022.

Svensk ekonomi präglas av konjunkturåterhämtning

Svensk ekonomi befinner sig i en utdragen lågkonjunktur efter flera negativa störningar de senaste åren. Svagare omvärldskonjunktur och mindre gynnsamma handelsförhållanden, och hög osäkerhet därtill, fortsätter att dämpa efterfrågan på svensk export. Samtidigt ger stora satsningar på infrastruktur, energiomställning och en omfattande upprustning av försvarsförmågan inom EU visst stöd till tillväxten de kommande åren.

Utsikterna för svensk ekonomi vilar därmed i hög grad på den inhemska efterfrågan, där hushållens konsumtion väntas bli den främsta drivkraften. Det är en bedömning som kvarstår sedan förra året men som blivit förskjuten med anledning av att hushållen hållit tillbaka sin konsumtion på grund av den osäkra omvärlden. Stigande reallöner, lägre bolåneräntor och en finanspolitik som stärker hushållens köpkraft talar för ökad optimism och konsumtion under 2026 och 2027.

Nya ekonomiska förutsättningar framöver - det nya normala

Utöver den konjunkturella återhämtningen pågår samtidigt en mer varaktig anpassning. Priser, löneökningar samt räntor väntas stabilisera sig på högre nivåer jämfört med åren före 2020. Samtliga aktörer i ekonomin behöver anpassa sig till dessa nya ekonomiska förutsättningar, vilket påverkar konsumtion, sparande och investeringar. På kort sikt bidrar dessa skiften till en långsammare konjunkturåterhämtning då konsumtion och investeringar har blivit dyrare än tidigare. På längre sikt riskerar detta även att dämpa potentialen i ekonomin.

Högt tryck i staten men kommunsektorn återhållsam

Den offentliga konsumtionen ökar relativt mycket nästa år och kommer fortsätta göra det kommande år, med anledning av både utbyggnaden av rättsväsendet och upprustningen av militärt och civilt försvar. Det är framförallt den statliga konsumtionen som ökar starkt medan kommunal konsumtion utvecklas svagt kommande år, främst till följd av en allt långsammare befolkningstillväxt. Förutom svag befolkningstillväxt innebär senaste årens lägre födslootal och en åldrande befolkning behov av anpassning av verksamhet. Långsiktighet och anpassning- och omställningsförmåga blir därför centrala ledord för kommunsektorn framöver.

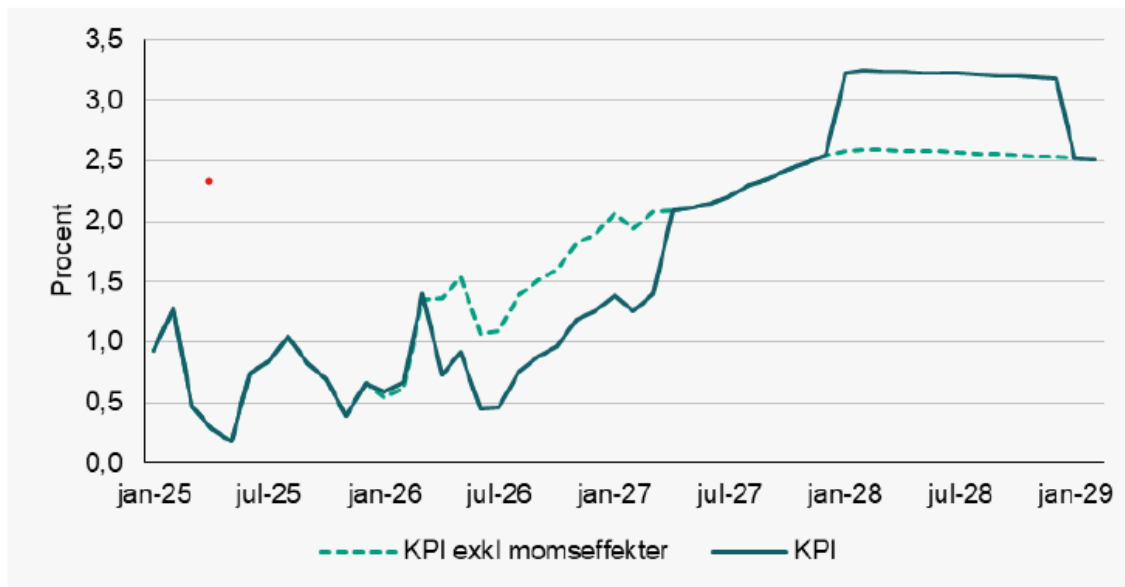
Låga prisökningar och sänkt livsmedelsmoms dämpar inflationen

Nästa år bedöms KPIF-inflationen att dämpas. Prishöjningar på livsmedel (exklusive moms) blir då mindre än i år men även hyreshöjningar samt inflationen för en lång rad varor och tjänster förutsätts 2026 bli lägre än 2025, som följd av ett gradvis avtagande kostnadstryck och en återgång till genomsnittliga prisökningar som gällde åren före inflationschocken.

Vid sidan om förändringar av marknadspriser på varor och tjänster kommer förslagen i Budgetpropositionen för 2026 att sätta stor prägel på inflationen kommande år. Särskilt den halverade livsmedelsmomsen, som införs i april 2026, får stor betydelse för inflationen då livsmedelspriserna utgör en stor del av KPI (nästan 14 procent). Momssänkningen bedöms ge en betydande prisnedgång, och inflationen helåret 2026 bedöms bli en halv procentenhet lägre enbart av detta skäl. Motsatta effekten sker när den tillfälligt halverade livsmedelsmomsen höjs, vilket antas ske i januari 2028. Sammanfattningsvis bedöms förändringarna av livsmedelsmomsen ge lägre inflation 2026–2027 men högre inflation 2028, se diagram nedan.

Diagram 7 • KPI-inflation i Sverige

Procent

Källor: Macrobond och Sveriges Kommuner och Regioner

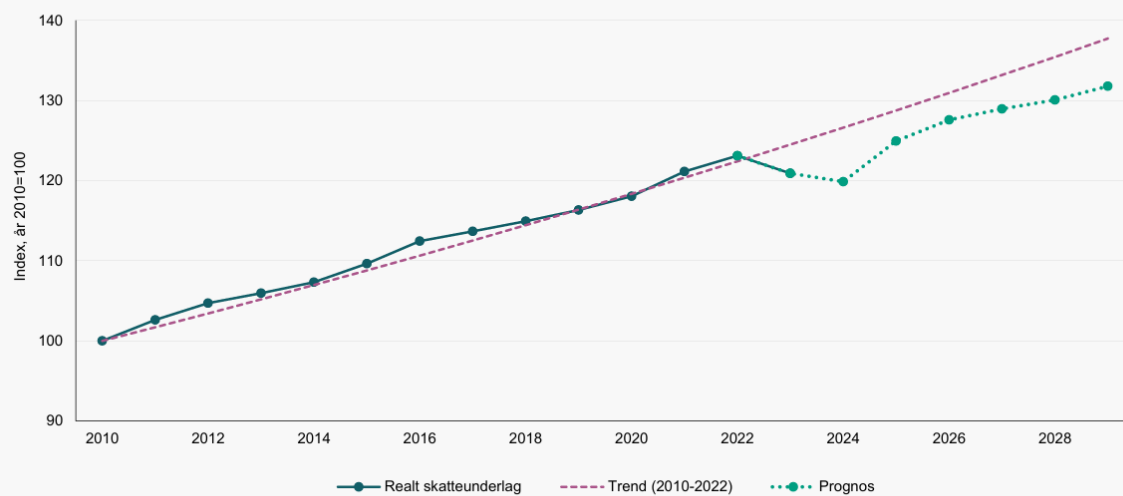
Stabil skatteunderlagstillväxt, men svagare köpkraft i sektorn

Det kommunala skatteunderlaget ökar i normal takt kommande år, med en starkare utveckling 2027. Bedömningarna från regeringen respektive SKR om skatteunderlagets utveckling följer samma bana, dock är tillväxten något högre åren fram till 2027 och något lägre 2028 enligt regeringen.

Kommunsektorns ekonomiska utrymme har emellertid försvagats varaktigt, då den höga inflationen 2023-2024 inneburit en högre prisnivå som minskat den verksamhetsvolym som skatteintäkterna kan finansiera. Detta ses i nedanstående diagram över den reala skatteunderlagsutvecklingen. I detta är dock ingen hänsyn tagen till den förändrade befolkningsstrukturen/försörjningskvoten.

Skatteunderlaget i reala termer

Index, år 2010=100

Källor: Skatteverket och Sveriges Kommuner och Regioner.

Förutsättningar för Umeå kommun

Skatteintäkterna utvecklas enligt prognos väl under planeringsperioden. Prognosen som ligger till grund för planeringen baseras på regeringens skatteunderlagsprognos.

Skatteunderlaget bedöms öka med i genomsnitt 4,5 procent per år 2026–2028, med en starkare utveckling 2027 än övriga år. De kommande två åren överstiger skatteunderlagets tillväxt det historiska genomsnittet. Under dessa år ökar även det reala skatteunderlaget, vilket innebär en ökad köpkraft. Under 2028 bedöms skatteunderlagets tillväxt bli svagare än historiska genomsnittet samtidigt som inflationen förväntas öka, vilket sammantaget leder till att tillväxten av skatteunderlaget uteblir helt i reala termer.

Pensionskostnaderna stabiliseras under perioden enligt senaste prognos. Förslagen i Höstpropositionen för 2026 påverkar dock inflationen, vilket kommer att få genomslag i kommande pensionsprognoser.

Med ett oförändrat resultatkrav på 2% i kombination med föreslagen investeringsplan ökar låneskulden kraftigt de första åren då investeringsnivån är hög pga förskjutningar från tidigare år. I senare delen av planeringsperioden ökar självfinansieringsgraden och låneskulden utvecklas i långsammare takt. Soliditeten beräknas är i slutet av perioden vara något högre än i senaste årsbokslut.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Umeå kommun baserar sin prognos över skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning på regeringens prognos över skatteunderlagets utveckling och förändringar av generella statsbidrag och regleringar i budgetpropositionen för 2026 samt kommunens egen befolkningsprognos och skattesats enligt senaste beslutet.

Umeå kommun (mnkr)	Budget 2026	Prognos 2027	Prognos 2028	Prognos 2029	Prognos 2030
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning i budget 2026 och prognos 2027-2030	10 250	10 770	11 195	11 640	12 103
<u>Specifikation prognos:</u>					
Skatteintäkter	8 775	9 177	9 585	10 076	10 559
Inkomstutjämning	1 541	1 678	1 752	1 802	1 875
Kostnadsutjämning	-888	-954	-991	-1 036	-1 074
Regleringsbidrag	307	336	315	261	205
LSS-utjämning	216	234	236	238	240
Strukturbidrag	0	0	0	0	0
Införandebidrag	0	0	0	0	0
Slutavräkning	0	0	0	0	0
Fastighetsavgift	299	299	299	299	299
Summa	10 250	10 770	11 195	11 640	12 103

Kommunfullmäktige fastställde i juni 2025 skattesatsen för år 2026 till 22,80 kr.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning beräknas öka med 520 miljoner kr mellan budget 2026 och budget 2027 och med 1 853 mnkr fram till 2030.

Demografisk utveckling

Umeå kommuns befolkningstillväxt under 2025 påverkades främst av två faktorer: ett fortsatt lågt barnafödande och en svagare befolkningstillväxt i riket, vilket minskade flyttströmmarna till kommunen. Antalet födda har minskat stadigt sedan 2020 och legat på låga nivåer sedan 2023. Denna utveckling fortsatte under 2025. Hushållens ekonomiska förutsättningar bedöms förbättras kommande år och kan på sikt bidra till en viss återhämtning i barnafödandet.

Rikets demografiska utveckling har också förändrats. Sveriges befolkning ökade med drygt 737 000 personer de senaste tio åren, motsvarande 7,5 procent eller i snitt 0,83 procent per år. SCB:s senaste prognos visar dock att tillväxten framöver blir betydligt lägre än tidigare beräknat. Till år 2036 väntas befolkningen öka med cirka 254 000 personer (2,4 procent), motsvarande en årlig tillväxttakt på 0,20 procent. Antalet födda steg tillfälligt under

pandemin men återgick därefter till den nedåtgående trend som präglat det senaste decenniet.

Umeå kommun följer denna nationella utveckling. Befolkningstillväxten 2025 ligger på samma nivå som 2024 men lägre än tidigare år. Den dämpade tillväxten förklaras av färre födda, högre utvandring och ett svagare inrikes flyttnetto till följd av rikets lägre befolkningstillväxt.

Studenterna utgör fortsatt en central del av Umeås demografi och kompetensförsörjning. Under höstterminen 2025 antogs rekordmånga studenter vid Umeå universitet, totalt 38 000, varav drygt 5 700 nybörjare. Umeås befolkningstillväxt är till stor del beroende av både den årliga tillströmningen av nya studenter och en kvarstanningsgrad bland examinerade som över tid legat runt 35 procent.

Den aktuella befolkningsprognosen för 2025–2036 baseras på den faktiska folkmängden 2024 och sträcker sig fram till och med år 2036. Prognosen pekar på en fortsatt stabil men något lägre tillväxttakt jämfört med föregående års prognos. Umeås befolkning bedöms öka med cirka 11 300 personer, från 134 249 invånare år 2024 till omkring 145 500 invånare år 2036. Den genomsnittliga årliga ökningen är cirka 940 personer, med en något högre tillväxt i början och lägre mot slutet av perioden. Umeå väntas passera 140 000 invånare under år 2030.

Näringslivskonjunktur

Konjunkturinstitutet och Norrlandsfonden gör bedömningen att den långvariga lågkonjunkturen är i sitt slutskede och flertalet branscher ger uttryck för ett positivare konjunkturläge med högre förväntningar under 2026. Den positiva utvecklingen av nya arbetstillfällen inom försvar och myndigheter fortsätter och påverkar övrig näring.

Tillverkande industri signalerar ökad ordertillgång. Handeln ser en ökning av privatkonsumtion och tjänstesektorn fortsätter utvecklas och är numera största enskilda bransch. Byggsektorn har fortsatta utmaningar men trots en lägre bostadsproduktion så signaleras en vändning. Fortfarande kvarstår osäkerhetsfaktorer kring det volatila världsläget som gör läget något svårbedömt. I vanlig ordning är Umeås styrka den stora branschbredden och kombinationen av privata och offentliga jobb. Även om den oerhört starka tillväxten i arbetstillfällen som varit de senaste fem åren till vissa delar avmattas så finns nya branscher som tar plats och har en tillväxt.

Bostadsmarknad och bostadsförsörjning

Förutsättningarna på bostadsmarknaden har förbättrats under det senaste halvåret. Inflationen har fortsatt nedåt enligt prognos och Riksbanken bedömer att styrräntan kan ligga kvar på 1,75 procent under en tid framöver. God inkomstutveckling, gynnsamma räntenivåer och befolkningstillväxt är avgörande faktorer för bostadsmarknadens utveckling, men årets demografiska prognos visar en något lägre befolkningsökning än tidigare, vilket dämpar efterfrågan något.

Den ekonomiska återhämtningen är försiktig och riskbilden fortsatt osäker. Hushållens konsumtionsmönster, finanspolitikens utformning och geopolitiska faktorer kan påverka både ränteutvecklingen och bostadsefterfrågan framåt.

Under 2025 har villapriserna och bostadsrättspriserna i Umeå sjunkit med 5,5 procent jämfört med året innan. Stigande bostadspriser stärker investeringsviljan medan fallande priser verkar i motsatt riktning och försvagar förutsättningarna för bostadsbyggande.

Bostadsbyggandet i Umeå kommun bedöms landa något lägre än 2024, omkring 800–900 färdigställda bostäder. De lägre nivåerna av påbörjade projekt under 2022–2025 innebär att färdigställandet minskar framför allt under 2026 och 2027, oavsett om konjunkturen förbättras. Även om planberedskapen har stärkts är det först efter 2028 som bostadsbyggandet bedöms kunna återhämta sig, vilket innebär att bostadsbristen väntas öka under 2026–2027 för att därefter gradvis minska.

Arbetsmarknadskonjunktur, kompetensförsörjning och löneutveckling

Arbetsförmedlingen visar i Arbetsmarknadsläget kvartal 3 2025 att det senaste årets pågående lågkonjunkturen fortsatt att sätta spår på svensk arbetsmarknad. Antalet inskrivna arbetslösa i riket ökade i genomsnitt kvartal tre 2025. Den relativa arbetslöshetsnivån har också ökat under perioden, till 7,0 procent. Västerbottens läns omfattande varsel och uppsägningar det gångna året har haft påverkan på länet, samtidigt som arbetslöshetsnivån fortsatt ligger på en nivå som är lägre än riksgenomsnittet. Den relativa arbetslöshetsnivån har ökat i länet som helhet men påverkan utanför Skellefteå kommun har varit relativt liten.

Umeå kommun och flera av kranskommunerna (som också utgör gemensam arbetsmarknadsregion), ligger fortsatt på 3,2 – 4,3% arbetslöshet. Det gör att det arbetsmarknadsläge som beskrivits i tidigare års budgetförutsättningar, till stor del kvarstår. Det vill säga fortsatta signaler om arbetskraftsbrist och relativt begränsade möjligheter att få ut tillräckligt från befintlig lokal och regional arbetskraft. Det utgör en utmaning när

konjunkturen förväntas vända uppåt med förväntat ytterligare arbetskraftsbehov i Umeåregionen.

SKR:s prognos för timlönkostnader 2027 beräknas till 3,5 % i genomsnitt för kommunal sektor.

Sammanfattning

Trots lågkonjunktur och osäkert världsläge så är det ekonomiska läget förhållandevis stabilt för kommunen under planperioden. Skatteintäkterna utvecklas enligt prognos väl under planeringsperioden samtidigt som pensionskostnaderna stabiliseras.

Umeås befolkning fortsätter att öka om än i något lägre takt än tidigare år trots avstannande befolkningstillväxt nationellt. Fortsatt fallande trend avseende fertilitetstalen i riket bedöms på sikt få väsentlig påverkan på kommunernas demografiska sammansättning.

Umeå kommun har trots nationell lågkonjunktur relativt låg arbetslöshet, något som kan påverka såväl kommun som övriga aktörer om konjunkturen vänder upp under kommande år. Brist på arbetskraft är något Umeå delar med övriga Umeregionen. Lågkonjunkturs inverkan på bostadsproduktionen kan innebära ett hinder för ökad inflyttning. Även om planberedskapen har stärkts är det först efter 2028 som bostadsbyggandet bedöms kunna återhämta sig.

Grunduppdrag och resurstilldelning till kommunens nämnder

I mars 2021 fastställde kommunfullmäktige att alla nämnder och helägda bolag ska ha ett skriftligt grunduppdrag som förtydligar det kommunala ändamålet med nämnden/bolaget och dess roll och ansvar. Grunduppdraget är specifikt för en nämnd eller ett bolag.

Grunduppdragen ska vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod.

Kommunfullmäktige fastställer grunduppdrag till nämnd och bolag och följer årligen upp hur nämnd/bolag hanterat sitt grunduppdrag.

För bolag framgår grunduppdraget i bolagsordning och konkretiseras genom bolagets ägardirektiv. För nämnd fastställs grunduppdrag för styrelse och nämnder i kommunens *Reglemente för kommunens nämnder och styrelse*. Det infogas därefter i planeringsdirektivet. Om det finns behov av revidering av grunduppdraget så sker det genom att reglementet revideras.

Grunduppdraget är utgångspunkt för verksamhets- och bolagsstyrning

Inom ramen för grunduppdraget har nämnd/bolag möjlighet att utifrån sina specifika förutsättningar och behov fastställa hur verksamhetsstyrning och uppföljning ska utformas. Vid utformning av nämnds- eller bolagsspecifik verksamhetsstyrning och uppföljning har dock nämnd och bolag att följa eventuella krav från lagstiftning och författning samt beslut och direktiv från kommunfullmäktige samt anvisning från kommunstyrelsen om hur styrning och uppföljning ska utformas.

Uppföljning av grunduppdraget

Uppföljning av grunduppdraget sker årligen genom att nämnd och bolag bedömer i vilken omfattning nämnden eller bolaget verkställt grunduppdraget och rapporterar sagda bedömning till kommunstyrelsen som sammanställer inför hantering i kommunfullmäktige. Respektive bolag rapporterar i anslutning till delårsrapport, årsredovisning och bolagsstyrningsrapport. Kommunstyrelsen har ansvar och mandat att utforma anvisning för när och hur rapportering från nämnder och bolag ska ske.

Grunduppdrag och resurstilldelning (budget)

För att möjliggöra att nämnd/bolag har förutsättningar att fullgöra sitt grunduppdrag kan nämnd/bolag tilldelas resurser från kommunfullmäktige. Utöver medel som tilldelas från kommunfullmäktige kan nämnd och bolag ha andra intäkter som nyttjas för att finansiera nämndens eller bolagets grunduppdrag. Om kommunfullmäktige inte har fastställt annat gäller prioriteringsordningen:

- Medel före grunduppdrag: Tillgängliga medel styr grunduppdragets omfattning (bredd/djup)
- Grunduppdrag före inriktningsmål: Om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före inriktningsmål fastställda av kommunfullmäktige.
- Grunduppdrag och inriktningsmål före tilläggsuppdrag: Om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag och inriktningsmål fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före eventuella tilläggsuppdrag fastställda av kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen styr, leder och samordnar kommunens verksamheter och ekonomi samt följer upp och rapporterar utvecklingen i kommunens verksamheter till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över kommunens nämnder, bolag och av kommunen förvaltade stiftelser.

Kommunstyrelsen ska utöva en samordnad styrning, bereda ärenden inför kommunfullmäktige och ansvara för uppföljning av att fullmäktiges beslut genomförs.

Kommunstyrelsen har ansvar att leda och samordna utveckling av för kommunen strategiskt viktiga områden som ej fördelats till annan nämnd, exempelvis kommunövergripande arbete med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, näringslivs- och tillväxtpolitiskt arbete samt bostads- respektive markförsörjning. Dessutom har kommunstyrelsen ett särskilt ansvar för

- kommunkansli, arkiv och juridik
- arbetsgivarfrågor och lönehantering
- ekonomi, styrning och upphandling
- kommunikation
- markförsörjning och exploatering
- näringslivsutveckling
- säkerhet och trygghet
- strategisk utveckling och innovation
- översiktsplanering

Kommunstyrelsen är även anställningsmyndighet för kommunens samlade förvaltningsorganisation och ansvarar för arbetsgivarpolitiken.

Ekonomisk ram för kommunstyrelsen 2027 (mnkr)

Kommunstyrelsens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 348,39
Kommunstyrelsens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-63,72
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	1,41
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y.yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-1 410,71
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-62,32

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Kommunstyrelsen

Tex. tilläggsuppdrag 2027:1

Tex. Tilläggsuppdrag 2027:2

Tilläggsuppdrag 2027:3

Byggnadsnämnden

I byggnadsnämndens uppdrag ingår att verkställa kommunens fysiska planering i form av nya detaljplaner, områdesbestämmelser samt stadsdels- och kvartersöversyner. Nämnden ansvar även för lovprövning, tillsyn och prövning av strandskyddsdispens. Nämnden tar beslut om bidrag för bostadsanpassningar. Inom nämndens område finns mättnings- och kartverksamhet, förvaltning av kommunens landskaps- och fastighetsinformation samt förädling av geografiska data. Nämnden ansvarar för den kommunala lantmäterimyndigheten samt för namnsättning av stadsdelar, gator med mera. Inom sina områden arbetar byggnadsnämnden för en hållbar utveckling i Umeå.

Ekonomisk ram för byggnadsnämnden 2027 (mnkr)

Byggnadsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-65,54
Byggnadsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-2,93
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,32
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y.yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-68,15
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-2,61

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Byggnadsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Fritidsnämnden

Fritidsnämnden ansvarar för att erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud, där barn och ungas delaktighet och möjlighet till utveckling har en särställning. Nämnden erbjuder fritidsaktiviteter och inkluderande mötesplatser, för unga liksom för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Nämnden har det samlade ansvaret för handläggning av kommunens föreningsbidrag, samt ett särskilt uppdrag att stödja föreningslivet och främja det ideella engagemanget.

Nämnden ansvarar för skötsel och uthyrning av idrotts- och fritidsanläggningar, både för elit- och breddidrott. I uppdraget ingår även skötsel av friluftsområden samt fiskefrämjande åtgärder. Nämnden har i uppdrag att erbjuda Umeås invånare badupplevelser, friskvård samt ansvara för simundervisning för samtliga grundskoleelever.

Ekonomisk ram fritidsnämnden 2027 (mnkr)

Fritidsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-166,27
Fritidsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-7,43
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,80
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-172,90
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-6,63

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Fritidsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

För- och grundskolenämnden

Nämnden har ett övergripande ansvar för att alla barn folkbokförda i kommunen har tillgång till förskola och pedagogisk omsorg samt skolgång i kommunens egna eller i fristående verksamheter. Nämnden ansvarar för kommunal förskola inklusive förskolor på minoritetsspråk, pedagogisk omsorg i form av dagbarnvårdare och nattisverksamhet, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem.

Nämnden ansvarar för att fördela resurser till egen verksamhet och till fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor. Vidare har nämnden ansvar för skolpliktsbevakning och samverkan med fristående verksamheter i egenskap av hemkommun, samt att bevilja tillstånd och genomföra tillsyn av fristående förskoleverksamheter eller pedagogisk omsorg.

Nämnden ska säkerställa att den kommunala utbildningen utgår från grundläggande demokratiska värderingar och alla barn och elevers lika värde.

Ekonomisk ram för- och grundskolenämnden 2027 (mnkr)

För- och grundskolenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-2 384,94
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2025-09-09	5,21
För- och grundskolenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-106,34
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	61,07
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-2 425,01
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-45,27

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag För- och grundskolenämnden

Tilläggsuppdrag 2027:1

Tilläggsuppdrag 2027:2

Tilläggsuppdrag 2027:3

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Nämnden har ett övergripande ansvar för att alla ungdomar och unga vuxna boende i kommunen har tillgång till skola i kommunens egna verksamheter eller i fristående verksamheter. Nämnden ansvarar för kommunens gymnasieskolor, anpassad gymnasieskola, Elitidrottsgymnasium (NIU- och RIG) och Riksgymnasium för rörelsehindrade (RH-gymnasium).

Nämnden ansvarar för att fördela resurser till egen verksamhet och fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor, samt svara för insyn och samråd gällande fristående gymnasieskolor. Nämnden ska säkerställa att nämndens verksamheter ger eleverna en grund för fortsatta studier och/eller yrkesverksamhet, samt ett aktivt deltagande i samhället i övrigt. Nämnden ansvarar övergripande för ledning, samordning och utveckling av skolväsendet.

Vidare har nämnden ett samlat ansvar för det kommunala aktivitetsansvaret och kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, gymnasienivå och som anpassad utbildning samt svenska för invandrare (sfi). Nämnden svarar vidare för arbetsmarknad och integration, genom att tillhandahålla sysselsättningsbefrämjande åtgärder samt mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Ekonomisk ram gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2027 (mnkr)

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-680,84
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2025-09-09	-5,21
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens tilldelning enligt planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-30,66
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	-11,82
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-728,52
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-42,48

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1

- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Tilläggsuppdrag 2027:1

Tilläggsuppdrag 2027:2

Tilläggsuppdrag 2027:3

Individ- och familjenämnden

Individ- och familjenämndens grunduppdrag är att tillgodose behov av stöd och omsorg inom socialtjänstens lagstadgade ansvarsområde för att stärka och trygga den enskilde att leva ett självständigt liv. Socialtjänsten arbetar förebyggande för att främja jämlika levnadsvillkor.

Grunduppdraget omfattar att:

- ge stöd, omsorg och skydd till barn, unga och vuxna
- ge stöd och service till barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning
- ge stöd till självförsörjning och tillgodose behov av försörjningsstöd
- tillgodose behov av råd, stöd samt handläggning av familjerättsliga frågor
- tillhandahålla familjerådgivning
- erbjuda hälso- och sjukvård till personer i bostad med särskild service och under vistelsetid på daglig verksamhet
- erbjuda hälso- och sjukvård till personer i ordinärt boende (hemsjukvård under 65 år).

Ekonomisk ram för individ- och familjenämnden 2027 (mnkr)

Individ- och familjenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 872,19
Individ- och familjenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-83,66
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	12,43
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-1 943,42
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-71,23

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Individ och familjenämnden

Tilläggsuppdrag 2027:1

Tilläggsuppdrag 2027:2

Tilläggsuppdrag 2027:3

Kulturnämnden

Kulturnämnden svarar för folkbibliotek, Skolbiblioteksservice, konstverksamhet, kulturskola, kvinnohistoriskt museum, kultur i skolan, kultur för seniorer, arrangemang i Väven och kommungemensamma arrangemang samt den kommungemensamma konstsamlingen.

Utöver detta svarar Kulturnämnden för Sveriges Depåbibliotek och lånecentral samt stöd till kulturföreningar, kulturfestivaler och studieförbund. Kulturnämnden fördelar stipendier och annat stöd till kulturutövare samt till samlingslokaler.

Kulturnämnden ska medverka i kommunens arbete med stadsmiljö- och bevarandefrågor och i kommunövergripande kulturfrågor som handläggs av andra nämnder och styrelser.

Kulturnämnden ska inom sitt ansvarsområde stödja och främja yttrandefriheten, möjliggöra konstnärliga upplevelser, stödja skapande verksamhet, samarbeta och samråda med samhällsorgan, föreningar, intresseorganisationer, övriga tillskyndare inom verksamhetsområdet samt stödja och främja internationellt kulturutbyte.

Ekonomisk ram för kulturnämnden 2027 (mnkr)

Kulturnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-177,71
Kulturnämndens tilldelning enligt förslag planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-7,94
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,86
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2026	-184,79
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-7,08

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Kulturnämnden

Tilläggsuppdrag 2027:1

Tilläggsuppdrag 2027:2

Tilläggsuppdrag 2027:3

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

I miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdrag ingår att möjliggöra god hälsa och en hållbar utveckling i Umeå. Nämnden ansvarar för prövning och tillsyn beträffande miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelssäkerhet samt serveringstillstånd. Nämnden bidrar med underlag för en god samhällsplanering och utveckling genom miljöövervakning, energieffektivisering och klimatpåverkan, naturvård samt kompetensstöd i miljöfrågor vid översiktsplanering och detaljplanering. Nämnden ansvarar också för den lagstadgade budget- och skuldrådgivningen samt för att tillvarata konsumenternas intressen inom konsumentpolitikens område. I tillägg till det ska kommunens förvaltare fullgöra uppgifter enligt föräldrabalken. Nämnden ansvarar även för att avgöra i vilken omfattning tillsynsansvar enligt miljöbalken ska övertas från länsstyrelsen.

Ekonomisk ram för miljö- och hälsoskyddsnämnden 2027 (mnkr)

Miljö- och hälsoskyddsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-22,65
Miljö- och hälsoskyddsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-1,01
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,11
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y.yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-23,56
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-0,90

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Personalnämnden

Nämnden är kommunens samordnande nämnd för personalstrategiska frågor. Nämnden samordnar och verkar för att Umeå kommun har en enhetlig och sammanhållen personalpolitik samt följer upp och rapporterar utveckling och ställning i personalpolitiska frågor till kommunfullmäktige och nämnderna.

Ekonomisk ram för personalnämnden 2027 (mnkr)

Personalnämndens fastställda budget för 2025 (beslut i juni 2024)	-1,34
Personalnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-0,06
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,01
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Ekonomisk tilldelning för 2027	-1,39
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-0,05

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Personalnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden har ansvar för kommunens anläggningar, infrastruktur och allmänna platser såsom fastigheter, gator, vägar, parker och närskogar. Uppdraget innefattar att planera, bygga, förvalta och utveckla kommunens infrastruktur och offentliga utomhusmiljöer, kommunens IT- och kommunikationssystem samt Umeå kommuns fastigheter- både avseende verksamhetslokaler och boenden för sociala behov. Nämnden ska tillhandahålla färdtjänst, uppfylla kommunens uppgifter avseende trafikfrågor samt tillhandahålla intern service inom måltider och lokalförvaltning.

Nämnden har också ansvar för att samordna Umeå kommuns fordonsanskaffning samt att leda, samordna och utveckla kommungemensamt arbete med digitalisering och digital transformation.

Uppdraget innefattar även att svara för klimatomställningsarbetet inom nämndens ansvarsområden.

Nämndens ansvarsområde omfattar alla verksamheter inom teknik- och fastighetsförvaltningen vilka är Digital omställning och IT, Fastighet, Gator och parker, Måltidsservice samt Städ- och verksamhetsservice.

Ekonomisk ram för tekniska nämnden 2027 (mnkr)

Tekniska nämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 633,70
Tekniska nämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-73,00
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	7,87
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-1 698,83
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-65,13

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Tekniska nämnden

Tilläggsuppdrag 2027:1

Tilläggsuppdrag 2027:2

Tilläggsuppdrag 2027:3

Valnämnden

Valnämnden ska fullgöra de uppgifter som ankommer på valnämnd samt ansvara för genomförande av val eller folkomröstning enligt vallagen, folkomröstningslagen samt lagen om kommunala folkomröstningar.

Ekonomisk ram för valnämnden 2027 (mnkr)

Valnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-19,94
Valnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt beslutad flerårsbudget	16,34
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Ekonomisk tilldelning för 2027	-3,60
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	16,34

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Valnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Äldrenämnden

Grunduppdrag

Äldrenämnden ansvarar för kommunens insatser inom äldreomsorg samt hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå i den enskildes hem för personer 65 år och äldre.

Äldreomsorgens insatser är frivilliga och ges efter en ansökan från den enskilde och utifrån en individuell bedömning.

Äldrenämndens övergripande uppdrag är att främja självständighet och kvarboende. Detta sker genom förebyggande verksamhet, information kring seniorlivet och aktiviteter som främjar hälsa och välmående hos den enskilde.

Äldrenämndens ger service, vård och omsorg i form av hemtjänst och hemsjukvård samt stöd i form av dagverksamhet, korttidsboende samt stöd och avlastning för anhöriga. Är den enskilde i behov av heldygnsomsorg och omfattande hälso- och sjukvård bedöms behov av plats på ett vård- och omsorgsboende.

Ekonomisk ram för äldrenämnden 2027 (mnkr)

Äldrenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 511,64
Äldrenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-67,55
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	-1,01
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	-1 580,20
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-68,56

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Äldrenämnden

Tilläggsuppdrag 2027:1

Tilläggsuppdrag 2027:2

Tilläggsuppdrag 2027:3

Kommungemensamma nämnder

Umeå kommun har fyra gemensamma nämnder med andra kommuner. Budget för dessa hanteras i samråd med övriga deltagande kommuner och fastställs av Umeå kommunfullmäktige. Umeås andel av de kommungemensamma nämndernas tilldelning ingår i det totala budgetbeslutet och framgår i tabell 1.

Umeå kommunföretag och de kommunala bolagen

För bolag framgår grunduppdraget i bolagsordning och konkretiseras genom bolagets ägardirektiv. Inriktningsmål destinerade till enskilda bolag framgår i avsnittet Inriktningsmål och program. Tilläggsuppdrag riktade till ett eller flera av de kommunala bolagen framgår i nedanstående tabell.

Tilläggsuppdrag UKF/kommunala bolag

Tilläggsuppdrag 2027:1

Tilläggsuppdrag 2027:2

Tilläggsuppdrag 2027:3

Inriktningsmål och program

Kommunfullmäktige styr med inriktningsmål och program Kommunfullmäktige fastställde i mars 2021 riktlinjer för aktiverande styrning i Umeå kommun, där framgår att kommunfullmäktige använder inriktningsmål för att skapa riktning och förändring i en avgränsad fråga eller inom ett avgränsat område som är gemensamt för flera kommunala aktörer.

- Inriktningsmålen kan syfta till att skapa såväl utvecklings- som driftskapacitet
- Inriktningsmålen berör alltid flera kommunala aktörer.
- Inriktningsmålen bör vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod.
- Inriktningsmålen ska vara minst 3 och maximalt 9

Ett givet inriktningsmål ska enbart destinerats till de namngivna nämnder och bolag som:

- särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål
- bedöms ha de reella förutsättningar som krävs för att inriktningsmålet ska uppnås

På följande sidor presenteras kommunens inriktningsmål med tillhörande program. Även om inte alla nämnder är direkt involverade i arbetet med ett givet inriktningsmål och program så förväntas alla nämnder verka för att inriktningsmålen ska uppfyllas och att program med fokusområden och åtgärder kan verkställas. Eventuella inriktningsmål som destinerats till bolag ska infogas i bolagets ägardirektiv varpå förändrat ägardirektiv fastställs vid bolagstämma och därefter anmäls till kommunfullmäktige.

Ett program fungerar som en konkretisering och inramning av respektive inriktningsmål som kommunfullmäktige antar. Ett program omfattar nya eller befintliga planer, strategier, projekt, tilläggsuppdrag, samverkansavtal och överenskommelser som bedöms vara relevanta och väsentliga för kommunens möjligheter att nå det inriktningsmål som programmet ska stödja. Ett program berör oftast flera nämnder och bolagsstyrelser.

Kommunstyrelsen har ansvar och mandat att upparbeta, upprätthålla och vid behov utveckla kommungemensam modell för programhantering.

Varje program inleds med beskrivning av vad som ska prioriteras och utgöra fokusområden under kommande planeringsperiod. För att följa och analysera kommunkoncernens utveckling mot målbilden kan kommunövergripande indikatorer kopplas till varje inriktningsmål. I varje program finns även förteckning över de styrande dokument som inryms i programmet.

Inriktningsmål

Mål 1. Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 1 destinerar särskilt till: kommunstyrelsen, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Umeå energi, AB Bostaden, Vakin samt Infrastruktur i Norr AB.

Mål 2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Samordningsansvar: kommunstyrelsen

Mål 2 destinerar särskilt till: individ- och familjenämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, fritidsnämnden, kulturnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, byggnadsnämnden, samt Umeå kommunföretag, AB Bostaden och UPAB.

Mål 3. Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 3 destinerar särskilt till: för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, tekniska nämnden, byggnadsnämnden, äldre- och vårdnämnden, samt Umeå kommunföretag.

Mål 4. Umeå ska vara klimatneutralt till 2040 Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 4 destinerar särskilt till: kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, tekniska nämnden, Umeå kommunföretag, AB Bostaden, Umeå energi, samt Vakin.

Program för tillväxt

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 1 - Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

Programmets syfte är att prioritera och lyfta viktiga fokusområden, faktorer och förmågor som Umeå behöver utveckla för att kunna bibehålla och stärka tillväxten. Umeå är på god väg men samtidigt behöver vi stärka arbetet inom angivna områden.

Följande fokusområden prioriteras för perioden 2026-2029:

1. Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer

Med en växande befolkning måste fler bostäder tillkomma och vi måste fortsätta växa med människorna i fokus. Nya bostäder ska komplettera befintliga stadsdelar och tätorter, samt tillkomma inom kollektivtrafikstråk. Nya bostadsområden ska ha hög täthet. Ett svagt bostadsbyggande är en tydlig hämmare av tillväxt och motsatt, en hög takt i bostadsbyggandet driver tillväxt och stärker även för Umeå viktiga branscher såsom bygg och fastighet. Planberedskapen måste öka i kommunen och målet är ge förutsättningar för minst 2000 bostäder per år. Huvudansvar: KS, BN

2. Universiteten som tillväxtmotorer

Universiteten har varit den enskilt viktigaste faktorn bakom Umeås starka tillväxt. Platsen Umeå och Umeå kommun har på många olika sätt växt ihop med universiteten och samverkan sker både på övergripande nivå men även brett inom områden som tex gemensamma innovationsmiljöer, kompetensförsörjning och talangattraktion. Huvudansvar: KS, PN, GVN

3. Etableringar och företagens tillväxt

Fokus på arbetstillfällen och hur vi kan nyttja och stärka Umeås diversifiering och förmåga att växa inom alla sektorer. Men även ett starkt fokus på att stärka Umeås förmåga att attrahera, omhänderta och utveckla etableringar utifrån omvärldens efterfrågan på ren energi och att Umeås specifika styrkor tillvaratas. Huvudansvar: KS, Umeå Energi

Uppföljning

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Näringslivsavdelningen och avdelningen Övergripande planering har uppdrag från kommunstyrelsen att vara programansvariga och har därmed det operativa ansvaret för samordning, uppföljning och utvärdering av programmet. Indikatorer kommer att tas fram i respektive handlingsplan.

Riktade utvecklingsanslag för tillväxtområdet

Anslag (tkr)	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Utvecklingsanslag tillväxt	34 904	34 904	34 904	34 904	34 904

Relaterade dokument

Övergripande styrdokument

- Strategisk plan 2016–2028
- Umeå kommuns Översiktsplan
- Umeå kommuns Bostadsförsörjningsprogram

Övriga relaterade dokument

- Umeås stadsdelar – så står det till
- CEMR-deklarationen (jämförelse)
- Globala målen – Agenda 2030
- Social progress declaration

Program för social hållbarhet

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna, genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämställt och jämlikt som möjligt, och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. En socialt hållbar kommun är inkluderande, trygg och skapar förutsättningar för välbefinnande för alla invånare. Det är viktigt att även ha ett intersektionellt perspektiv, där fler maktordningar synliggörs och beaktas.

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Det finns en stark koppling mellan målen då social hållbarhet är komplext och kräver bred samverkan mellan aktörer på alla nivåer för att möta de gemensamma samhällsutmaningarna. I arbetet med social hållbarhet är ett helhetsperspektiv av stor betydelse, så att insatser inte enbart sker punktvis för särskilda platser eller särskilda grupper. Dessa inriktningsmål är sammanhängande dimensioner av det som gemensamt utgör social hållbarhet och bör inte hanteras separat från varandra.

Programmets fokus är på de övergripande utvecklingsområden där samverkan mellan olika förvaltningar, och med de kommunala bolagen, är avgörande för att uppnå inriktningsmålen. Arbetet för social hållbarhet ska även fortsätta främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

Fokusområde 1 - Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Umeå ska växa till en hållbar storstad utan storstadens problem. Tillväxtmålet ska klaras utan att äventyra kommunens höga värden när det gäller tillit, trygghet och social sammanhållning, och utan att utveckla utsatta områden enligt polisens definition⁴. För att uppnå det målet är det avgörande att arbeta långsiktigt och i samverkan med två delmål:

1.1 Stärka inkludering och jämlikhet

När människor med olika etnisk bakgrund och/eller ekonomiska förutsättningar inte bor på samma områden, träffas på samma arbetsplatser eller möts i föreningslivet så minskar den sociala sammanhållningen. Därför är det viktigt att:

⁴ Se polisens förklaring av hur de arbetar med sin klassificering: [Utsatta områden | Polismyndigheten](#)

- Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla, genomförebyggande folkhälsoarbete, tillgång till utbildning, särskilt stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, och ett fördjupat arbete med att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter, inklusive inom den kommunala organisationen. Det är viktigt att särskilt främja goda uppväxtvillkor för barn och unga, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval, bland annat genom att motverka barnfattigdom.
- Skapa förutsättningar för social blandning, genom att öka flöden mellan stadsdelar, stärka mötesplatser, utveckla trygga och tillgängliga boendemiljöer och ett blandat bostadsbestånd där människor med olika ekonomiska förutsättningar har möjlighet att bo nära varandra.
- Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet för att alla ska känna att de är en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda. Barn och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas, i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer.

1.2 Förebygga brottslighet och våld

I Umeå ska brottsligheten fortsatt vara låg och tryggheten hög⁵. Därför är det viktigt att i samverkan mellan kommun, polis och andra aktörer:

- Förebygga och motverka organiserad brottslighet, eftersom den utgör ett systemhot mot ett tryggt, öppet och demokratiskt samhälle⁶. Fokus bör ligga på att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (det arbete som pågår inom Umeå växer tryggt och säkert), samt att minska den organiserade brottslighetens påverkan och inkomstkällor genom att motverka narkotikahandel, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel, infiltration och otillåten påverkan.
- Förebygga våld genom att öka medvetenheten om våld hos medborgarna och kompetenshöja kommunens medarbetare, i synnerhet de som arbetar med barn och unga. Två särskilt prioriterade områden utifrån kommunens lägesbild av brottsligheten är mäns våld mot kvinnor samt våld mot och mellan barn. Fokus bör ligga på förebyggande arbete, samt på att erbjuda snabbt och samordnat stöd till särskilt utsatta brottsoffer, och att utveckla riktade insatser för våldsutövare.

⁵ För mer data om brottslighet och trygghet i Umeå kommun, se [Brottsligheten i Umeå - Lägesbild 2023](#)

⁶ Se [Regeringens skrivelse 2023/24:67 Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet](#)

I arbetet ingår att utveckla hur kommunen mellan olika förvaltningar kan arbeta mer tillsammans, samt med andra aktörer och civilsamhället, detta i syfte att förbättra och utveckla arbetsmetoderna för att skapa ännu bättre förutsättningar för tidiga insatser och långsiktiga verksamheter.

Fokusområde 2 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Jämställdhet är en övergripande strategisk fråga för kommunen och ska även fortsatt genomsyra samtliga program och verksamheter genom ett aktivt jämställdhetsarbete inom ramen för sina grunduppdrag. För att främja den sociala hållbarheten är det särskilt viktigt att:

2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering

Arbete med jämställdhet i samhällsutvecklingen har varit en central del av utformningen av staden i över fyra decennier. Umeå är en ledande stad i Europa inom jämställd och hållbar stadsutveckling. För att skapa en stad som är inkluderande och rättvis för alla invånare är både bredd och spets nödvändiga i arbetet:

- Systematiskt integrera ett jämställdhetsperspektiv i utvecklingen av det offentliga rummet för att bygga en hållbar stad med och för de som ska leva i den. Detta innebär att säkerställa att alla, oavsett kön, kan vistas och röra sig i staden på lika villkor. Detta inkluderar även att ta hänsyn till olika behov och livsvillkor i planeringen och utformningen av offentliga platser.
- Genomföra särskilda pilotsatsningar för att flytta fram positionerna inom jämställd stadsplanering och aktivt utmana rådande maktstrukturer. Dessa satsningar kan inkludera innovativa projekt och initiativ som syftar till att främja jämställdhet på nya och kreativa sätt.

Exempel på sådana satsningar kan vara att utveckla nya metoder för medborgardialog, testa nya teknologier och att främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

2.2 Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling

Enligt Parisavtalet ska klimatomställningen och arbete för klimatanpassning främja jämställdhet. Parisavtalet säger också att utsläppsminskningar ska och kan utföras inom ramen för hållbar utveckling, där jämställdhet utgör ett av målen enligt Agenda 2030.

I takt med klimatomställningen är det viktigt att säkerställa en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället som innebär att vinsterna kommer flertalet till del samtidigt som kostnaderna och ansvaret fördelas efter bärkraft. Rättvisa är också centralt för att skapa acceptans för den hållbara utvecklingen.

Grunden i jämställdhetsarbetet handlar om att synliggöra livsvillkor och erfarenheter för flickor och pojkar, kvinnor och män i vår kommun, och vilka konsekvenser dessa får, för att utifrån denna analys genomföra åtgärder för en jämnare fördelning av makt och resurser samt för att skapa förutsättningar för alla att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation.

Uppföljning

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplaner i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Relaterade dokument

• Strategisk plan för Umeå kommun 2016–2028 • Umeå kommuns översiktsplan • Umeå kommuns bostadsförsörjningsprogram • Umeå kommuns program för hållbar landsbygdsutveckling • Kulturpolitiskt program för Umeå kommun • Program för tillgänglighet i Umeå kommun • Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten • Umeå kommuns handlingsplan mot barnfattigdom • Kommungemensam handlingsplan för det suicidförebyggande arbetet • Överenskommelse om samverkan för att förbättra	kompetensförsörjningen och påskynda individens etablering i arbetslivet mellan Arbetsförmedlingen, Umeåregionens kommuner och Samordningsförbundet • Överenskommelse om samverkan och prioriteringar mellan Umeå kommun och Polismyndigheten 2025–2027 • Medborgarlöften Umeå 2025-2027 • Brottsligheten i Umeå - lägesbild 2023 • Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå kommun • Den europeiska deklarationen för jämställdhet på lokal och regional nivå (CEMR deklarationen) • Länsstrategi Ett jämställt Västerbotten 2023–2030

Program för Klimatneutrala Umeå 2040

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 4 - Umeå ska vara klimatneutral till 2040

Programmets syfte är att minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till att minska den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som medföljer, i enlighet med Parisavtalet. Kommunfullmäktige har i februari 2020 antagit lokala miljömål och beslutat att Umeå ska vara klimatneutralt 2040⁷, dvs ha nettonollutsläpp av växthusgaser.

Umeå kommunkoncern genomförde en nulägesanalys⁸ av de utsläpp av växthusgaser som uppstår från den egna verksamheten. Analysen grundade sig på 2019 års tillgängliga data och visade att koncernen ger upphov till ungefär 20 % av de territoriella växthusgasutsläppen inom Umeå kommun.

Mot denna bakgrund ska följande fokusområden prioriteras för perioden:

Fokusområde 1 – Transporter

Transporter har stor betydelse för klimatpåverkan – de står för ungefär hälften av all klimatpåverkan i Umeå. Därför kommer det behövas stora förändringar på det området för att klara klimatmålen. Samtidigt är transporter väldigt viktiga för att samhället ska fungera. Stadens alla aktörer och invånare behöver därför vara delaktiga i arbetet med att minska transporternas och resornas klimatpåverkan.

Umeå kommuns arbete med att bli ett mer transporteffektivt samhälle och minska klimatpåverkan från resor och transporter utgår från översiktsplanen och de strategier som finns där. Det finns flera redan beslutade program och styrdokument (se nedan), där strategierna konkretiseras – det är av största vikt att de åtgärderna effektbedöms och genomförs.

Fokusområde 2 - Bygg och anläggning

Bygget av nya hus, vägar och annan infrastruktur genererar stora klimatutsläpp. Samtidigt måste de byggnader och den infrastruktur som redan finns underhållas, vilket också medför utsläpp. En växande kommun behöver fler bostäder, utbyggnad av den kommunala servicen,

⁷ Klimatneutralt Umeå 2040 - Klimatneutralt Umeå innebär att senast år 2040 ska Umeå inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från Umeå ska vara minst 85 procent lägre år 2040 än utsläppen år 1990. (Definitioner har samma betydelse som Sveriges klimatmål.)

⁸ ⁴ Nulägesanalysen presenteras i Umeå kommunkoncerns åtgärdsprogram för miljömålen.

och förbättrade förutsättningar för industri och företag att etablera sig och växa. Därför kommer det att krävas stora förändringar i materialval och byggteknik för att minska byggsektorns klimatpåverkan.

Fokusområde 3 - Energi, el och fjärrvärme

För att minska klimatutsläppen behövs en samhällsomställning och livsstilsförändringar med ett ökat fokus på bland annat energieffektivisering i byggnader, energirådgivning till privatpersoner och företag samt fortsatt utveckling av produktion av el och fjärrvärme och metoder för koldioxidinfångning.

Produktion och användning av el och fjärrvärme står för omkring en femtedel av Umeås totala växthusgasutsläpp. I och med Umeås tillväxt med fler bostäder och utveckling av industrier tillsammans med en elektrifiering av hela samhället inklusive transportsektorn kommer dessutom användningen av el att öka i Umeå liksom uttaget av effekt.

Fokusområde 4 - Cirkulär ekonomi

För att skapa hållbara affärsmodeller och samtidigt klara klimatmålen är det viktigt att ställa om från en linjär ekonomi till en så kallad cirkulär ekonomi. En linjär ekonomi bygger på att naturresurser utvinns, produceras, konsumeras och sedan blir till avfall. En cirkulär ekonomi bygger i stället på kretsloppstänkande, alltså att material och produkter återanvänds eller återvinns för att fortsätta skapa värde så länge som möjligt. Det handlar bland annat om att verka för ökad återvinning, matavfallsutsortering och användning av fjärrvärme liksom om olika satsningar på återbruk och reparationer.

Fokusområde 5 - Övergripande insatser

För att klara klimatmålen måste konkreta insatser inom områden med stor klimatpåverkan kompletteras med mer övergripande insatser för att utveckla kommunkoncernens förmåga att bidra till Umeås klimatomställning. Det handlar om exempelvis metodutveckling inom uppföljning, upphandling och klimatinvesteringsplaner samt kunskapshöjning och samarbete lokalt till internationellt. Även ledning, styrning och organisation likt etablering av gemensamma styr- och arbetsgrupper utifrån prioriterade områden är viktigt.

Uppföljning

Kommunstyrelsen har samordningsansvar för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering.

Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. En viktig del i programuppföljningen är att säkerställa om programmet uppnår sitt syfte.

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda fokusområdena till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Flera kommunala bolag, ex. Umeå Energi, Bostaden och VAKIN upprättar årligen hållbarhetsredovisningar. Där redovisas bland annat utsläpp från egna transporter, energianvändning och energiproduktion och relevanta mätetal ingår som en del i uppföljningen av programmet.

För varje fokusområde finns indikatorer som följs upp i programrapporteringen. Några av de viktigaste indikatorerna är förändring av territoriella samt kommunorganisatoriska CO2e-utsläpp, andel hållbart resande liksom användning av fossila bränslen. Det finns ytterligare behov av att utveckla uppföljningen inkl. indikatorer för vissa fokusområden och konsumtionsbaserade utsläpp.

För att bistå i utveckling och utvärdering av klimatarbetet inrättas ett klimatråd som arbetar på uppdrag av kommunstyrelsen. Rådet ska konstruktivt bidra till Umeås inriktningsmål och program för klimat, och kan bestå av forskare från Umeå universitet och SLU.

Relaterade dokument till program för klimatneutralitet

Styrdokument antagna av KF/KS

- Avfallsplan för Umeåregionen (KF 2020)
- Cykeltrafikprogram (KF 2018)
- Energiplan (KF 2025)
- Fotgängarprogram för Umeå (KF 2019)
- Godstrafikprogram (KF 2018)
- Inköps- och upphandlingspolicy (KF 2025)
- Kollektivtrafikprogram (KF 2021)
- Strategiska planen (KF 2016)
- Umeå kommuns Översiktsplan (KF 2018)
- Umeås lokala miljömål (KF 2020)

- Åtgärdsprogrammet för renare luft (KF 2015)
- Resepolicy (KF 2023)

Kommande styrdokument

- Arkitekturpolicy/träbyggnadsstrategi
- Handlingsplan för cirkulär ekonomi

Undertecknade åtaganden

- Klimatkontrakt 2030
- Circular Cities Declaration
- Covenant of Mayors
- Cities Race to Zero
- Umeå klimatfärdplan

Umeå kommunkoncerns bolag

- Affärsplan Bostaden
- Affärsplan Vakin
- Affärsplan UPAB
- Affärsplan Umeå Energi
- Hållbarhetspolicy -Umeå Energi
- Hållbarhetsstrategi -Bostaden
- Kollektivtrafikplan 2025-2028 (KF 2025)
- Ägardirektiv för de kommunala bolagen
- Miljöledningssystem (ISO 14 001) Umeå Energi, Vakin, delar av Umeå kommun

Personalpolitiska mål och uppdrag

Välfärden står inför stora utmaningar gällande finansiering och personalbrist. Det behövs därför nya arbetssätt för att klara utmaningarna och här ger digitaliseringen avgörande möjligheter. Kommunen behöver också förbättra samverkan över förvaltningsgränserna och med andra organisationer.

Mål 5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället. Samordningsansvar: personalnämnden.

Mål 6. Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.
Samordningsansvar: personalnämnden.

Mål 7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden. Samordningsansvar: personalnämnden.

God ekonomisk hushållning - Ekonomiska riktlinjer och finansiella mål

Finansiella mål

Mål 8. Resultatet i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämnung ska uppgå till 2 procent 2027-2030.

Regler för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige fastställde i december 2024 nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

God ekonomisk hushållning innebär att under given tidsperiod är respektive nämnds och bolags ändamål/grunduppdrag tillgodosett, inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angett och kommunens finansiella ställning är god.

I enlighet med fastställd riktlinje ska principerna för god ekonomisk hushållning omsättas i praktik genom att kommunen ska:

- Beakta principerna för god ekonomisk hushållning i årlig planerings- och budgetprocess
- Bedriva den kommunala verksamheten på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.
- Upprätthålla en effektiv och ändamålsenlig organisation.
- Ha en god finansiell ställning i både kort (1 årigt) och långt (10 årigt) perspektiv.
- Vårda och underhålla fastigheter och andra tillgångar väl
- Ha ett proaktivt förhållningsätt och förmåga att i tid identifiera och genomföra nödvändiga åtgärder.
- Ha förmåga att identifiera och bedöma risker och konsekvenser som blir en följd av prioritering och vägval.
- Ha förmåga att genomföra prioriteringar och vägval som är nödvändiga för att bedriva ändamålsenlig verksamhet inom de ekonomiska och finansiella ramar som kommunfullmäktige angett.
- Ha god kostnadskontroll och förmåga att hantera kostnadsmässiga avvikelser.

Finansiering av arbete med destinerade inriktningsmål

Nämnd ska årligen avdela medel för att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmål destinerade till nämnd.

Uppföljning, analys och utvärdering

Återrapportering till kommunfullmäktige från kommunstyrelse, nämnder och bolag sker via årsredovisning över föregående kalenderår. Årsredovisning sammanställs av kommunstyrelsen och överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer inför kommunfullmäktiges sammanträde i april. Förutom årsredovisningen ska kommunstyrelsen sammanställa och överlämna ett delårsbokslut över årets åtta första månader, delårsbokslutet inkluderar kommunstyrelse, nämnder och bolag. Delårsbokslutet överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer senast 15 oktober.

För att förbättra kommunfullmäktiges insyn och möjlighet att hantera avvikelser sker även återrapportering från nämnder, bolag och kommunstyrelse till kommunfullmäktige via en förenklad rapport för perioden januari – april. Den förenklade rapporten innehåller information relaterad till bolagens ekonomi samt nämndernas ekonomi och personalförhållanden.

Övrig uppföljning

De kommunala verksamheterna följs upp och utvärderas kontinuerligt. Uppföljning och utvärdering sker med syfte att följa nämnders och bolags grunduppdrag samt uppfyllelse av inriktningsmål och tilläggsuppdrag, men även att uppnå kvalitet och utveckling av kommunens strukturella förutsättningar/resurser. Uppföljning och utvärdering ger även signaler om behov av och underlag för att kunna korrigera grunduppdrag, inriktningsmål, planering eller resursfördelning. Uppföljning sker till exempel genom:

- uppföljning av grunduppdrag
- uppföljning av inriktningsmål & program
- uppföljning av tilläggsuppdrag
- resultatutvärderingar
- process- och kvalitetsuppföljning
- medborgar- och brukarundersökningar

- synpunkter och klagomål från medborgare och brukare
- uppföljning Intern kontroll
- förslag- och avvikelshantering

Intern styrning och kontroll

Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer för kommunens arbete med intern styrning och kontroll. Den interna kontrollen skall baseras på riskanalyser och innehålla lämpliga åtgärder mot prioriterade risker. För mer information se Riktlinjer för Intern styrning och kontroll.

Lagstadgade planer

Umeå kommun är enligt lag ålagd att utarbeta vissa kommunala planer. Dessa lagstadgade planer bereds på kommunfullmäktiges uppdrag av aktuell nämnd och beslutas av kommunfullmäktige (om så krävs i lagstiftningen) alternativt ansvarig nämnd.

Budget 2027 och plan 2028–2030 för nämnder och styrelse

Budgetram för nämnd innefattar medelstilldelning för samtliga kostnader för nämndens verksamhet och utgår från oförändrat PO-pålägg i förhållande till budgeten för 2026, 40,02 procent.

Budgetramarna är nettokostnadsramar för styrelse och nämnder. Ramarna har beräknats utifrån nuvarande organisation. Eventuella organisationsöversyner och/eller överföring av verksamheter till nytt ansvar regleras genom beslut om tekniska förändringar av budgetramarna.

Tabell 1. Budgetramar nämnder och styrelse 2027

Belopp i tkr

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kommunstyrelse*	-1 348 388	-1 410 709	-1 454 533	-1 486 545	-1 530 405
Teknisk nämnd	-1 633 700	-1 698 829	-1 777 895	-1 844 545	-1 925 072
För- och grundskolenämnd	-2 384 944	-2 425 008	-2 537 872	-2 633 011	-2 747 960
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-680 839	-728 523	-762 430	-791 011	-825 545
Individ- och familjenämnd	-1 872 190	-1 943 419	-2 033 869	-2 110 114	-2 202 235
Äldrenämnd	-1 511 637	-1 580 200	-1 653 745	-1 715 740	-1 790 644
Byggnadsnämnd	-65 537	-68 150	-71 322	-73 996	-77 226
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	-22 654	-23 557	-24 653	-25 578	-26 694
Kulturnämnd	-177 706	-184 790	-193 390	-200 640	-209 400
Fritidsnämnd	-166 268	-172 896	-180 943	-187 726	-195 922
Kommunfullmäktige	-4 048	-4 118	-4 186	-4 255	-4 326
Valnämnd	-19 938	-3 600	-3 700	-20 000	-3 800
Personalnämnd	-1 336	-1 389	-1 454	-1 508	-1 574
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-104 497	-108 663	-113 720	-117 983	-123 134
Överförmyndarnämnd i Umeåregionen	-16 753	-17 421	-18 232	-18 915	-19 741
IT kapacitetsnämnd	-1 908	-1 984	-2 076	-2 154	-2 248
Umeåregionens nämnd för PA-system	-5 197	-5 404	-5 656	-5 868	-6 124
Summa nämndsramar	-10 017 540	-10 378 660	-10 839 675	-11 239 589	-11 692 050
Varav finansiella kostnader pensioner	-14 266	-28 457	-40 683	-36 558	-37 838
Summa verksamhetens nettokostnader (exkl finansiella kostnader)	-10 003 274	-10 350 203	-10 798 992	-11 203 031	-11 654 212

*Avser total ram för kommunstyrelsen vilken även innefattar av kommunfullmäktige beslutade åtaganden och finansiella kostnader för pensioner.

Tabell 2. Specifikation av kommunstyrelsens budgetram

Belopp i tkr

Kommunstyrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kraftverksamhet	107 000	107 000	107 000	107 000	107 000
Kollektivtrafik	-179 566	-185 566	-191 566	-197 566	-203 566
Umeå Folkets Hus	-26 821	-27 089	-27 360	-27 634	-27 910
Västerbottens Museum*	-19 093	-19 781	-20 493	-21 231	-21 995
Norrlandsoperan*	-35 645	-36 928	-38 257	-39 634	-41 061
Friskvårdsbidrag	-7 747	-7 825	-7 903	-7 982	-8 062
Fackliga förtroendemän	-14 235	-14 820	-15 368	-15 755	-16 152
Utdelning från UKF	0	0	0	0	0
Tillväxtanslag	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904
Anslag för oförutsedda behov och civil beredskap	-31 337	-31 337	-31 337	-31 337	-31 337
Avskrivningar	-620 757	-650 222	-660 677	-677 847	-691 432
Utrangeringar	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Pensioner nettokostnad	-180 381	-192 659	-202 914	-196 951	-203 844
Kommunstyrelsen administration, bidrag och politisk verksamhet övrigt	-292 902	-304 579	-318 755	-330 704	-345 142
Summa kommunstyrelse (inkl finansiella kostnader pensioner)	-1 348 388	-1 410 709	-1 454 533	-1 486 545	-1 530 405

*Utbetalning ska ske i enlighet med ägarsamråd och under förutsättning att Region Västerbotten fattar motsvarande beslut. Innan utbetalning bör modell för beräkning av lokalbidrag fastställas.

Tabell 3. Resultaträkning 2026–2030

Belopp i mnkr

	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Verksamhetens intäkter	2 345,6	2 425,0	2 534,6	2 631,3	2 740,7
Verksamhetens kostnader	-11 728,1	-12 125,0	-12 672,9	-13 156,5	-13 703,5
Avskrivningar	-620,8	-650,2	-660,7	-677,8	-691,4
Verksamhetens nettokostnader	-10 003,3	-10 350,2	-10 799,0	-11 203,0	-11 654,2
Skatteintäkter, statsbidrag och utjämning	10 249,8	10 769,7	11 195,3	11 639,9	12 103,1
Finansiella intäkter	307,0	313,7	384,5	509,0	533,8
Finansiella kostnader	-348,1	-373,6	-470,7	-620,7	-644,7
Fördelningsreserv för politiska prioriteringar		-144,3	-86,2	-92,4	-95,9
Resultat	205,3	215,4	223,9	232,8	242,1

Tabell 4. Finansieringsbudget 2026–2030

Belopp i mnkr

	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Tillförda medel					
Resultat	205,3	215,4	223,9	232,8	242,1
Avskrivningar	620,8	650,2	660,7	677,8	691,4
Pensionsavsättning	-28,2	-26,5	-22,1	-21,4	-22,1
Summa tillförda medel	797,9	839,1	862,5	889,3	911,4
Använda medel					
Nettoinvesteringar*	-1 611,9	-1 317,1	-1 058,5	-859,3	-792,8
Nettoutgifter mark- och exploatering	-161,7	-183,3	-174,8	-257,0	37,5
Summa använda medel	-1 773,6	-1 500,4	-1 233,3	-1 116,3	-755,3
Förändring av rörelsekapital	-975,8	-661,3	-370,8	-227,0	156,1

* Inklusive ombudgeteringar från tidigare år.

Tabell 5. Nyckeltal

	Budget 2026*	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Nettokostnadernas (exkl avskrivningar) andel av skatteintäkter och generella statsbidrag	91,5%	90,1%	90,6%	90,4%	90,6%
Soliditet	31,1%	30,7%	30,9%	31,4%	32,5%
Självfinansieringsgrad inkl exploatering*	41,9%	52,8%	71,7%	81,6%	123,6%
Självfinansieringsgrad exkl exploatering*	45,6%	59,4%	83,6%	106,0%	117,8%
Låneskuld/invånare, tkr **	27,0	32,5	34,7	36,0	34,4

*Justerat för prognos för bokslut 2025 inklusive ombudgeteringar av investeringar.

**Inklusive exploateringsintäkter, exklusive vidareutlåning till bolagen.

Investeringsramar 2026–2030

Tabell 6. Investeringsramar per nämnd

Belopp i tkr

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kommunstyrelsen	72 392	101 345	131 042	59 307	25 959
Teknisk nämnd	1 170 081	1 087 481	825 708	694 038	654 650
För- och grundskolenämnd	19 320	20 820	19 488	17 462	15 441
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	10 500	21 500	6 500	16 620	6 753
Individ- och familjenämnd	15 254	19 926	9 251	9 339	10 360
Äldrenämnd	24 437	22 437	28 626	20 222	40 214
Byggnadsnämnd	470	470	479	489	498
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	282	282	287	293	299
Kulturnämnd	7 850	12 850	10 947	14 708	6 167
Fritidsnämnd	16 450	18 950	16 326	16 643	16 976
Valnämnd	500	500	510	520	531
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	47 582	10 550	9 344	9 631	14 924
Summa styrelse/nämnd	1 385 117	1 317 110	1 058 509	859 273	792 772
Ombudgeteringar*	226 793	0	0	0	0
Summa inkl ombudgeteringar	1 611 910	1 317 110	1 058 509	859 273	792 772
Mark- och exploatering - anläggningar	250 300	508 850	561 950	639 400	350 850
Summa inkl mark- och exploatering	1 862 210	1 825 960	1 620 459	1 498 673	1 143 622

*Ombudgeteringar från 2024 särredovisas 2026 och ingår i nämndernas investeringsramar 2027.

Tabell 7. Nya investeringsprojekt över 50 mnkr

Belopp i tkr

Projekt	Totalt 2027-2030	Total budget
Inga nya investeringsprojekt över 50 mnkr		

Redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen

Utifrån nya lagkrav ska kommunens budget innehålla en redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen. Då bolagen står inför väsentliga investeringsbehov är det investeringsprognoserna och dess inverkan på de ekonomiska förutsättningarna som lyfts fram för Umeå kommun. Det bör dock observeras att kommunfullmäktige inte beslutar om investeringarna, utan det är endast en information. Vilka investeringar som ska genomföras beslutar respektive bolag själva. Fullmäktige ska dock ta ställning innan principiellt viktiga beslut fattas i de kommunala bolagen, exempelvis beslut om stora investeringar. Under planeringsperioden planeras dock inte för några sådana investeringar, utan kommunfullmäktige styr bolagen genom ägardirektiv och genom de kreditlimiter som fastställs inför varje budgetår.

Under perioden 2026-2030 uppgår den samlade investeringsprognosen för bolagskoncernen till ca 14,5 miljarder kronor, vilket innebär i snitt 2,9 miljarder per år. De största investeringarna planeras inom Umeva, AB Bostaden samt Umeå energi AB. Dessa bolag är de största bolagen i koncernen och de står för 72 procent av bolagskoncernens samlade investeringsvolym dessa år.

Inom Umeva, kommunens VA-bolag, handlar den ökade investeringsnivån under perioden om investeringar för vattenförsörjning. Inom Umeå energi investeras det i värme, elnät samt grön omställning och inom AB Bostaden beräknas nyproduktion av bostäder komma i gång framför allt under 2027-2028. Även ett nytt vård- och omsorgsboende ligger i planen.

Bolagens investeringar är kassaflödesgenererande, dvs självbärande inom respektive bolag. I prognosen för övriga UKF inkluderas uppförande av koncerngemensamt kontor 2028-2029. Inom bolagskoncernen finns dock infrastrukturinvesteringar som inte är självbärande i det korta perspektivet, men som finansieras inom UKF-koncernen som helhet. Den största är renovering och utbyggnad av Umeå hamn. Detta åtagande innebär att det inte planeras för någon utdelning från UKF till kommunen under planeringsperioden.

Nedanstående tabell visar de prognosticerade investeringsvolymerna för bolagskoncernen för 2026-2030, där de helägda bolagen framgår enskilt.

Tabell 8. Prognos investeringsramar bolagskoncern

Belopp i mnkr

	2026	2027	2028	2029	2030
Umeå Energi	546	958	990	594	400
Bostaden	664	615	707	695	450
Umeva	613	1 052	871	919	432
INAB	9	102	450	400	100
Hamnen	280	365	869	323	205
Övriga UKF	93	118	445	175	10
Totalt UKF	2 205	3 211	4 332	3 106	1 597

Förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Teknisk nämnd		1 087 480	825 708	694 038	654 650	3 261 877
Fastigheter		740 581	388 513	388 072	408 073	1 925 238
Brand- och räddningsnämnd		69 000	0	0	0	69 000
Brandstation Signalvägen, funktioner maa höjd beredskap	Påbörjad	14 000	0	0	0	14 000
Brandstation Umeå Östra	Påbörjad	55 000	0	0	0	55 000
Fritidsnämnd		2 900	224	229	233	3 587
Athena fritidsgård	Påbörjad	2 900	0	0	0	2 900
Ram lokalanpassningar Fritid	Årligt ramanslag	0	224	229	233	687
För- och grundskolenämnd		295 150	154 649	73 550	40 253	563 602
Brännlands skola (paviljong, tillgänglighet)	Påbörjad	10 000	0	0	0	10 000
Carlslundsskolan åk 7-9 nybyggnad sex paralleller	Påbörjad	500	0	0	0	500
För- och grundskolegårdar solskydd, belysning, lek	Årligt ramanslag	3 300	3 366	3 433	3 502	13 601
Förskola Hissjö 2 avd	Ej påbörjad	8 000	14 000	0	0	22 000
Förskola Innertavle 4 avd	Ej påbörjad	0	1 000	25 400	15 000	41 400
Förskola Mariedal 6 avd	Påbörjad	200	0	0	0	200
Förskola Stöcke 6 avd	Påbörjad	20 000	41 100	0	0	61 100
Förskola Sörmjöle 4 avd	Ej påbörjad	0	0	1 000	20 000	21 000
Förskola Tavelsjö 6 avd	Ej påbörjad	0	20 000	42 000	0	62 000
Förskola Yttersjö 4 avd	Ej påbörjad	42 000	1 000	0	0	43 000
Grisbackaskolan kök matsal 4 klassrum	Påbörjad	3 000	0	0	0	3 000
Grubbeskolan 2 klassrum, matsal	Påbörjad	12 500	12 500	0	0	25 000
Hedlundaskolan F-6 utbyggnad till två paralleller	Påbörjad	7 000	0	0	0	7 000
Obbola skola F-9 utbyggnad två klassrum	Påbörjad	12 000	0	0	0	12 000
Ram anpassningar förskola	Årligt ramanslag	550	561	572	584	2 267

Ram anpassningar grundskola	Årligt ramanslag	1 100	1 122	1 144	1 167	4 534
Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3	Ej påbörjad	75 000	0	0	0	75 000
Stöcke skola nybyggnad två paralleller F-3	Ej påbörjad	100 000	60 000	0	0	160 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		36 100	1 122	0	0	37 222
Ram anpassningar Gym-Vux	Påbörjad	1 100	1 122	0	0	2 222
Vasaskolan gymn elevökn	Påbörjad	35 000	0	0	0	35 000
Individ- och familjenämnd		110 941	32 934	75 007	69 383	288 264
Anp ny lokal för daglig verksamhet etapp 1	Ej påbörjad	10 000	0	0	0	10 000
Daglig verksamhet Magistervägen	Påbörjad	37 000	0	0	0	37 000
Förstärkt serviceboende Malmen 27 2 plan	Påbörjad	13 000	0	0	0	13 000
Gruppboende Gimoplan	Påbörjad	8 864	0	0	0	8 864
Gruppboende Holmsund 2 plan	Ej påbörjad	20 000	1 000	0	0	21 000
Gruppboende Stenmorgärdet	Ej påbörjad	0	13 496	7 000	0	20 496
Gruppboenden 2 per år	Ej påbörjad	0	0	49 200	50 200	99 400
Gruppboenden Prydnadsbusken 2 plan	Påbörjad	4 000	0	0	0	4 000
Ram anp DV, anp LSS-boende mm	Årligt ramanslag	18 077	18 438	18 807	19 183	74 505
Kulturnämnden		990	1 010	1 030	15 426	18 455
Bibliotek	Ej påbörjad	0	0	0	14 375	14 375
Ram anpassning/renovering bibliotek	Årligt ramanslag	990	1 010	1 030	1 051	4 080
Teknisk nämnd		212 000	192 964	220 534	173 441	798 939
Driftkontor TN kv Schablonen 8, 11	Ej påbörjad	0	15 000	0	0	15 000
Hippologum	Påbörjad	11 000	0	0	0	11 000
Kontor Magistervägen	Påbörjad	23 000	0	0	0	23 000
Kök ramanslag	Årligt ramanslag	11 000	11 220	11 444	11 673	45 338
Lokalanpassning ej spec.	Årligt ramanslag	22 000	22 440	22 889	23 347	90 675
Lokaloptimeringar TN	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	9 068
Reinvesteringar, pågående och generella	Årligt ramanslag	112 000	113 540	115 111	117 413	458 064
Stadshuset Östra Stallarna	Påbörjad	0	0	37 956	0	37 956
Åtgärdsprogram Bygg och anläggning Fastighetsinvesteringar klimat	Påbörjad	6 500	6 500	6 500	0	19 500
Åtgärdsprogram Energi Fastighetsinvesteringar (lönsamma)	Årligt ramanslag	12 100	11 220	11 444	11 673	46 438
Åtgärdsprogram Transporter Laddinfrastruktur tjänstefordon	Påbörjad	5 500	5 800	5 900	0	17 200

Ökad civilberedskap	Påbörjad	6 700	5 000	7 000	7 000	25 700
Äldrenämnd		13 500	5 610	17 722	109 337	146 169
Ram anpassning kommunala lokaler och boenden	Årligt ramanslag	5 500	5 610	5 722	5 837	22 669
Solgården VOB, anpassningar	Ej påbörjad	8 000	0	0	0	8 000
Sävar hemtjänstlokal/dagverksamhet dementa, del av VOB	Ej påbörjad	0	0	2 000	19 600	21 600
Sävar Vård- och omsorgsboende 60 pl	Ej påbörjad	0	0	10 000	83 900	93 900
Gator och vägar		234 512	307 009	172 304	142 167	855 993
Teknisk nämnd		234 512	307 009	172 304	142 167	855 993
Djupbäcken Klimatanpassning	Ej påbörjad	20 000	20 000	0	0	40 000
Fordon 7 år	Årligt ramanslag	7 700	7 854	8 011	8 171	31 736
GC/serviceväg resecentrum Drottningv	Ej påbörjad	2 185	0	0	0	2 185
GC-bro Sävarån	Ej påbörjad	13 030	15 600	0	0	28 630
GC-väg förläng Tomternavägen	Ej påbörjad	0	0	700	1 800	2 500
GC-väg förlängning parkering & resecentrum	Ej påbörjad	2 150	0	0	0	2 150
Humleparken inkl. GC	Ej påbörjad	3 000	3 500	0	0	6 500
Järnvägspassage Holmsund	Ej påbörjad	5 000	30 000	15 000	0	50 000
Kollektivtrafiknod Trandansen	Ej påbörjad	0	15 000	0	0	15 000
Kommun- & stadsdelssatsningar	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	9 068
Kontaktvägen	Ej påbörjad	2 000	10 000	7 500	0	19 500
Kungsvägen et 2	Påbörjad	1 000	7 000	0	0	8 000
Kungsvägen etapp 1	Påbörjad	11 250	6 750	0	0	18 000
Norra Obbolavägen	Ej påbörjad	1 405	3 595	0	0	5 000
Planskild Passage Tomterna	Ej påbörjad	11 258	11 258	0	0	22 516
Renmarkstorget	Påbörjad	0	15 000	0	0	15 000
Skravelsjövägen i Röbäck	Ej påbörjad	500	2 000	12 500	6 000	21 000
Snödeponi Brännland	Årligt ramanslag	6 000	0	0	0	6 000
Snötipp	Ej påbörjad	1 000	8 000	0	0	9 000
Sopkärl	Ej påbörjad	2 500	2 500	0	0	5 000
Storgatan	Påbörjad	2 000	4 588	4 587	0	11 175
Säkra anläggningarnas standard	Årligt ramanslag	81 559	82 930	84 328	86 015	334 832
Tegsbron	Ej påbörjad	0	0	5 000	5 000	10 000

Tvärån Klimatanpassning	Ej påbörjad	20 000	20 000	0	0	40 000
Utredningar inför investeringar	Årligt ramanslag	1 100	1 122	1 144	1 167	4 534
Väg 503	Påbörjad	10 000	10 000	9 500	9 500	39 000
Ålidhem stadsmiljö Gata	Ej påbörjad	935	3 000	0	0	3 935
Åtgärdsprogram Framkomlighetshöjande Kollektivtrafik	Ej påbörjad	3 750	3 750	0	0	7 500
Åtgärdsprogram Transporter Klimatanpassning	Årligt ramanslag	12 100	11 220	11 444	11 673	46 438
Åtgärdsprogram Transporter Trafiksäkerhet och Hållbara färdssätt	Årligt ramanslag	10 890	10 098	10 300	10 506	41 794
IT		54 258	71 658	78 728	73 876	278 520
Teknisk nämnd		54 258	71 658	78 728	73 876	278 520
Bildskärman och tillbehör	Årligt ramanslag	2 824	2 498	2 548	2 599	10 470
Datorer Umeå Kommun	Årligt ramanslag	21 181	28 463	29 033	29 613	108 289
Ram It FG	Årligt ramanslag	11 162	15 792	16 108	16 430	59 491
Ram It GY	Årligt ramanslag	13 399	14 236	14 521	14 811	56 967
Ram It infrastruktur	Årligt ramanslag	4 593	7 069	7 210	7 354	26 225
Skrivare som tjänst	Årligt ramanslag	1 100	3 600	9 309	3 069	17 077
Parker		24 300	24 586	20 878	21 295	91 059
Teknisk nämnd		24 300	24 586	20 878	21 295	91 059
Döbelns park	Ej påbörjad	4 000	0	0	0	4 000
Gatuträd	Årligt ramanslag	660	673	687	700	2 720
Lekparker	Årligt ramanslag	6 400	6 488	6 578	6 709	26 175
Olofsdals park	Ej påbörjad	0	4 000	0	0	4 000
Parker	Årligt ramanslag	8 400	8 488	8 578	8 749	34 215
Skog	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	9 068
Strandprom Alla broar runt	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	9 068
Utredningar allmänt	Årligt ramanslag	440	449	458	467	1 814
Övriga		33 830	33 942	34 057	9 238	111 068
Teknisk nämnd		33 830	33 942	34 057	9 238	111 068
Fastighet Inredning/ utrustning	Årligt ramanslag	330	337	343	350	1 360
Köp av bostadsrätter	Ej påbörjad	25 000	25 000	25 000	0	75 000
Maskiner (elektronik/digitalisering) MS	Årligt ramanslag	2 500	2 520	2 540	2 591	10 152
Ram Städ	Årligt ramanslag	5 500	5 576	5 653	5 766	22 495

Volym och arbetssätt MS	Årligt ramanslag	500	510	520	531	2 061
Kommunstyrelsen		101 345	131 042	59 307	25 959	317 654
Fastigheter		40 000	40 000	40 000	0	120 000
Kommunstyrelsen		40 000	40 000	40 000	0	120 000
Köp av fastigheter	Ej påbörjad	30 000	30 000	30 000	0	90 000
Medel till KS förfogande, civilberedskap	Ej påbörjad	10 000	10 000	10 000	0	30 000
IT		4 400	4 488	4 578	4 669	18 135
Kommunstyrelsen		4 400	4 488	4 578	4 669	18 135
Digitaliseringsreserv	Årligt ramanslag	4 400	4 488	4 578	4 669	18 135
Kraft		23 707	39 292	13 442	19 977	96 418
Kommunstyrelsen		23 707	39 292	13 442	19 977	96 418
Förnyelse Kraftverk	Årligt ramanslag	5 312	0	0	3 495	8 807
Investeringsprogram bygg	Årligt ramanslag	776	0	0	55	831
Investeringsprogram damm	Årligt ramanslag	5 558	10 857	6 204	10 260	32 878
Vidmakthållande Kraftverk	Årligt ramanslag	2 327	1 293	1 293	2 207	7 118
Övriga invest. Stornorrfors	Årligt ramanslag	9 735	27 143	5 946	3 960	46 783
Övriga		33 238	47 262	1 287	1 313	83 100
Kommunstyrelsen		33 238	47 262	1 287	1 313	83 100
Investeringsreserv	Årligt ramanslag	1 238	1 262	1 287	1 313	5 100
Muddring av farleden	Ej påbörjad	32 000	46 000	0	0	78 000
Äldrenämnd		22 437	28 626	20 222	40 214	111 499
Övriga		22 437	28 626	20 222	40 214	111 499
Äldrenämnd		22 437	28 626	20 222	40 214	111 499
Digitalisering, ny	Ej påbörjad	1 100	6 800	600	700	9 200
Inv/utrustning Sävar hemtjänstlokal/dagverksamhet dementa	Ej påbörjad	0	0	0	4 500	4 500
Inv/utrustning Sävar vård- och omsorgsboende 60 pl	Ej påbörjad	0	0	0	15 000	15 000
Inventarier/digitalisering extern förhyrning, ny	Ej påbörjad	3 737	3 800	767	782	9 086
Inventarier/Digitalisering/Hjälpmedel re	Årligt ramanslag	17 600	18 026	18 855	19 232	73 713
För- och grundskolenämnd		20 820	19 488	17 462	15 441	73 212
Övriga		20 820	19 488	17 462	15 441	73 212
För- och grundskolenämnd		20 820	19 488	17 462	15 441	73 212

Inv Brännlands skola	Ej påbörjad	500	0	0	0	500
Inv Fsk Innertavle 4 avd	Ej påbörjad	0	0	1 400	1 200	2 600
Inv Fsk Stöcke ny 6 avd	Ej påbörjad	0	2 100	0	0	2 100
Inv Fsk Yttersjö 4 avd	Ej påbörjad	1 400	0	0	0	1 400
Inv Förskola Hissjö 2 avd	Ej påbörjad	0	700	0	0	700
Inv Förskola Tavelsjö 6 avd	Ej påbörjad	0	0	2 100	0	2 100
Inv Grubbeskolan	Ej påbörjad	0	500	0	0	500
Inv Obbola skola F-9 utbyggnad till två paralleller	Ej påbörjad	500	0	0	0	500
Inv Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3	Ej påbörjad	2 000	0	0	0	2 000
Inv Stöcke skola nybyggnad två paralleller F-3	Ej påbörjad	0	2 500	0	0	2 500
Inventarier kopplat till behov norra	Ej påbörjad	1 500	0	0	0	1 500
Inventarier kopplat till behov södra	Ej påbörjad	1 500	0	0	0	1 500
IT-åtgärder	Årligt ramanslag	2 420	2 468	2 518	2 568	9 974
Reinvesteringsmedel inventarier förskola	Årligt ramanslag	4 400	4 488	4 578	4 669	18 135
Reinvesteringsmedel inventarier grundskola	Årligt ramanslag	6 600	6 732	6 867	7 004	27 203
Fritidsnämnd		18 950	16 326	16 643	16 976	68 895
Övriga		18 950	16 326	16 643	16 976	68 895
Fritidsnämnd		18 950	16 326	16 643	16 976	68 895
Inventarier nya projekt	Ej påbörjad	250	0	0	0	250
Reinvesteringar enl utbytesplan	Årligt ramanslag	9 900	9 900	10 088	10 290	40 179
Täckgolv och filtmatta	Ej påbörjad	2 500	0	0	0	2 500
Utbyte konstgräsplaner	Årligt ramanslag	6 300	6 426	6 555	6 686	25 966
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		21 500	6 500	16 620	6 753	51 373
Fastigheter		0	0	10 000	0	10 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		0	0	10 000	0	10 000
Forslunda	Ej påbörjad	0	0	10 000	0	10 000
Övriga		21 500	6 500	6 620	6 753	41 373
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		21 500	6 500	6 620	6 753	41 373
Inv Vasaskolan gymn elevökn	Ej påbörjad	15 000	0	0	0	15 000
Reinvesteringsmedel	Årligt ramanslag	6 500	6 500	6 620	6 753	26 373
Individ- och familjenämnd		19 926	9 251	9 339	10 360	48 876

Övriga		19 926	9 251	9 339	10 360	48 876
Individ- och familjenämnd		19 926	9 251	9 339	10 360	48 876
Inventarier Daglig verksamhet Magistervägen	Ej påbörjad	7 000	0	0	0	7 000
Inventarier Gruppboende Holmsund 2 pl	Ej påbörjad	840	0	0	0	840
Inventarier Gruppboenden 2 per år	Ej påbörjad	0	350	260	1 100	1 710
Inventarier kontor socialtjänstpersonal Magistervägen	Ej påbörjad	2 000	0	0	0	2 000
Inventarier Servicelägenheter, förhyrda	Ej påbörjad	360	0	0	0	360
Inventarier Socialtjänstens Hus	Ej påbörjad	1 000	0	0	0	1 000
Investering inventarier ny	Årligt ramanslag	4 656	4 749	4 844	4 941	19 191
Investering inventarier re	Årligt ramanslag	3 300	3 366	3 433	3 502	13 601
Investering teknik	Årligt ramanslag	770	785	801	817	3 174
Kulturnämnden		12 850	10 947	14 708	6 167	44 672
Övriga		12 850	10 947	14 708	6 167	44 672
Kulturnämnden		12 850	10 947	14 708	6 167	44 672
Gestaltad livsmiljö	Årligt ramanslag	1 000	1 000	1 000	1 020	4 020
Inventarier Bibliotek	Ej påbörjad	0	0	8 663	0	8 663
Inventarier Obbola nytt folk- och skolbibliotek	Ej påbörjad	2 000	0	0	0	2 000
Konst	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	9 068
Kultur reinvestering/ kostnadsbesparande	Årligt ramanslag	7 650	7 703	2 757	2 812	20 922
Brand- och räddningsnämnd		10 550	9 344	9 631	14 924	44 449
Övriga		10 550	9 344	9 631	14 924	44 449
Brand- och räddningsnämnd		10 550	9 344	9 631	14 924	44 449
Anläggning av nya brandposter	Årligt ramanslag	550	561	572	584	2 267
Ram	Årligt ramanslag	10 000	8 783	9 059	14 340	42 182
Valnämnd		500	510	520	531	2 061
Övriga		500	510	520	531	2 061
Valnämnd		500	510	520	531	2 061
Utrustning	Årligt ramanslag	500	510	520	531	2 061
Byggnadsnämnd		470	479	489	498	1 936
Övriga		470	479	489	498	1 936
Byggnadsnämnd		470	479	489	498	1 936

Utrustning	Årligt ramanstag	470	479	489	498	1 936
Miljö- och hälsoskyddsnämnd		282	287	293	299	1 161
Övriga		282	287	293	299	1 161
Miljö- och hälsoskyddsnämnd		282	287	293	299	1 161
Inventarier	Årligt ramanstag	282	287	293	299	1 161
Totalsumma		1 317 109	1 058 509	859 273	792 772	4 027 663

Totalramsberäkning

Totalramsberäkningen utgår från den av kommunfullmäktige senast beslutade budgeten och flerårsplanen. Den revideras med skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning baserat på regeringens höstproposition och Umeå kommuns egen befolkningsprognos. Vidare justeras kostnader för pensioner enligt senaste beräkning från avtalad pensionsförvaltare samt för uppdaterade beräkningar av finansnetto och avskrivningar baserat på förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030. Den fördelningsbara ramen är det som kvarstår efter att prognosticerade intäkter från skatter och bidrag, kraftverksamhet samt eventuell utdelning reducerats för särskilda åtaganden som kommunfullmäktige beslutat om, ekonomisk ram för valnämnden och kommunfullmäktige (revisionen) samt en fördelningsreserv för politiska prioriteringar. I den politiska fördelningsreserven reserveras även medel avseende kostnader för höjt PO-pålägg 2027-2030 och som fördelas ut till nämnderna i planeringsdirektiv 2.

Den fördelningsbara ramen har i enlighet med fastställd modell i ett första steg fördelats till styrelse och nämnder med samma procentuella andel som i kommunfullmäktiges senaste beslut och med hänsyn tagen till eventuella beslutade tekniska ramjusteringar. Därefter har ramarna justerats så att varje nämnd fått tilldelning i enlighet med PKV¹ i förhållande till relevant åldersintervall enligt senaste befolkningsprognos. De överskjutande medel som uppstått vid justering till PKV per invånare i aktuellt åldersintervall har tillförts den politiska fördelningsreserven. Två nämnder är undantagna från denna modellberäkning; för valnämnden baseras ramen på beslutad flerårsbudget istället för procentuell andel och för kommunfullmäktige (revisionen) har ramen beräknats enligt särskild modell beslutad av kommunfullmäktige.

¹ Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exklusive PO-effekt enligt SKR:s prognos i cirkulär 25:47 i oktober 2025.

Tabell 1. Totalramsberäkning

	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Intäkter					
Skatter och bidrag	10 249 773	10 769 744	11 195 295	11 639 901	12 103 079
Kraftverksamhet	107 000	107 000	107 000	107 000	107 000
Utdelning kommunala bolag	0	0	0	0	0
Totalram	10 356 773	10 876 744	11 302 295	11 746 901	12 210 079
Resultatkrav	-205 334	-215 395	-223 906	-232 798	-242 062
Åtaganden och kommungemensamma kostnader					
Kollektivtrafik	-179 566	-185 566	-191 566	-197 566	-203 566
Umeå Folkets Hus	-26 821	-27 089	-27 360	-27 634	-27 910
Västerbottens Museum	-19 093	-19 781	-20 493	-21 231	-21 995
Norrlandsoperan	-35 645	-36 928	-38 257	-39 634	-41 061
Friskvårdsbidrag	-7 747	-7 825	-7 903	-7 982	-8 062
Fackliga förtroendemän	-14 235	-14 820	-15 368	-15 755	-16 152
Tillväxtanslag	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904
Anslag för oförutsedda behov och civil beredskap	-31 337	-31 337	-31 337	-31 337	-31 337
Avskrivningar	-620 757	-650 222	-660 677	-677 847	-691 432
Utrangeringar	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Pensioner nettokostnad exkl finansiella kostnader	-166 115	-164 202	-162 231	-160 393	-166 007
Finansiella nettokostnader	-41 165	-59 877	-86 207	-111 720	-110 887
Summa åtaganden och kommungemensamma kostnader	-1 189 385	-1 244 550	-1 288 303	-1 338 003	-1 365 313
Valnämnd	-19 938	-3 600	-3 700	-20 000	-3 800
Kommunfullmäktige/revision	-4 048	-4 118	-4 186	-4 255	-4 326
Fördelningsbar ram före fördelningsreserv	8 938 068	9 409 081	9 782 200	10 151 844	10 594 578
Politisk fördelningsreserv		-64 618	-67 172	-69 839	-72 618
Reservering för höjt PO		-6 989	-19 018	-22 512	-23 299
Fördelningsbar ram	8 938 068	9 337 473	9 696 011	10 059 493	10 498 660
Justering till PKV, medel tillförs politisk fördelningsreserv		-72 660			
Fördelat till nämnder och styrelse exkl åtaganden, valnämnd och kommunfullmäktige/revision	8 938 068	9 264 813	9 696 011	10 059 493	10 498 660

Bilaga 4

Anvisning för nämnder och bolags yttrande över Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv för 2027

Beslutad av
Kommunstyrelsen

Dokumenttyp
Anvisning

Gäller för
Egna nämnder och
helägda bolag
Giltighetstid
2025-2026

Diarienummer
KS-2025/00756

**Dokumentansvarig
enhet**
Stadsledningskontoret -
Ekonomi och styrning

Beslutsdatum/paragraf
2 dec 2025 §

Förslag till planeringsdirektiv

Stadsledningskontoret har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för planeringsprocess, budget och investeringar sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027. Umeå kommuns planeringsprocess ska utformas så att processen:

- ger tid för analys, dialog och faktainhämtning
- utgår från prognos över tillgängliga medel
- ökar fokus på nämnders och bolags grunduppdrag/ändamål
- främjar effektiv användning av de medel som kommunen förfogar över
- skapar förutsättningar för långsiktighet
- främjar samordning mellan kommunens nämnder och de kommunala bolagen
- är transparent och att vägval/beslut är spårbara i efterhand

Stadsledningskontorets förslag baseras på senast beslutade planeringsdirektiv i fullmäktige (d.v.s. för verksamhetsåret 2026). Inga ändringar har gjorts i förslag till inriktningsmål/program, utdelningskrav, finansiella mål, personalpolitiska mål med mera. Föreslagna budgetramar utgår från aktuell prognos över intäkter, samma procentuella andel som i kommunfullmäktiges senaste beslut justerat så att varje nämnd fått tilldelning i enlighet med PKV¹ i förhållande till relevant åldersintervall enligt senaste befolkningsprognos.

Avgränsning

Denna anvisning riktar sig till Kommunstyrelsen samt kommunens tio egna nämnder, dvs Byggnadsnämnden, Fritidsnämnden, För- och grundskolenämnden, Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, Individ- och familjenämnden, Kulturnämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Personalnämnden, Tekniska nämnden och Äldrenämnden.

De fyra nämnder som är gemensamma med andra kommuner (Brand- och räddningsnämnd, Överförmyndarnämnd, IT-kapacitetsnämnd och Personaladministrativ nämnd) omfattas inte av anvisningen i detta skede. Dessa hanteras i särskild ordning efter dialog med andra berörda kommuner. Valnämnd, Kommunrevision och Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott är även de undantagna från anvisningen men kan om de så vill lämna yttrande i enlighet med anvisning för berörda nämnder.

Kommunens helägda bolag omfattas av delar av denna anvisning, se sid 4. Övriga majoritetsägda och delägda bolag hanteras inom befintliga ägarsamråd.

Kommunstyrelsen har utifrån sina samordnande roller i uppdrag att yttra sig över de kungemensamma poster som fastställs av kommunfullmäktige.

Personalnämnden har utifrån sitt specifika ansvar för kommunens personalpolitik i uppdrag att yttra sig över personalpolitiska mål och eventuella förändringar i lönestruktur.

¹ Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exklusive PO-effekt enligt SKR:s prognos i cirkulär 25:47 i oktober 2025.

Anvisning till berörda nämnder

Berörda nämnder ska skriftligt besvara följande remissfrågor:

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år? Beskriv kortfattat, max 2 sidor per nämnd

Ta i beaktning till exempel befolkningsförändringar, kompetensbrist, förändringar i lagstiftning och andra krav, teknisk utveckling, hållbarhet med mera. Kommer förändringar av utförandet att påverka annan nämnds verksamhet ska detta beskrivas.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskONSEKVENSER? Om ja, beskriv dessa kortfattat, max 2 sidor per nämnd.

Nämnden kan även beskriva behov av översyn/utredningar inom specifika områden som kan medföra förändrade investeringsnivåer på sikt.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Om nämnden föreslår förändringar bör förslag samt motivering till förändring beskrivas. Om nämnd väljer att avstå från yttrande i relation till ett eller flera program bör detta framgå

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Om nämnden ser behov av förändring ska föreslagna förändringar beskrivas och motiveras i nämndens yttrande.

Observera att om nämnd ser behov av revidering av nämndens taxor/avgifter inför nästkommande verksamhetsår och en sådan förändring förutsätter beslut i kommunfullmäktige ska av nämnden beslutade förslag till taxe/avgiftsförändring inlämnas i separat ärende till KS-diarium senast 29 april 2026.

Anvisning till berörda bolag

Anvisning för bolagens yttrande över inriktningsmål/program

De inriktningsmål och program med fokusområden som redovisas i förslaget till planeringsdirektiv för 2027 är desamma som kommunfullmäktige fastställde den 16 juni 2025. Umeå kommunföretag (UKF) och helägda dotterbolag till UKF ska lämna yttrande över dessa program (och de fokusområden som ingår i respektive program) och ombeds därför bevara följande remissfråga:

1. Bedömer bolaget att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Om UKF/dotterbolag föreslår förändringar bör förslag samt motivering till förändring beskrivas. Om UKF/dotterbolag väljer att avstå från yttrande i relation till ett eller flera programförslag bör detta framgå av UKF:s sammanställda yttrande.

Anvisning vid behov av förändring av bolagets taxor/avgifter inför 2027

Kommunfullmäktige ska enligt kommunallagen fastställa väsentliga förändringar av taxor/avgifter.

2. Bedömer bolaget att av kommunfullmäktige fastställda taxor/avgifter behöver förändras inför 2027?

Om bolagets taxor/avgifter behöver förändras inför 2027 och sådan förändring kräver fastställande av kommunfullmäktige ska bolaget i samband med sitt yttrande påtala behov av sådan taxe/avgiftsförändring. Föreslagna förändringar ska specificeras och motiveras i bolagets yttrande.

Observera även att av bolaget beslutat förslag till taxe/avgiftsförändring ska inlämnas i separat ärende till KS-diarium senast 29 april 2026.

Helägda bolag ska enligt separat instruktion och tidplan från UKF lämna svar på remissfråga 1 och 2 till UKF för sammanställning.

Anvisning för specifika yttranden från UKF AB

Anvisning för yttrande över utdelning från UKF AB

Den budgeterade utdelningen från Umeå kommunföretag AB för 2026 uppgår till 0 kr (enligt kommunfullmäktiges beslut om planeringsförutsättningar för 2026 den 16 juni 2025). Utdelningsnivå, fastställda av kommunfullmäktige, är oförändrad i Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv för 2027. UKF ska besvara följande remissfråga:

- 3. Umeå kommunföretag ombeds härmed lämna yttrande över fastställd utdelningsnivå och beskriva effekter av nuvarande alternativt förändrad utdelningsnivå.**

Anvisning för yttrande över föreslagen budget för kollektivtrafik

I enlighet med kommunfullmäktiges beslut om planeringsförutsättningar för 2026 (fastställd den 16 juni 2025) uppgår plan för Kollektivtrafikens budget för 2027 till 185,6 mnkr.

- 4. UKF ombeds inkomma med yttrande över förslag till kollektivtrafikens budget för 2027 och plan för 2028-2030**

Tid och form för inlämning av yttrande

UKF AB ska senast den 20 mars 2026 lämna yttranden enligt ovanstående anvisning till kommunstyrelsens diarium via e-post ksdiarium@umea. I ämnesraden anges:

Yttrande UKF med dotterbolag KS-2025/00756.

Yttrande ska delges i word-format och vara redigeringsbara

Nämndernas utmaningar och möjligheter i 3-5 års perspektiv

Innehåll

Byggnadsnämnden	3
Fritidsnämnden	3
För och grundskolenämnden	5
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.....	8
Individ- och familjenämnden	10
IT-kapacitetsnämnden.....	12
Kommunstyrelsen	16
Kulturnämnden	20
Miljö- och hälsoskyddsnämnden.....	24
Personalnämnden	24
Tekniska nämnden	24
Äldrenämnden.....	30
Överförmyndarnämnden	33

Byggnadsnämnden

Budget i balans

Byggnadsnämnden säkerställer en budget i balans senast 2026 utifrån den handlingsplan som togs fram under 2024. Uppföljningen under innevarande år (2025) indikerar att genomförda åtgärder ger resultat och prognosen är en budget i balans redan vid årsskiftet 25/26.

Plankö och handläggningstid

Byggnadsnämnden arbetar med ärendebalansen (plankön) och handläggningstiden för detaljplaner. Vid delåruppföljningen 2025 fanns 92 detaljplaner i kön. Detta är planer som inte tilldelats handläggare ännu. Volymen detaljplaner som det aktivt jobbas med är i storleksordningen 60-70 stycken.

Ekologisk hållbarhet

Inom ramen för grunduppdraget och nämndens rådighet så långt möjligt säkerställa den ekologiska hållbarheten i verksamheten. Miljömålen antogs av riksdagen 1999 för att göra den miljömässiga dimensionen tydlig. Länsstyrelsen i Västerbotten gör följande bedömning:

Tillsammans med de nationella bedömningarna kommer endast ett av sexton miljömål, Skyddande ozonskikt, att uppnås till 2030 i Västerbotten. Fyra av målen bedöms som nära att nå Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och Storslagen fjällmiljö. De resterande tolv målen bedöms som inte möjliga att nå. Det behövs många fler vägledande beslut och insatser.

Fritidsnämnden

Fritidsnämnden står inför en period med både utmaningar och stora möjligheter. För att långsiktigt kunna erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud med särskilt fokus på barn och ungas delaktighet och utveckling krävs strategisk planering, effektiv resursanvändning och nära samverkan både inom kommunen och med externa aktörer.

De kommande åren präglas av behovet att säkerställa kvalitet och tillgänglighet i befintliga anläggningar, möta förändrade demografiska förutsättningar, värna föreningslivets förutsättningar och hantera kompetensförsörjning inom några yrkesgrupper. Samtidigt

erbjuder Umeås tillväxt, engagemanget i föreningslivet och den starka samverkanskulturen goda möjligheter att utveckla fritidsområdet på ett hållbart sätt.

Genom att ta tillvara på dessa möjligheter och hantera utmaningarna proaktivt kan fritidsnämnden bidra till att Umeå fortsätter vara en attraktiv och trygg kommun med ett brett och inkluderande fritidsutbud.

Utmaningar

- Säkerställa underhåll av anläggningar och lokaler för att upprätthålla standard och tillgänglighet för föreningsliv och invånare.
- Bibehålla simundervisningskapacitet trots åldrande badanläggningar med osäker livslängd.
- Stödja och bibehålla ett aktivt föreningsliv i hela kommunen oavsett förändringar i omvärlden.
- Hantera klimatförändringarnas påverkan som kan begränsa vinteraktiviteter och öka driftskostnader.
- Möta ökade eller förändrade krav på anläggningar från specialidrottsförbund vilket kan medföra kostnader.
- Ökade driftskostnader för föreningar med egna anläggningar.
- Minska risken för välfärdsbrott inom bidragsgivningen till föreningslivet.
- Säkerställa kompetensförsörjning inom ett fåtal befattningar såsom idrottsplatsarbetare, badpersonal och fritidsledare.
- Anpassa och omfördela mötesplatser för unga utifrån förändrad demografi och i enlighet med närhetsprincipen.
- Hantera resursbehov till följd av Umeå kommuns tillväxtmål om 200 000 invånare.
- Stärka intern samverkan mellan nämnder, förvaltningar och bolag för att motverka stuprörsstrukturer.

Möjligheter

- Ett rikt, jämlikt, jämställt föreningsliv med många ideellt engagerade medborgare.
- Umeås fortsatta tillväxt ger ökade möjligheter till ett brett och varierat fritidsutbud.
- Ett bra och geografiskt spritt anläggningsbestånd som möjliggör verksamhet nära invånarna.
- Långsiktig strategisk plan för nyinvesteringar.
- God kompetens och ett modigt förenings- och näringsliv skapar goda förutsättningar för utveckling, vilket ska tas tillvara.

- Umeås profil som idrotts- och utbildningsstad skapar goda samverkansmöjligheter.
- Stärkt dialog med barn och unga ökar deras delaktighet och ger bättre förutsättningar att utveckla ett attraktivt fritidsutbud.
- Ett stärkt samarbete mellan nämnder, förvaltningar och kommunbolag bidrar till större medborgarnytta och effektivare service.
- En växande befolkning med starkt engagemang i fritids- och föreningslivet.

För och grundskolenämnden

Demografiska förändringar kräver omställning

Demografiutvecklingen med minskade barnkullar under de närmaste åren medför ett behov av omställning för förskolan och skolan i Sverige, så också i Umeå kommun. En omställning vad gäller effektivt lokalutnyttjande och minskning av personal har inletts inom förskolans område. En utmaning i omställningen utifrån den demografiska utvecklingen är att det i vissa områden utanför Umeå tätort finns behov av att tillskapa fler förskoleplatser, i tätort färre. Vidare behöver personalpoolen anpassas då vikariebehovet minskar i takt med neddragning av förskoleplatser.

Rätt utnyttjad kan omställningen innebära en möjlighet till ökad kvalitet i förskola och skola. Minskade barn- och elevkullar ger en möjlighet att stärka lärarbehörigheten, vilket å sin sida sannerligen leder till ökade personalkostnader i form av lön.

Elevminskningen i grundskolan börjar i förskoleklass år 2027 för att därefter succesivt påverka antalet elever i påföljande årskurser fram till 2036. Med färre elever ökar konkurrensen om eleverna mellan kommunal och enskilda huvudmän. Konkurrensen tillsammans med osäkerhet av skolvalets utfall, leder till svårigheter för kommunen att planera för en funktionell skolorganisation.

Beräknad elevminskning i förskoleklass till årskurs 6 de närmaste åren är dock inte så omfattande att en minskning av antalet klasser kan göras, vilket medför att personalbehovet kvarstår. Ur ett ekonomiskt hänseende är de små skolenheterna särskilt sårbara då sjunkande elevantal medför svårigheter att upprätthålla grundbemanning med heltidstjänster samt långsiktig kontinuitet och hållbarhet för såväl lärare, rektorer som stödfunktioner.

För att rektor under prognosperioden 2028–2035 ska ha genomsnittliga ekonomiska resurser till undervisning och stödresurser motsvarande idag, så behöver sammanlagt antal klasser i Umeå kommun minska eller ekonomiska resurser tillföras.

Ytterligare en utmaning är ökningen av antalet elever mottagna i anpassad grundskola. Mottagandet har ökat från 1 procent läsåret 2018/2019 till 1,4 procent läsåret 2024/2025. Sveriges kommuner och regioner (SKR) bedömer att 0,8 procent av folkbokförda 6-åringar kommer att börja årskurs 1 inom anpassad grundskola från och med höstterminen 2028. SKR:s prognos bör ligga till grund för framtidens lokal- och personalbehov i samband med införandet av 10-årig grundskolan.

Sammanfattningsvis medför den beslutade reformen om tioårig anpassad grundskola särskilda planeringsbehov, där det i dagsläget saknas både lokaler och personal för förskoleklass.

Beslutade reformer och nationella utredningar inom utbildningsområdet

Regeringens beslut om införandet av en tioårig grundskolan från hösten 2028 medför en rad konsekvenser. En av dessa är att förskollärare som är anställda senast 30 juni 2026 och undervisar i förskoleklass får undervisa i nya årskurs 1 under en övergångsperiod fram till 2031. Förskollärare med minst 5 års erfarenhet kan genomgå en statsfinansierad fortbildning för att bli behörig att undervisa i årskurs 1 och 2. Inom grundskolan krävs en tidig kartläggning av lärarkompetens i syfte att möjliggöra strategisk planering av insatser för kompetensutveckling, så att behovet av legitimerade lärare i årskurs 1 och 2 kan tillgodoses.

Parallellt med beslutade reformer har regeringen tillsatt en rad utredningar inom utbildningsområdet, utredningsförslag som beräknas beslutas under 2025–2026. Ett högt reformtryck kan komma att kräva prioriteringar av tid och personella resurser inom för- och grundskoleförvaltningen i implementering och genomförande av beslutade reformer och lagändringar.

Kompetensförsörjning

För- och grundskolenämndens verksamheter står inför stora utmaningar kopplade till demografiska förändringar. Umeå kommuns senaste befolkningsprognos, P25, visar på en fortsatt lägre tillväxttakt främst på grund av färre antal födda barn. Den demografiska förändringen som nämndens verksamheter står inför innebär att personalomställning kommer vara i fokus framöver. Kompetensförsörjningsplan visar ett rekryteringsbehov av 2 107 medarbetare fram till år 2035. Trots lägre tillväxttakt och behov av omställning beräknas det på nationell nivå en brist på behöriga lärare och förskollärare år 2038. För få personer ansöker till och slutför utbildning som lärare och att rörligheten på arbetsmarknaden har ökat samt skollagens krav på legitimation i anställning. Andra viktiga förklaringar är kommande pensionsavgångar och att en lägre andel lärare väljer att arbeta kvar i skolan

eller att gå tillbaka till läraryrket vilket bidrar till krav på långsiktighet i kompetensförsörjningsplaneringen.

Även tillgången på chefer inom nämndens ansvarsområde utgör en utmaning, särskilt när det gäller att rekrytera erfarna rektorer. För att säkerställa en verksamhet av hög kvalitet krävs ett fortsatt gott chefs- och ledarskap. Chefer har en viktig roll i att skapa goda förutsättningar för positiva resultat samt en arbetsmiljö som främjar samarbete, kreativitet och delaktighet. Arbetet med att nå riktmärket för antal medarbetare per chef är fortsatt av stor vikt för våra chefers arbetsmiljö och förutsättningar, men det kräver ekonomiska resurser och är därför fortsatt att betrakta som en utmaning för nämnden.

För- och grundskolenämnden har under en längre tid erhållit statsbidrag kopplade till lärares löner och strategiska satsningar som lärarlönelyftet, karriärtjänster, lärarlyftet. Om möjligheten till att nyttja dessa statliga medel skulle upphöra framöver, innebär det inte bara en betydande ekonomisk belastning, utan även en strategisk risk utifrån kompetensförsörjning – vilket i sin tur kan påverka kvaliteten i utbildningen och måluppfyllelsen på sikt. För att möta kompetensförsörjningsutmaningen behöver nämndens verksamheter skapa arbetsplatser som är både attraktiva och representativa för samhällets mångfald där medarbetare och chefer kan verka i en hållbar arbetsmiljö över tid. De strategier och prioriterade aktiviteter som ska säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning framgår av för- och grundskolenämndens kompetensförsörjningsplan samt förvaltningens aktivitetsplan.

Prioriterade aktiviteter i förvaltningens arbete för att klara kompetensförsörjningen.

- Nå riktmärke för antal medarbetare per chef. Chefers förutsättningar (2022:8).
- Handlingsplan för bristkompetenser.
- Plan för kompetensutvecklings- och omställningsbehov.
- Genomföra förvaltningsspecifik traineeutbildning för blivande rektorer.
- Målgruppsanpassad marknadsföring i syfte att bredda rekryteringen och attrahera fler grupper.
- Samarbete och arbetsformer med Umeå Universitet och Lärarutbildningen.
- Fortsatt utveckling av karriärvägar för lärare.
- Tillvarata äldre medarbetares kompetens och förutsättningar (förläng arbetslivet).
- Introduktion för nyanställda.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Utmaningar

Gymnasie- och vuxenutbildningsverksamheten i Umeå kommun står inför betydande utmaningar de kommande tre till fem åren, drivna av snabba samhällsförändringar inom teknik, sociala normer och arbetsmarknad. För att möta framtidens krav på utbildning och kompetensförsörjning krävs strategisk planering och flexibilitet.

Digitalisering och IT-säkerhet

Ökad digitalisering ställer krav på robust IT-säkerhet för att skydda stora mängder personuppgifter och känslig information. Stärkta tekniska lösningar och kompetensutveckling för personalen är nödvändigt för att hantera riskerna och upprätthålla kvaliteten.

Artificiell intelligens

AI-teknik medför både möjligheter och risker kopplade till integritet och etik. En tydlig strategi för ansvarsfull AI-användning behövs, och både personal och elever måste förstå och hantera de etiska dilemman som kan uppstå.

Trygghet i utbildningsmiljöer

Växande utmaningar kring säkerhet, hot och våld kräver organisatoriska och fysiska åtgärder, inklusive tryggare lokalmiljöer och utbildning av personal. Nya lagkrav medför betydande kostnader och kräver beredskap för kontinuerlig anpassning.

Förändringar i lagstiftning

Snabba förändringar inom utbildnings- och arbetsmarknadslagstiftningen kräver löpande anpassning och kvalitetssäkring. Det är en utmaning att implementera förändringar i takt med nya direktiv, vilket kräver tid och resurser.

Kompetensförsörjning

Umeå kommun behöver utbildad arbetskraft inom olika yrken. Det är viktigt att säkerställa rätt kompetens för kommunens och regionens utveckling samt att locka sökanden till relevanta utbildningar. Samverkan med arbetsgivare och utveckling av flexibla lösningar för praktikplatser är avgörande.

Skolfrånvaro och utbildningsutbud

Brist på gymnasieplatser ökar konkurrensen och kan påverka studiemotivation och genomströmning. Långsiktig planering av utbildningsutbudet och investeringar i lokaler och utrustning är nödvändigt för att möta behovet.

Ekonomiska förutsättningar

Strukturella utmaningar kräver reinvesteringar i utrustning och maskiner, särskilt för kostsamma yrkesprogram. Bristande medel för reinvesteringar kan på sikt riskera säkerheten i undervisningen och kvaliteten på utbildningen. Många av programmen är kostsamma att driva, exempelvis naturbruk, bygg- och anläggning samt tekniska yrkesutbildningar som kräver modern utrustning.

Osäkerhet och kort framförhållning kring statliga ersättningar begränsar långsiktig planering.

Möjligheter

Den nya gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen möjliggör ytterligare satsningar på yrkesutbildning, vuxenutbildning och riktade arbetsmarknadsåtgärder. En egen förvaltning ger dessutom möjlighet att arbeta med djupare prognoser och målstyrning. Samverkan med såväl näringslivet som universitetet kommer att fortsatt utvecklas.

En god förutsättning för fortsatt utveckling är mycket goda resultat på medarbetarenkäten och en mycket låg personalomsättning.

Gymnasiets elevkullar ökar de kommande åren och Vasaskolans om- och nybyggnation möjliggör att de ökade elevkullarna får plats inom UGS.

Vuxenutbildningens hus ger möjlighet till en samlad och ändamålsenlig miljö där olika utbildningsformer, stödfunktioner och kompetenser möts. Här finns stora möjligheter till omställning, kompetensväxling och flexibla lösningar som svarar mot arbetsmarknadens behov

Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen skapar möjligheter till etablering genom arenor för prövning, matchning och nära samverkan med arbetsgivare. Trygga mötesplatser och individanpassade insatser som stärker integrationen, minskar utanförskap och bidrar till delaktighet, egen försörjning och social hållbarhet.

Individ- och familjenämnden

Omställning av socialtjänsten

De närmsta åren väntas lagändringar och reformer som får betydande påverkan på socialtjänstens verksamheter. För att stärka förutsättningarna att möta förändringarna i tid krävs ett omställningsarbete. Detta tillsammans med att utvecklingen i samhället med exempelvis kriminalitet och psykisk ohälsa medför ökade eller andra krav på våra insatser och större behov av samverkan med andra aktörer.

Den nya socialtjänstlagen lägger fokus vid förebyggande arbete och att vara en lätt tillgänglig socialtjänst, samt lyfter fram möjligheten att i större utsträckning tillhandahålla insatser utan föregående beslutsprövning. Lagändringar väntas även inom missbruksvården, då Samsjuklighetsreformen förändrar huvudmannaskapet för vården för personer med skadligt bruk och beroende. Utmaningen blir att hantera ett omställningsarbete för att anpassa verksamheterna till förändrade uppdrag och samtidigt uppfylla grunduppdraget utifrån den nuvarande ekonomiska situationen.

Förutsättningar för nämndens ekonomi

Svensk ekonomi har sedan 2023 befunnit sig i en recession tillsammans med stora delar av världsekonomin, denna recession kombinerat med hög inflation har bidragit till snabbare kostnadsökningar än skatteintäkter vilket utmanat nämndens ekonomi. Detta ser ut att stabilisera sig på sikt med en jämnare utveckling av kostnader och skatteintäkter vilket leder till bättre förutsättningar för svensk ekonomi som helhet samt nämndens ekonomi.

De bättre ekonomiska förutsättningarna ger möjlighet att jobba mer med utveckling som digitalisering och förändrade arbetssätt för att hushålla bättre med de personella samt de ekonomiska resurserna. Inflationstrycket som påverkat lönerörelsen under ett par tidigare år har avtagit och lönekraven har följt med och personalkostnaderna förväntas återgå till det tidigare snittet för nämndens ekonomi.

Den nya socialtjänstlagen kommer att förändra hur socialtjänster arbetar och kostnadsbilden kommer förändras åt det negativa hållet utifrån preliminär analys. I takt med att de olika kraven börjar implementeras ser nämnden en fortsatt förhöjd kostnadsnivå men denna förstärkning och förändring av socialtjänsten kommer förhoppningsvis leda till lägre kostnader på kommunnivå på sikt. Assistansutredningen som fortsätter vara en osäkerhetsfaktor är en lagändring som ska vara kostnadsneutral enligt propositionen men nämnden ser en risk för ökade kostnader när lagändringen träder i kraft samt en förlust av kontroll över personlig assistansområdet. Nämnden ser även en effekt från

välfärdsbrottslighet där det både finns risker och möjligheter i framtiden där arbetet mot välfärdsbrottslighet inom samhället har intensifierats i takt med att mer brottslighet upptäckts. Risken att avancerad brottslighet fortsätter påverka nämndens ekonomi negativt finns men möjligheten att förhindra och återvinna kostnader finns även.

Brist på ändamålsenliga lokaler

Nämndens behov av ändamålsenliga lokaler kan inte tillgodoses i tillräckligt hög utsträckning. Det låga inflödet av nya lokaler påverkar nämndens förutsättningar att uppfylla sitt grunduppdrag. Tidigare har det framför allt gällt verkställighet av beslut om boende enligt LSS, vilket är på väg att lösas och kan vara i balans om 2-3 år. Nu ser utmaningen ut att främst röra sig om lokaler för daglig verksamhet samt kontorsplatser och administrativa ytor. För att lösa utmaningen med leverans av lokaler pågår ett intensivt arbete med tekniska nämnden. Det ska dock understrykas att en stor del av utmaningarna ligger utanför nämndens egen rådighet. När behov av lokaler uppstår med kort varsel av olika skäl är utmaningen än större.

Brister i lokalförsörjningsprocessen påverkar bland annat nämndens möjlighet att, inom rimlig tid, verkställa beslut om särskilt boende och daglig verksamhet enligt LSS samt möjligheten att säkerställa en god arbetsmiljö för personal och tillräckligt med lokaler för att utföra socialtjänst. Inom nämndens egna processer pågår ett omfattande utvecklingsarbete, till exempel effektivare matchning av brukare till boendeplatser, fortsatt utveckling av prognosverktyg och utredning av flexibla arbetsplatser.

Kompetensförsörjningskrisen

Nämnden har en utmanande personalförsörjningssituation att hantera under perioden 2026–2036. Nuvarande prognos påvisar en omfattande brist på undersköterskor på nationell och regional nivå där kommunen konkurrerar om kompetensen från såväl andra kommuner och regioner som privat sektor. Personalen är mer rörlig på arbetsmarknaden idag och byter arbetsgivare oftare än tidigare. Andelen som väljer att sluta i kommunen har ökat de senaste åren och inom de närmsta 10 åren är prognosen att 58 procent förväntas sluta på egen begäran inom funktionshinderomsorgen. Tillsammans med pensionsavgångar visar prognosen att totalt 83 procent av de stora yrkesgrupperna inom funktionshinderomsorgen kommer att sluta inom en 10 års period. Även inom myndighetsutövning och individ- och familjeomsorg kommer personalomsättningen vara hög, där kommer den största utmaningen vara möjligheten att rekrytera erfaren personal med rätt kompetens.

Detta scenario ställer stora krav på nämnden att arbeta med flera olika åtgärder för att både rekrytera nya medarbetare men framför allt att lyckas behålla medarbetare. Friskfaktorer, utbildning, omställning och utvecklande av ny teknik (digitalisering) är exempel på viktiga områden att fortsätta arbeta med i nämnden och i samarbete med andra förvaltningar i kommunen.

Digitalisering

Nämnden står inför behov av digital omställning som förändrar hur vi arbetar, möter invånare och säkerställer rättssäkra beslut. Förväntningarna på effektivitet, tillgänglighet och användarvänliga tjänster ökar – både från samhället och lagstiftningen. För att genomföra omställningen krävs både ökade resurser till arbetet och en effektivare styrning och samordning inom området digitalisering i kommunen.

Nämnden står tillsammans med Äldrenämnden inför en ny upphandling av processtöd och ett införande av planeringsverktyg. En stor utmaning kommer att vara att klara verksamheternas grunduppdrag samtidigt som resurser behöver avsättas för upphandling och därefter övergång till nytt processtöd.

IT-kapacitetsnämnden

Utmaningar på 3-5 års sikt för IT-infrastruktur

Säkerhet och dataskydd

- Cyberhoten ökar i takt med digitaliseringen.
- Kommunen måste investera i robusta säkerhetslösningar, kontinuerlig uppdatering och incidenthantering.

Skalbarhet och flexibilitet

- IT-infrastrukturen måste kunna hantera ökande arbetsbelastningar och snabba förändringar.
- Molntjänster och virtualisering är viktiga verktyg, men kräver rätt kompetens och strategi.

Legacy-system

- Det finns risk att man fastnar i gamla system som är svåra att integrera med moderna lösningar.
- Detta hämmar innovation och ökar kostnaderna.

Säkerhetsrisker och hotbild

- Lokala servrar är fortfarande utsatta för ransomware, phishing och insiderhot.
- Många äldre system saknar moderna säkerhetsfunktioner (t.ex. multifaktorautentisering och segmentering).
- Backup och återställning testas sällan tillräckligt, vilket ökar risken vid attacker.

Åldrande infrastruktur och teknisk skuld

- Gamla servrar, nätverk och lagringssystem är dyra att underhålla och svåra att ersätta.
- Brist på kompatibla komponenter, licenser och tillverkarsupport.
- Uppgradering innebär ofta driftstopp och kräver noggrann planering.

Kompetensbrist och generationsskifte

- Många erfarna drifttekniker närmar sig pension, medan nya generationer fokuserar mer på moln och DevOps.
- Färre utbildningar täcker klassisk nätverksteknik, virtualisering och datacenterdrift.

Skalbarhet och kapacitetsplanering

- On-prem-miljöer saknar molnets flexibilitet att snabbt skala upp resurser.
- Överdimensionering leder till höga kostnader, underdimensionering till flaskhalsar.

Energiförbrukning och miljöpåverkan

- Datacenter kräver mycket el och kylning.
- Kommunen måste uppfylla hållbarhetskrav och minska CO₂-utsläpp.
- Ineffektiv utrustning ger höga driftkostnader.

Driftsäkerhet och redundans

- Det krävs redundans (t.ex. dubbla nät, UPS, failover).
- Avbrott kan ge stora konsekvenser för verksamheten.

Komplexitet i hantering och integration

- Flera plattformar (VMware, Hyper-V, fysiska servrar, SAN/NAS) kräver olika verktyg och kompetenser.
- Svårt att uppnå centraliserad övervakning och enhetlig styrning.

Efterlevnad och regelverk (compliance)

- Strängare krav på dataskydd och spårbarhet (GDPR, NIS2).
- Måste kunna visa var data lagras, vem som har åtkomst och hur säkerheten hanteras.

Disaster recovery och kontinuitet

- Det krävs tillräckligt skydd vid brand, översvämning eller elavbrott.
- Backup bör inte lagras på samma plats, vilket gör återställning omöjlig vid fysisk skada.

Livscykelhantering och automatisering

- Manuell patchning, uppdatering och övervakning är tidskrävande.
- Brist på automatisering leder till fel och sämre effektivitet.

Sårbarhet i leverantörskedjan

- Långa leveranstider för hårdvara (särskilt servrar och nätverkskomponenter).
- Geopolitiska störningar påverkar tillgången på IT-utrustning och moln.

Möjligheter på 3 - 5 års sikt för IT-infrastruktur**Automatisering och Infrastructure as Code (IaC)**

- Verktyg som Ansible, Terraform och PowerShell kan automatisera serverbyggen, patchning och konfiguration.
- Ger snabbare, mer tillförlitlig drift och färre mänskliga fel.

Virtualisering och containerisering

- Effektivare resursanvändning via VMware, Hyper-V, Proxmox eller Kubernetes on-prem.
- Möjliggör snabbare applikationsutveckling och enklare skalning.

Energieffektivitet och grön IT

- Nya servrar och kylsystem drar betydligt mindre energi.
- Investering i energieffektivitet kan minska kostnader och stärka hållbarhetsprofilen.

Förbättrad cybersäkerhet

- Möjlighet att införa zero-trust, segmentering, multifaktorautentisering och modern logghantering.
- Säkerhetsautomatisering blir mer tillgänglig även för lokala miljöer.

Modern backup och disaster recovery

- Möjlighet att använda snapshot-teknik, offsite-backup och immutability-skydd.
- Ger bättre motståndskraft mot ransomware och driftstopp.

Programvarudefinierade nätverk och lagring (SDN, SDS)

- Flexiblare och mer dynamisk styrning av nätverk och lagring.
- Minskar behovet av fysisk hårdvaruomläggning.

Centraliserad övervakning och driftplattformar

- Moderna övervakningsverktyg (t.ex. Zabbix, PRTG, Grafana) kan ge full insyn i hela miljön.
- Underlättar felsökning, kapacitetsplanering och rapportering.

Livscykelhantering och modernisering

- Möjlighet att fasa ut gamla system, standardisera plattformar och införa policybaserad hantering.
- Minskar teknisk skuld och driftkostnader över tid.

Molnmigrering och hybridlösningar

- Flexibla molnstrategier möjliggör snabb skalning, kostnadseffektivitet och bättre säkerhet.
- Hybridmodeller ger kontroll över känslig data samtidigt som man drar nytta av molnets fördelar.

Automation och AI

- Automatisering av drift, övervakning och säkerhet kan minska kostnader och öka tillförlitlighet.
- AI används allt mer för prediktiv analys, incidenthantering och optimering.

Kommunstyrelsen

Förmåga att möta nya krav inom beredskap och säkerhet

De yttre hoten har betydelse för säkerheten och beredskapen. Främmande makts systematiska säkerhetshotande verksamhet mot Sverige bedrivs brett. Liksom den organiserade brottslighetens utbredning, där utnyttjande av välfärdssystemet blir ett allt viktigare inslag i ekonomin. Säkerhetspolisen konstaterar att det finns kopplingar mellan grov organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och terrorism. Hoten som riktar sig mot Sverige är komplexa. De går in i varandra och förstärks på så sätt. Samordning av kommunens verksamheter för att möta dessa hot är av stor vikt för att begränsa risker och konsekvenser. Att personer med kopplingar till organiserad brottslighet och främmande makt, hålls borta från den offentliga förvaltningen är avgörande för att värna om det demokratiska systemet. Regeringen ser därför över kommuners möjligheter att genomföra utökade bakgrundskontroller men även kommuners ansvar att skydda förtroendevalda för hot- våld och otillbörlig påverkan.

Som medlem i Nato omfattas Sverige av de ömsesidiga försvarsgarantier som följer i nordatlantiska fördraget (artikel 5), vilket ska avskräcka antagonistiska aktörer från att använda sig av militära maktmedel mot Sverige. Medlemskapet ställer även krav (artikel 3) på att parterna, var för sig och tillsammans, upprätthåller och utvecklar sin individuella och kollektiva förmåga att stå emot ett väpnat angrepp. I detta resonemang ingår också förmåga till resiliens. Även om Nato-medlemskapet kan verka avskräckande när det gäller fysiska angrepp så ökar hoten inom andra områden såsom desinformationskampanjer, risker för infiltration, cyberattacker med mera.

Antalet cyberattacker har ökat under 2025 och bland annat har en av kommunens leverantörer som tillhandahåller system för arbetsmiljö, personalärenden och rehabilitering drabbats stort. För att öka skyddet för information samt höja nivån för cybersäkerhet förväntas cybersäkerhetslagen träda i kraft i början av 2026. Lagen ställer högre krav på vår informationshantering, resiliens och incidentrapportering. Intern förankring av arbetssätt, metoder, kontinuitetshantering och incidentrapportering är viktiga områden för att bli effektivare i hantering av risker inom samtliga områden. I regeringens utredning för ny lagstiftning, kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, ställs också krav på att kommunen ska kunna fullgöra sina författningssenliga uppgifter och upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter.

Det handlar om att kunna prioritera resurser, tolka och tillämpa ny lagstiftning i kombination med äldre lagstiftning samt bygga upp intern kapacitet för att agera snabbt och samordnat. Ekonomiska förutsättningar, komplex regelstyrning och behovet av ökad kompetens gör detta till en växande utmaning – särskilt i en tid där hotbilden förändras snabbt och kraven på robusthet ökar.

Kompetensförsörjning

Ett flertal av kommunens verksamheter står idag inför väsentliga utmaningar inom kompetensförsörjningsområdet. Detsamma gäller idag även för enskilda delar av kommunstyrelsens verksamheter. Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen och prognos om ökande konkurrens om tillgänglig kompetens bedöms flertalet av kommunstyrelsens verksamheter befinna sig i en likartad situation inom en 3–5 årsperiod.

Då kommunstyrelsens verksamheter ansvarar för förvaltning och utveckling av kommungemensamma funktioner, system och processer samt tillhandahåller specialiststöd/expertis inom sakområden som enskilda förvaltningar på egen hand inte kan tillgodose, kan framtida kompetensbrist inom kommunstyrelsens verksamheter ge negativ följdverkan för kommunen som helhet samt för övriga kommunala verksamheters kapacitet och förmåga.

Kommunstyrelsens analys som underlag för svar på tilläggsuppdraget 2023:1 indikerade att det inom ett antal yrkesgrupper finns tecken på svårighet att rekrytera och det förväntas kvarstå kommande fem år. Yrkesgrupperna är främst ekonomer, upphandlare, löneadministratörer/lönehandläggare, jurister och ingenjörer inom mark/fastighetskunskap. Detta är påtagligt olika grupper gällande krav på utbildning, erfarenhet, möjlighet till utbildning på arbetsplatsen och konkurrerande arbetsmarknad. Insatser kommer säkerligen

även omfatta mindre och större förslag på verksamhetsomställning för att klara grunduppdragen i en förändrad tillgång på arbetskraft med förväntad insats.

Finansiering av insatser att möta framtidens samhällsutmaningar

För att möta framtidens komplexa utmaningar – hållbar tillväxt, social hållbarhet, klimatomställning, anpassning och robusthet måste kommunen ha en god finansiell och verksamhetsmässig planering.

Umeå behöver fortsätta investera i bostadsförsörjning, infrastruktur och samhällsbyggande, samt fortsätta satsa på brottsförebyggande åtgärder och förebyggande socialt arbete. Om dessa områden hanteras integrerat och långsiktigt kan det leda till både stärkt resiliens och minskade framtida kostnader – exempelvis genom minskad brottslighet, bättre folkhälsa och lägre klimatrelaterade risker.

För att underlätta finansiering och därmed kunna hålla en högre takt i arbetet behöver det fortsätta jobbas för extern medfinansiering, såväl via regionala som nationella och europeiska finansieringssystem, i form av EU-program och klimatinvesteringsfonder. Det kommer att krävas god styrning och finansiell planering för att upprätthålla god ekonomisk hushållning över tid samt att säkerställa att resurser riktas dit de ger mest nytta, för att hantera de framtida utmaningarna.

Datadriven kommun

Kommunstyrelsen och därmed kommunstyrelsens verksamheter ansvarar för förvaltning och utveckling av ett flertal kommungemensamma funktioner, system och processer. Att genomföra en systematisk översyn och utveckla dessa kommungemensamma processer och system bedöms utgöra en stor möjlighet för att öka kommunens kapacitet, förmåga och effektivitet. Nya arbetssätt som tillvaratar digitaliseringens möjligheter bedöms därför utgöra en väsentlig möjlighet i ett 3–5 års perspektiv.

Kommunen står inför stora utmaningar med bland annat kompetensförsörjning. Utvecklingen inom digitalisering, automation och AI går snabbt framåt. Verksamheterna i kommunen ser en stor möjlighet i att nyttja denna typ av teknik. För att möjliggöra användning av den nya tekniken behöver kommunen fortsätta arbeta med detta på ett strukturerat sätt. Det görs inom ramen för det kommungemensamma arbetet med Datadriven kommun som leds av kommunstyrelsen tillsammans tekniska nämnden. En styrmodell och en gemensam grund/plattform för datainsamling och hantering håller på att byggas. Genom att fortsätta skapa styrning i frågor kopplat till detta och möjliggöra nyttjande av denna teknik är bedömningen att det i ett 3–5 års perspektiv kommer att

underlätta för kommunen och dess verksamheter att möta den kompetensbrist som prognosticeras komma.

Positionering

Umeå är norra Sveriges största stad och kommunen är en förebild för jämställdhet, hållbarhet och innovation. Staden är den akademiska och intellektuella motorn i Norrland vilket är positioner kommunen ska jobba för att behålla.

Bilden av norra Sverige har påverkats under det senaste året då flera investeringar i viktig omställning och industrin misslyckats. Under den kommande tioårsperioden ska stora investeringar göras i närområdet. Umeå kommun behöver då kliva fram mer genom att tydligare ta position vid myndighetsetableringar och utveckling av befintliga verksamheter.

En central del i arbetet med att stärka och utveckla kommunens position är påverkansinsatser. Ofta handlar det om relevanta mötesplatser där kommunen tar plats, nationellt och internationellt, som ska bidra till tillväxt. En tydligare samordning i kommunen, inleddes under 2024 vilket skapat en stabil grund där Umeå syns och hörs.

En viktig del i positionsarbetet är att också fortsätta arbetet med en gemensam budskapsplattform inom kommunkoncernen. Det bidrar till ett tydligare genomslag när aktörerna bär fram Umeå. Parallellt med det arbetet ska kommunkoncernen också synliggöra vad platsen har att erbjuda för prioriterade målgrupper som studenter och barnfamiljer.

Demografiska förändringar i hela västvärlden med minskat barnafödande, migration och förändrade flyttmönster medför att kommunens arbetssätt behöver utvecklas. En del i det arbetet är att fortsätta utveckla samarbetet med Umeå universitet och andra viktiga intressenter.

Ny programperiod i EU

För att möta framtida samhällsutmaningar behöver Umeå kommun stärka förmågan att leda, samordna och mobilisera resurser över organisatoriska gränser. I detta ingår att vidareutveckla den territoriella och gränsregionala samverkan, där Umeå samspelar med aktörer i såväl Umeåregionen som i norra Sverige och över landsgränser. Särskilt viktigt är att förvalta och stärka Umeås roll som motor för hållbar tillväxt i norr.

EU:s nästa programperiod 2028–2034 innebär potentiellt genomgripande förändringar i hur regionala utvecklingsmedel fördelas, där en större andel av ansvaret kan flyttas från regional nivå till medlemsstaternas nationella partnerskapsplaner. För Umeå kommun kan detta

innebära minskat direktinflytande över inriktning och användning av EU-medel och därmed ett behov av att stärka vår förmåga att bevaka, påverka och samverka kring den nya programarkitekturen.

Kulturnämnden

Umeå är en kulturstad. Det ger en god plattform att fortsätta utvecklas ifrån. Men en stad behöver växa med omvärldsförändringarna och en identitet som kulturstad är inte statiskt och kan förloras om inte utveckling sker. Det finns ett fantastiskt kulturliv i Umeå men det finns områden som inte har arbetats lika mycket med. Områden som pekats ut i det Kulturpolitiska programmet och som nu behöver fokuseras på.

KKB, kulturella och kreativa branscher, här kan Umeå genom att skapa förutsättningar för både etablerade konstnärer och de helt nyutexaminerade konsthögskoleeleverna säkerställa en kulturell återväxt och tillväxt. Här finns möjlighet att ta redan befintliga utrustade lokaler i anspråk men också att skapa nya mötesplatser i form av KKV - kollektivverkstäder.

Film – och spelbranschen är ytterligare områden som kräver modiga beslut för att kunna skapa både viktigt kulturell utveckling och arbetsmöjligheter för kreatörer samt skapa ett intresse för Umeå som i sin tur skapar möjlig inflyttning och tillväxt.

Om Umeå vill vara en **kreativ nod** i Norra Sverige och ta en tydlig position så behöver satsningar som till exempel en gemensam filmfond med region Västerbotten inrättas, förutsättningar för spelutvecklare skapas och skärningspunkter och samverkan mellan olika discipliner möjliggöras.

Umeå är en **kulturstad i Arktis**. Det är en unik möjlighet. Här finns stora utvecklingsmöjligheter och ett internationellt intresse. Det kulturpolitiska programmet ålägger förvaltningen att möjliggöra för urfolk och nationella minoriteter att utveckla och bevara sina kulturella särarter. När kommunen växer och förändras är ett öppet och fritt kulturliv en förutsättning för en väl fungerande demokrati och ett rikt liv för kommunens invånare. Kulturens förmåga till att skapa sammanhang och anpassa sig är unikt och kan ses som en del av beredskapsarbetet i de utmanande tider vi lever i. Det kräver både många mötesplatser som bibliotek, många möjligheter till både eget skapande och upplevelser av kultur, att bli bekräftad genom kultur och att dela upplevelser med andra. I en stad som växer och förändras behöver kultur, meningsfull fritid, levande och attraktiva livsmiljöer följa med. Det kräver satsningar men också flexibilitet och förändring. Kulturen kan verka tillitsskapande och förtroendeläkande i en tid där relationen mellan medborgare och myndigheter utmanas.

En utmaning för hela det konstnärliga fältet är **AI-utvecklingen**. Både vad gäller innehåll, uttryck, upphovsrätt, källkritik. Men med AI kommer också möjligheter och utveckling. Att det leder till förändring på många olika områden, men också kulturområdet, är odiskutabelt.

Gestaltad livsmiljö kan skapa en tydlighet rent fysiskt i stadsutvecklingen om vilken stad Umeå vill vara. Spännande arkitektoniska uttryck, gestaltade platser för rörelse, lek och vila, offentliga vardagsrum som inbjuder till möten, konst på oväntade platser - det finns många sätt att manifestera vilken typ av stad man är och vilka värden och värderingar som är tongivande. Här finns stora möjligheter och utmaningarna ligger i förändrade arbetssätt, samverkan och samsyn.

Den nationella kulturpolitiken får konsekvenser för **kulturlivets infrastruktur**, både nationellt och lokalt. Grundförutsättningar och möjliggörare för kultur, som studieförbund och föreningsliv, tvingas dra ner på verksamhet. Det går stick i stäv med kravet och förväntan på civilsamhället som en viktig del i civil beredskap och utarmar det skydd och sammanhang som är oerhört viktigt i händelse av kris och krig. Det ekonomiska ansvaret för upprätthållandet av den civilsamhällets infrastrukturen hamnar på kommunala förvaltningar och påverkar i sin tur andra områden i en kedjereaktion.

Kulturförvaltningen står inför utmaningen att nå sin publik digitalt när utbudet sprids över flera kanaler, vilket riskerar splittrade användarresor, dubblerad information och otydliga budskap. I en tid med högre krav, snabba plattformsförändringar och begränsad uppmärksamhet förväntar sig användarna en sömlös och tillgänglig upplevelse – oavsett ingång. Förvaltningen behöver därför samordna innehåll och redaktionella processer, enas om struktur, tonalitet och design samt tydliggöra ansvar. Med gemensamma verktyg, en integrerad evenemangskalender och datadriven uppföljning kan **kommunikationen** effektiviseras, överlapp minskas och räckvidden stärkas. En annan aspekt av detta är hur vi samordnar riktade satsningar av streaming och digitalisering för att bygga vidare på pandemins lärdomar och teknik för att nå fler med riktade digitala insatser.

I och med nya lokaler för Kulturskolan i centrum så öppnas många möjligheter, till exempel närmre **samverkan** med Fritid Unga på Hamnmagasinet, men också med externa aktörer såsom Norrlandsoperan, Umeå Folkets Hus med flera. Med en närhet till Väven finns också större möjligheter att nyttja dessa lokaler för delar av verksamheten. En utmaning med de nya lokalerna blir att balansera verksamheten så att den fortfarande utvecklas och erbjuds i hela kommunen, samtidigt som de centrala lokalerna nyttjas i så hög utsträckning som möjligt.

Väven är sedan start i huvudsak en scen för gästspel och externa arrangörer. Utöver kulturföreningar och kommersiella aktörer nyttjas även Vävens uthyrningsbara lokaler av

förvaltningens egna verksamheter främst Stadsbiblioteket och Kultur för seniorer men även Kulturskolan gästspelar ibland. Vävens funktion som gästspelsscen är bra och behövs men det finns scenkonst och kulturuttryck som inte får plats då utbudet i huvudsak styrs av externa aktörer. Med större flexibilitet för förvaltningen att skapa utbud och målgruppsanpassa enligt kriterier i grunduppdraget skulle Väven kunna erbjuda en ännu större bredd och spets och ligga mer i linje med Umeås identitet som proaktiv, spetsig och unik kultur- och evenemangsstad.

Genom **Kulturlöftet** skapas stora möjligheter till större samverkan mellan utbildnings- och kulturförvaltning, något som kan ge ringar på vatten även utanför skoltid. Till exempel utökad samverkan kring After School (lågtröskelverksamhet i estetiska ämnen förlagd till skolor på elevernas fritid) samt undervisning i musik på och i nära samband med lektionstid.

Ökad efterfrågan i samband med att Umeå växer. Med ökade aktiviteter i olika stadsdelar, byar och samhällen till följd av inriktningsmålen skapas också en ökad efterfrågan på kulturnämndens olika verksamheter. Nya områden tillkommer där unga människor växer upp och behöver fysiska platser för att kunna ägna sig åt meningsfulla kulturaktiviteter. För att lyckas med denna utmaning behövs fler bibliotek och scener. Bibliotek och kulturella mötesplatser är viktiga i arbetet för att Umeå ska fortsätta växa tryggt och säkert. Genom att planera för bibliotek som inkluderar mötesplatser på rimligt avstånd skapas också möjligheter för Kulturskolan att förlägga verksamhet i stadsdelar och byar.

Umeås **demografiska utmaningar** är positiva utmaningar för kulturnämnden och biblioteksverksamheten. Till exempel saknas ett folkbibliotek i de östra stadsdelarna som byggs ut i högt tempo och beräknas få 15 000 invånare inom några år. Förändringarna på Mariehem är ett annat exempel på en förskjutning av bebyggelse och lokala centrumbildningar med 8 000 medborgare. Utvecklingen av orter och byar längs med Botniabanan såsom Sävar bör vara en del av en kulturell tillväxt. Andra behov i kommunen finns exempelvis i Obbola och Umedalen. Dessa skulle uppnås genom förflyttningar av bibliotekslokalerna för att de ska vara tillgängliga och utrymningsbara för alla besökare, samtidigt som de behöver samordnas med skolornas satsning på skolbibliotek. Gemensamt behov för alla närbibliotek oavsett placering är en separat entré för allmänhetens tillgång till folkbiblioteksverksamheten. Ytterligare folkbibliotek, gärna kombinerade folk- och skolbibliotek där så är möjligt, bör tillkomma i och med att Umeå växer där alla medborgares möjlighet att nyttja bibliotek och andra kulturella mötesplatser bör tillgodoses.

Umeå har flera **kombinerade folk- och skolbibliotek**, vissa av dem med biblioteksentrén inne i skolan. Några av närbiblioteken behöver därför byggas om eller flyttas för att tillgängliggöra och synliggöra folkbiblioteken för allmänheten samt tillgodose skolornas behov av separata lokaler. Till följd av förändringar i lagstiftningen behöver lämplig

samverkansnivå mellan kommunens folkbiblioteksverksamhet och skolbiblioteksverksamhet behöver uppnås. Samarbetet ska ha utgångspunkt i såväl bibliotekslagen som skollagen samt verksamheternas behov av utbud, tillgänglighet och öppenhet

Kontinuerliga och tillräckliga **IT-resurser** krävs för att bedriva fullgod verksamhet. Särskilt folkbiblioteksverksamheten är beroende av fungerande informationsteknik för att verkställa sitt lagstadgade uppdrag, och verksamheten kräver en stor mängd datorer och annan teknik för olika ändamål. Förutom medarbetares enskilda enheter och gemensamma arbetsstationer är det nödvändigt med publika datorer för allmänhetens bruk, för sökning i bibliotekskatalog, allmänt internetbruk och varierande programvara, samt utlånings- och återlämningsstationer. Biblioteken erbjuder även allmänt efterfrågade kopierings- och utskriftsmöjligheter. Kommunens fördelning av IT-stöd till kulturförvaltningen behöver utökas påtagligt för att undvika olämpliga fördröjningar vid nödvändiga åtgärder. Det är avgörande och av yttersta vikt med kontinuitet i stödet samt tillgänglighet och prioritering av arbetet med biblioteken för att säkerställa bibliotekens uppdrag mot medborgarna.

Ökade kostnader utan tillskott av medel medför minskade möjligheter för biblioteken att förmedla samma nivå av medier och aktiviteter, vilket riskerar att kvaliteten försämras.

Vid beslut om utökad verksamhet för **Sveriges depåbibliotek och lånecentral** behövs goda förutsättningar för att uppdraget ska kunna säkerställas långsiktigt.

Umeå saknar lokaler för **dans**, både den föreningsdrivna, institutionella och kommunala verksamheten. Det finns ett stort dansintresse – både att själv utöva och att uppleva dans i Umeå. Det kulturpolitiska programmet säger att vi ska skapa förutsättningar för kulturlivet. En viktig förutsättning för ett kulturuttryck, som också är förfördelat genusmässigt, är lokaler för dans. Ett dansens hus kan fungera som en samlingsplats och katalysator för konstnärlig utveckling, genom att stödja både etablerade och nya koreografer, samt erbjuda en scen för både nationella och internationella gästspel. Ett sådant hus kan stärka dansens roll som konstform genom att vara en plats för utforskande och nya uttryck, samtidigt som det breddar publikens tillgång till dans som en form av uttryck, gemenskap och hälsa. Ett dansens hus skulle möjliggöra residensverksamhet och attrahera dansare och kulturskapare från övriga delar av landet och internationellt. En kombination av professionellt användande och föreställningar samt kurser, workshops, masterclasses för alla nivåer skapar ett levande kulturcentrum.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Debitering per årsarbetskraft – Antalet debiterade timmar per årsarbetskraft behöver öka för att inte tillsyn enligt miljöbalken ska finansieras med skattemedel om såvida inte särskilt beslutats.

Åtgärdsprogram inom vattenförvaltningen - Andelen sjöar i Umeå som idag uppfyller målen inom vattenförvaltningen är 52 % och för vattendragen är andelen 31 % som uppfyller målen. Samordnade insatser behövs för de vattenförekomster som inte uppfyller målen.

Ekologisk hållbarhet – Inom ramen för grunduppdraget och nämndens rådighet så långt möjligt säkerställa den ekologiska hållbarheten i verksamheten. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för arbetet med miljöbalken och finns därigenom nära den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling och de 16 nationella miljömålen. Miljömålen antogs av riksdagen 1999 för att göra den miljömässiga dimensionen tydlig. Länsstyrelsen i Västerbotten gör följande bedömning:

Tillsammans med de nationella bedömningarna kommer endast ett av sexton miljömål, Skyddande ozonskikt, att uppnås till 2030 i Västerbotten. Fyra av målen bedöms som nära att nå Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och Storslagen fjällmiljö. De resterande tolv målen bedöms som inte möjliga att nå. Det behövs många fler vägledande beslut och insatser.

Personalnämnden

Då nämnden inte har något verksamhetsansvar har nämnden inte beslutat om några utmaningar och möjligheter.

Tekniska nämnden

Umeå har ett starkt utgångsläge inför framtiden, men utmaningarna är många. Att prioritera rätt och använda resurser klokt är en ständig uppgift.

Nya lagar och EU-förordningar påverkar förvaltningens verksamheter. IT berörs av NIS2-direktivet med skärpta krav på cybersäkerhet och incidentrapportering. Fastighetsområdet möter reviderade energikrav genom EU:s EPBD-direktiv, med krav på energieffektivisering och digitala energicertifikat. Gator och parker påverkas av EU:s Nature Restoration Law, som stärker biologisk mångfald och hållbar stadsutveckling. Måltidsservice hanterar nya livsmedelsregler kring ursprungsmärkning och hållbarhet, medan Städ- och

verksamhetsservice berörs av skärpta arbetsmiljökrav och kemikalielagstiftning (CLP). Dessa förändringar kräver kontinuerlig anpassning och kompetensutveckling.

En stark gemensam inriktning för digital omställning, där tydlig planering och prioritering sker över hela kommunen, skapar förutsättningar för att vi ska lyckas med digitaliseringsarbetet. Samverkan mellan DoIT, verksamheterna, bolagen och externa aktörer är avgörande – genom att arbeta tillsammans och öka förståelsen för varandras behov kan vi omsätta idéer snabbare till konkret nytta.

Klimatanpassning är en central del av modern stadsplanering, särskilt med tanke på de ökande utmaningarna kopplade till klimatförändringar. Det innebär att vi behöver planera och utforma stadens miljöer så att de blir robusta och motståndskraftiga mot exempelvis översvämningar, extrema väderhändelser och värmeböljor.

Genom att integrera gröna lösningar, som parker, trädplanteringar och öppna dagvattensystem, kan vi minska risken för skador och samtidigt skapa mer attraktiva och hälsosamma stadsmiljöer. Klimatanpassning i stadsplaneringen handlar också om att skapa flexibilitet för framtida förändringar och att säkerställa att investeringar i stadens infrastruktur är hållbara på lång sikt.

Umeås position som universitetsstad ger goda möjligheter till kompetensförsörjning och innovation, men vi måste höja kompetensen inom drift och utveckling, attrahera rätt kompetens och hantera ökande kostnader för hårdvara och licenser. Cybersäkerhet kräver omfattande investeringar och framtidssäkrade lösningar.

Ekonomiskt ser vi ökande driftskostnader för hårdvara och licenser, vilket kräver en utvecklad finansieringsmodell för att långsiktigt stödja digitaliseringen. Cybersäkerhetshot ökar och kräver omfattande investeringar, liksom framtidssäkrade lösningar på en marknad där utvecklingen går långsamt.

Inom fastighetsverksamheten står vi inför stora förändringar, där befolkningsprognoser påverkar lokalbehov och resursanvändning. Nya fastighetssystem och skärpta miljö- och klimatkrav ställer krav på strategisk anpassning, kompetensutveckling och flexibla arbetssätt. Lagändringar och ökade samordningskrav innebär att förvaltningen måste vara flexibel och stärka kapaciteten genom digitalisering och hållbara arbetsmetoder.

Stadsutvecklingen måste ske hållbart för att skapa attraktiva och robusta miljöer.

Klimatförändringar innebär nya utmaningar för drift och underhåll, och vi behöver vara aktiva i utvecklingen av den smarta staden för att effektivisera processer och möta framtida kompetensbehov. Medborgarnas engagemang ska tas tillvara, och verksamheten ska genomsyras av systematik, kvalitet och effektivitet för att säkra kloka investeringar av skattemedel.

Livsmedelsförsörjningen utmanas av krav på minskad köttkonsumtion, samtidigt som vi vill bidra till ökad självförsörjningsgrad och hållbar svensk produktion. Här gäller det att hitta balansen så att vi följer nationella riktlinjer och samtidigt stödjer svensk livsmedelsproduktion.

Kompetensförsörjningen är en av våra största utmaningar framöver. Vi behöver inte bara attrahera nya medarbetare och chefer, utan också skapa förutsättningar för att behålla och utveckla dem vi har. Det innebär satsningar på kompetensutveckling, tydliga karriärvägar, intern rörlighet och en lärande kultur. Ett hållbart ledarskap, god arbetsmiljö och systematiskt arbetsmiljöarbete är avgörande för att möta framtidens krav.

Umeå regionens brand och räddningsnämnd

En av de största utmaningarna är kompetensförsörjning då mer personalresurser behöver tillföras utifrån att Umeå växer samt att krav och uppdrag förändras relaterat till tidigare händelser, klimatförändringar, omvärldssituationen, säkerhetsläget, arbetstidsdirektivet m.m. Det är framför allt under den kommande tre års perioden som behovet av nyrekrytering är som störst. Det kan även bli en utmaning att behålla befintlig personal då det under samma period kommer ske stora förändringar inom verksamheten.

En annan utmaning gäller bemanningen vid deltidstationerna. Förutom svårigheterna att rekrytera personal är det även i vissa fall svårigheter att bibehålla personalen över tid. Som en följd av att deltidbrandmän generellt stannar i sin anställning kortare tid än tidigare måste utbildning av nya deltidbrandmän ske mer frekvent. Det finns även behov av att utveckla och arbeta med andra arbetssätt och metoder, både för att kunna rekrytera och bibehålla personal.

Förändringarna i Lag om skydd mot olyckor (LSO) har inneburit att kravet på kommunernas tillsynsverksamhet samt utvärdering och uppföljning av olyckor och insatser har ökat. Motsvarande förändringar kommer med största sannolikhet införas även i Lag om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Dessa krav, som ser ut att börja gälla från årsskiftet 25/26, kommer inte bli lika omfattande som förändringarna i LSO men de kommer ändå medföra ett ökat behov av bland annat tillsyner.

Utifrån MSBs tillsyn av det gemensamma räddningsledningssystem Rädningssamverkan Nord har krav ställts på att förstärka den övergripande ledningen av räddningstjänstverksamheten. Detta kommer i ett första steg ske genom att tillföra ytterligare en ledningsfunktion i räddningscentralen i Luleå. Utifrån MSBs fortsatta tillsyn kan krav på ytterligare åtgärder komma. Följden av de förstärkande åtgärderna blir att

kostnaderna för ledningssystemet kommer att öka. Detta behöver bevakas under de kommande åren för att säkerställa att åtgärderna ryms inom fastställd budget.

Projektering och byggandet av den andra stationen i Umeå tätort samt anpassning och utveckling av verksamheten kommer fortsatt vara resurskrävande allteftersom projektet fortskrider. Lokalfrågan är redan idag en faktor att ta hänsyn till vid rekrytering. Nuvarande station i Umeå tätort byggs om för att få mer utrymme för kontorsplatser för de rekryteringar som pågår nu men lokalfrågan är fortsatt en stor utmaning.

Möjligheter på 3-5 års sikt är att det förväntas komma mer uppdrag och medel när det gäller räddningstjänst under höjd beredskap. Detta innebär ökade resurser och en ökad förmåga inför nuvarande och kommande uppdrag. Det kommer dock bli en utmaning att både planera för räddningstjänst under höjd beredskap och att förbereda personalen genom övning och utbildning samtidigt som kraven på den framtida verksamheten ökar.

En annan möjlighet är den ökade förmågan för räddningsinsatser som den andra brandstationen i Umeå tätort medför. Den anpassning och utveckling av verksamheten som också genomförs bör ge avsevärt bättre möjligheter även att bedriva den olycksförebyggande verksamheten.

Valnämnden

Valnämnden har en liten organisation med få medarbetare. Efter valet till riksdag, kommun- och regionfullmäktige hösten 2026 dröjer det till våren 2029 innan nästa val äger rum. Då är det val till Europaparlamentet.

Kompetensförsörjning

En utmaning för nämnden är att säkerställa kompetensförsörjningen under mellanvalsperioden samtidigt som medarbetarna behöver komplettera med andra arbetsuppgifter. Om vi har ett osäkert parlamentariskt läge i Sverige kan det finnas en risk för extraval under perioden. Ett väl sammanhållet valkansli med hög kompetens är en förutsättning för att möta de utmaningar som valadministrationen står inför. Kraven på valadministrationen ökar hela tiden. En hög grad av professionalitet skapar möjligheter för organisationen att klara de ökade kraven. En viktig utmaning är att säkerställa att valkansliets personal har relevanta och meningsfulla arbetsuppgifter även under mellanvalår, för att behålla kompetens och engagemang.

Säkerhet

Läget i omvärlden påverkar också verksamheten lokalt. Arbetet med valsäkerhet behöver hela tiden utvecklas. Spridning av falsk information och otillbörlig informationspåverkan är endast två av de utmaningar som valadministrationen riskerar att ställas inför allt oftare. Digitalisering och ökade krav på IT-säkerhet innebär att vi måste utveckla robusta system och rutiner för att skydda valprocessen mot cyberhot. Genom att kombinera teknologiska lösningar med ett aktivt informationsarbete kan vi skapa en modern, säker och inkluderande valorganisation som stärker demokratin och möter framtidens behov.

Valmyndigheten pekar i sin erfarenhetsrapport från EU-valet på att det finns delar i valprocessen som riskerar att skada förtroendet för svenska valsystemet. Det man framför allt lyfter fram är det stora antalet incidenter som rör valsedelssystemet. Det är en utmaning på lokal nivå i val- och röstningslokaler.

Lokaler

Lokalfrågor är en stor utmaning för valnämnden. Regelverken kring valförfarandet samt ökande behov av valmaterial på grund av allt fler valdistrikt ställer krav på såväl val- och röstningslokaler som på valnämndens verksamhetslokal. Även väljarnas ändrade beteende med en ständigt ökande förtidsröstning är en utmaning. Nämnden behöver i samarbete med kommunens verksamheter hitta lokallösningar som totalt sett är så bra som möjligt för alla.

Valår 2029 och 2030 – utmaningar

Att allmänna val planeras både 2029 och 2030 innebär att nämnden står inför en intensiv period av valförberedelser och genomförande under de kommande åren. Den täta valcykeln ställer höga krav på nämndens förmåga att planera, samordna och genomföra två större val inom kort tidsintervall.

Detta medför behov av långsiktig resursplanering, där bemanning, lokalbokningar, materialhantering och utbildningsinsatser måste säkerställas i god tid. Valorganisationen behöver vara uthållig och flexibel för att hantera både praktiska och administrativa utmaningar, samtidigt som kvalitet och rättssäkerhet i valgenomförandet bibehålls.

Särskilt viktigt blir det att upprätthålla kontinuitet i kompetens och erfarenhet bland röstmottagare samt att säkerställa att rutiner och processer är uppdaterade och väl förankrade. Nämnden behöver också ha beredskap för att hantera eventuella förändringar i lagstiftning, valförordningar eller riktlinjer från Valmyndigheten.

Samverkan med länsstyrelsen och andra berörda aktörer är avgörande för att uppnå en effektiv och enhetlig valadministration. Genom att arbeta proaktivt och strategiskt kan nämnden möta de utmaningar som uppstår i samband med två valår i följd, och samtidigt säkerställa ett tryggt och demokratiskt valförfarande för kommunens invånare.

Valmyndigheten får uppdrag om digitala röstlängder

Valmyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att analysera förutsättningarna för att införa digitala röstlängder samt att genomföra försök i ett begränsat antal vallokaler vid de allmänna valen 2026.

Om digitala röstlängder införs vid framtida val, innebär det att nämnden under de kommande åren står inför flera strategiska och operativa utmaningar kopplade till digitaliseringen av röstningsprocessen. Samtidigt som detta innebär förändringar och krav på anpassning, finns också flera tydliga fördelar med digitala röstlängder. Bland annat möjliggörs en mer effektiv röstmottagning, där flera röstmottagare kan arbeta i röstlängden samtidigt. Det ger även bättre förutsättningar för snabba ändringar i röstlängden och minskar risken för felaktiga avprickningar. Dessa förbättringar kan bidra till ökad kvalitet, snabbare hantering och en mer robust valadministration.

En av de mest centrala utmaningarna är att säkerställa att kommunens vallokaler är utrustade med tillförlitlig teknisk infrastruktur, inklusive stabila nätverkslösningar och digital utrustning som möjliggör säker och effektiv hantering av röstlängder. Samtidigt krävs robusta IT-säkerhetslösningar för att skydda systemen mot intrång och tekniska störningar.

För att digitaliseringen ska fungera i praktiken behöver röstmottagare och medarbetare få relevant utbildning och stöd i de nya digitala arbetsrutinerna. Kompetenshöjande insatser blir avgörande för att säkerställa kvalitet, rättssäkerhet och trygghet i genomförandet.

Kommunen måste även följa och anpassa sig till förändringar i lagstiftning och administrativa riktlinjer som utvecklas av Valmyndigheten. En nära samverkan med länsstyrelsen och andra berörda aktörer är nödvändig för att uppnå en enhetlig och rättssäker valadministration.

Genom att planera långsiktigt och strategiskt kan nämnden tillvarata digitaliseringens möjligheter samtidigt som robustheten och tilliten i det svenska valsystemet bevaras. Det handlar ytterst om att värna de grundläggande styrkorna i det svenska valsystemet – dess decentraliserade struktur, transparens och manuella komponenter – som tillsammans bidrar till ett tryggt och demokratiskt valförfarande.

Äldrenämnden

Den demografiska utvecklingen möts med förebyggande insatser

Äldrenämnden delar utmaningar med äldrenämnder i hela landet och välfärdssektorn i stort. Befolkningsprognosen i Umeå visar en större ökning inom åldersgruppen 80+ år, under kommande år jämfört med tidigare år. Ökningen började år 2023 och från att tidigare år ökat i snitt 3 % från år till år, bedöms åldersgruppen öka med 5–6% mellan 2024–2029. Från år 2030 väntas sedan utvecklingstakten minska för gruppen och dämpas till ca 1,5–2% från år till år fram till 2036. Det är i denna åldersgrupp som behovet av stöd och omsorg troligast är som störst.

För att möta den demografiska utvecklingen med en kraftig ökning av antalet äldre under planeringsperioden behöver äldrenämnden med samarbetsparter kraftsamla tillsammans. Det handlar primärt om att ge förutsättningar för den äldre att leva ett självständigt liv längre i det egna hemmet och fördröja behovet av omfattande vård och omsorg. När en större andel äldre bor kvar hemma längre så behövs satsningar på förebyggande arbete, mötesplatser och aktiviteter för äldre, men också trygga och tillgängliga bostäder och bostadsområden, goda kommunikationer och närhet till en bra samhällsservice. Det behövs även en stor variation av bostäder för olika faser i livet i olika prisnivåer. Ett bra exempel på att samverka mellan flera aktörer behövs är kommunens bostadsförsörjningsprogram 2022–2030 som har ett stort fokus på äldre personer och tillgänglighet i bostäder.

Äldreomsorgens satsning kring Seniortorget har som syfte är att ge inspiration och information om seniorlivet fortsätter att utvecklas. Genom Seniortorget har kommunen möjlighet att arbeta mer förebyggande och evidensbaserat.

Äldreomsorgens mottagningsenhet fortsätter vara ett nav för information till kommunens äldre invånare. Information ges i en mängd olika frågor för att kunna stötta och/eller hänvisa vidare för att stödja ett självständigt liv. Telefonerna bemannas av handläggare som också kan ta emot förändrade behov hos personer som redan har insatser från äldreomsorgen. Det ligger väl i linje med den nya socialtjänstlagens syfte – att socialtjänsten ska vara tillgänglig för invånarna.

Välfärdsomställning

Hur ställer vi oss för att möta framtida utmaningar? Omställning till den nya socialtjänstlagen och utvecklingen mot nära vård markerar tillsammans en viktig välfärdsomställning. Fokus flyttas från att främst hantera problem när de redan uppstått, till att arbeta mer förebyggande och hälsofrämjande. Socialtjänsten ska bli mer tillgänglig och

kunskapsbaserad, främja jämställda och jämlika livsvillkor, med insatser som kan ges tidigt och utan omfattande behovsprövning.

Nära vård innebär att vård och stöd ges mer samordnat utifrån personens behov, med mindre fokus på organisatoriska gränser. Tillsammans skapar dessa förändringar ett mer sammanhållet system där individen får stöd i rätt tid, på rätt plats och med större inflytande över sitt eget liv.

Bedömningen från såväl äldrenämnden som nationella myndigheter är att denna välfärdsomställning kommer att pågå i flera år och involvera såväl flera nämnder i kommunerna som andra organisationer och civilsamhälle. Omställningen kräver ett långsiktigt arbete i samverkan samt kontinuerlig uppföljning.

Kompetensförsörjning och ökad attraktivitet som arbetsgivare

En större andel äldre och samtidigt en lägre andel i den arbetsföra befolkningen innebär utmaningar för såväl samhällsekonomin som för kompetensförsörjningen inom vård och omsorg. Bristen på personal och ökande behov inom vård och omsorg är kännbar och samtidigt är arbetslösheten fortsatt rekordlåg i Umeå kommun.

Äldreomsorgens fleråriga kompetensförsörjningsplan beslutas i ny version för åren 2026–2028 i december. Den utgör en grund för arbetet med verksamhetens behov av personal och kompetens. Arbetet fortsätter med aktivitetsplaner kopplat till kompetensförsörjningsplanen i syfte att tydliggöra och konkretisera insatserna som görs för att möta kompetensförsörjningsutmaningen. Utifrån genomfört scenarioarbete som försöker hitta strategier för att möta upp innevarande och kommande behov samtidigt som det råder kompetensförsörjningsbrist ska fokus vara på behålla-perspektivet – fler behöver välja och vilja vara kvar inom äldreomsorgens verksamheter.

För att tackla kompetensförsörjningsutmaningen behövs ett parallellt arbete med att ställa om verksamheterna, arbeta mer förebyggande samt vara en attraktiv arbetsgivare så att medarbetare trivs och vill stanna kvar likväl som att locka potentiella medarbetare. Fler personer behöver utbildas och/eller vidareutbildas inom vård- och omsorgsycket för att säkerställa kvalitet i verksamheten. Den statliga satsningen "Äldreomsorgslyftet" är förlängd till 2027 och fortsätter därmed att ge möjlighet att utbilda medarbetare till undersköterska på betald arbetstid. Utöver detta behöver äldrenämnden internutbilda medarbetare för att höja kompetensen i verksamheten för att klara av att leverera en kvalitativ vård och omsorg.

Fler personer ska bo hemma längre vilket kräver förändringar inom hemtjänst och hemsjukvård. Det krävs kontinuerlig kompetensutveckling vilket också kan ge möjlighet till karriärvägar inom vård- och omsorg. Den framtida kompetensförsörjningen kommer dock

inte enbart kunna lösas genom en ökad utbildningsvolym. Digitalisering och automatisering av vissa arbetsuppgifter tillsammans med omställning till att arbeta mer förebyggande och hållbart är nödvändigt för att klara framtidens vård- och omsorg.

Äldreomsorgen behöver även arbeta vidare med att minska sjukfrånvaron samt arbeta för en långsiktig och hållbar arbetsmiljö genom delaktighet. Utifrån nämndens strategi och prioriterad process Kompetensförsörjning fortsätter arbetet.

Digital transformation skapar möjligheter till omställning

För en ökad digitalisering och användning av välfärdstekniska lösningar så finns ett antal utmaningar, inte minst gällande ekonomiska resurser och personalresurser vid införande av nya lösningar. För att möjliggöra en transformation i önskvärd takt behöver tillräckliga resurser avsättas såväl i äldreomsorgens verksamheter men även i centrala stödfunktioner i kommunen. För ökad digitalisering behövs inte bara nya system, utan även teknisk utrustning för ökad mobilitet, exempelvis smarta telefoner och plattor till medarbetarna men också en digital infrastruktur som stöttar äldreomsorgens projekt. Medarbetarnas vana och vilja att använda allt fler tekniska hjälpmedel i sin arbetsvardag behöver också stimuleras.

Äldrenämnden ser goda möjligheter med att samla digitala insatser i den särskilda enhet – Digital vård - och omsorg där målbilden är en tvärprofessionell enhet vars uppdrag är att utföra digitala insatser och åtgärder till den äldre, samt att bistå verksamheternas personal med rådgivning och stöd via digitala kanaler. Genom en dedikerad utförarenhet minskas den annars tids- och resurskrävande omställningen då merparten av medarbetare skall förändra sitt arbetssätt, utbildas, anskaffa behörigheter med mera.

Vidare finns stora möjligheter i att nyttja den tekniska utvecklingen inom Artificiell intelligens (AI) och att fokusera mer på ett datadrivet arbetssätt där såväl vård- och omsorgsnära som mer administrativa processer kan underlättas vilket kan frigöra tid till individnära arbete. Arbete kring detta pågår via initiativet Datadriven kommun.

En utmaning för fortsatt digitalisering är att lagstiftningen i vissa avseenden är otydlig eller inte utvecklas i tillräcklig takt för att den tekniska utvecklingen ska kunna omsättas i verksamheten. Tillgänglighet till och nyttjande av information är en nyckelfråga inom detta område.

Bilden av äldreomsorgen är grundläggande för omställningen

Samhället förändras och utmaningarna leder till att verksamheten förändras. Vård - och omsorgsboende har nu få likheter med de ålderdomshem som många fortfarande ser

framför sig vilket gör att förväntningarna på verksamheten blir något annat än den verksamhet som bedrivs idag. Idag bor vi i mycket högre utsträckning hemma, självständigt eller med olika former av vård - och omsorgsinsatser – en riktning som beslutats sedan flera år och inte bara i Umeå. En person som idag flyttar in på vård - och omsorgsboende har behov av omfattande insatser dygnet runt. Det innebär också att hemtjänsten och hemsjukvården förändras.

Dialog och kommunikation med invånare och samverkansparter krävs för att öka förståelsen för de förändringar som behöver göras för en hållbar äldreomsorg - nu och framåt.

Överförmyndarnämnden

Rekrytering

Överförmyndarnämnden ansvarar för att rekrytera gode män och förvaltare inom hela Umeåregionen. Överförmyndarnämnden har idag ca 1220 gode män och förvaltare i Umeåregionen men det täcker inte behovet. Flera av dessa ställföreträdare är äldre samt att ca 10 stycken av dem har 10 uppdrag eller flera, vilket gör situationen väldigt sårbar om någon av dem skulle behöva avsluta sina uppdrag vid egen sjukdom eller liknande. Godmanskapet är i grunden ett lekmanuppdrag som bygger på ideella krafter hos vanliga kommunmedborgare. Huvudmännens hjälpbehov är ofta komplicerade där det ställs stora krav på flexibilitet, tidsmässiga investeringar och dessutom kan uppdragen vara svåra att avsluta.

Umeå kommun har en förvaltarenhet med fem anställda personer. Enligt de upprättade avtalen med de båda förvaltarverksamheterna är det fråga om att de mest krävande och komplicerade uppdragen ska innehas av de professionella förvaltarverksamheterna. Likaså har Örnsköldsviks kommun en förvaltarenhet med fyra anställda personer. Örnsköldsviks kommun har även möjlighet att använda sig av privata aktörer för att säkerställa att huvudmän inte ska behöva vänta på att få en ställföreträdare.

De utmaningar som nämnden ser inom en tre-fem års sikt är att säkerställa att förvaltarenheterna kan möta upp det ökande behovet av att kunna ta sig an flera och mera komplicerade ställföreträdarskap. Här ser nämnden ett behov av att öka antalet anställda förvaltare och att öka samarbetsytorna mot båda förvaltarenheterna för att effektivisera flödet av ärenden mellan förvaltarenheterna och nämndens ideella ställföreträdare. Där finns ett utvecklingssteg att när huvudmännens livssituation har stabiliserats via förvaltarenheterna, då kunna övergå till en ideell ställföreträdare. Då kan förvaltarenheterna göra plats för nya ärenden. Förvaltarenheterna behöver också kunna förändras till att ta

emot både god mans- och förvaltaruppdrag. Nämnden ser ett behov av att utveckla dynamiska ställföreträdarenheter som kan ta alla typer av uppdrag. Det finns även ett behov av att kunna använda sig av privata aktörer för att en individ i utsatthet aldrig ska stå utan en ställföreträdare. Om behovet av professionella ställföreträdare kan tillförsäkras så kommer behovet av ideella ställföreträdare vara mindre akut och de som vill göra en frivillig samhällsinsats skulle ha bättre förutsättningar att ta uppdrag där huvudmannens livssituation inte består av behov av akuta insatser.

Digitalisering

Överförmyndarnämndens tillsyn utövas genom granskning av gode männens och förvaltarnas redovisningshandlingar. Det sker vanligen via manuell granskning av inkomna pappershandlingar. Sedan 2020 har Överförmyndarnämnden även möjlighet att ta emot redovisningar elektroniskt samt att granska dessa elektroniskt. Det har dröjt flertalet år med att samordna Umeå kommuns egen IT avdelning mot Wärna-förvaltningen för att etablera en testmiljö. Att detta försenats har påverkat nämndens utvecklingsmöjligheter negativt. Under sommaren/hösten 2025 har denna testmiljö påbörjats och vid färdigställande kommer testmiljön innebära nya möjligheter att utbilda ställföreträdare i den elektroniska inlämningen av redovisningshandlingar. Det i sin tur kommer att leda till att flera kan lämna in redovisningshandlingar elektroniskt. Ett annat utvecklingsområde är att motverka ett digitalt utanförskap hos huvudmän och att möjliggöra att ställföreträdare kan agera för huvudmännens räkning. För att detta ska vara möjligt behöver närliggande verksamheter så som banker öka takten på utveckling av sina digitala tjänster vilket kommer effektivisera och förenkla de uppgifter som ställföreträdare behöver utföra åt huvudmän. Denna fråga ligger inte inom ramen för Överförmyndarverksamhetens påverkansområde.

Överförmyndarnämnden har idag inte något sätt att skicka alla de sekretesshandlingar som behöver skickas elektroniskt. Det innebär stora portokostnader och längre handläggningstider.

Ny lagstiftning

Regeringen beslutade 2019 att göra en översyn av reglerna för gode män och förvaltare. Inga lagförslag presenterades under förra mandatperioden. Nuvarande regering har gett ett uppdrag till Justitiedepartementet att ta fram underlag för att kunna besluta om utveckling inom lagområdet. Däribland finns utredning om förslaget att flytta beslutanderätten av otvistiga godmanskap från tingsrätten till Överförmyndarna. Det skulle innebära ökade krav på nämndens verksamheter i form av ökade resurser till att inhämta yttranden, utreda och besluta i dessa ärenden. Skulle detta förslag gå igenom skulle det innebära behov av att

Nämndernas utmaningar och möjligheter i 3-5 år perspektiv

2026-11-17

utöka överförmyndarens personalresurser för att kunna möta den nya arbetsuppgiften.
Likaså har lagändringen avseende framtidsfullmakter inneburit merarbete för verksamheten.

Nettokostnadsavvikelser och nettokostnadsjämförelser

Nämnd	Sid nr
<u>Nettokostnadsavvikelser</u>	
För- och grundskolenämnd	1–10
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	11–15
Individ- och familjeomsorgsnämnd	16–22
Äldrenämnd	23–30
<u>Nettokostnadsjämförelser</u>	
Fritidsnämnd	31–35
Kulturnämnd	36–42

Analys av nettokostnadsavvikelse, förskola, grundskola och fritidshem.

Bakgrund

Som en del i planeringsprocessen ska berörda nämnder analysera nettokostnadsavvikelser samt nettokostnadsjämförelser enligt en anvisning från kommunstyrelsen. Analyserna utgör ett analysunderlag i planeringsprocess för 2027.

Centrala tillämpningsanvisningar för analys av nettokostnadsavvikelse har tagits fram, vilka ligger till grund för analysen.

Begreppsdefinitioner

Nettokostnad:

Verksamhetens nettokostnad, dvs vad verksamheten faktiskt kostar med hänsyn till verksamhetens intäkter.

Nettokostnadsavvikelse:

Nettokostnadsavvikelse är differensen mellan referenskostnaden för en verksamhet och faktisk nettokostnad för en verksamhet i en viss kommun.

Referenskostnad:

Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämnningen och indikerar vad respektive verksamhet borde kosta enligt kostnadsutjämnningssystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet samt med hänsyn taget till respektive kommuns strukturella förutsättningar. Dvs den är beräknad för varje enskild kommun och verksamhet. Referenskostnaden rör sig relativt andra kommuner då den beror på kostnadsutvecklingen i rikets alla kommuner.

Tillvägagångssätt:

Basen för all informationsinhämtning är Kolada. Detta för att säkerställa att det är officiella data och att jämförelser och kontroller av data ska vara lättillgänglig för alla. Jämförelser görs där så är möjligt utifrån att det finns data i Kolada.

Analys:

För- och grundskolenämnden rapporterar nettokostnadsavvikelser för följande verksamheter; förskola, fritidshem och grundskola.

Nettokostnadsavvikelsen för förskola, fritidshem och grundskola inkluderar även kostnader som ligger **utanför** för- och grundskolenämndens ansvarsområde, exempelvis kostnader för lokaler, måltider, vissa IT-kostnader som ingår i lärverktyg m.m.

Utifrån givna anvisningar ska inte några kvalitetsmått ingå i analysen, om höga eller låga kostnader motsvaras av hög/låg kvalitet kommenteras därför inte.

I kommungruppen större stad har ytterligare två städer tillkommit under år 2022, Kalmar och Kristianstad.

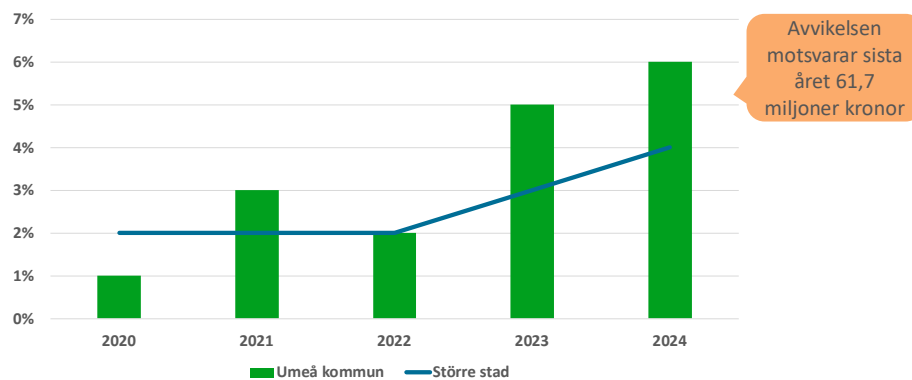
Förskola

Nettokostnadsavvikelse

Syftet är att analysera trenden för hur den egna kommunen rör sig relativt större stad.

Diagram 1

Nettokostnadsavvikelsens utveckling för verksamhet förskola i procent de senaste 5 åren

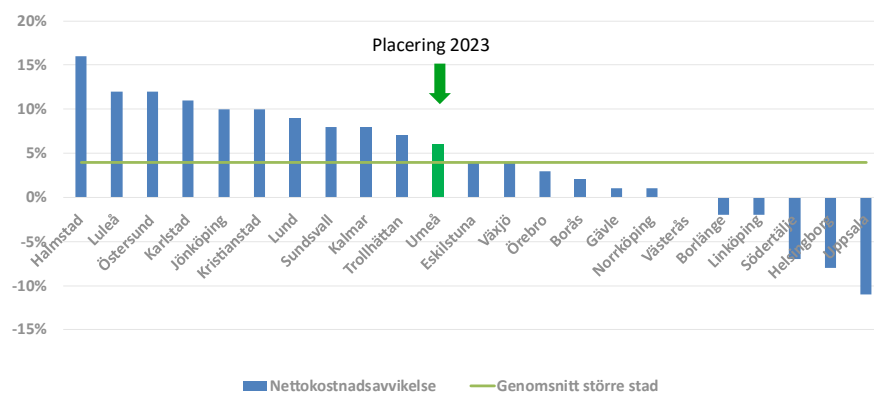

Källa: Kolada

Diagram 2

Nettokostnadsavvikelse förskoleverksamhet för större städer år 2024, i procent

Källa: Kolada

Nettokostnadsavvikelsen för förskola har för Umeå Kommun varierat en del de senaste åren, men sedan 2022 har nettokostnadsavvikelsen ökat. För 2024 har nettokostnadsavvikelsen ökat till ungefär 6% vilket motsvarar 61,7 mnkr och ligger ungefär 2 % över större stad. Det betyder att kostnaden för kommunens förskola är något högre än vad Umeå Kommun förväntas kosta med tanke på

strukturen. I nettokostnadsavvikelsen ingår även kostnader som ligger utanför nämndens ansvarsområde, exempelvis lokaler, måltider m.m. Nettokostnadsavvikelsen för förskola inkluderar även öppen förskola vilket inte omfattas av nämndens uppdrag.

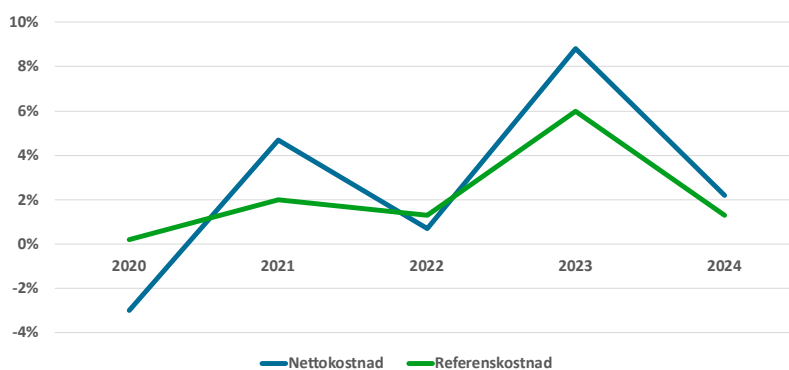
Diagram 2 visar nettokostnadsavvikelsen för större städer år 2024 i procent och vi kan då se att Umeå Kommun ligger något över genomsnittet för större stad. Umeå kommun ligger på samma placering bland större städer som 2023 trots en högre nettokostnadsavvikelse år 2024.

Referenskostnadens utveckling jämfört med nettokostnadens utveckling

Syftet är att se om det är referenskostnaden eller nettokostnadens utveckling som har påverkat nettokostnadsavvikelsen.

Diagram 3

Netto- och referenskostnadens utveckling för verksamhet förskola i procent de senaste 5 åren

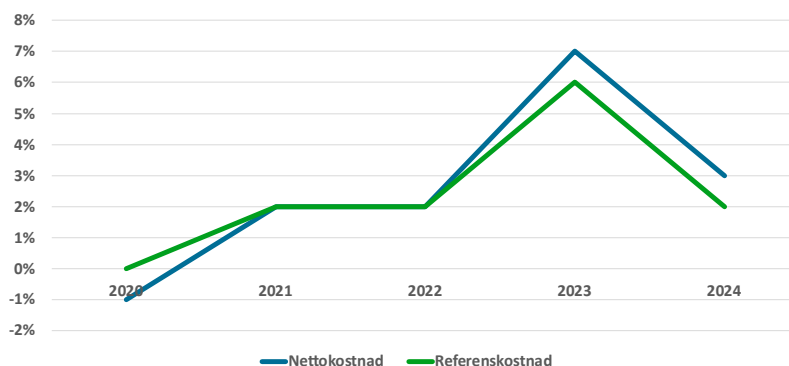

Källa: Kolada

Diagram 4

Netto- och referenskostnadens utveckling för större stad för verksamhet förskola, i procent de senaste 5 åren

Källa: Kolada

Nettokostnaden har minskat i en något högre takt än referenskostnaden för år 2024 för Umeå Kommun (diagram 3). Jämförelsen indikerar att Umeå Kommun närmar sig referenskostnaden.

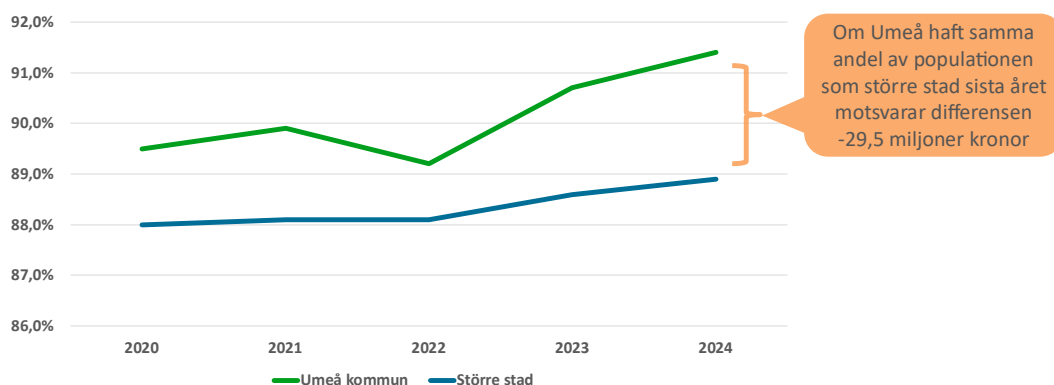
För större stad (diagram 4) ser vi samma trend med en minskning av både referenskostnaden och nettokostnadens utveckling men där minskningen i nettokostnaden inte varit lika kraftig som för Umeå kommun.

Andel av population

Syftet är att se om vår andel av populationen som nyttjar aktuell verksamhet avviker i jämförelse med större stad.

Diagram 5

Andel av populationen för verksamhet förskola i jämförelse med större stad

Källa: Kolada

**UMEÅ
KOMMUN**

Umeå Kommun har en högre andel av populationen i förskola i jämförelse med större stad de senaste åren och för 2024 har skillnaden mellan Umeå kommun och större stad ökat ytterligare. Då nettokostnadsavvikelsen inte tar hänsyn till andel av populationen inom förskola bedöms detta vara del i förklaringen till att nettokostnadsavvikelsen ökat för kommunen jämfört med större stad. Hade Umeå Kommun haft samma andel av befolkningen i åldersgruppen som större stad hade Umeå Kommun haft 29,5 mnkr i lägre kostnader.

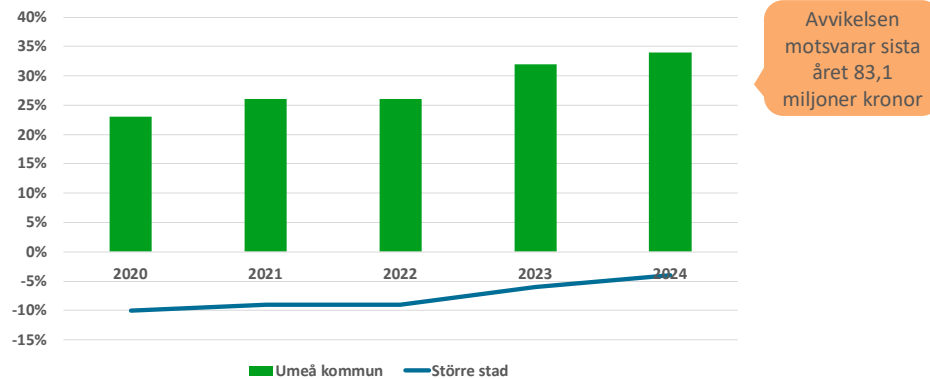
Fritidshem

Nettokostnadsavvikelse

Syftet är att analysera trenden för hur den egna kommunen rör sig relativt större stad.

Diagram 1

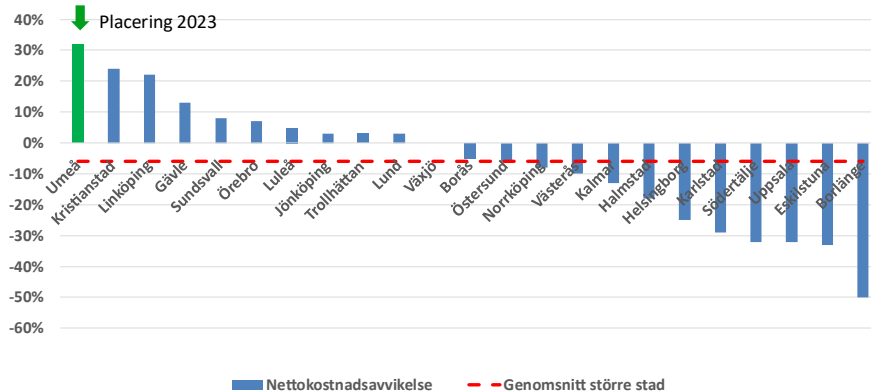
Nettokostnadsavvikelsens utveckling för verksamhet fritidshem i procent de senaste 5 åren

Källa: Kolada

Diagram 2 Nettokostnadsavvikelse fritidshemsverksamhet för större städer år 2024, i procent

Källa: Kolada

Nettokostnadsavvikelsen för fritidshem har för Umeå Kommun ökat något de senaste åren. Umeå kommunen har högre kostnader för fritidshem än förväntat med tanke på strukturen. År 2024 motsvarar avvikelsen 83,1 miljoner kronor för Umeå Kommun. I nettokostnadsavvikelsen ingår även kostnader som ligger utanför nämndens ansvarsområde, exempelvis lokaler och måltider. Det sker även en del fördelningar av personal som arbetar mot flera verksamheter förskoleklass, grundskola och fritidshem vilket skulle kunna påverka nettokostnadsavvikelsen.

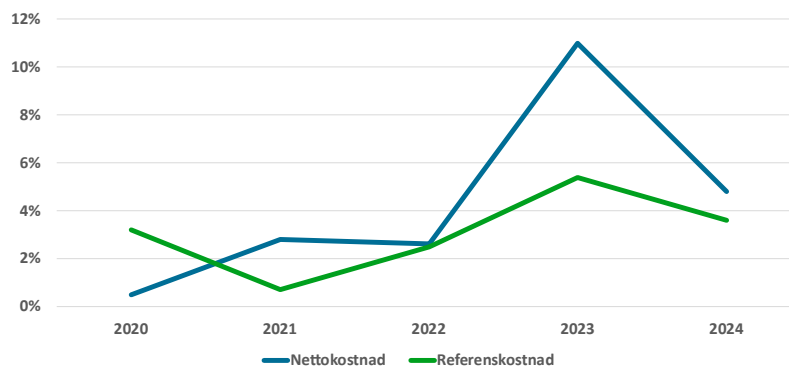
Diagram 2 visar nettokostnadsavvikelsen för större städer år 2024 i procent Umeå Kommun har högre nettokostnadsavvikelse än genomsnittet bland samtliga större städer. Även för år 2023 har Umeå Kommun högst avvikelse.

Referenskostnadens utveckling jämfört med nettokostnadens utveckling

Syftet är att se om det är referenskostnaden eller nettokostnadens utveckling som har påverkat nettokostnadsavvikelsen.

Diagram 3

Netto- och referenskostnadens utveckling för verksamhet fritidshem i procent de senaste 5 åren

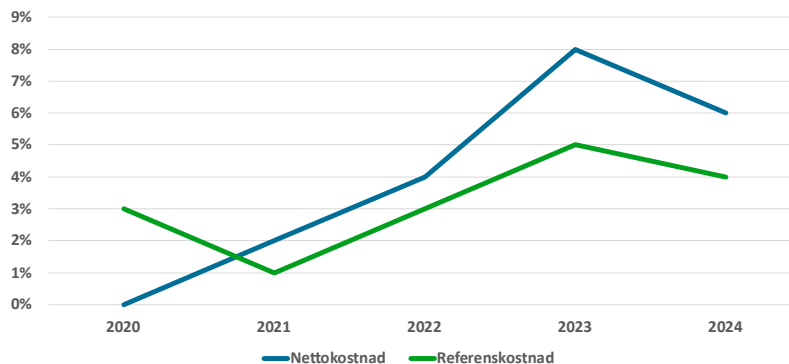

Källa: Kolada

Diagram 4

Netto- och referenskostnadens utveckling för större stad för verksamhet fritidshem, i procent de senaste 5 åren

Källa: Kolada

För Umeå Kommun har referenskostnadens utveckling minskat kraftigt jämfört med år 2023 och närmar sig referenskostnaden. Nettokostnaden visade en topp 2023 men har övriga år legat ganska nära referenskostnaden vad gäller fritidshem.

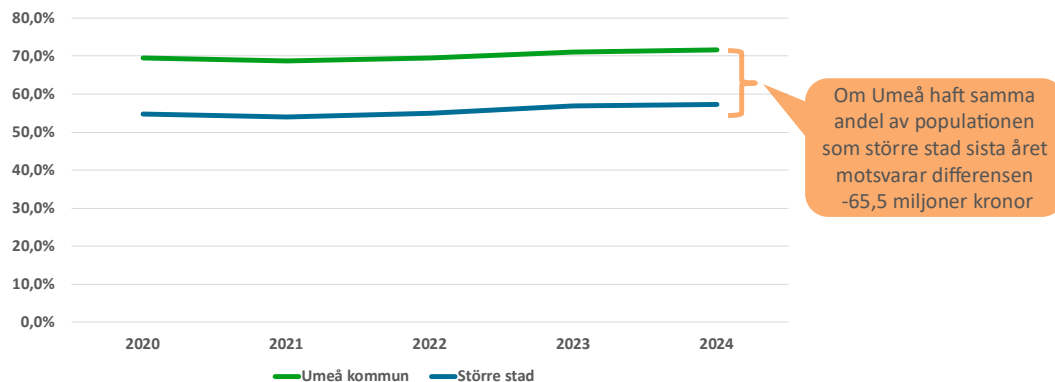
För större stad ser vi en liknande trend som för Umeå Kommun, men nettokostnaden ligger fortsatt klart över referenskostnaden.

Andel av population

Syftet är att se om vår andel av populationen som nyttjar aktuell verksamhet avviker i jämförelse med större stad.

Diagram 5

Andel av populationen för verksamhet fritidshem i jämförelse med större stad

Källa: Kolada

UMEÅ
KOMMUN

Umeå Kommun har en högre andel av populationen i fritidshem i jämförelse med större stad de senaste åren. Då nettokostnadsavvikelsen inte tar hänsyn till andel av populationen inom fritidshem är detta en av förklaringarna till att Umeå kommun har en hög nettokostnadsavvikelsen för fritidshem. Hade Umeå Kommun haft samma andel av befolkningen i åldersgruppen som större stad hade Umeå Kommun haft 65,5 mnkr i lägre kostnader.

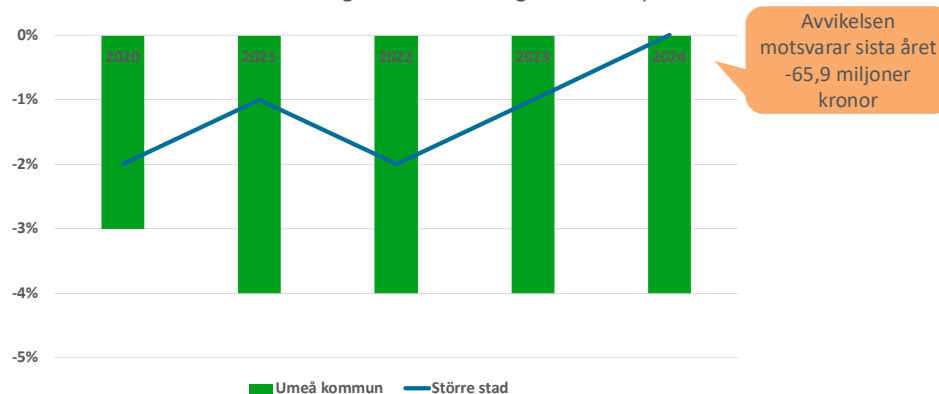
Grundskola

Nettokostnadsavvikelse

Syftet är att analysera trenden för hur den egna kommunen rör sig relativt större stad.

Diagram 1

Nettokostnadsavvikelsens utveckling för verksamhet grundskola i procent de senaste 5 åren

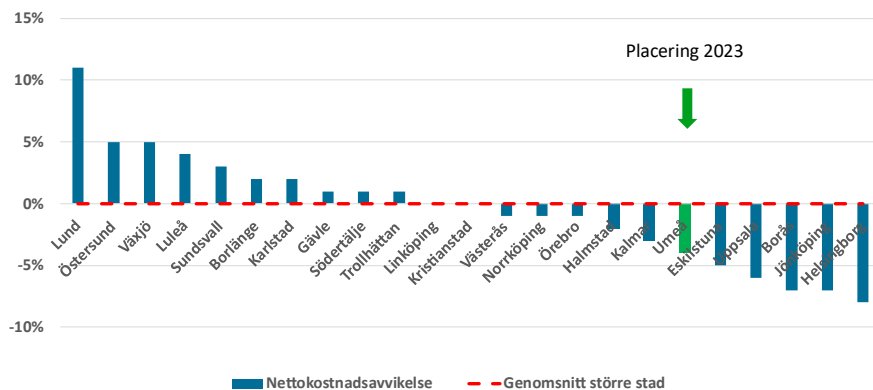

Källa: Kolada

UMEÅ KOMMUN

Diagram 2

Nettokostnadsavvikelse grundskoleverksamhet för större städer år 2024, i procent

Källa: Kolada

UMEÅ KOMMUN

Nettokostnadsavvikelsen för grundskola har för Umeå Kommun legat ganska konstant de senaste åren. Sedan 2021 har nettokostnadsavvikelsen för grundskolan legat på ungefär -4 % och lägre än större stad. Avvikelsen för större stad har däremot ökat och ligger på ungefär 0 %. Det betyder att kommunens kostnad för grundskola är lägre än vad Umeå Kommun förväntas kosta med tanke på strukturen. År 2024 motsvarar avvikelsen -65,9 miljoner kronor för Umeå Kommun.

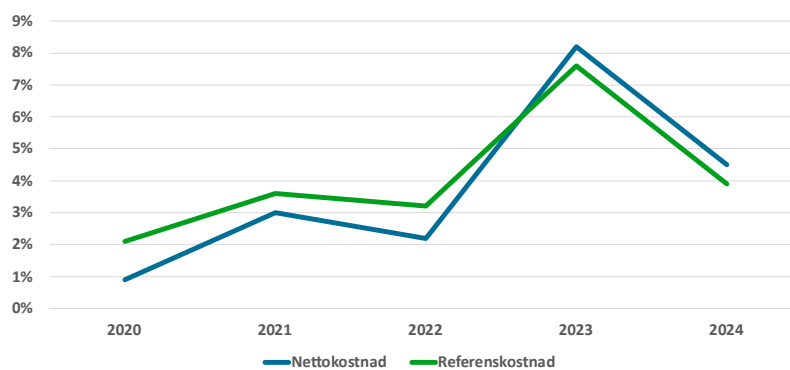
I nettokostnadsavvikelsen ingår även kostnader som ligger utanför nämndens ansvarsområde, exempelvis lokaler, måltider och lärverktyg. Diagram 2 visar nettokostnadsavvikelsen för större städer år 2024 i procent och Umeå Kommun ligger under genomsnittet bland större stad för år 2024 och har samma placering som 2023.

Referenskostnadens utveckling jämfört med nettokostnadens utveckling

Syftet är att se om det är referenskostnaden eller nettokostnadens utveckling som har påverkat nettokostnadsavvikelsen.

Diagram 3

Netto- och referenskostnadens utveckling för verksamhet grundskola i procent de senaste 5 åren

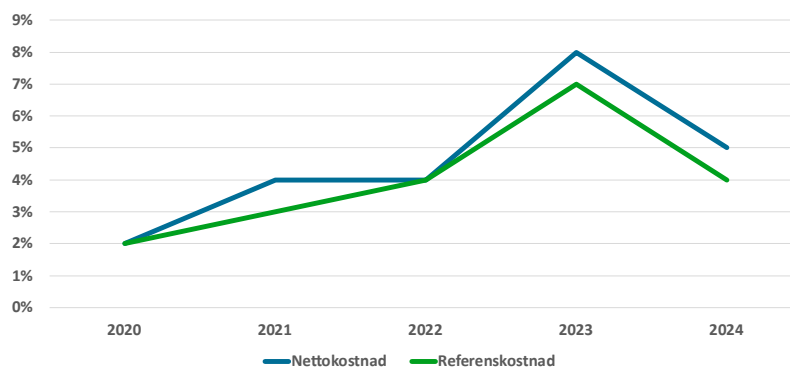

Källa: Kolada

Diagram 4

Netto- och referenskostnadens utveckling för större stad för verksamhet grundskola, i procent de senaste 5 åren

Källa: Kolada

Diagram 3 illustrerar att skillnaden mellan referenskostnaden och nettokostnaden för Umeå Kommun ligger kvar på samma nivå som 2023 och att nettokostnaderna minskar. Även för större stad (diagram 4) har nettokostnaden utvecklats i takt med referenskostnaden mellan år 2023 och 2024.

Andel av population

Syftet är att se om vår andel av populationen som nyttjar aktuell verksamhet avviker i jämförelse med större stad.

För grundskola redovisas inte andel av populationen då 100 % av befolkningen i åldersgruppen förväntas befinna sig i grundskolans verksamhet.

Analys av nettokostnadsavvikelse, gymnasieskola.

Bakgrund

Som en del i planeringsprocessen ska berörda nämnder analysera nettokostnadsavvikelser samt nettokostnadsjämförelser enligt en anvisning från kommunstyrelsen. Analyserna utgör ett analysunderlag i planeringsprocess för 2027.

Centrala tillämpningsanvisningar för analys av nettokostnadsavvikelse har tagits fram, vilka ligger till grund för analysen.

Begreppsdefinitioner

Nettokostnad:

Verksamhetens nettokostnad, dvs vad verksamheten faktiskt kostar med hänsyn till verksamhetens intäkter.

Nettokostnadsavvikelse:

Nettokostnadsavvikelse är differensen mellan referenskostnaden för en verksamhet och faktisk nettokostnad för en verksamhet i en viss kommun.

Referenskostnad:

Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämningen och indikerar vad respektive verksamhet borde kosta enligt kostnadsutjämningsystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet samt med hänsyn taget till respektive kommuns strukturella förutsättningar. Dvs den är beräknad för varje enskild kommun och verksamhet. Referenskostnaden rör sig relativt andra kommuner då den beror på kostnadsutvecklingen i rikets alla kommuner.

Tillvägagångssätt:

Basen för all informationsinhämtning är Kolada. Detta för att säkerställa att det är officiella data och att jämförelser och kontroller av data ska vara lättillgänglig för alla. Jämförelser görs där så är möjligt utifrån att det finns data i Kolada.

Analys:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden rapporterar nettokostnadsavvikelser för verksamheten gymnasieskola. Nettokostnadsavvikelsen för gymnasieskola inkluderar även kostnader som ligger utanför gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvarsområde, exempelvis kostnader för lokaler, måltider, vissa IT-kostnader som ingår i lärverktyg.

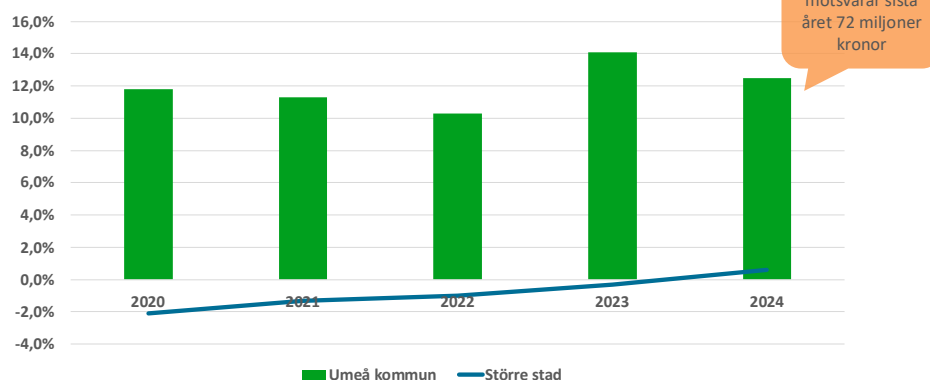
Utifrån givna anvisningar ska inte några kvalitetsmått ingå i analysen, om höga eller låga kostnader motsvaras av hög/låg kvalitet kommenteras därför inte.

Nettokostnadsavvikelse

Syftet är att analysera trenden för hur den egna kommunen rör sig relativt större stad.

Diagram 1

Nettokostnadsavvikelsens utveckling för gymnasiet i procent de senaste 5 åren

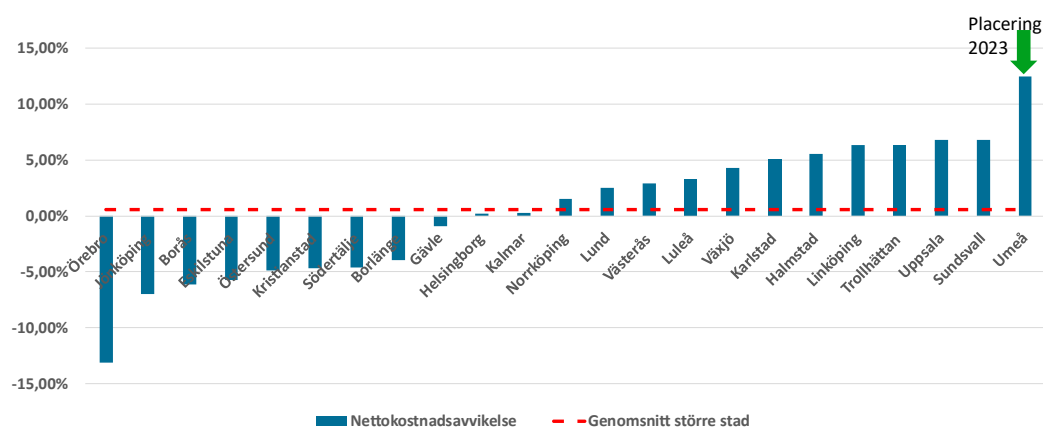

Källa: Kolada

Diagram 2

Nettokostnadsavvikelse gymnasiet för större städer år 2024, i procent

Källa: Kolada

Nettokostnadsavvikelsen för Umeå Kommun har varierat under de senaste 5 åren och legat mellan ungefär 10 – 14%. Vid jämförelse med år 2023 då avvikelsen var den högsta under perioden ser vi en lägre avvikelse år 2024 jämfört med år 2023. Den är dock för år 2024 högre än åren 2020–2022. Från år 2024 syns en succesiv minskning av

nettokostnadsavvikelsen och avvikelserna motsvarar 72 mnkr för Umeå kommun. Vilket betyder att kostnaden för kommunens gymnasieskola är högre än den förväntade kostnaden med tanke på strukturen. Ett brett programutbud, där flertalet program med höga kostnader erbjuds bland annat, naturbruksprogram, idrottsprogram, estetiska program m.fl. Höga ambitioner och en stor andel av elever med examen efter 3 år medför en högre kostnad i jämförelse med strukturen och gruppen större städer som ligger på en nettokostnadsavvikelse strax över den förväntade, 0,6%. I nettokostnadsavvikelsen ingår även kostnader som ligger utanför nämndens ansvarsområde, exempelvis lokaler, måltider och lärverktyg.

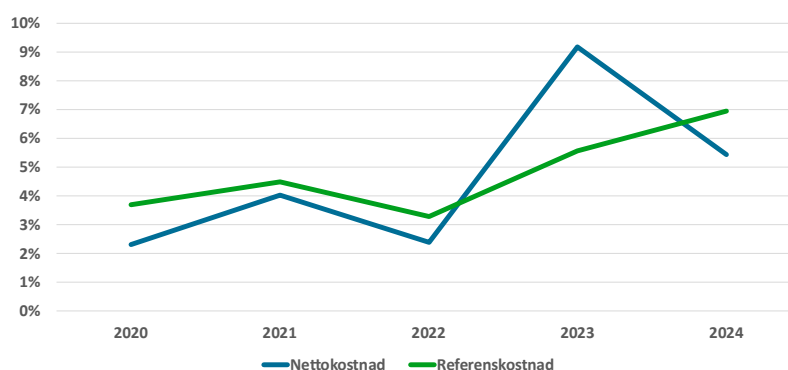
Diagram 2 visar nettokostnadsavvikelsen för större städer år 2024 i procent, Umeå Kommun har en hög avvikelse jämfört med större stad och högst nettokostnadsavvikelse bland samtliga större städer. Även år 2023 hade Umeå Kommun högst avvikelse.

Referenskostnadens utveckling jämfört med nettokostnadens utveckling

Syftet är att se om det är referenskostnaden eller nettokostnadens utveckling som har påverkat nettokostnadsavvikelsen.

Diagram 3

Netto- och referenskostnadens utveckling för gymnasiet Umeå Kommun i procent de senaste 5 åren

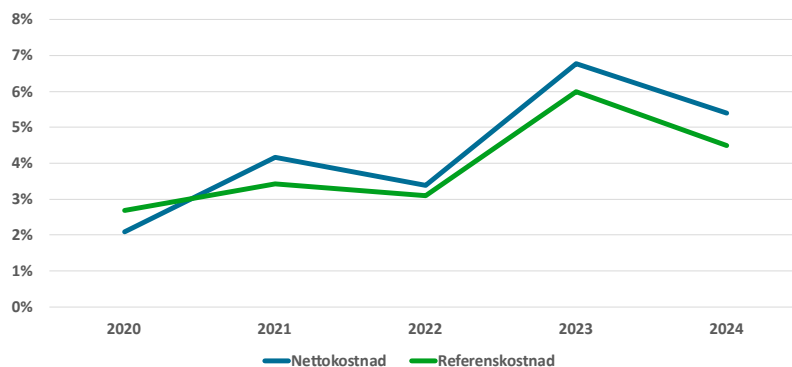

Källa: Kolada

Diagram 4

Netto- och referenskostnadens utveckling för större stad för gymnasiet, i procent de senaste 5 åren

Källa: Kolada

Utvecklingen av nettokostnaden för Umeå Kommun har varierat de senaste 5 åren med en markant ökning från år 2022 till år 2023. Tidigare år har nettokostnaden legat under referenskostnaden men år 2023 ökade nettokostnaden medan referenskostnaden sjönk. För år 2024 är nettokostnaden under referenskostnaden igen. Nettokostnaden har minskat och referenskostnaden har ökat. Vilket innebär att Umeå Kommun har en lägre kostnadsutveckling än den förväntade.

Utvecklingen av nettokostnaden för större stad har varierat mellan åren. Även för större stad har nettokostnaden minskat år 2024. För större stad har referenskostnadens utveckling de senaste åren varit relativt stabil med undantag för år 2023 då även referenskostnaden ökat. För år 2024 minskar både nettokostnaden och referenskostnadens utveckling i ungefär samma takt. Vilket innebär att förutsättningarna för större stad har förbättrats och kostnadsutvecklingen ligger något över referenskostnaden därför ökar större stads nettokostnadsavvikelse.

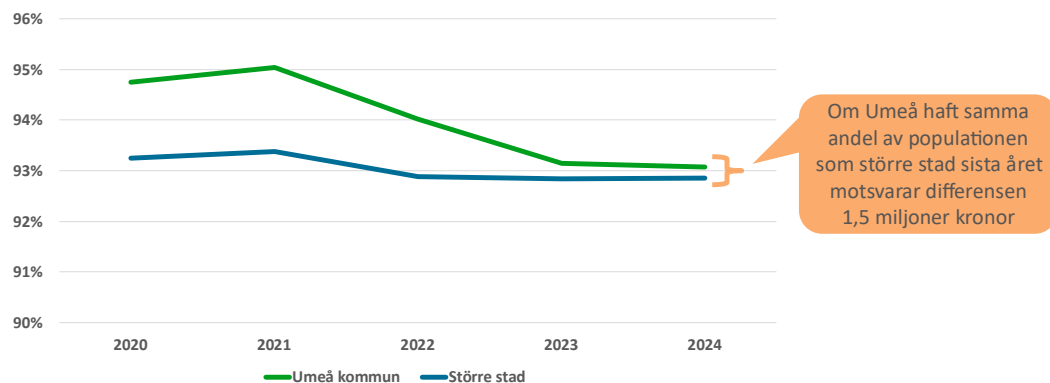
Nettokostnadsavvikelsens minskning år 2024 beror på att Umeå Kommun har en lägre kostnadsutveckling än den förväntade. Där det är referenskostnaden alltså den förväntade kostnadsutvecklingen som ökat mer än nettokostnaden vilket gör att nettokostnadsavvikelsen minskar år 2024. Umeå kommun har dock fortsatt en hög kostnadsnivå.

Andel av population

Syftet är att se om vår andel av populationen som nyttjar aktuell verksamhet avviker i jämförelse med större stad.

Diagram 5

Andel av populationen för gymnasiet i jämförelse med större stad

Källa: Kolada

**UMEÅ
KOMMUN**

Umeå Kommun har en högre andel av befolkningen i åldersgruppen som befinner sig i gymnasieskolan jämfört med större stad de senaste 5 åren. Andelen har dock minskar sedan 2021 och närmat sig samma andel som större stad. Hade Umeå Kommun haft samma andel av populationen som större stad år 2024 hade Umeå Kommun haft lägre kostnader motsvarande ca. 1,5 mnkr.

Analys av nettokostnadsavvikelse

Bakgrund

I samband med beslut om budget 2021 gav Kommunfullmäktige i uppdrag till berörda nämnder att analysera nettokostnadsavvikelser samt nettokostnadsjämförelser enligt en anvisning från kommunstyrelsen. Dessa analyser har utgjort analysunderlag planeringsprocess för 2023. Uppdraget är därmed avslutat. Efter utvärdering av den nya planeringsprocessen ska dessa analyser fortsättningsvis utgöra ett analysunderlag som en del i ordinarie planeringsprocess.

Begreppsdefinitioner

Nettokostnad:

Verksamhetens nettokostnad, dvs vad verksamheten faktiskt kostar med hänsyn till verksamhetens intäkter.

Nettokostnadsavvikelse:

Nettokostnadsavvikelse är differensen mellan referenskostnaden för en verksamhet och faktisk nettokostnad för en verksamhet i en viss kommun.

Referenskostnad:

Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämningen och indikerar vad respektive verksamhet borde kosta enligt kostnadsutjämningssystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet samt med hänsyn taget till respektive kommuns strukturella förutsättningar. Dvs den är beräknad för varje enskild kommun och verksamhet. Referenskostnaden rör sig relativt andra kommuner då den beror på kostnadsutvecklingen i rikets alla kommuner.

Nettokostnadsjämförelse:

Jämförelse utifrån verksamhetens faktiska nettokostnader.

Tillvägagångssätt:

Basen för all informationsinhämtning är Kolada. Detta för att säkerställa att det är officiella data och att jämförelser och kontroller av data ska vara lättillgänglig för alla. Jämförelser görs där så är möjligt utifrån att det finns data i Kolada.

Analys:

Individ- och familjenämnden rapporterar nettokostnadsavvikelser för följande verksamheter; individ- och familjeomsorg och LSS.

Analys av nettokostnadsavvikelse bör göras med viss försiktighet före och efter år 2019 då det nya kostnadsutjämningssystemet påverkar.

Individ- och familjeomsorg

Nettokostnadsavvikelse

Nettokostnad för individ- och familjeomsorg avser vård för vuxna med missbruksproblem, barn- och ungdomsvård, övrig vuxenvård, ekonomiskt bistånd samt familjerätt och familjerådgivning. Avser samtlig regi.

Diagram 1

Nettokostnadsavvikelsens utveckling för Individ- och Familjeomsorgen i procent de senaste 5 åren

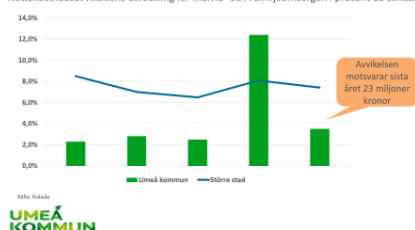
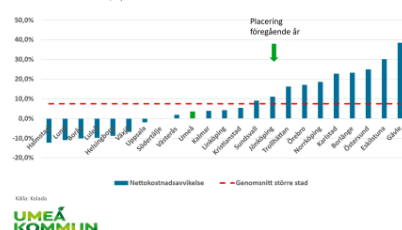

Diagram 2

Nettokostnadsavvikelse Individ- och Familjeomsorgen för större städer år 2024, i procent

Nettokostnadsavvikelsen för individ- och familjeomsorgen har fluktuerat i en mindre skala mellan 2020–2024 och legat lägre i jämförelse med större stad. Med undantag för 2023 då Umeå kommun tillfälligt hade en högre nettokostnad än kommungruppen Större stad. 2024 hade kommunen återigen en lägre nettokostnadsavvikelse än Större stad, en avvikelse om 3,5 %, motsvarande 23 Mkr.

Större stad har också minskat sin nettokostnadsavvikelse något mellan 2023 och 2024, men inte i samma utsträckning. 2024 är nettokostnadsavvikelsen 7,4%, motsvarande 43 mkr för större stad. Däremot tar man en närmare titt på respektive stad, så är det stor spridning emellan de olika städernas nettokostnadsavvikelse. Lägst har Halmstad på -12,4% och högst nettokostnadsavvikelse har Gävle på 38,5%.

Referenskostnadsutveckling jmf med egen nettokostnadsutveckling

Diagram 3

Netto- och referenskostnads utveckling för Individ- och Familjeomsorgen i procent de senaste 5 åren

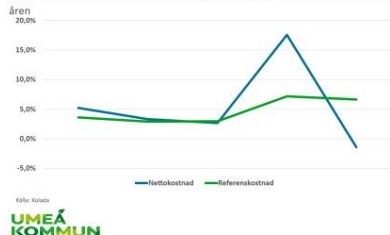
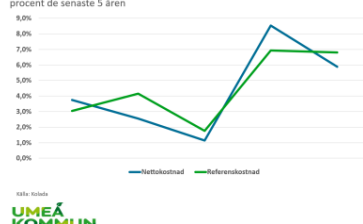

Diagram 4

Netto- och referenskostnads utveckling för större stad för Individ- och Familjeomsorgen, i procent de senaste 5 åren

Sett över hela 5-årsperioden har referenskostnaden ökat i samma utsträckning för både Umeå Kommun och större stad. För Umeå kommun ökade referenskostnaden med 7,0% och för större stad 6,8%. Så det är inte på grund utav referenskostnaden som nettokostnadsavvikelsen har förändrats, utan det är beror på nettokostnaden.

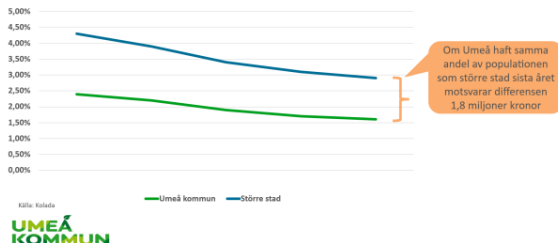
Nettokostnaden för Umeå Kommun minskade med -1,4% mellan 2023 och 2024, medan större stad ökade med 5,9%. Gapet mellan referenskostnaden och nettokostnaden är fortsatt större för Umeå Kommun än för större stad. Umeå Kommuns nettokostnadsavvikelse (som visualiseras i diagram 1) ökade markant mellan åren 2022–2023 för att minska igen 2023–2024, medan större stad hade en svagare ökning under hela perioden. Orsaken till att kommunens nettokostnadsavvikelse minskade något igen beror främst beroende på en klassificering av vissa ärenden från IFO till LSS. Övergripande så beror Umeå kommuns nettokostnadsavvikelse på framför allt på kostnader inom barn och ungdomsvård och vuxna missbruksvård och då mer specifikt inom köp av verksamhet. Dyra placeringar

för individer med komplexa behov. Under 2024 så har insatser gjorts för att försöka mildra den ekonomiska effekten, men trots färre placerade så har kostnaderna ökat på grund utav att priset per dygn ökat hos externa aktörer.

Andel av populationen

Diagram 5

Andel av populationen som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, jämförelse med större stad

Vid analys av population har urvalet gjorts utifrån de faktorer som kommunen bör följa upp utifrån Agenda 2030 samt vedertagna effektivitets mått i Kolada. Parametern som jämförs är andelen invånare som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, jämförelse med Större stad.

Umeå kommun har under hela perioden haft en lägre andel invånare som erhållit ekonomiskt bistånd.

Analys av nettokostnadsjämförelse

Diagram 6

Nettokostnadens utveckling för Individ- och Familjeomsorgen i jämförelse med större stad de senaste 5 åren, kr/invånare

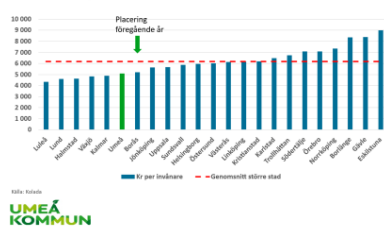
Diagram 7

Procentuell avvikelser i nettokostnad för Individ- och familjeomsorgen jämfört med större stad de senaste 5 åren

Diagram 8

Nettokostnad individ- och familjeomsorgen för större städer år x, kr/invånare

Nettokostnadens utveckling de senaste åren i kr/invånare visar att Umeå Kommuns individ- och familjeomsorg har en lägre kostnad per invånare jämfört med större stad mellan 2020 och 2024. För Umeå Kommun har nettokostnaden ökat under 5-årsperioden med 948 kr/invånare, att jämföra med större stad som ökat med 993 kr/invånare.

Den procentuella avvikelser i nettokostnad för individ- och familjeomsorgen jämfört med större stad de senaste 5 åren visar att nettokostnaden för Umeå Kommun har ökat i större utsträckning än för kommungruppen större stad. Speciellt 2023, där den procentuella avvikelser mellan Umeå Kommun och större stad minskade i en större utsträckning. 2024 ökar skillnaden något igen.

Referenskostnad relativ kostnad per invånare

Diagram 8 visar att nämndens nettokostnad per invånare ligger bland de lägsta i gruppen större stad samtidigt som nettokostnadsavvikelsen ligger bland de högre i gruppen större stad.

Denna skillnad uppkommer till stor del på grund av referenskostnaden och vad Umeå kommun förväntas ha för några kostnader inom IFO området.

Referenskostnaden för IFO området baseras på följande faktorer.

Referenskostnaden för individ- och familjeomsorg redovisas i kronor per invånare den 31/12, och bygger på nettokostnaden för individ- och familjeomsorg (inkl. familjerätt och familjerådgivning) i riket, andel barn 0-19 år i hushåll med låg inkomststandard, andel lågutbildade 20-40-åringar födda i Sverige, tätortsgrad, andel boende i flerfamiljshus byggda 1965-75, antal dagar med sjukpenning i åldersgruppen 16-64 år, andel pendlare över landsgräns, merkostnader för löner enligt löneutjämningsmodellen för individ- och familjeomsorg samt del av standardkostnaderna för administration (delen för politisk verksamhet exkluderas från och med 2023), uppvärmning och befolkningsminskning från utjämningsmodellen för verksamhetsövergripande kostnader. Skillnaden mellan referenskostnaden och standardkostnaden för individ- och familjeomsorgen i kostnadsutjämnningen är dels att referenskostnaden mäter strukturen aktuellt år, medan standardkostnaden utgår från strukturen två år tidigare. Dels ingår delar av standardkostnaden för verksamhetsövergripande kostnader i referenskostnaden. Källa: SKR

Umeå kommun ligger lågt i många utav dessa parametrar vid jämförelse med övriga kommuner inom kommungruppen Större stad. Det är främst parametrar *andelen barn andelen barn 0-19 år under inkomststandard* och *andelen lågutbildade 20–40 år* som Umeå kommun har en lägre andel än de flesta andra kommunerna.

Dessa faktorer påverkar den referenskostnad Umeå kommun ställs mot vilket påverkar nettokostnadsavvikelsen där Umeå genom ett långt och aktivt arbete mot fattigdom och utanförskap förväntas kosta mindre.

De stora kostnadsökningar nämnden kämpat med under 2023 och fortfarande kämpar med under 2025 på IFO området påverkar givetvis kommunens nettokostnad.

Jämför man med Uppsala så har Uppsala en nettokostnadsavvikelse på -0,7% men deras nettokostnad per invånare uppgår till 5 673 kronor jämfört med Umeås kostnad om 5 089 kronor per invånare.

Dessa reflektioner speglas i R12 gruppen av ekonomichefer inriktade mot socialtjänst där man ser att referenskostnaden för IFO området är svårt att beräkna och leder till svängningar i avvikelser genom hur svår social utsatthet är att beräkna.

LSS

Nettokostnadsavvikelse

Avser insatser som ges med stöd av LSS, assistansersättning enligt SFB och HSL (hemsjukvård) i samband med LSS-insatser. Gäller följande insatser: Rådgivning och annat personligt stöd (råd och stöd), personlig assistans enligt LSS och assistansersättning enligt SFB, ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice i hemmet, korttidsvistelse utanför hemmet, korttidstillsyn för skolungdomar över 12 år, boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom, boende i bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna samt daglig verksamhet.

Diagram 1

Nettokostnadsavvikelsens utveckling för LSS i procent de senaste 5 åren

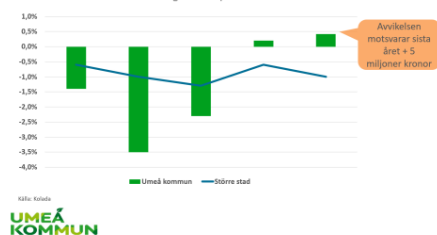
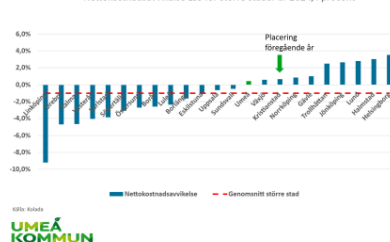

Diagram 2

Nettokostnadsavvikelse LSS för större städer år 2024, i procent

Nettokostnadsavvikelsen har fluktuerat en aning under perioden för Umeå Kommun, medan Större stad legat mer konstant kring -0,6% och -1,0% varje år. Umeå Kommun har haft en lägre nettokostnadsavvikelse än Större stad alla år utom 2023 och 2024. Ett negativt värde innebär att det är ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat.

Nettokostnadsavvikelsen på 0,4% för Umeå Kommun 2024 motsvarar 5 Mkr och för större stad motsvarar nettokostnadsavvikelsen på -1,0%, -9 Mkr. Inom LSS: en så är det inte lika stora variationer mellan de olika städerna inom gruppen större stad, även fast variationerna ökat något under 2024. Lägst har Linköping på -9,2% och högst har Helsingborg på 3,5%. Samtliga städer ligger väldigt nära vad de statistiskt förväntas kosta.

Referenskostnadsutveckling jmf med egen nettokostnadsutveckling

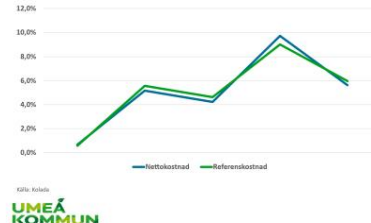
Diagram 3

Netto- och referenskostnadsens utveckling för LSS i procent de senaste 5 åren

Diagram 4

Netto- och referenskostnadsens utveckling för större stad för verksamhet x, i procent de senaste 5 åren

Sett över perioden har referenskostnaden för både Umeå Kommun och större stad följt varandra i stor utsträckning. Nettokostnaden däremot har ökat lite mer över 5-årsperioden för Umeå Kommun än större stad och därav att av Umeå Kommun nu har en högre nettokostnadsavvikelse än större stad (som visualiseras i diagram 1). Utvecklingen av netto- och referenskostnaden för större stad har varit samstämd under hela perioden, därav att deras nettokostnadsavvikelse också varit rätt konstant över perioden.

Sammanfattning

Inom nämndens verksamheter granskas och analyseras nettokostnadsavvikelser för individ- och familjeomsorg och LSS. Dels förändringen emellan 2023 och 2024, men främst hur utvecklingen av nyckeltalen varit under en 5-års period.

För individ- och familjeomsorgen inklusive försörjningsprocesserna var nettokostnadsavvikelsen 2024 3,9% eller 26 Mkr. Fortsatt en något större avvikelse än tidigare år, men en klar förbättring gentemot föregående år. Orsaken till den minskade kostnaden är främst beroende på en klassificering av vissa ärenden från IFO till LSS.

Att Umeå kommun ändå fortsatt har höga nettokostnader beror framför allt på kostnader inom barn och ungdomsvård och vuxna missbruksvård. Mer specifikt inom köp av verksamhet, dyra placeringar för individer med komplexa behov. Under 2024 så har insatser gjorts för att försöka mildra den ekonomiska effekten, men trots färre placerade så har kostnaderna ökat på grund utav att priset per dygn ökat hos externa aktörer.

Större stad hade en högre nettokostnadsavvikelse än Umeå Kommun, på 7,9%. Om Umeå skulle haft samma procentuella avvikelse som snittet i större stad skulle det innebära att avvikelsen skulle öka från 26 Mkr till 46 Mkr.

För LSS inklusive försörjningsprocesserna var nettokostnadsavvikelsen 2024, 0,4% eller 5 Mkr. Där Umeå kommun kostnadsmässigt ligger väldigt nära vad som är statistiskt förväntat. Om Umeå skulle haft samma procentuella avvikelse som snittet i större stad skulle det innebära att avvikelsen skulle minska till -9 Mkr. Total ekonomisk effekt skulle dock vara mindre då detta med stor sannolikhet skulle innebära en minskad ersättning i LSS-utjämningen.

Analys av nettokostnadsavvikelse 2020 – 2024, Äldreomsorgen

Bakgrund

I samband med beslut om budget 2021 gav Kommunfullmäktige i uppdrag till berörda nämnder att analysera nettokostnadsavvikelser samt nettokostnadsjämförelser enligt en anvisning från kommunstyrelsen. Efter utvärdering av den nya planeringsprocessen 2023, beslutades att analyserna fortsättningsvis ska utgöra ett analysunderlag som en del i ordinarie planeringsprocess.

Begreppsdefinitioner

Nettokostnad:

Verksamhetens nettokostnad, dvs vad verksamheten faktiskt kostar med hänsyn till verksamhetens intäkter.

Nettokostnadsavvikelse:

Nettokostnadsavvikelse är differensen mellan referenskostnaden för en verksamhet och faktisk nettokostnad för en verksamhet i en viss kommun.

Referenskostnad:

Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämningen och indikerar vad respektive verksamhet borde kosta enligt kostnadsutjämningssystemet, om kommunen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet samt med hänsyn taget till respektive kommuns strukturella förutsättningar. Dvs den är beräknad för varje enskild kommun och verksamhet. Referenskostnaden rör sig relativt andra kommuner då den beror på kostnadsutvecklingen i rikets alla kommuner.

Nettokostnadsjämförelse:

Jämförelse utifrån verksamhetens faktiska nettokostnader.

Tillämpningsanvisning för analys av nettokostnadsavvikelse och nettokostnadsjämförelse

Basen för all informationsinhämtning är Kolada. Detta för att säkerställa att det är officiella data och att jämförelser och kontroller av data ska vara lättillgänglig för alla. Jämförelser ska göras där så är möjligt utifrån att det finns data i Kolada.

Analys av nettokostnadsavvikelse

Ansvaret att rapportera analys av nettokostnadsavvikelse åvilar den nämnd som har grunduppdraget enligt reglementet. Analys ska ske i samverkan med berörda nämnder.

För- och grundskolenämnden ska rapportera nettokostnadsavvikelse för följande verksamheter; förskola, fritidshem och grundskola

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska rapportera nettokostnadsavvikelse för verksamheten gymnasieskola

Individ- och familjenämnden ska rapportera nettokostnadsavvikelse för verksamheterna individ- och familjeomsorg och LSS

Äldrenämnden ska rapportera nettokostnadsavvikelse för verksamheten äldreomsorg

I analyserna av dessa verksamheter ska följande analysområden ingå:

- **Nettokostnadsavvikelse**

- utveckling senaste 5 åren

- jmf större stad

- diagram 1 och 2 (se bilaga)

- **Referenskostnadsutveckling jmf med egen nettokostnadsutveckling**

- utveckling senaste 5 åren

- jmf större stad

- diagram 3 och 4 (se bilaga)

- **Andel av population där så är möjligt utifrån Kolada**

- utveckling senaste 5 åren

- utvalda andelstal

- jmf större stad

- diagram 5 (se bilaga)

Nettokostnadsavvikelse

Syftet är att analysera trenden för hur den egna kommunen rör sig relativt större stad. Beskriv väsentliga händelser som har påverkat utvecklingen av nettokostnadsavvikelsen jämfört med större stad. Som stöd används diagram 1 och 2, (se bilaga). Diagrammen ska inte analyseras var för sig utan vara ett stöd i en samlad analys av trender.

Referenskostnadens utveckling jämfört med nettokostnadens utveckling

Syftet är att se om det är referenskostnaden eller nettokostnadens utveckling som har påverkat nettokostnadsavvikelsen.

Analysen ska visa om nettokostnadsavvikelsens utveckling beror på nettokostnadsutvecklingen i egen verksamhet eller beror på förändringar i referenskostnad. Analysen ska även innehålla analys av större stads utveckling av samma parametrar. Som stöd används diagram 3 och 4, (se bilaga). Diagrammen ska inte analyseras var för sig utan vara ett stöd i en samlad analys av utvecklingen.

Andel av population

Syftet är att se om vår andel av populationen som nyttjar aktuell verksamhet avviker i jämförelse med större stad. Om andel av population saknas i Kolada får andra typer av officiella nationella data som förstärker analysen användas. Där andel avviker positivt eller negativt gentemot större stad ska de ekonomiska effekterna av denna differens bedömas.

Analys av nettokostnadsjämförelse

Ansvar för att rapportera analys av nettokostnadsjämförelse åvilar den nämnd som har grunduppdraget enligt reglementet. Analys ska ske i samverkan med berörda nämnder.

Fritidsnämnden ska rapportera nettokostnadsjämförelser för fritidsverksamheten.

Kulturnämnden ska rapportera nettokostnadsjämförelser för kulturverksamheten.

I analyserna av dessa verksamheter ska följande ingå:

• Nettokostnadsjämförelse

-utveckling senaste 5 åren (kr och %-fördelning)

-jmf större stad

-diagram 6, 7 och 8 (se bilaga)

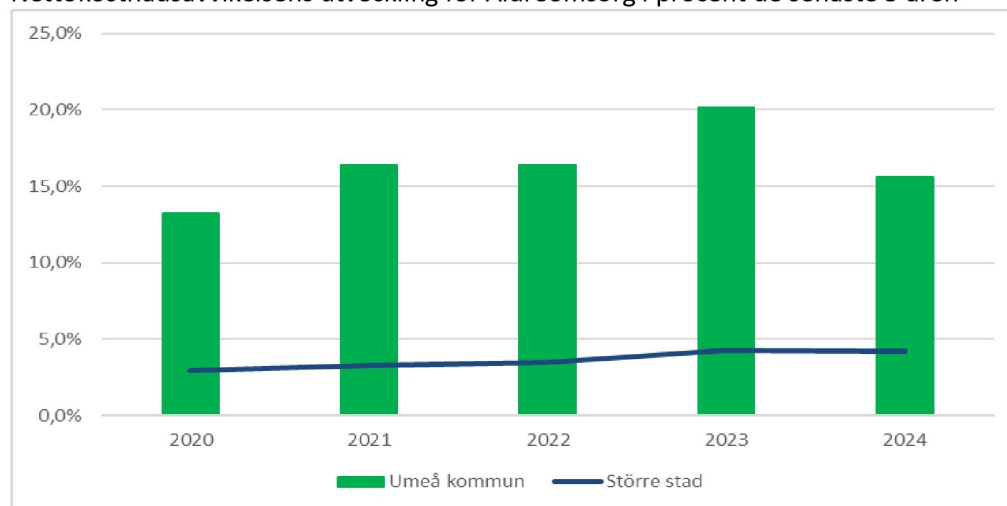
Syftet med analysen är att jämföra verksamhetens nettokostnadsutveckling med större stad. En beskrivning av faktiska eller bedömda orsaker av utvecklingen hos några större städer ska ingå. Analyserna syftar till att visa på i vilken riktning verksamheten rör sig relativt större stad över tid. Som stöd används diagram 6, 7 och 8, (se bilaga). Diagrammen ska inte analyseras var för sig utan vara ett stöd i en samlad analys av utvecklingen. Fokus ska ligga på väsentliga orsaker till utvecklingen över tid.

Nettokostnadsavvikelse - Äldreomsorgen

Äldrenämnden rapporterar nettokostnadsavvikelser för verksamheten äldreomsorg. Nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorg inkluderar kostnader för särskilt boende, ordinärt boende och öppen verksamhet äldreomsorg.

Diagram 1

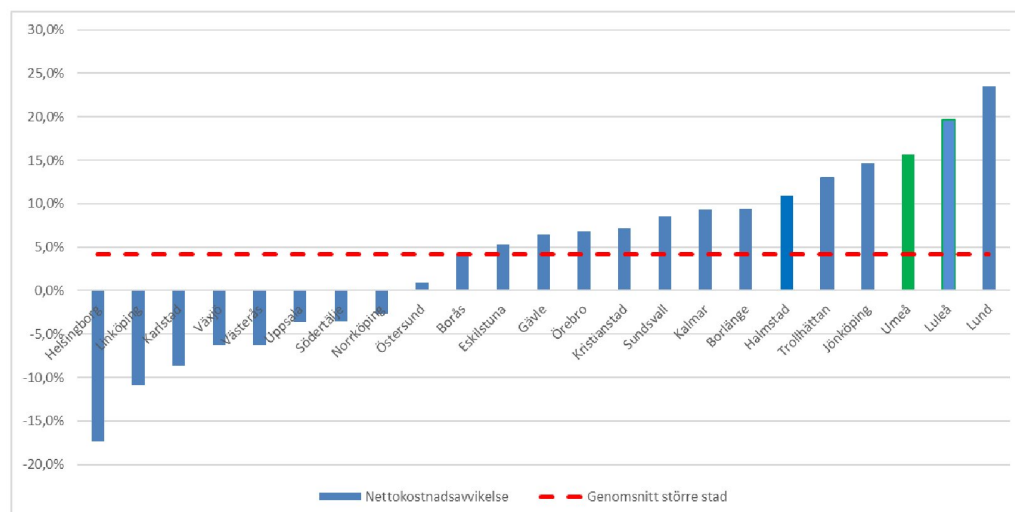
Nettokostnadsavvikelsens utveckling för Äldreomsorg i procent de senaste 5 åren

Nettokostnadsavvikelsen för Umeå Kommun har varierat under de senaste 5 åren. År 2024 motsvarar avvikelsen 220 miljoner kronor för Umeå Kommun. Vilket betyder att kostnaden för kommunens äldreomsorg är högre än den förväntade kostnaden med tanke på strukturen. År 2023 var den redovisade avvikelsen 265 miljoner kronor. Nettokostnadsavvikelsen har minskat med 45 miljoner jämfört med föregående år.

Diagram 2

Nettokostnadsavvikelse Äldreomsorg för större städer år 2024, i procent

Nettokostnadsavvikelsen har ökat i genomsnitt mellan 2020 och 2024 med 9 Mnr. När vi gör jämförelsen av nettokostnadsavvikelsen gentemot större stad ligger Umeå Kommuns nettokostnadsavvikelse markant högre. De senaste två åren 2023 till 2024 har nettokostnadsavvikelsen förändrats från 20,2% till 15,6%, en förbättring med 4,6%.

Gruppen större stad minskade också sin nettokostnadsavvikelse mellan 2023 o 2024 men mindre än Umeå. De minskade från 4,3% år 2023 till 4,2% år 2024, dvs 3 Mnkr i genomsnitt under 2020 till 2024, att jämföras med Umeås 9 Mnkr.

Diagram 2 visar nettokostnadsavvikelsen för större städer år 2024 i procent och vi kan då se att Umeå Kommun placerar sig i den kvartilen med högre avvikelse med våra 15,6%. Den kommun som har högst är Lund med 23,5% och den som har lägst är Helsingborg med -17,4%.

Kommunens placering har förbättrats en placering jämfört med 2023. En orsak till den större avvikelsen återfinns till viss del i att Umeå under de senare åren uppfyllt villkoren för prestationsbidrag som bidragit till höga kostnaderna inom samtliga verksamheter.

Referenskostnadsutveckling jmf med egen nettokostnadsutveckling

Diagram 3

Netto- och referenskostnadens utveckling för Umeå, ÄO i procent de senaste 5 åren

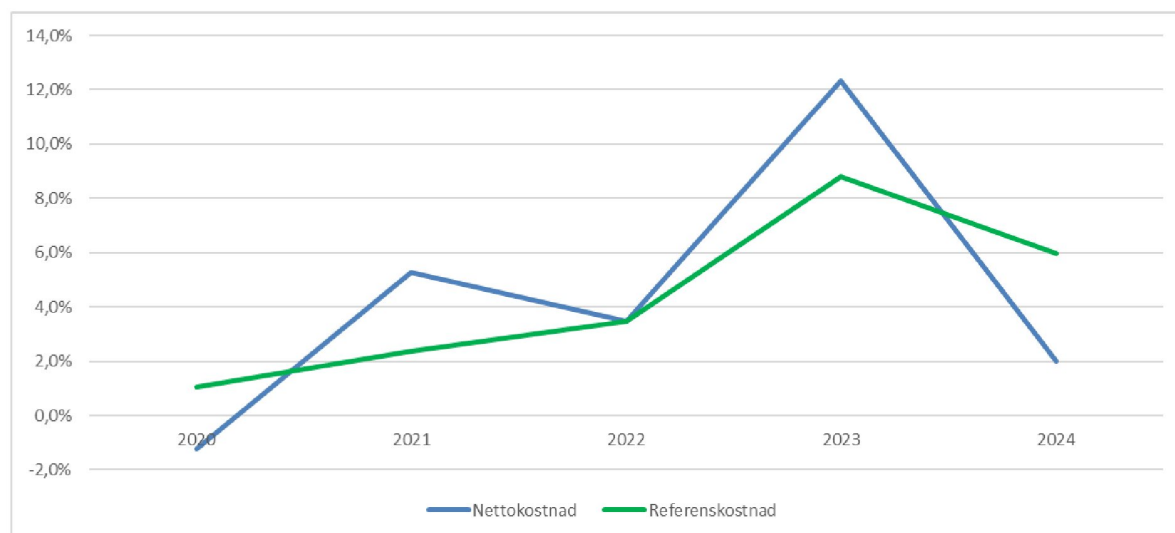
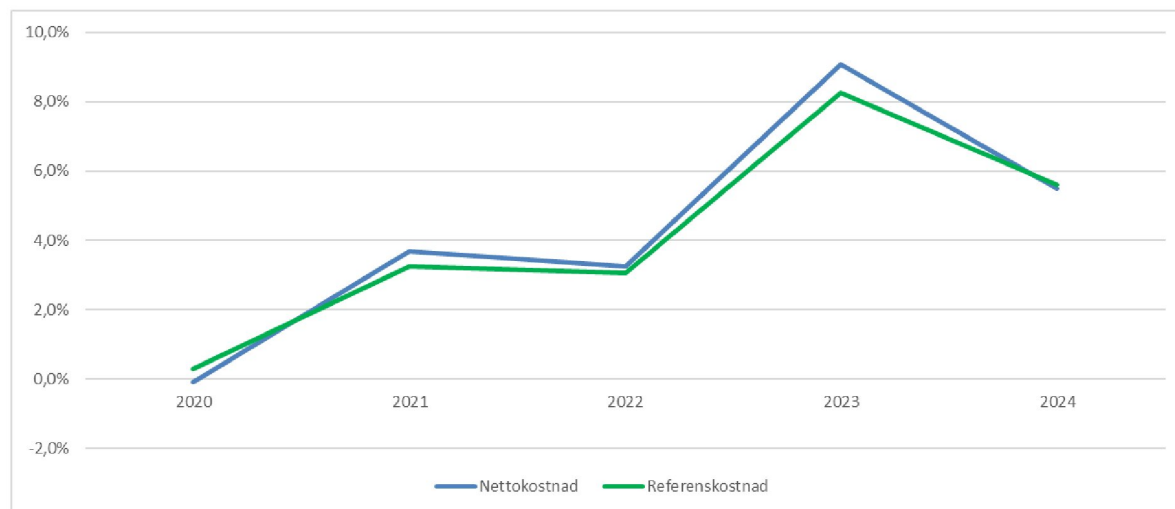

Diagram 4

Netto- och referenskostnadens utveckling för större stad för ÄO, i procent de senaste 5 åren

Utvecklingen av nettokostnaden för Umeå Kommun har varierat kraftigt under perioden. Trenden över tid är att utvecklingen ligger runt 4%. Det är en ökning det senaste året som ger en högre

trendutveckling. Nettokostnaden är bruttokostnaden minus bruttointäkt, det vill säga vad verksamheten har kostat per invånare. Det har varit en stor rörlighet på nettokostnaden utifrån grafen och i kronor är det en förhållandevis liten ökning mellan 2023 då det var 11 864 kr/invånare och 2024 då det hade ökat till 12 101 kr/invånare, en ökning med 237 kr, att jämföras med nettokostnadens ökning mellan 2023 och 2024 som uppgick till 591 en förändring med 6,0%.

Utvecklingen av referenskostnadens har varit 4,3% i snitt för perioden. Referenskostnaden har minskat något det sista året.

Utvecklingen av nettokostnaden för kommungruppen större stad har däremot i större utsträckning följt samma utveckling som gruppens referenskostnad. 2024 ökade större stads referenskostnad med 5,6% medan Umeås ökade med 6,0%.

Om vi tittar på referenskostnaden dvs en tänkt kostnadsnivå 2024 utifrån modellen;

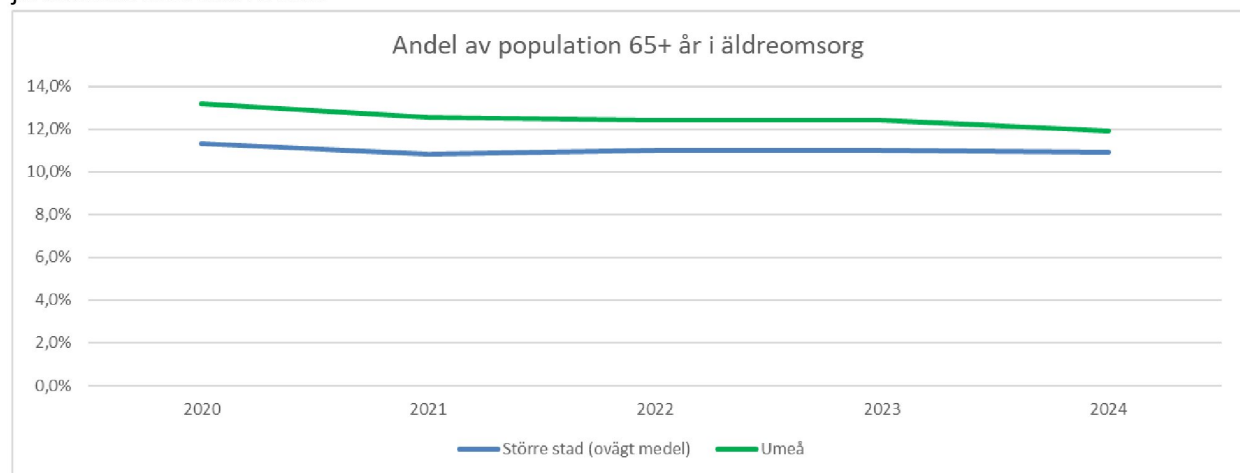
Umeå kommun	10 464 kr per invånare
Större stad	12 706 kr per invånare

Vilket innebär en skillnad om 2 242 kr per invånare eller 301 miljoner kronor med Umeås befolkningsmängd år 2024 som är 134 249 personer i olika åldrar.

Andel av populationen

Diagram 5

Andel av populationen 65+ i äldreomsorg - särskilt boende eller med hemtjänst i ordinärt boende i jämförelse med större stad

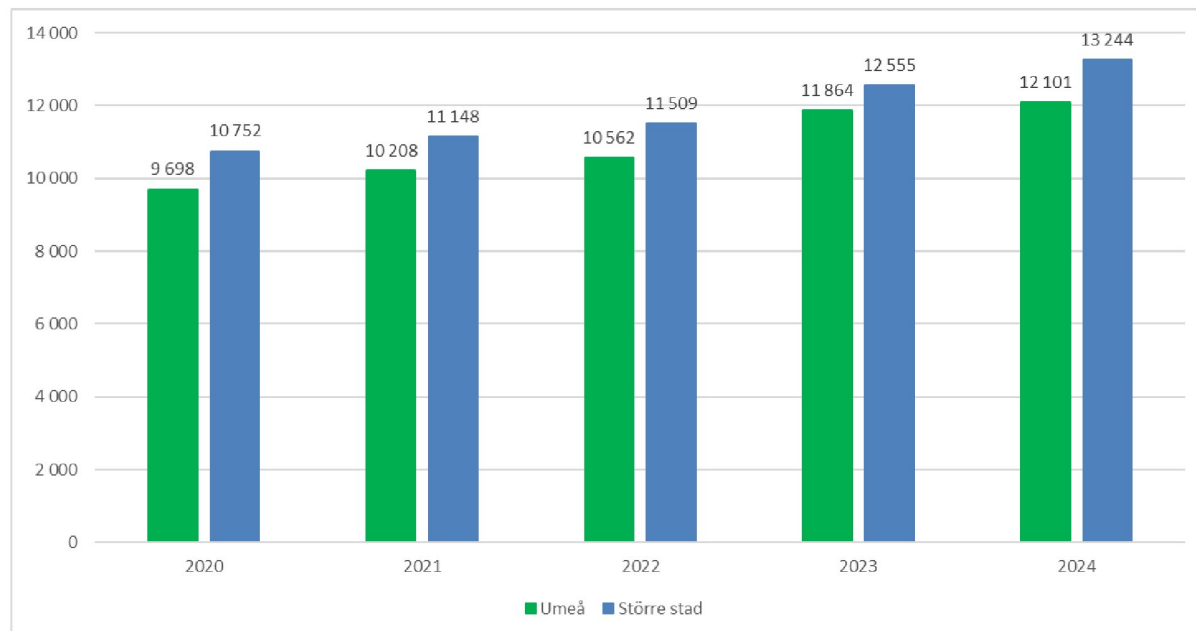

Parametern som jämförs är andelen invånare 65+ i särskilt boende eller med hemtjänst i ordinärt boende i jämförelse med större stad. Alla kommuner utgår ifrån Socialtjänstlagen (SoL) och Hälso- och Sjukvårdslagen, vilken reglerar kommunernas äldreomsorg och annan socialtjänst. Umeå kommun har en högre andel invånare 65+ i särskilt boende eller med hemtjänst i ordinärt boende än större stad. I snitt under femårsperioden är skillnaden 1,5 %. Sista året är skillnaden 1,0% att jämföras med 2020 då det var 1,9%.

Analys av nettokostnadsjämförelse

Diagram 6

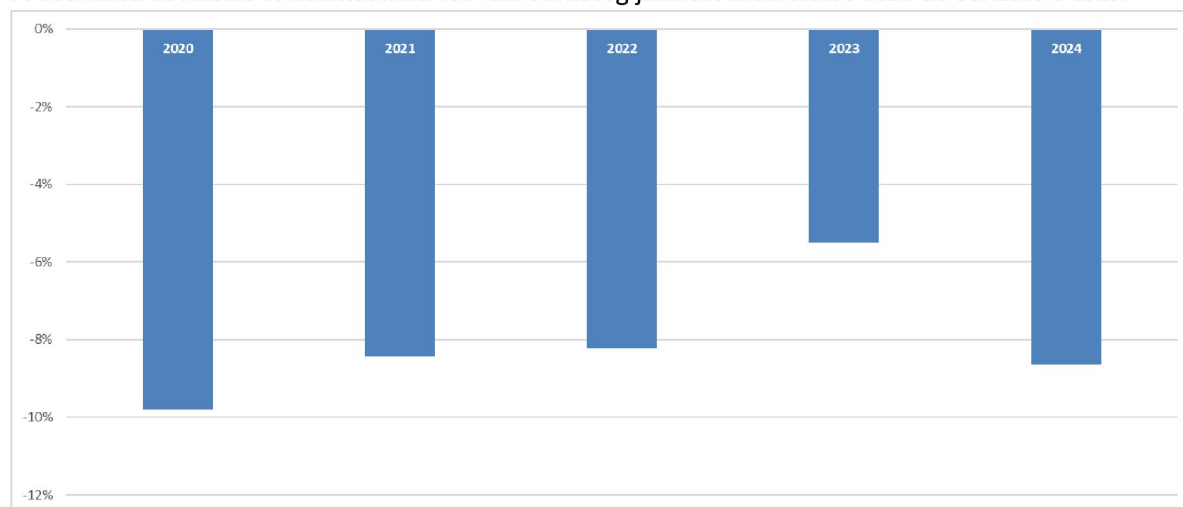
Nettokostnadens utveckling för Äldreomsorg i jämförelse med större stad de senaste 5 åren, kr/invånare

Nettokostnadens utveckling de senaste åren i kr/invånare visar att Umeå Kommuns äldreomsorg har lägre kostnad per invånare jämfört med större stad. 2024 var vår verksamhet 1 143 kronor billigare per invånare jämfört med större städer. Kostnadsökningen har varit liknande från 2012 till 2024 både för Umeå Kommun och större stad. Umeå har år mellan 2023 och 2024 en ökad nettokostnad för äldreomsorg per invånare med 2,0% medan gruppen större stad har 5,5%.

Diagram 7

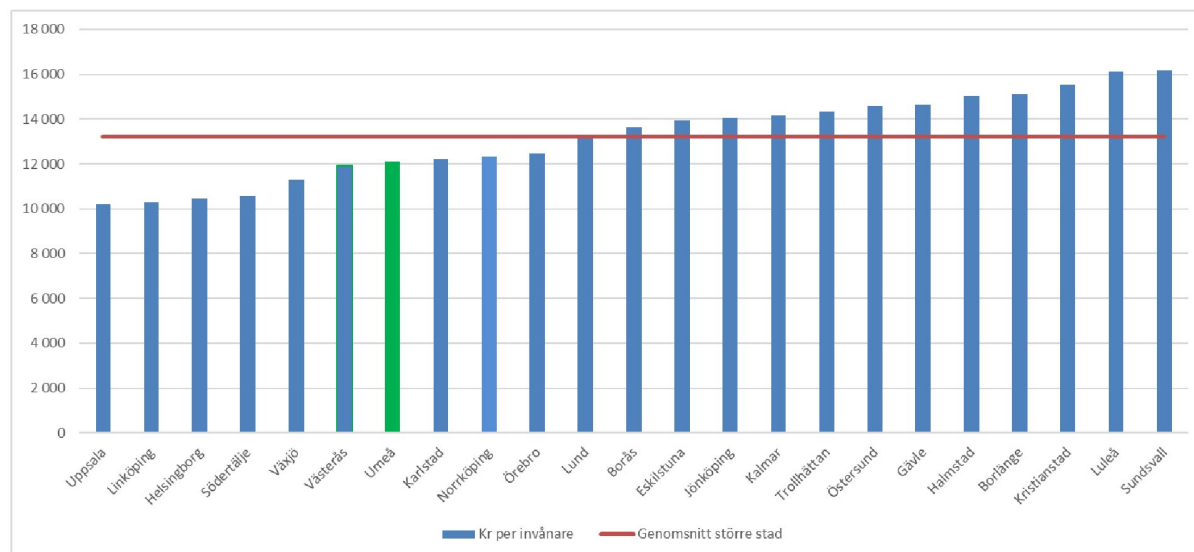
Procentuell avvikelse i nettokostnad för Äldreomsorg jämfört med större stad de senaste 5 åren

Vid jämförelse med större stad och år 2023 så ligger Umeå kommun två placeringar bättre 2024. Sundsvall är den kommun med högst nettokostnad per invånare med 16 184 kr per invånare, vilket är 4 083 kr mer per invånare än Umeå kommun.

Diagram 8

Nettokostnad Äldreomsorg för större städer år 2024, kr/invånare

Sammanfattande analys

För äldreomsorgen inklusive försörjningsprocesserna var nettokostnadsavvikelsen 2024, 15,6 % eller 220 mnkr.

I analysen av äldreomsorgens avvikelse handlar det främst om att Umeå har en högre andel invånare 65 år eller äldre med insatser i särskilt boende eller hemtjänst i ordinärt boende. Kostnaden per brukare i särskilt boende är högre jämförbart mot större stad medan den är lägre i hemtjänsten. Antalet brukare i hemtjänst är något högre än snittet större stad medan det är lägre i Särbo. Trots ökning av antalet 80 år och äldre syns ingen ökning av antal brukare inom äldreomsorgen i Umeå. Nettokostnadsavvikelsen har minskat med 45 mnkr jämfört med 2023 främsta orsaken är arbetet med kostnadsnivåerna inom alla verksamheter.

En fortsatt förflyttning av kommunens insatser behöver ske från vård- och omsorgsboende till hemtjänst och hemsjukvård samtidigt som förebyggande insatser behöver vara i fokus, för att garantera en långsiktigt hållbar äldreomsorg där medborgare över 65 år har god hälsa och ett tryggt åldrande. Samt fortsätta och öka införandet av digitala insatser och trygghetsskapande teknik.

Nettokostnadsjämförelse fritidsverksamhet

Bakgrund

Nettokostnadsjämförelsen görs årligen som en del i Umeå kommuns ordinarie planeringsprocess. Uppgifterna är hämtade från kolada.se samt SCB.se.

Nettokostnadsjämförelsen baseras på utvecklingen senaste 5 åren. Jämförelser görs mot gruppen "större stad", vilket är kommuner med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten. I gruppen ingår 23 st kommuner, dessa är:

Borlänge, Borås, Eskilstuna, Gävle, Halmstad, Helsingborg, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Lund, Norrköping, Sundsvall, Södertälje, Trollhättan, Umeå, Uppsala, Västerås, Växjö, Örebro och Östersund.

Nettokostnad fritidsverksamhet, Umeå kommun

Av Umeå kommuns totala nettokostnad 2024 (68 705 kr/inv) avsåg 3,5% fritidsverksamhet, vilket motsvarar 2 407 kr/invånare. Åren innan (2020–2023) har andelen varit som lägst 3,5% och som högst 3,9%.

I Umeås nettokostnad för fritidsverksamhet ingår förutom intäkter och kostnader i fritidsnämndens redovisning, även delar som finns under tekniska nämnden (lokaler, städ, IT) samt kommunstyrelsen (kapitalkostnader, kommungemensamma kostnader).

Fritidsverksamhet	2020	2021	2022	2023	2024
antal invånare	130 224	130 997	132 235	133 091	134 249
nettokostnad mnkr	257,2	288,7	307,2	328,6	323,1
nettokostnad, kr/inv	1 975	2 204	2 323	2 469	2 407

Umeås nettokostnad för fritidsverksamhet år 2024 var 2 407 kr/invånare (323,1 mnkr) och fördelades enligt nedan:

- Intäkter -609 kr/inv (-81,8 mnkr)
- Personalkostnader 801 kr/inv (107,5 mnkr)
- Lämnade bidrag 241 kr/inv (32,4 mnkr)
- Lokalkostnader 1 088 kr/inv (146,1 mnkr)
- Övriga kostnader 886 kr/inv (118,9 mnkr)

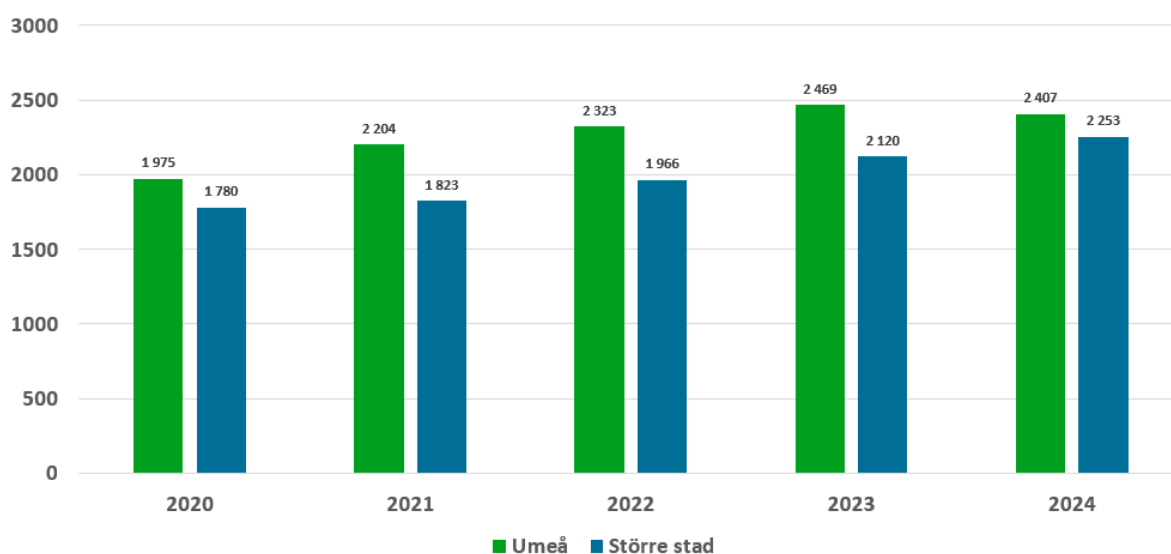
Personalkostnader, lämnade bidrag samt lokalkostnader har legat på samma nivå de senaste 5 åren. Intäkter och övriga kostnader har däremot förändrats en hel del, båda dessa poster sjönk betydligt under pandemin men har sedan ökat igen.

Under pandemin sjönk intäkterna till -57 mnkr (pga minskad uthyrning av idrottsanläggningar och färre besökare på baden). År 2022 återgick intäkterna till samma nivå som före pandemin. 2023 ökade intäkterna ytterligare men detta berodde på ett tillfälligt tillskott i form av medfinansiering för arrangemanget SM-veckan sommar. År 2024 var intäkterna -81,8 mnkr, en minskning från året innan men i en normal nivå.

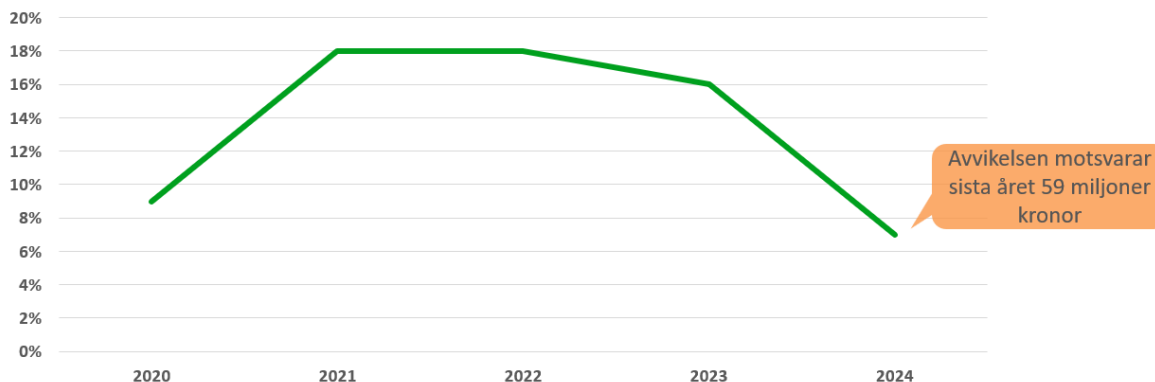
Övriga kostnader var som lägst 73 mnkr under pandemin, och som mest 130 mnkr år 2023 (varav ca 13 mnkr i ökade kostnader kopplat till SM-veckan). År 2024 sjönk övriga kostnader en aning, ner till 118,9 mnkr. I övriga kostnader ingår bl a kapitalkostnader (avskrivningar på gjorda investeringar), verksamhetskostnader i form av inköp av varor och tjänster, fördelade kommungemensamma kostnader för städ, IT mm.

Nettokostnad fritidsverksamhet, jämförelse

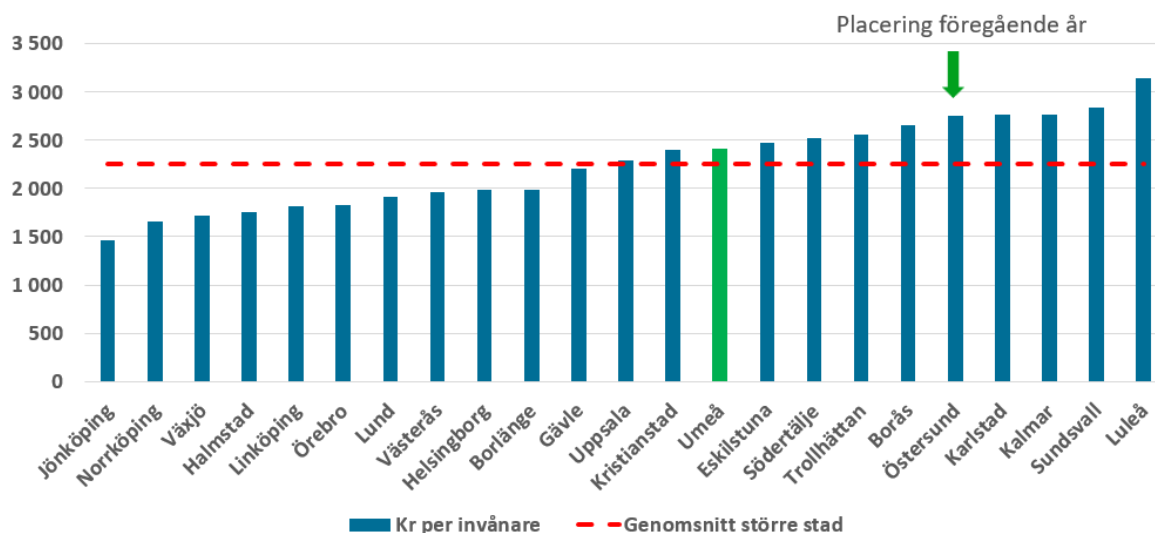
De senaste fem åren har Umeå haft en högre nettokostnad per invånare jämfört med gruppen större stad.

Umeås nettokostnad har ökat med 22% under perioden, från 1 975 kr/invånare till 2 407 kr/invånare. Motsvarande ökning för gruppen större stad är 24%. Den procentuella avvikelser mellan Umeå och större stad har minskat en aning, från att Umeå var 9% högre år 2020 till att vara 7% högre år 2024. Åren däremellan var dock Umeå 16–18% högre.

Av de 23 kommuner som ingår i gruppen större stad var det nio som hade en högre nettokostnad för fritidsverksamhet än Umeå år 2024 (året innan var det endast fyra kommuner med högre nettokostnad). Lägst nettokostnad för fritidsverksamhet hade Jönköping med 1 463 kr/invånare, högst hade Luleå med 3 136 kr/invånare. Genomsnittet för gruppen större stad var 2 253 kr/invånare.

Nettokostnad per verksamhet

Fritidsverksamheten är indelad i tre verksamheter (idrotts- och fritidsanläggningar, fritidsgårdar samt allmän fritidsverksamhet). Fördelningen av kostnader mellan dessa visas nedan där procent inom parentes visar föregående års andel. Vid jämförelse mot större stad hade Umeå något lägre procentuell andel för idrotts- och fritidsanläggningar samt fritidsgårdar medan allmän fritidsverksamhet var något högre.

	Umeå	Större stad
Idrotts- och fritidsanläggningar	69% (67%)	71% (70%)
Fritidsgårdar	13% (13%)	14% (14%)
Allmän fritidsverksamhet	18% (20%)	15% (16%)

Idrotts- och fritidsanläggningar

Idrottsanläggningar, kr/inv	2020	2021	2022	2023	2024
Större stad	1 250	1 254	1 322	1 481	1 602
Umeå	1 344	1 507	1 605	1 654	1 660
Diff i kr	94	253	283	173	58
Diff i %	8%	20%	21%	12%	4%

Umeås nettokostnad per invånare gällande drotts- och fritidsanläggningar har varit högre än större stad under perioden 2020–2024. Skillnaden var störst åren 2021–2022 då Umeås nettokostnad var ca 20% högre, men har sedan sjunkit ner till endast 4% högre år 2024. Nettokostnaden för idrotts- och fritidsanläggningar i Umeå har ökat med 24% mellan åren 2020 och 2024, motsvarande ökning för större stad är 28%.

Det är dock svårt att jämföra nettokostnaden med andra kommuner då vissa kommuner har sina anläggningar i bolag, vilket innebär att kostnaden inte ingår i kommunernas nettokostnad som presenteras på kolada.se. Ett rimligt antagande till varför Umeå har en hög nettokostnad är att Umeå har ett brett utbud av anläggningar. Umeå har en mångfald av föreningsliv, både bredd och elit, vilket fordrar bra anläggningar sommar som vinter. Det finns ett starkt elitidrottsgymnasium samt idrottshögskola, dessa samt idrottsförbunden ställer också höga krav på anläggningarna.

Fritidsgårdar

Fritidsgårdar, kr/inv	2020	2021	2022	2023	2024
Större stad	264	275	299	307	323
Umeå	263	291	308	315	308
Diff i kr	-1	16	9	8	-15
Diff i %	0%	6%	3%	3%	-5%

Under perioden 2020–2024 har nettokostnaden per invånare gällande fritidsgårdar varit i ungefär samma nivå i Umeå som större stad. Umeås nettokostnad har varit som mest 6% högre och som lägst -5% mindre än större stad. Mellan åren 2020 och 2024 har Umeås nettokostnad ökat 17% medan större stads nettokostnad har ökat med 22%.

Umeå har 13 mötesplatser för ungdomar samt 1 för vuxna med funktionsnedsättning. Hur många mötesplatser och/eller öppettider andra kommuner har finns inte angivet i Kolada varför det är svårt att jämföra nettokostnaden. Fritidsgårdar är inte alltid organiserade under fritidsverksamhet, i vissa kommuner kan de tillhöra andra verksamheter så som utbildningsförvaltning eller socialförvaltning, vissa kommuner har även föreningsdrivna fritidsgårdar.

Allmän fritidsverksamhet

Allmän fritidsverksamhet, kr/inv	2020	2021	2022	2023	2024
Större stad	298	346	344	333	329
Umeå	368	407	410	500	439
Diff i kr	70	61	66	167	110
Diff i %	23%	18%	19%	50%	33%

Umeås nettokostnad för allmän fritidsverksamhet har varit högre än större stad under perioden 2020–2024, som mest hade Umeå 50% högre nettokostnad (år 2023 då Umeå anordnade SM-veckan vars kostnader bokfördes som allmän fritidsverksamhet). Mellan åren 2020–2024 har Umeå höjt nettokostnaden för allmän fritidsverksamhet med 19%. Motsvarande ökning för större stad är endast 10%.

I Umeå kommuns kostnader för allmän fritidsverksamhet ingår tex personalkostnader för föreningsbyrå/stab, all utbetalning av föreningsstöd samt vissa övergripande poster så som utbildning och marknadsföring.

Att jämföra nettokostnaden med andra kommuner är även i detta fall svårt då uppgifterna i Kolada inte visar nog mycket information, tex hur kommunerna är organiserade och struktur gällande föreningsstöd. I Umeå betalar föreningar subventionerad taxa för att nyttja anläggningarna och samtidigt kan de söka aktivitetsstöd som för år 2024 uppgick till 14 kr/deltagare och tillfälle. Vissa andra kommuner har i stället 0-taxa, vilket innebär att föreningar nyttjar anläggningarna gratis, men då är också aktivitetsstödet lägre. Exempelvis har Luleå kommun 0-taxa och ett aktivitetsstöd på 5 kr/deltagare och tillfälle (år 2024). Detta innebär att Umeå har högre intäkter, men samtidigt högre kostnad för aktivitetsstöd.

Summering

Umeå kommuns nettokostnad per invånare för fritidsverksamhet har varit högre än större stad senaste 5 åren, dock har den procentuella avvikelser mellan Umeå och större stad minskat en aning.

Att göra en korrekt jämförelse av nettokostnaden för fritidsverksamhet mellan Umeå kommun och gruppen större stad är svår, kostnader beror som tidigare nämnts i rapporten, på hur kommunerna är organiserade, vad som ingår i fritidsverksamheten, om anläggningar redovisas i kommunen eller i bolag, struktur för föreningsstöd osv.

Ett kallare klimat kan vara en orsak till högre nettokostnad, bl a ställs krav från elitidrottsförbund på säsongslängder, vilket tex kan innebära att konstgräsplaner behöver värmas upp tidig vår/sen höst till höga kostnader. Med ett kallare klimat kommer också ett ökat behov av inomhusanläggningar. En annan faktor som kan påverka nettokostnaden är avstånd till andra kommuner. Långa avstånd ger inte samma möjlighet att nyttja andra kommuners anläggningar, behovet ökar då att bygga egna kostsamma anläggningar.

Nettokostnadsjämförelse kulturverksamhet

Bakgrund

I samband med beslut om budget 2021 gav kommunfullmäktige i uppdrag till vissa nämnder att analysera nettokostnadsavvikelser samt nettokostnadsjämförelser enligt en anvisning från kommunstyrelsen. Dessa analyser har utgjort underlag fram till och med planeringsprocessen för 2023. I den nuvarande planeringsprocessen är dessa nettokostnadsjämförelser en del i den ordinarie planeringsprocessen.

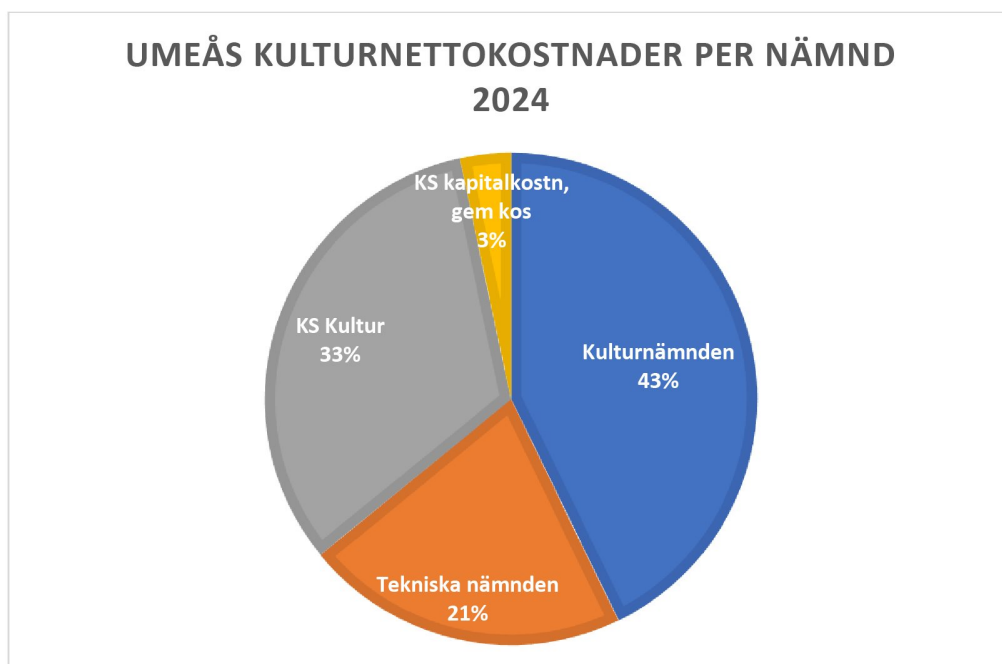
- Uppgifterna är hämtade från kolada.se förutom uppgifter om kostnadsslag och intäkter som hämtats från scb.se. Uppgifterna beskrivs i kronor per invånare (kr/inv.), procent och miljoner kronor (mnkr)
- Ingen kontakt med några kommuner har gjorts för att ytterligare jämföra redovisningen av kulturnettokostnader.
- Kulturverksamhet utgörs av allmän kultur, bibliotek, musik- och kulturskola samt stöd till studieorganisationer.
- Kommungruppen större stad består av totalt 23 städer. Umeås närmsta kuststäder Örnsköldsvik och Skellefteå ingår inte i gruppen större stad.

Nettokostnader/invånare Umeå 2024

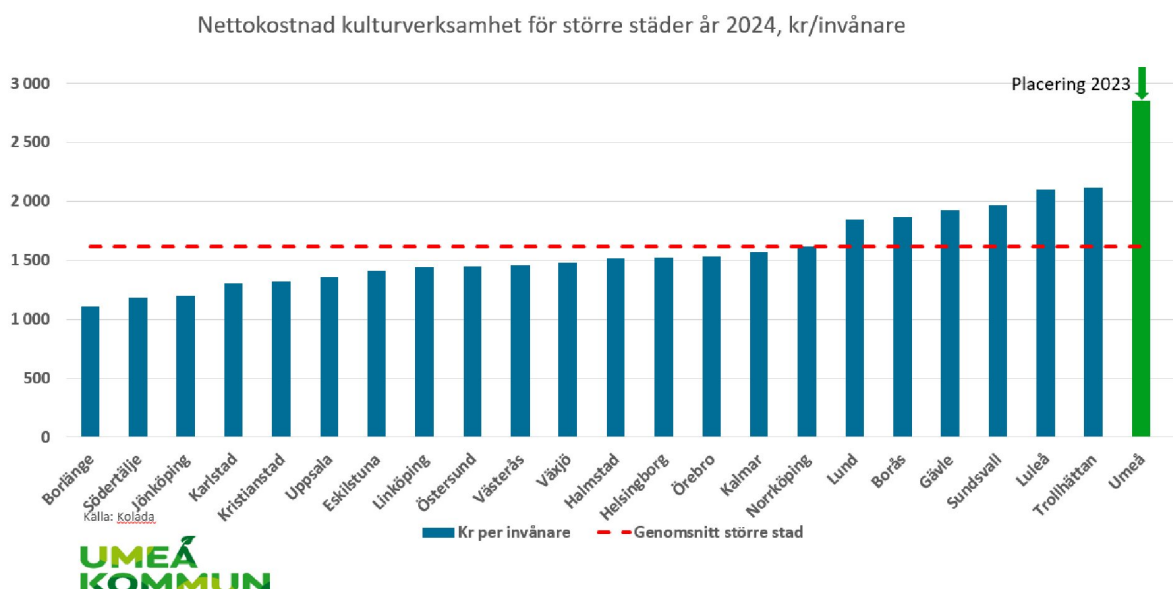
- Nettokostnaden uppgick 2024 till **2 851 kr/inv. (-382,7 mnkr)**. Dessa fördelades per verksamhet enligt:
 - Allmän kultur **1488 kr/inv. (-199,8 mnkr)**
 - Bibliotek **926 kr/inv. (-124,3 mnkr)**
 - Musik-och kulturskola **366 kr/inv. (-49,1 mnkr)**
 - Stöd till studieorganisationer **71kr/inv. (-9,5 mnkr)**
- fördelning per kostnadsslag/intäkt enligt:
 - Lämnade bidrag **839 kr/inv. (-112,7 mnkr)**
 - Personalkostnader **931 kr/inv. (-124,9 mnkr)**
 - Lokaler **834 kr/inv. (-111,9 mnkr)**
 - Övriga kostnader¹ **407 kr/inv. (-54,6 mnkr)**
 - Intäkter **-160 kr/inv. (21,4 mnkr)**

¹ Dessa kostnader utgörs av kapitalkostnader (avskrivningar på gjorda investeringar på exempelvis Väven), köp av huvudverksamhet (Jazzfestivalen), inköp av varor (exempelvis böcker, förbrukningsmaterial) och tjänster (exempelvis artistgager, bemanningstjänster), fördelade kommungemensamma kostnader, städ, IT, stödfunktioner för ekonomi, personal och kommunikation med mera.

Nettokostnaderna -382,7 mnkr för kulturverksamhet år 2024 fördelades mellan kommunens nämnder procentuellt på följande sätt:

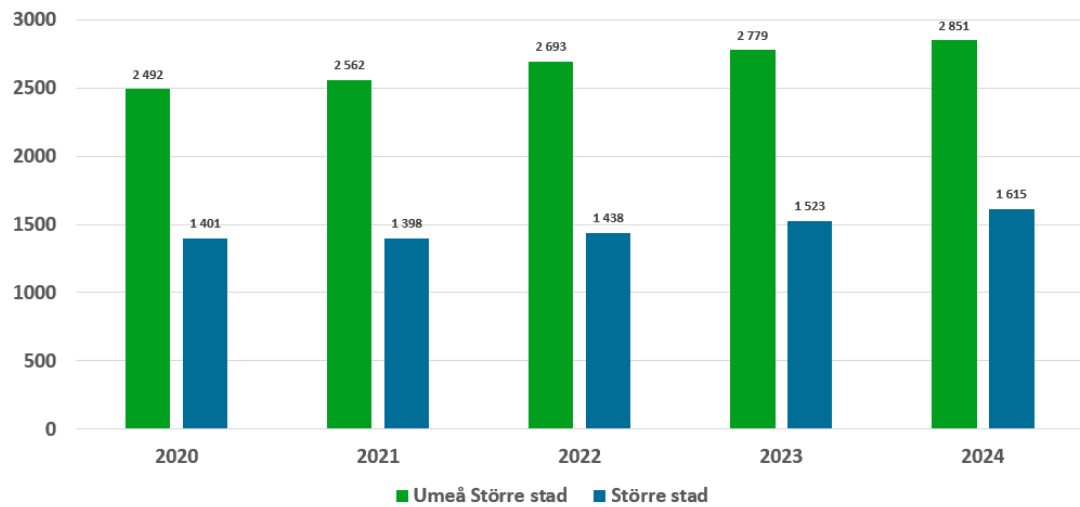

Nettokostnadsutveckling 2020-2024

- Umeå har högst nettokostnader för kulturverksamhet i jämförelse med större städer. Trollhättan samt städerna efter Norrlandskusten är de städer näst efter Umeå med högst nettokostnad.

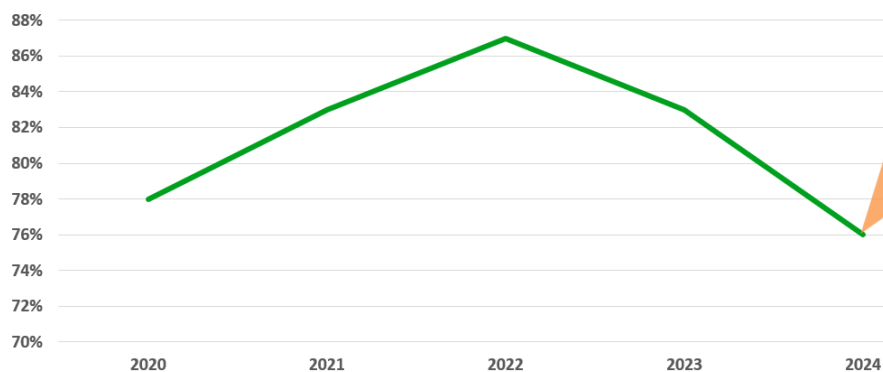
Nettokostnadens utveckling för kulturverksamhet i jämförelse med större stad de senaste 5 åren, kr/invånare

Källa: Kolada

- Nettokostnaderna har ökat med 14 % under perioden från 2 492 kr/inv. till 2 851 kr/inv. Motsvarande siffra för gruppen större städer är en ökning med 15 %.

Procentuell avvikelse i nettokostnad för kulturverksamhet i Umeå jämfört med större stad de senaste 5 åren

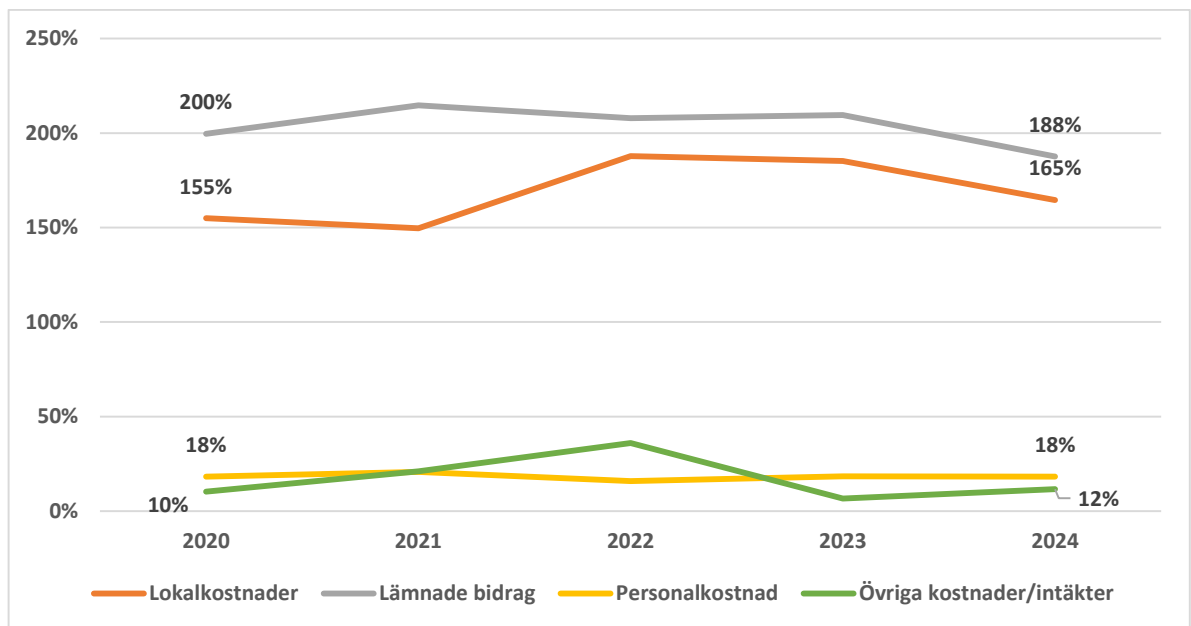

Källa: Kolada

**UMEÅ
KOMMUN**

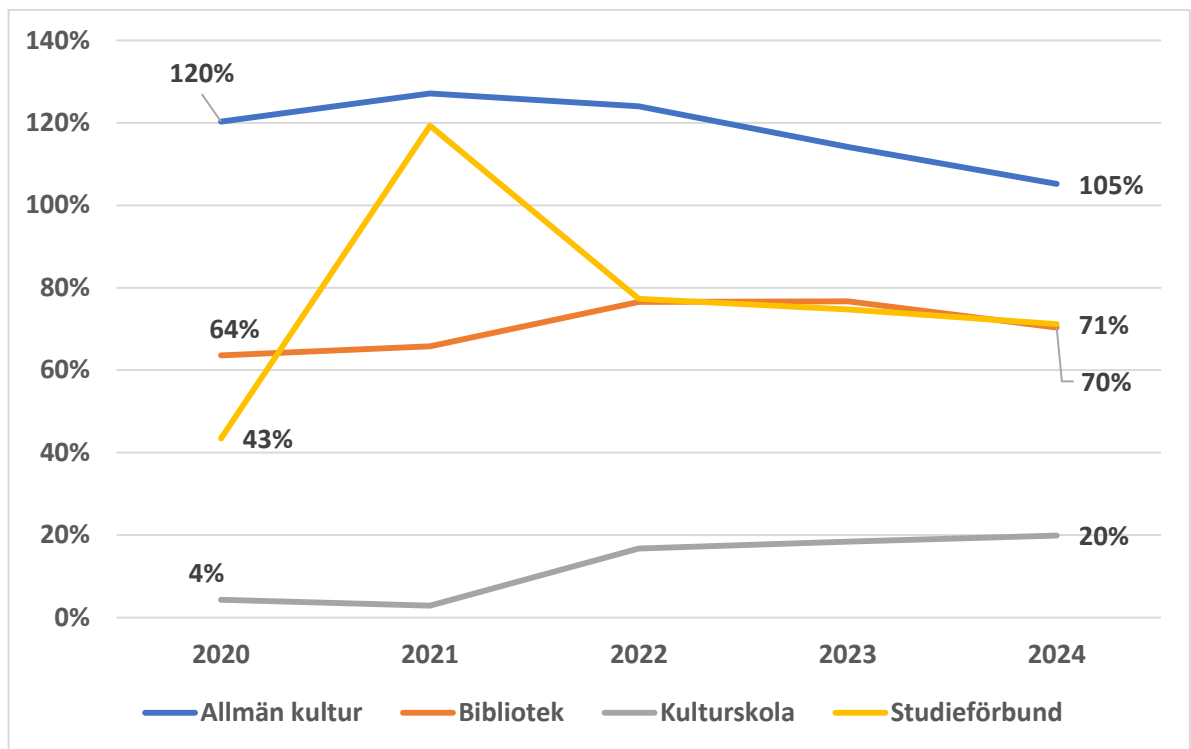
Avvikelsen motsvarar sista året 166 miljoner kronor varav
Lämnade bidrag 74 mnkr
Lokalkostnader 70 mnkr
Personalkostnader 19 mnkr.
Övr.kostnader, intäkter 3 mnkr

- Umeås nettokostnader för kulturverksamhet var 76% högre än gruppen större stad år 2024 (avvikelsen motsvarar cirka 166 mnkr). 2020 var den skillnaden 78% högre i Umeå.

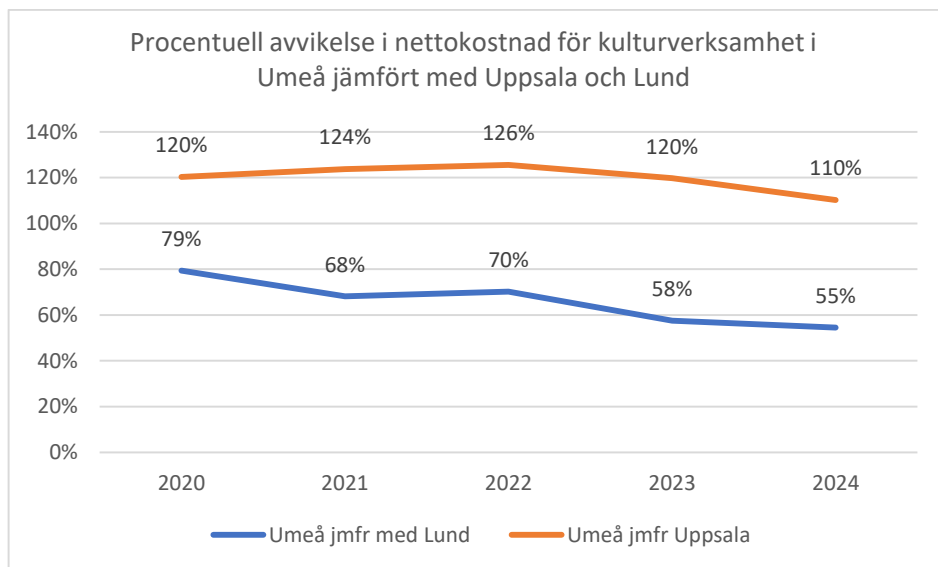

Diagrammet ovan visar procentuell avvikelse för olika kostnadsslag och intäkter. Umeå jämfört med större stad.

- Lämnade bidrag till kulturbolag, föreningar, festivaler, studieorganisationer och stipendiater är de kostnader som avviker mest. År 2024 hade Umeå 188 % högre kostnader för lämnade bidrag, avvikelserna motsvarar cirka 74 mnkr. 2020 var den siffran 200 %. Kommunstyrelsen lämnade 2024 bidrag på 81,6 mnkr till Norrlandsoperan, Umeå Folkets hus, Västerbottens museum och Bildmuséet. Kulturnämnden lämnade bidrag 2024 på 30,8 mnkr. Minskningen de senaste åren beror inte på lägre lämnade bidrag totalt i Umeå utan på att befolkningen ökat mer procentuellt än lämnade bidrag samt att jämförelsegruppen större stads lämnade bidrag ökat mer än Umeås.
- Lokalkostnaderna var 165% högre i Umeå år 2024 vilket motsvarar cirka 70 mnkr. Motsvarande siffra 2020 var 155%. Umeås lokalkostnader utgörs av Väven, alla folkbibliotek, depåbiblioteket, Kulturskolan (delar av Hamnmagasinet och Midgårdsskolan) med flera. Kvaliteten på redovisningen har under denna period förbättrats då samtliga folkbibliotek som är integrerade i skolor numera redovisas som en kulturkostnad och inte skolkostnad. Ett rimligt antagande är att Umeås höga lokalkostnader beror på att många av de jämförande kommuner saknar ett kulturhus av Vävens storlek. Under 2022 infördes dessutom ett nytt regelverk för redovisning av fastigheter. Vävens kostnader ökade från -75,5 mnkr 2021 till -90,6 mnkr 2022, -10,2 mnkr av den ökningen kan kopplas till det nya regelverket för redovisning av fastigheter. År 2024 uppgick lokalkostnaderna för Väven till -98,5 mnkr vilket utgör ca 26% av de totala kulturnettokostnaderna och 88% av de totala lokalkostnaderna.
- Personalkostnader var år 2024 18% högre i Umeå, vilket motsvarar cirka 19 mnkr. Motsvarande siffra 2020 var också 18%.
- Övriga kostnader och intäkter var tillsammans 12% högre 2024 i Umeå. Motsvarande siffra var 2020 10%. Eventuella finansiella intäkter som tillfaller Umeå kommun från det delägda intressebolaget Väven i Umeå AB redovisas inte som en intäkt under kulturverksamhet. Riktade statsbidrag är den största intäkten. Den har minskat under perioden.

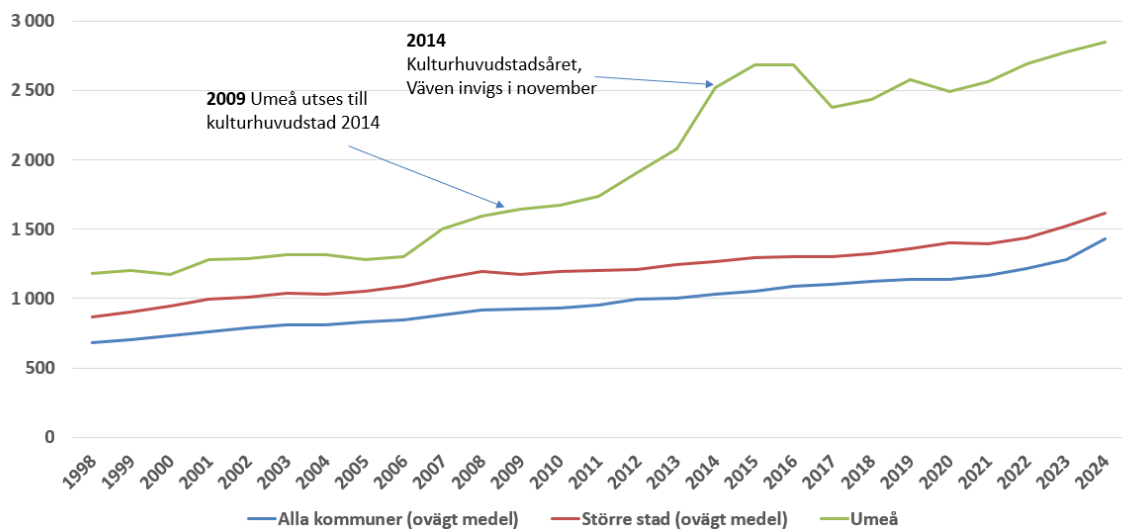

- Uppdelat per verksamhet (se diagram ovan) avviker Umeås kostnad jämfört med större städer mest för allmän kultur, 105% högre år 2024, motsvarande siffra 2020 var 120%. En orsak till minskningen är att stabsfunktioner på kulturförvaltningen, som tidigare redovisades på allmän kultur, numera fördelas ut proportionellt på respektive verksamhet. Musik-och kulturskola är den verksamhet som avviker minst. År 2024 var nettokostnaden 20% högre i Umeå, motsvarande siffra 2020 var 4%. Biblioteksverksamheten avvek med 70% 2024 och motsvarande siffra 2020 var 64%. Kostnaderna för stödet till studieförbund är 71% högre i Umeå 2024 , år 2020 var den siffran 43%.
- Kulturverksamhetens andel av Umeå kommuns totala nettokostnader har sedan 2020 minskat från 4,4% till 4,2%. För gruppen större stad har andelen minskat från 2,5% till 2,3%

- Om en väljer ut 2 städer, Lund och Uppsala i detta fall och jämför med Umeå ser man att Umeå har 110% högre nettokostnader än Uppsala 2024 och 55% högre nettokostnader än Lund. Det har skett en minskning sedan 2020 då Umeå hade 120% högre nettokostnader än Uppsala och 79% högre nettokostnader än Lund. Förklaringen till minskningen är att personalkostnaderna i Lund (28%) och Uppsala (27%) ökat mer än i Umeå (16%) under perioden och att i Lund har lokalkostnaderna ökat med 81% medan de i Umeå ökat med 26%.

Nettokostnad kulturverksamhet 1998-2024

Diagrammet visar att Umeå sedan 1998 har haft högre nettokostnader för kultur än övriga kommuner. Gapet till övriga kommuner ökade markant efter det att Umeå utsetts till kulturhuvudstad. 2014 invigdes Väven med betydligt högre lokalkostnader än tidigare samt nya verksamheter som inte funnits tidigare tillkom, vilket innebar att nettokostnaderna inte minskade. Ett antal nya festivaler som uppstod i samband med kulturhuvudstadssatsningen blev också kvar och är än idag verksamma (bland annat Littfest och Samisk vecka).

Summering/analys

- Umeå kommuns nettokostnad per invånare för kulturverksamhet har varit betydligt högre än gruppen större stad de senaste 5 åren. Den procentuella avvikelser mellan Umeå och större stad har minskat en aning de sista 5 åren från 78% 2020 till 76% 2024.
- Lämnade bidrag och lokalkostnader är de kostnader där Umeå avviker mest från övriga städer.
- Befolkningstillväxt påverkar kulturverksamhet och kulturkostnader men inte i samma utsträckning som skola och äldreomsorg.
- Geografiskt avstånd och politisk ambition kan nog förklara en större del av kommunernas kulturnettokostnader framför allt när det gäller lämnade bidrag och lokalkostnader. Kulturverksamheten i Umeå har ända sedan Norrlandsoperan byggdes på 70-talet och IDUN-kvarteret med Folkets hus och stadsbiblioteket på 80-talet varit politiskt en viktig verksamhet. Umeå samt övriga Norrlandsstäder efter kusten med geografiskt långt avstånd till storstäderna i södra Sverige ligger alla bland de städer som har högst kulturnettokostnader. Läger man till Skellefteå vars kulturnettokostnader 2024 var 1 968 kr /inv. och som också nyligen byggt ett kulturhus blir det ännu tydligare. Exempelvis Lund, som Umeå ofta jämförs med, ligger 2 mil från Malmö och 6,5 mil från Köpenhamn där kulturutbudet är stort så behovet av att bygga kulturhus och opera där kanske inte är lika stort som det varit i de norrländska städerna. Samma sak gäller städer som Södertälje och Uppsala som har nära till Stockholms kulturutbud. Trollhättan, som ligger relativt nära Göteborg, utgör ett undantag då de har de näst högsta kulturnettokostnaderna (2 115 kr/inv.).
- För att förklara skillnader i nettokostnaden för kulturverksamhet mellan Umeå kommun och gruppen större stad, utöver geografiskt avstånd och politisk ambition, krävs ett mer utförligt arbete för att ta fram information som inte finns i kolada.se och scb.se. Exempelvis vilka verksamheter respektive kommun har, kommunens organisation, bemanning, öppettider, redovisning av kulturbolag och storlek på bidrag till kulturföreningar, festivaler och studieförbund.

Relationstal - föreslagen ramtilldelning i förhållande till PKV och demografiska förändringar

Av tabellerna framgår ramtilldelning i budget 2025, budget 2026 samt förslag till planeringsdirektiv 1 för 2027 i relation till antal invånare respektive år.

Förslag till ramtilldelning i planeringsdirektiv 1 innebär att alla nämnder får en ramökning per invånare i relevant åldersintervall, i enlighet med SKR:s prognos för PKV 2027, dvs 3,2%.

Tabell 1. Ramtilldelning i relation till totalt antal invånare.

Nämnd	Kronor/invånare			Procentuell förändring		
	Budget 2025	Budget 2026	Plan. dir.1 2027	Budget 2025	Budget 2026	Plan.dir. 1 2027
Överförmyndarnämnd	-119	-123	-127	102,0%	103,0%	103,2%
Kommunstyrelse exkl åtaganden	-2 094	-2 148	-2 217	105,8%	102,6%	103,2%
Kommunfullmäktige	-29	-30		100,6%	101,0%	
Personalnämnd	-10	-10	-10	101,2%	102,9%	103,2%
Teknisk nämnd	-11 471	-11 981	-12 365	104,2%	104,4%	103,2%
Byggnadsnämnd	-464	-481	-496	106,9%	103,5%	103,2%
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	-161	-166	-171	104,4%	103,5%	103,2%
Umeåreg. räddningsnämnd	-637	-766	-791	117,0%	120,2%	103,2%
Äldrenämnd	-10 308	-11 086	-11 502	103,7%	107,6%	103,7%
Individ- och familjenämnd	-13 098	-13 731	-14 145	104,1%	104,8%	103,0%
Fritidsnämnd	-1 171	-1 219	-1 258	102,4%	104,1%	103,2%
Kulturnämnd	-1 252	-1 303	-1 345	101,1%	104,1%	103,2%
För- och grundskolenämnd	-17 254	-17 453	-17 650	100,4%	101,2%	101,1%
Gymnasie-/vuxenutb.nämnd	-4 810	-5 031	-5 303	104,2%	104,6%	105,4%
IT kapacitetsnämnd		-14	-14		0,0%	103,2%
Umeåregionens nämnd för PA-system		-38	-39		0,0%	103,2%
Total	-62 879	-65 581	-67 434	103,1%	104,3%	102,8%

Tabell 2. Ramtilldelning i relation till relevant åldersintervall

Nämnd	Ålders-intervall	Kronor/invånare			Procentuell förändring		
		Budget 2025	Budget 2026	Plan.dir.1 2027	Budget 2025	Budget 2026	Plan.dir. 1 2027
Äldrenämnd	65-	-57 995	-61 331	-63 294	103,4%	105,8%	103,2%
Individ- och familjenämnd	1-65	-15 955	-16 771	-17 307	104,2%	105,1%	103,2%
För/Grundskolenämnd	1-15	-107 365	-111 312	-114 874	102,1%	103,7%	103,2%
Gymnasie/vuxenutb.nämnd	16-19	-103 494	-108 090	-111 549	101,4%	104,4%	103,2%

Ramtilldelning över tid

Diagrammen nedan visar respektive nämnds andel av den sammanlagda nettokostnadsramen för alla nämnder exklusive kommunfullmäktiges åtaganden i kommunstyrelsen budget, kommunfullmäktiges ram för kommunrevision samt valnämnden. Nämnderna har indelats i tre grupper; nämnder över 10%, nämnder 1,5%-10% och nämnder under 1,5% i andel av den sammanlagda ramen.

Diagram 1. Nämnder med andel över 10%

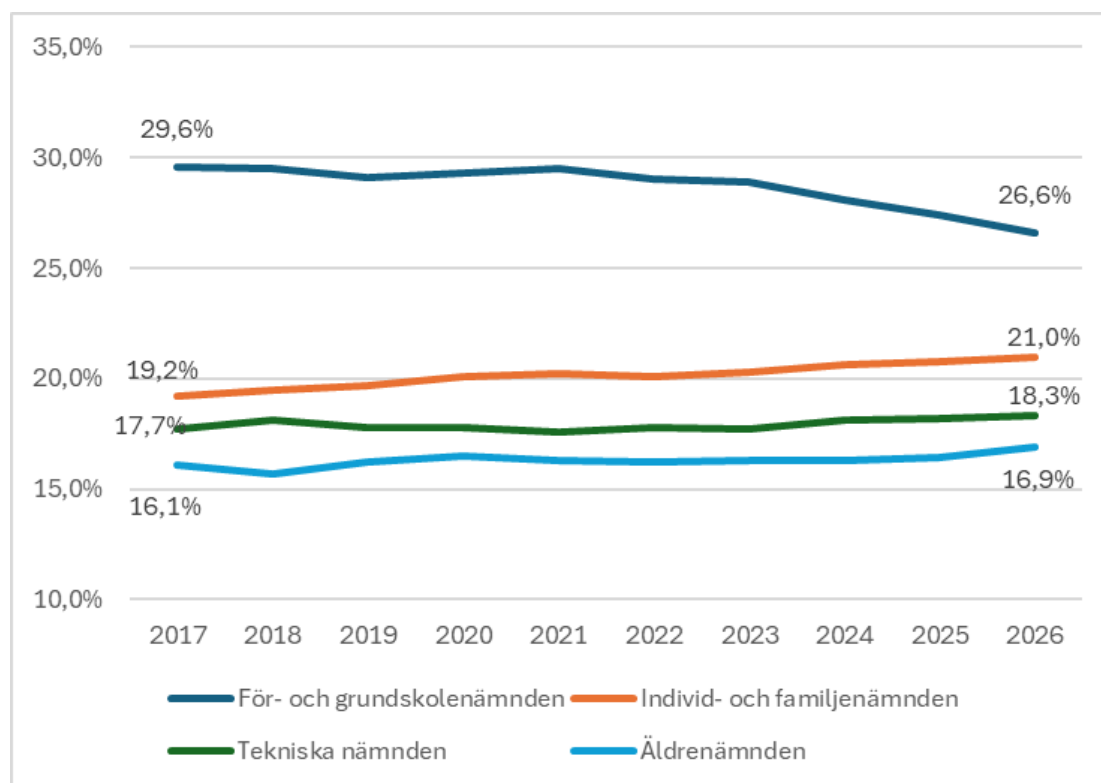
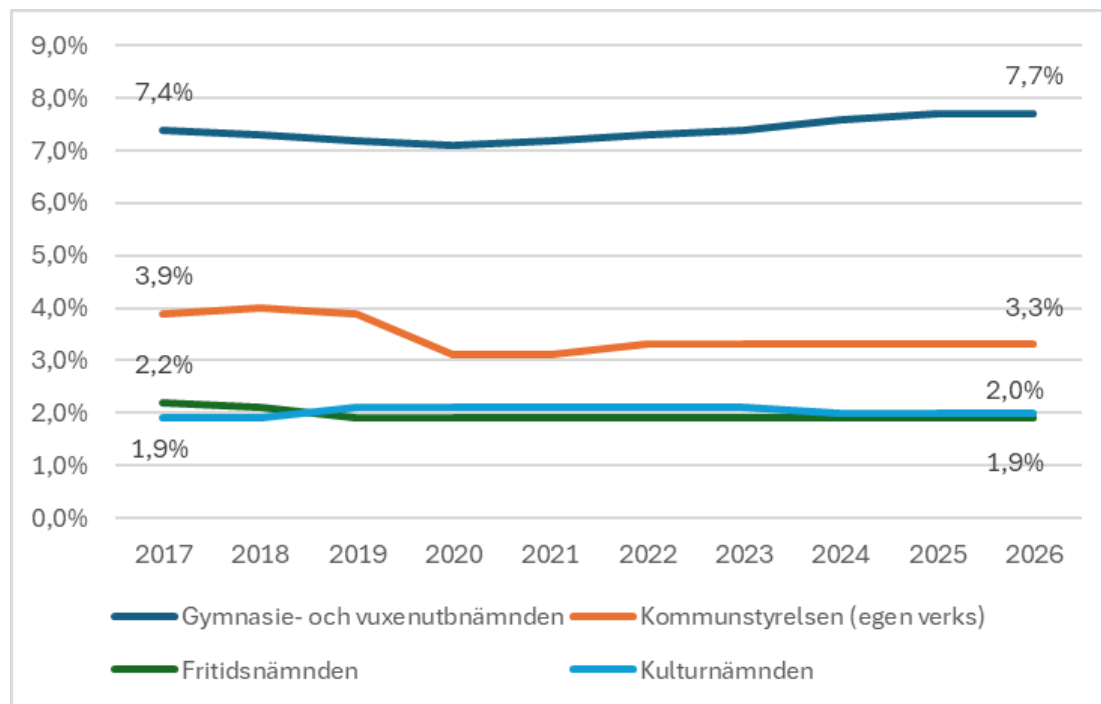
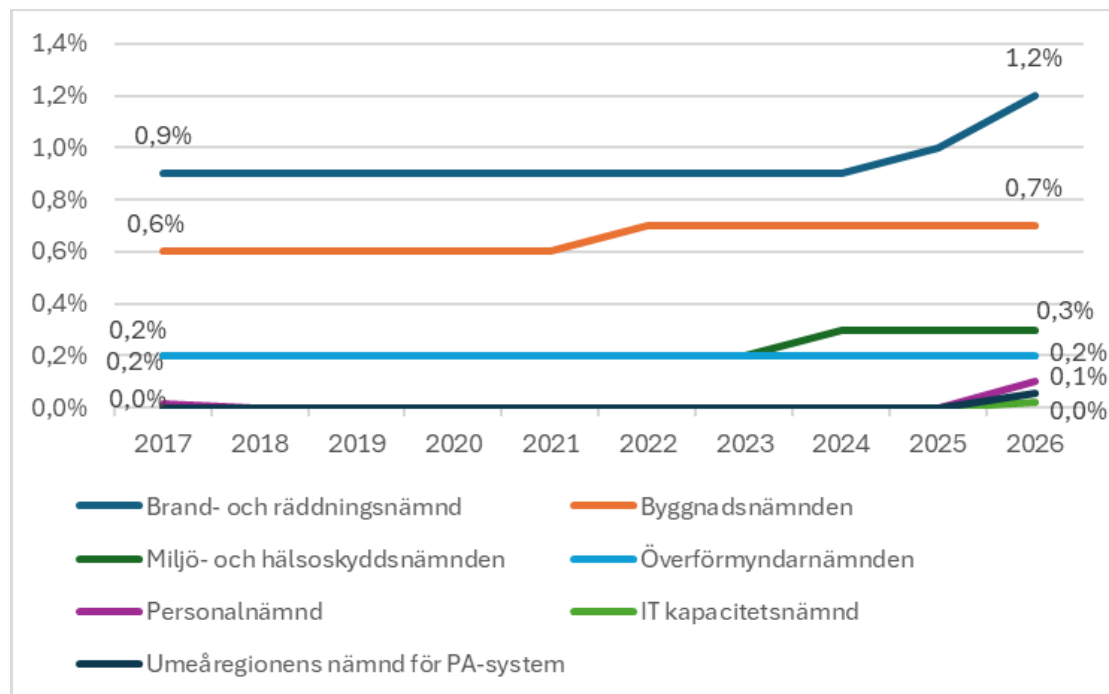

Diagram 2. Nämnder med andel 1,5–10%**Diagram 3. Nämnder med andel under 1,5%**

Nuläge inriktningsmål och program jan-aug 2025

Beslutad av:
Kommunstyrelsen

Dokumenttyp:
Rapport

Diarienummer:
KS-2025/00492

Datum, paragraf för beslut:
2025-10-14, §

Dokumentansvarig:
Stadsledningskontoret,
Ekonomi och styrning

Bedömning inriktningsmål

Överblick

Inriktningsmål 1	Gör vi tillräckligt?
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050	
Inriktningsmål 2	
Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden <i>Negativ påverkan från organiserad brottslighet och våld i nära relation men framsteg har gjorts i samverkansarbetet.</i>	
Inriktningsmål 3	
Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv <i>Jämställdhetsarbetet pågår och är väl inarbetat. Det finns ett behov av nya goda exempel för att ej tappa position.</i>	
Inriktningsmål 4	
Umeå ska vara klimatneutralt till år 2040	

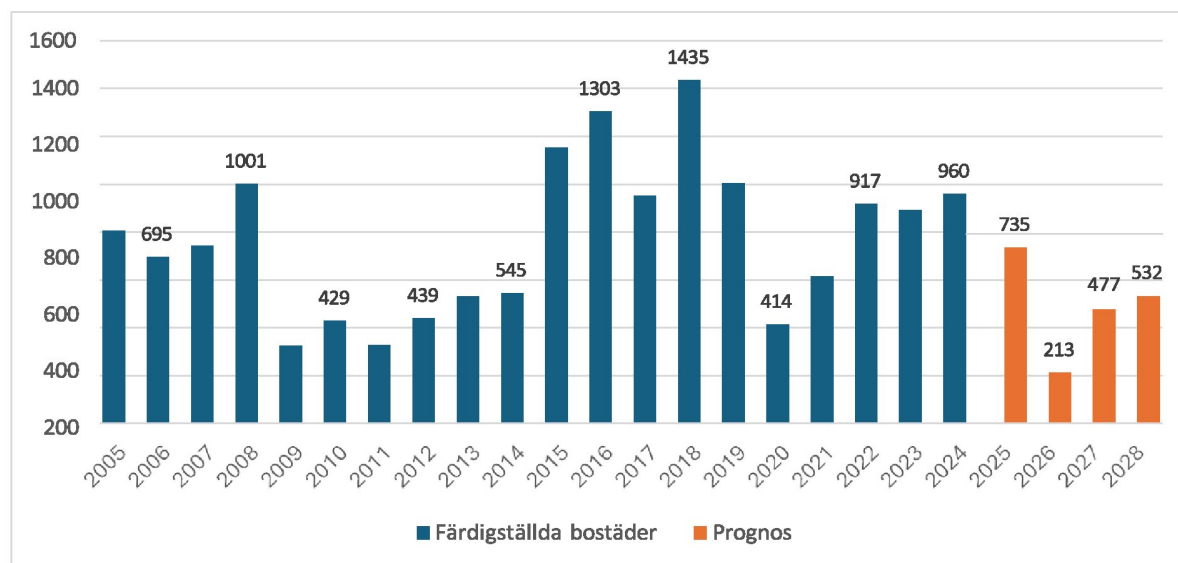
I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket

Program tillväxt

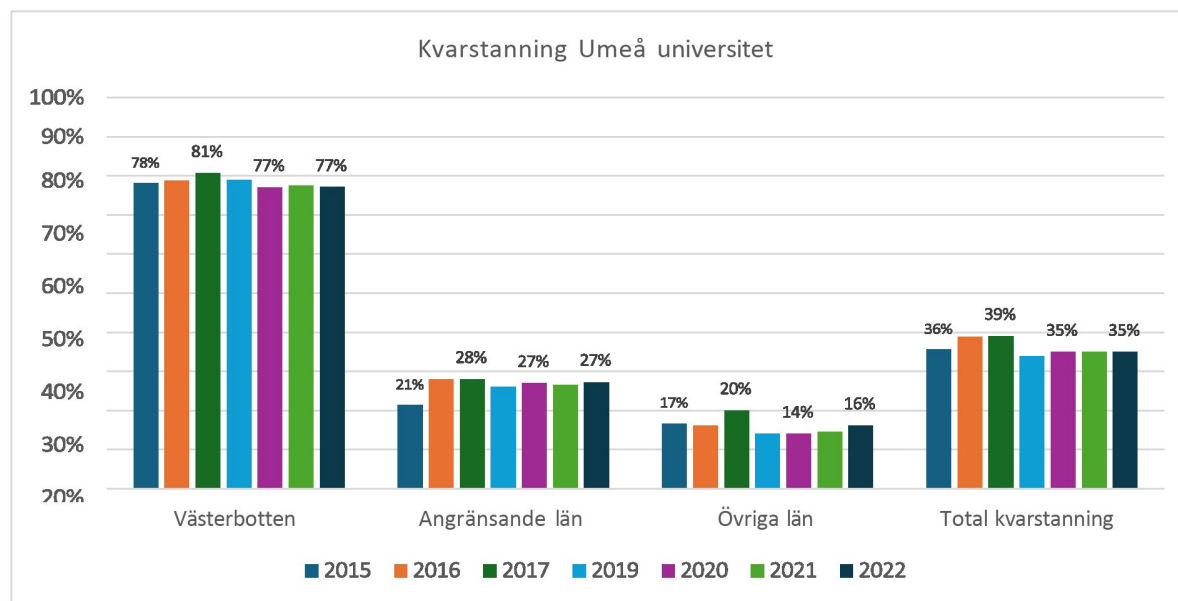
Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer

Umeå har fortsatt stark befolkningstillväxt och boende- och livsmiljön står sig väl i jämförelse med andra kommuner. Planeringskapaciteten har stärkts och den kommunkoncernövergripande samplaneringen förfinats, men bostadsbyggandet ligger fortfarande på en låg nivå. Detta gäller alla bostadstyper och följer en nationell trend. Den demografiska utvecklingen de senaste åren har tydliggjort barnfamiljernas betydelse.

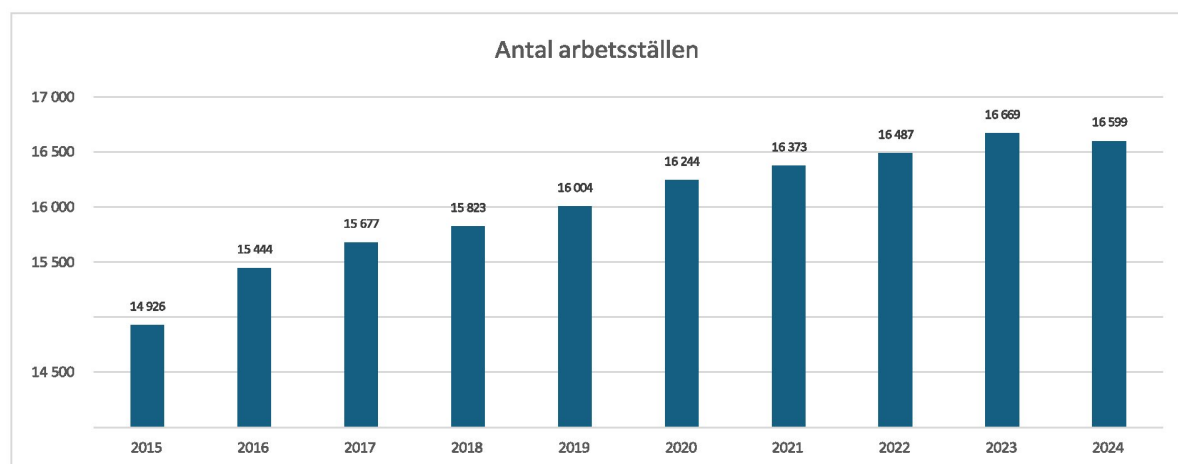
Universiteten som tillväxtmotorer

Umeå universitet är fortsatt ett av landets mest attraktiva lärosäten. Höstterminen 2025 antogs flest studenter i hela landet. Kvarstanningsgraden behöver dock öka, och kunskap om framtidens arbetsmarknad är en nyckelfaktor. Utvecklingen av Universitetsstaden mot en mer levande och attraktiv stadsdel är påbörjad.

Etableringar och företagens tillväxt

Företagens tillväxt i Umeå är fortsatt stark med både fler anställda och en växande andel invånare i arbetsför ålder även om vi ser en viss nedgång i antalet företag under år 2024. Utvecklingen innebär omlokaliseringar, expansioner och nyetableringar, vilket bidrar till ett näringsliv i ständig förändring. I en tätare stad kan mycket hanteras inom befintliga strukturer, men på sikt riskerar bristen på mark för framför allt industri och handel att bli en begränsande faktor.

Utblick

Framåt lyfts behovet av en fördjupad analys av bostadsutbudets sammansättning, ett karriärcenter som stärker kopplingen mellan universitetet och arbetsmarknaden samt fortsatt utveckling av Universitetsstaden, där samsyn finns men mycket arbete återstår.

Läs mer om program tillväxt på www.umea.se/programtillvaxt

Program social hållbarhet

Sammanfattning

Umeå kommun har en gynnsam position i arbetet med social hållbarhet. Sverige och Övre Norrland, där Umeå är största stad, rankas högt vad gäller social hållbarhet i EU-kommissionens *EU Social Progress Index*. Umeå kännetecknas av hög tillit mellan människor. Det främjar deltagande i demokratiska processer och socialt engagemang. Samtidigt syns tendenser till splittring och ökade klyftor. Det förebyggande arbetet av största vikt för att minska dessa problem.

Kommunens arbete för social hållbarhet grundar sig i värden som trygghet, tillit och gemenskap. Segregation, där människor med olika förutsättningar lever åtskilda, utgör därmed ett problem. Planeringen för socioekonomiskt blandade områden är dock en prioriterad fråga och arbetet med att främja trygga, tillgängliga och inkluderande boendemiljöer fortgår.

Umeå har generellt ett bra utgångsläge med låg brottslighet, låg otrygghet och relativt hög tillit till myndigheter. Det finns heller inga stadsdelar i Umeå som klassats som utsatta av polisen. Utmaningar kvarstår dock. Organiserad brottslighet är ett växande problem. Antalet ärenden gällande våld i nära relationer ligger på en fortsatt hög nivå, vilket kräver bättre samordning och ökade resurser.

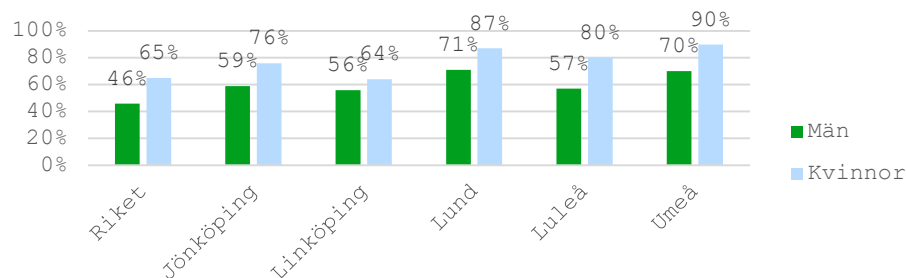
Vad gäller ungas livsvillkor är det en fortsatt hög nivå av avhopp från gymnasiet. Många avhopp kopplas till dåligt mående. Framför allt unga tjejer är ofta stressade och har problem med psykosomatiska symptom. Barnfamiljer har även generellt sett fått det svårare ekonomisk under de senaste åren.

Kommunens arbetskraftsdeltagande har minskat något och det finns grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Kompetensbristen i Umeå förblir också en utmaning. Flera verksamheter inom Umeå Kommun arbetar för att minska antalet personer i långvarigt utanförskap men det behövs bättre kännedom om situationen för dem som varken arbetar, studerar eller är arbetssökande.

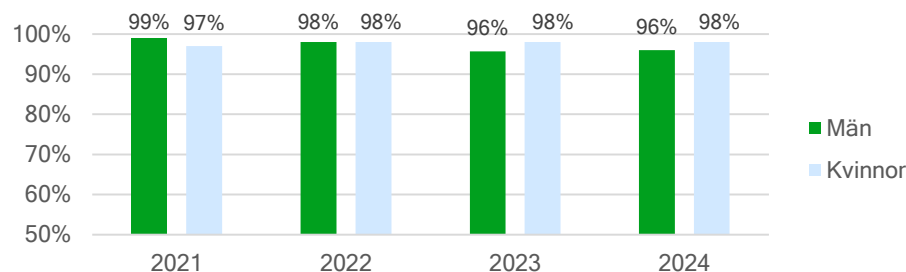
Uppföljning inriktningsmål och program jan-aug 2025

2025-09-15

Umeå kommun strävar efter att vara en bra plats att växa upp på, där alla ska ha jämlika villkor oavsett bakgrund. Mycket pekar också på att Umeå är en plats med goda förutsättningar att leva och verka. Fortsatt arbete behövs dock för att bibehålla och stärka kommunens sociala hållbarhet. Det är av stor vikt att fortsätta utökat samarbetet mellan kommunen och andra samhällsaktörer.

Sociala relationer och tillit - index 2024¹

Källa: Tillväxtverkets beräkningar, baserat på uppgifter från MUCF och Fohm

Kommunen är en bra plats att bo och leva på, andel, 2024²

Källa: Medborgarundersökningen, SCB

Fokusområden program för social hållbarhet - sammanfattning**Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden**

- *Umeå växer tryggt och säkert:* Tydliga tecken på att rekrytering av barn och unga pågår. Fördjupad samverkan behövs i det sekundär- och tertiärpreventiva arbetet.

¹ Indexet baseras på indikatorerna: Invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar, Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, Invånare 16–84 år med avsaknad av emotionellt stöd och sammanvägs till ett nyckeltal på en skala från 0 till 100.

² Andel som har svarat "Mycket bra" eller "Ganska bra" på frågan "Vad tycker du om din kommun som en plats att bo och leva på?" i SCB:s medborgarundersökning.

- *Ett Umeå fritt från våld*: Våldsförebyggande arbete är fortsatt prioriterat, med särskilt fokus på våld i nära relationer och unga i riskmiljöer, där stärkt samordning bedöms som avgörande för framgång.
- *Motverka segregation och framväxten av utsatta områden*: Fortsatt problem med misstro mot myndigheter och utanförskap. Behov av bättre underlag och samverkan i arbetet mot segregation.

Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

- *Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering*: Arbetet pågår och är väl inarbetat. Behov av nya goda exempel för att flytta fram positioner.
- *Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling*: Arbeta med att medvetandegöra förutsättningar för kvinnor och män samt dess konsekvenser är ständigt pågående.
- *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*: Yrkesverksamma som arbetar med våldsutsatta upplever ett stort behov.

Barns uppväxtvillkor:

- *Barns och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas*: Arbeta pågår med dialog och demokratiutveckling. Det finns behov att fortsätta arbeta med att stärka ungas inflytande och delaktighet i skolan.
- *Motverka barnfattigdom*: Lägre andel barn i ekonomisk utsatthet än i riket. Barnfattigdom kräver fortsatt uppmärksamhet, särskilt i utsatta socioekonomiska grupper.
- *Förebyggande folkhälsoarbete*: Umeå ligger väl till nationellt, men ungas hälsa, rörelse, stress och våldsutsatthet kräver fortsatt fokus för stärkt folkhälsa

Boende och bebyggelsemiljö:

- *Fortsätta arbetet med strategier för hållbar tillväxt för att stärka den sociala hållbarheten*: Planering har fortsatt för blandade miljöer och hållbara flöden utifrån stadsbyggnadsprinciper som främjar social hållbarhet i hela kommunen.
- *Stärka mötesplatser och överbrygga barriärer*: Arbeta med mötesplatser och lokal service som främjar social sammanhållning och motverkar barriärer i både stadsdelar och landsbygd har fortsatt.

- *Främja en socialt hållbar bostadsförsörjning och motverka hemlöshet:* Andelen barnfamiljer och unga som lägger en stor del av inkomsten på boendekostnader har ökat senaste åren.

Arbete och försörjning:

- *Skapa förutsättningar för en ekonomisk jämlikhet och en högkvalitativ välfärd för livets alla skeden:* För att stärka ekonomisk jämlikhet krävs fortsatt fokus på utrikesföddas etablering, ungas skolgång och förebyggande insatser mot studieavbrott.
- *Särskilt stöd till de personer som står långt från arbetsmarknaden:* Fortsatta insatser krävs för att förbättra situationen för de som står långt ifrån arbetsmarknaden.
- *Åtgärder för att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter måste fördjupas och breddas:* Arbete pågår med syfte att skapa arbetsplatser som är lika och tillgängliga för alla.
- *Motverka framväxten av ett skuggsamhälle och en ökad arbetslivskriminalitet:* Det finns behov av ökade insatser kopplat till skuggsamhället och den arbetskraftskriminalitet som finns.

Läs mer om program social hållbarhet på www.umea.se/programsocialhallbarhet

Program klimatneutrala Umeå

Sammanfattning

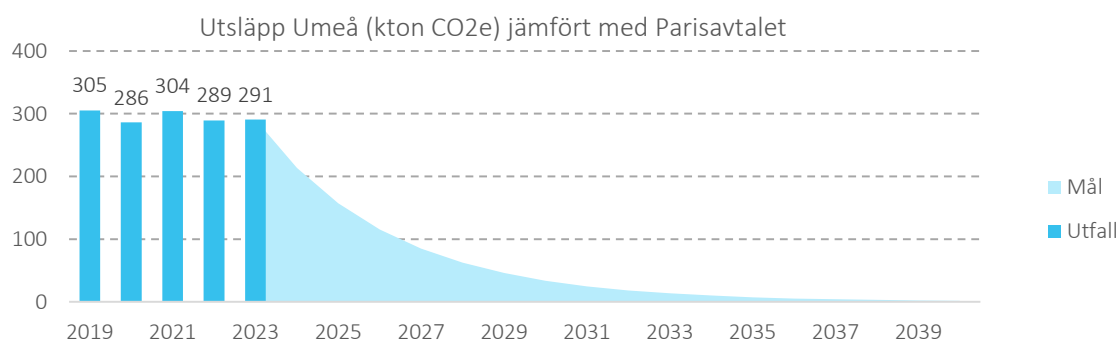
Det är tydligt att omställning pågår men att takten behöver accelereras betydligt för att uppnå antagna klimatmål. Omställningen är samhällsekonomiskt lönsam och för att öka takten krävs arbete med både strukturella förändringar och förändrade beteendemönster.

Under perioden januari–augusti 2025 har arbetet fortsatt med att konkretisera Umeås klimatambitioner genom att vidareutveckla åtgärdsförslag och projektportföljer som baseras på tidigare scenario- och konsekvensanalyser. Fokus har successivt flyttats från planering till genomförande, med ökad betoning på att identifiera och prioritera insatser, säkra finansiering samt att realisera projekt som kan accelerera omställningen av samhällssystemen.

Eftersom omställningen av samhällssystemen i stor utsträckning kräver insatser bortom Umeå kommuns egen rådighet, fortsätter Umeå att stärka sitt arbete med samverkan och partnerskapsbyggande. Arbetet sträcker sig från lokala mobiliseringar inom ramen för klimatfärdplanen till aktiv medverkan i internationella initiativ såsom EU:s mission för 100 klimatneutrala och smarta städer. Denna flerskaliga samverkan är en förutsättning för att långsiktigt uppnå målet om ett klimatneutralt Umeå 2040.

Territoriella utsläpp

Umeås utsläpp uppgick 2023 till 291 kton CO₂e, vilket innebär en ökning från föregående år men samtidigt en minskning med 32 procent jämfört med 1990. Transportsektorn är fortsatt den största utsläppskällan och stod för 57 procent av de totala utsläppen.

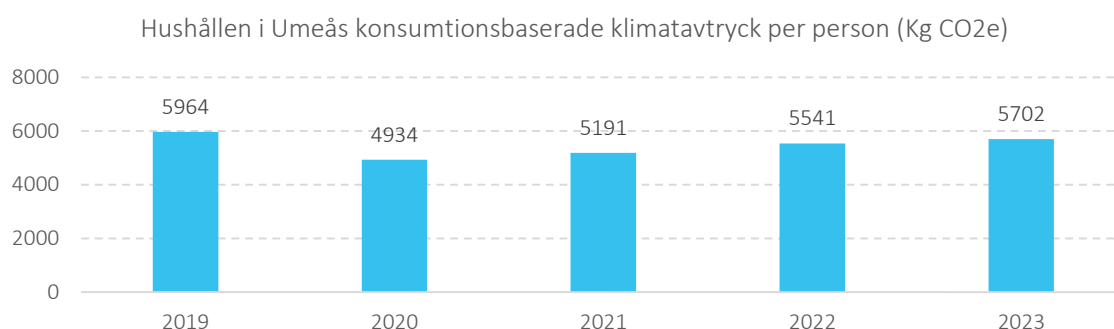
Källa:

För att nå målet om klimatneutralitet till 2040 behöver Umeå accelerera takten i utsläppsminskningen. Sedan 2019 har växthusgasutsläppen legat relativt konstant, vilket

understryker behovet av kraftfulla åtgärder. Insatser inom flera sektorer pågår och utgör en viktig grund för klimatomställningen. För att öka takten krävs fortsatt utveckling inom fossilfria transporter, hållbar mobilitet, cirkulära flöden och hantering av återstående utsläpp.

Konsumtionsbaserade utsläpp

Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp ökar.

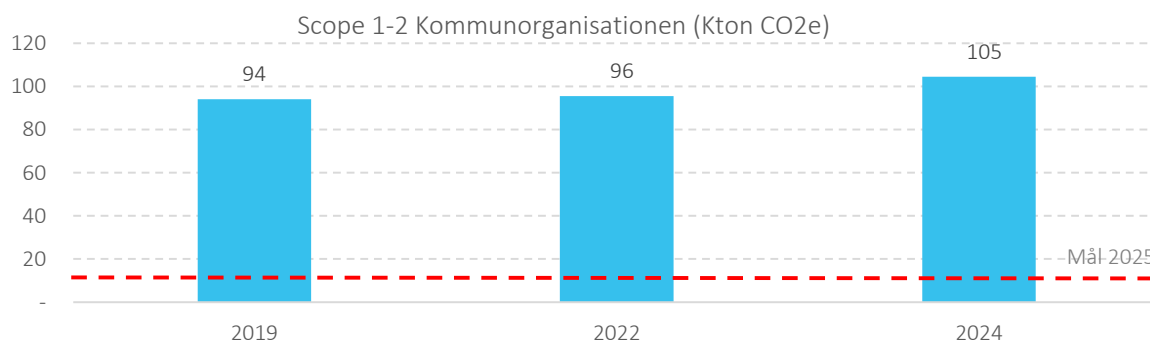

Källa: Konsumtionskompassen.se, (SEI Stockholm Environment Institute) 2025

Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp visar en ökande trend, vilket understryker behovet av kraftfulla insatser för att vända utvecklingen. Det handlar bland annat om att öka kunskapen om både privat och offentlig konsumtions klimatpåverkan, samt att utveckla nya arbetssätt som stödjer mer hållbara konsumtionsmönster.

Kommunkoncernen

Kommunkoncernens utsläpp uppgick till 105 kton CO₂e under 2024, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år. Ökningen berodde till stor del på att fjärr-värmesystemet behövde kompletteras med oljeeldning under den extremt kalla perioden i januari.

Källa:

För uppnå målet om en klimatneutral kommunkoncern krävs att existerande planer nu omsätts i praktiken och samtidigt förstärks med ytterligare åtgärder. Arbetet behöver

intensifieras med fokus på fossilfri uppvärmning, energieffektivisering och hållbara transporter, där minskade utsläpp från fordonsflottan är särskilt prioriterat. Det är genom en kombination av tekniska lösningar, styrning och investeringar som den nödvändiga utsläppsminskningen kan åstadkommas

Fokusområden program för Klimatneutrala Umeå 2040 - sammanfattning

- *Transporter:* Transportsektorn står fortsatt för den största andelen av Umeås utsläpp. För att uppnå klimatmålen behöver omställningen till fossilfria fordon och ökat hållbart resande accelereras ytterligare, genom exempelvis infrastruktursatsningar, beteendeförändringar och stöd till fossilfria transporter.
- *Bygg och anläggning:* Energianvändningen i bostäder visar en positiv trend, men fler indikatorer behövs för att följa utvecklingen inom hela sektorn. Framåt krävs kraftfullare åtgärder för att öka användningen av klimatsmarta material och minska utsläppen från byggarbetsplatser
- *Energi, el och fjärrvärme:* Umeås elproduktion är i stort sett fossilfri, men fjärrvärmens utsläpp ökade under 2024. Det krävs stärkt motståndskraft i energisystemet samt minskad användning av fossila bränslen per capita för att nå klimatneutralitet.
- *Cirkulär ekonomi:* Mängden avfall minskar och sysselsättningen i sektorn ökar, men återvinningsgraden förblir låg. Nästa steg är att främja resurseffektiva affärsmodeller och cirkulära flöden i samverkan med näringslivet.
- *Övergripande insatser:* För att öka takten i omställningen behöver Umeå kommun fortsätta utveckla finansieringsmodeller, portföljstyrning och fördjupa både den interna, tvärssektoriella samverkan och externa partnerskap på lokal, regional, nationell och EU-nivå.

Läs mer om program klimatneutrala Umeå på www.umea.se/programklimatneutral

Förslag viktiga datum för Umeå kommuns nämnder 2027

Observera att detaljerad information om nedanstående aktiviteter lämnas i separata anvisningar. Viktiga datum fastställs i juni 2026

Datum	Aktivitet
25-jan	Verksamhetsdagen i KF Förvaltningar lämnar information till KF om möjligheter/utmaningar 3–5 år.
05-feb	Underlag till Årsredovisning Förvaltningens förslag till KS-rapport från xxx-nämnden för perioden jan-dec 2026 ska vara färdigt och inskickat till ksrapportering@umea.se
23-feb	Underlag till Årsredovisning XXX-nämndens fastställda rapport till KS/KF för perioden jan-dec 2026 (direktjusterad vid sammanträde om så behövs) ska vara inskickad till ksdiarium@umea.se samt ksrapportering@umea.se
23-feb	Uppföljning Intern kontroll fg år Nämndens beslut om att Intern kontrollen under föregående år varit ändamålsenlig och tillräcklig samt nämnden godkännande av uppföljning av internkontrollplan för föregående ska vara inskickad till ksdiarium@umea.se
12-mar	Planering och budget nästkommande år Sista datum för nämnd att lämna yttrande på SLK:s förslag till planeringsdirektiv samt inkomma med information om avsikt att revidera av taxor och avgifter. Sista datum för Personalnämnden att lämna yttrande över löneutveckling och personalpolitiska mål
17-24 mars	Planering och budget nästkommande år Planeringsdialog - nämnder presenterar sina yttranden för KS:nau
29 april	Förslag till förändring taxor och avgifter Sista dag för nämnd att lämna förslag till förändring av taxor och avgifter, i enlighet med kommunstyrelsens anvisning
13-maj	Förenklad rapport jan-apr Förvaltningens förslag till förenklad KS/KF-rapport fr nämnden för perioden jan-april färdigt och inskickat till ksrapportering@umea.se
24-maj	Förenklad rapport jan-apr Nämndens fastställda rapport till KS/KF för perioden jan-april (direktjusterad vid sammanträde om så behövs) ska vara inskickad till ksdiarium@umea.se och ksrapportering@umea.se
24-maj	Uppföljning Intern Kontroll jan-apr Nämndens uppföljning av internkontrollplan för perioden jan-april inskickad till ksdiarium@umea.se .
13-sep	Delårsrapport jan-aug Förvaltningens förslag till KS/KF-rapport fr nämnden för perioden januari-augusti färdigt och inskickat till ksrapportering@umea.se
30-sept	TN:s detaljbudget Sista datum för TN att lämna fastställd detaljbudget till KS, FGN och GVN
27-sep	Delårsrapport jan-aug Nämndens fastställda rapport till KS/KF för perioden jan-aug (direktjusterad vid sammanträde om så behövs) ska vara inskickad till ksdiarium@umea.se och ksrapportering@umea.se
27-sep	Uppföljning Intern kontroll jan-aug Nämndens uppföljning av internkontrollplan för perioden jan-aug innevarande år inskickad till ksdiarium@umea.se
31-okt	Investeringsplanering och budget nästkommande år TN lämnar fastställt förslag till investeringsbudget och plan samt 10-årigt investeringsunderlag till KS diarium ksdiarium@umea.se
20-nov	Verksamhetsplan och budget för 2028 Sista datum för nämnder att lämna nämndens fastställda Verksamhetsplan (inkl. detaljbudget). Plan för styrning och uppföljning av verksamhet som utförs av externa utförare samt Riskanalys och Internkontrollplan för nästkommande verksamhetsår till ksdiarium@umea.se
6 dec	Nuläge & framtid Presentation av planeringsförutsättningar och förslag till planeringsdirektiv för 2029.

Viktiga datum för Umeå kommuns bolag 2027

Observera att detaljerad information om nedanstående aktiviteter lämnas i separata anvisningar.

Datum	Aktivitet
12-feb	Underlag till Årsredovisning Bolag lämnar underlag till SLK ekonomi - rapportpaket Cognos/mail
23-feb	Underlag till Årsredovisning Bolagets förslag till KS/KF-rapport från xxx-bolaget för perioden jan-dec 2026 färdigt och inskickat till ksrapportering@umea.se
22-feb	Bolagsdagen i KF
15-mar	Underlag till Årsredovisning XXX-bolagets fastställda rapport till KS/KF för perioden jan-dec 2026 (direktjusterad vid sammanträde om så behövs) ska vara inskickad till ksdiarium@umea.se och ksrapportering@umea.se
12-mar	Planering nästkommande år Sista datum för UKF/bolag att lämna yttrande på SLK:s förslag till planeringsförutsättningar samt inkomma med information om avsikt att eventuellt revidera taxor och avgifter.
17-24 mar	Planering nästkommande år Planeringsdialog – UKF och berörda bolag presenterar sina yttranden för KSnau
7 april	Årsredovisning UKF Senaste dag för UKF att lämna signerat beslut om årsredovisning samt årsredovisning enligt beslutad anvisning till ksdiarium@umea.se och ksrapportering@umea.se
29 april	Förslag till förändring taxor och avgifter Sista dag för bolag att lämna förslag till förändring av taxor och avgifter, i enlighet med kommunstyrelsens anvisning.
10-maj	Underlag för KS uppsiktsplikt Sista dag för UKF att överlämna underlag till KS för uppsiktspliktens verkställande
13 maj	Förenklad rapport jan-apr Bolagets förslag till KS/KF-rapport från xxx-bolaget för perioden jan-april färdigt och inskickat till ksrapportering@umea.se
14 maj	Förenklad rapport jan-apr Bolag lämnar underlag till SLK ekonomi - rapportpaket Cognos/mail.
24-maj	Förenklad rapport jan-apr UKF:s rapport (verksamhetsberättelse/underlag) till KS/KF för perioden jan-april ska vara inskickad till ksdiarium@umea.se och ksrapportering@umea.se
13-sep	Delårsrapport jan-aug Bolag lämnar underlag till SLK ekonomi - rapportpaket Cognos/mail.
13-sep	Delårsrapport jan-aug Bolagets förslag till KS/KF-rapport från xxx-bolaget för perioden jan-aug färdigt och inskickat till ksrapportering@umea.se
27-sep	Delårsrapport jan-aug Styrelsen för Umeå folkets hus skickar fastställd rapport till ksdiarium@umea.se och ksrapportering@umea.se
27-sep	Delårsrapport jan-aug Av respektive bolagsstyrelse fastställd rapport till KS/KF (direktjusterad vid sammanträde om så behövs) skickas till UKF för överlämning till ksdiarium@umea.se och ksrapportering@umea.se
6 dec	Nuläge & framtid Presentation av planeringsförutsättningar och förslag till planeringsdirektiv för 2029.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

§ 27

Diariennr: IFN-2025/00357

Yttrande över planeringsdirektiv individ- och familjenämnden 2027

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden yttrar sig till stadsledningskontoret i enlighet med förvaltningens förslag till yttrande samt uppdrar till förvaltningen att revidera yttrandet så att det i större mån hänvisar till lagstiftning samt att det i yttrandet avseende avgifter framgår att en revidering av avgifter för Hera och Bryggan kommer att ses över.

Ärendebeskrivning

Stadsledningskontorets har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för budget och investeringsprocess sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv för 2027.

I yttrandet besvaras de remissfrågor som enligt anvisning ställt till individ- och familjenämnden.

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut samt uppdrar till förvaltningen att revidera yttrandet så att det i större mån hänvisar till lagstiftning samt att det i yttrandet avseende avgifter framgår att en revidering av avgifter för Hera och Bryggan kommer att ses över.

Beslutsunderlag

Yttrande över planeringsdirektiv individ- och familjenämnden 2027

Protokollsutdrag kommunstyrelsen § 214 2025-12-02

Bilaga 1. Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv och budget

Bilaga 2. Investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030

Bilaga 3. Totalramsberäkning

Bilaga 4. Anvisning för yttranden

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

-
- Bilaga 5. Nämndernas utmaningar och möjligheter
 - Bilaga 6. Nettokostnadsavvikelser och nettokostnadsjämförelser
 - Bilaga 7. Relationstal – föreslagen ramtilldelning i förhållande till PKV och demografiska förändringar
 - Bilaga 8. Ramtilldelning över tid
 - Bilaga 9. Uppföljning Inriktningsmål och program
 - Bilaga 10. Förslag viktiga datum för nämnder och bolag 2027

Beredningsansvariga

Simon Blomberg, ekonomichef

Johan Tovetjärn, lokalstrateg

Tilda Molin, utredare

Beslutet ska skickas till

KS diarium

Simon Blomberg, ekonomichef

Ulrika Gustafsson, kvalitetschef

Tjänsteskrivelse

2026-03-09

Individ- och familjenämnden

Diariennr: IFN-2026/00072

Statsbidrag till kommuner 2026 för habiliteringsersättning 9.2- 67748/2025

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden beslutar att bibehålla den förhöjda habiliteringsersättningen för perioden 2026-01-01 till och med 2026-12-31 enligt förvaltningens förslag genom utnyttjande av statsbidrag för habiliteringsersättning. Bibehållandet av höjningen kommer innebära att nämnden förbrukar hela statsbidraget samt måste tillskjuta 175 tkr för att täcka ersättningen.

Ärendebeskrivning

Regeringen har för åren 2018 tom 2025 utdelat statsbidrag till kommuner för att införa, bibehålla eller höja habiliteringsersättningen för personer som deltar i daglig verksamhet enligt LSS. Individ- och familjenämnden har årligen rekviderat och fördelat statsbidraget till målgruppen. Även i år fördelas statsbidrag till kommuner för att införa, höja eller bibehålla tidigare höjd ökning. Umeå kommun kan rekvirera 4 176 054 kr för år 2026 vilket innebär en minskning med 216 081 kr jämfört med 2025. Rekviderat statsbidrag kommer förbrukas i sin helhet vid den bibehållna ersättningsnivån samt att nämnden kommer behöva tillskjuta 175 tkr för att täcka den bibehållna ersättningsnivån.

Förvaltningens förslag

Rekviderat statsbidrag föreslås fördelas ut som en tillfällig ökning av habiliteringsersättningen för perioden 2026-01-01 till och med 2026-12-31 för personer som har habiliteringsersättning. Den extra tillfälliga höjningen blir 95kr/heldag resp 50 kr/halvdag. Därefter återgår ersättningen till nuvarande nivå (59 kr resp 29 kr) med tillägg för den årliga indexuppräknings.

Förslaget kommer innebära att hela statsbidraget förbrukas samt att nämnden måste tillskjuta cirka 175 tkr för att täcka den bibehållna förhöjda ersättningen.

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2026/00072

Beslutsunderlag

Fördelning av statsbidrag för 2026 till kommuner för habiliteringsersättning

Beredningsansvariga

Simon Blomberg, ekonomichef

Beslutet ska skickas till

Eva Bascom, enhetschef

Marie Thomas, biträdande verksamhetschef

Ulf Nygård, ekonom

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Simon Blomberg
Ekonomichef

Anvisningar för att rekvirera statsbidrag för 2026 till kommuner för habiliteringsersättning

Socialstyrelsen har i uppdrag att fördela stimulansbidrag till kommuner för habiliteringsersättning. Statsbidraget får användas i syfte att införa eller höja en låg dagpenning till dem som deltar i daglig verksamhet enligt LSS (habiliteringsersättning). Statsbidraget får även användas till att bibehålla en nivå på dagpenningen som tidigare höjts med hjälp av statsbidraget.

Medlen är avsedda för habiliteringsersättning och ska betalas via dagpenning utifrån deltagande i daglig verksamhet enligt LSS.

Statsbidraget regleras i Förordning (2023:593) om statsbidrag till kommuner för habiliteringsersättning.

Bidragets storlek

Statsbidraget ska fördelas efter rekvisition och omfattar totalt **348 500 000 kronor under 2026**. Varje kommun kan rekvirera ett belopp utifrån en **fördelningsnyckel** som Socialstyrelsen tagit fram. Fördelningsnyckeln bygger på antalet deltagare i daglig verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i kommunen, enligt den senaste statistik som Socialstyrelsen har.

Vilka kan rekvirera medlen

Kommuner som avser att betala eller betalar ut dagpenning till de personer som deltar i daglig verksamhet enligt LSS (Habiliteringsersättning).

Vad kan ni rekvirera medel för

Statsbidraget får rekvireras för att:

- införa dagpenning till dem som deltar i daglig verksamhet enligt LSS (habiliteringsersättning). Detta förutsätter att någon dagpenning inte betalas ut i dagsläget.
- höja en låg dagpenning till dem som deltar i daglig verksamhet enligt LSS (habiliteringsersättning). Här avses själva höjningen som statsbidraget är tänkt att finansiera.
- bibehålla en nivå på dagpenningen (habiliteringsersättning) som tidigare höjts med hjälp av statsbidraget. Här avses den dagpenning, samt nivå på denna, som till och med året innan det aktuella bidragsåret har finansierats av statsbidraget.

All användning av bidraget ska utgå från förordningen (2023:593). Hur kommunen sedan väljer att hantera bidraget rent praktiskt, det vill säga hur man väljer

SOCIALSTYRELSEN

2025-02-02 Dnr 9.2-67748/2025

2(3)

att göra utbetalningen, är upp till varje kommun. Utbetalning av habiliteringsersättningen behöver dock vara baserad på deltagande i den dagliga verksamheten.

När kan ni använda medlen

Socialstyrelsen betalar ut medlen under 2026 och bidraget kan användas under hela året till och med den 31 december 2026.

Ni ska kunna visa hur ni har använt statsbidraget

Kommunen ska kunna lämna in underlag som möjliggör att Socialstyrelsen kan göra en fördjupad granskning av bidragets användning. (Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning).

Den kommun som inte kan lämna ett sådant underlag kan bli helt eller delvis återbetalningsskyldig.

Vilka underlag kan kommunen behöva lämna in?

- Utdrag ur huvudbok/kontoutdrag – Det bör finnas ett eget kostnadsställe eller projektkod för statsbidraget. Redovisningen måste vara tydlig, spårbar och överblickbar.
- Underlag som styrker kommunens genomförda insatser.
- Fakturor som styrker nedlagda kostnader – Fakturorna ska vara tydliga och beskriva vad kommunen har betalat för.
- Lönespecifikationer och/eller anställningsavtal som styrker lönekostnader.

Hur får ni del av medlen

Bidraget betalas ut engångsvis efter rekvisition ställd till Socialstyrelsen. Rekvisition sker via Socialstyrelsens e-tjänst.

1. För att ansöka om eller rekvirera statsbidrag i e-tjänsten behöver ni ett ombud. Läs mer om ombud på Socialstyrelsens hemsida:
<https://statsbidrag.socialstyrelsen.se/ombud/>
2. Fördelningsnyckeln finns i bilaga till de här anvisningarna. Där kan ni se vilket belopp varje kommun kan rekvirera.
3. Rekvisitionen ska ha kommit in till myndigheten senast den **16 mars 2026** och medlen betalas vanligtvis ut inom 30 arbetsdagar.

Om inte alla medel rekvireras

Medel som inte har rekvirerats senast **den 16 mars 2026** kommer fördelas om till de kommuner som angett i rekvisitionen att de önskar ta del av eventuellt kvarvarande medel.

SOCIALSTYRELSEN

2025-02-02 Dnr 9.2-67748/2025

3(3)

Vad gäller för återrapportering och återbetalning av medel?

Under våren 2027 ska ni återrapportera till Socialstyrelsen hur ni har använt 2026 års medel. Information om återrapporteringen skickas ut i slutet av 2026.

Statsbidrag som inte har förbrukats under 2026 ska återbetalas till Socialstyrelsen. Ni kan också bli återbetalningsskyldiga om bidraget inte används i enlighet med syftet för statsbidraget. Socialstyrelsen kommer att fakturera eventuellt återstående medel och återbetalning ska ske senast vid den tidpunkt som Socialstyrelsen meddelar.

Tjänsteskrivelse

2026-02-23

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

Diarienumr: IFN-2026/00004

Plan för uppföljning av externa utförare 2026

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner plan för uppföljning av externa utförare av vård- och omsorgstjänster 2026.

Ärendebeskrivning

Den 27 oktober 2025 fattade kommunfullmäktige beslut om ny Policy för upphandlings- och inköpsverksamhet. Den innebär att varje nämnd ansvar för att planera, förbereda, följa upp och utvärdera de upphandlingar och inköp som nämnden har genomfört.

Individ- och familjenämnden är avtalsägare för de nya avtal som upprättas med externa utförare. Stöd- och omsorgsförvaltningen ansvarar för att planera, initiera och utföra uppföljningen. Förvaltningen och Upphandlingsbyrån samverkar i uppföljningsarbetet, där Upphandlingsbyråns roll är att stödja förvaltningen där behov finns. Under året kommer Stöd och omsorgsförvaltningen och Upphandlingsbyrån att ta fram strukturer för detta.

Grunden för uppföljning av utförare inom valfrihetsystemet (LOV) och LOU-upphandlad verksamhet utgår från de krav som regleras i avtal som träffats med varje utförare utifrån framtaget förfrågningsunderlag.

Avtal om hemtjänst enligt LOV är gemensamma med äldreomsorgsförvaltningen och äldreomsorgsförvaltningen har där ett samordnande ansvar. Arbete för att övergå till LOU-upphandlad hemtjänst under 2026 har påbörjats efter beslut i kommunfullmäktige i september 2025.

Uppföljningsplanen beskriver ansvarsfördelning och aktivitetsplan för årets uppföljningar samt på vilket sätt uppföljningen ska redovisas till nämnd och återkopplas till kommuninvånarna.

Beslutsunderlag

Plan för uppföljning av externa utförare av vård- och omsorgstjänster 2026

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2026/00004

Beredningsansvariga

Erica Bålfors Birgersson, enhetschef systematiskt kvalitetsarbete stöd- och omsorg

Anna Bergström, kvalitetschef äldreomsorg

Beslutet ska skickas till

Erica Bålfors Birgersson, enhetschef systematiskt kvalitetsarbete stöd- och omsorg

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Erica Birgersson
Enhetschef

Plan för uppföljning av externa utförare av vård- och omsorgstjänster 2026

Individ- och familjenämnden

Dokumentnamn: Plan för uppföljning av externa utförare av vård- och omsorgstjänster inom individ- och familjenämndens verksamhetsområde 2026		
Dokumentansvarig: Erica Bålfors Birgersson, enhetschef Systematiskt kvalitetsarbete		Dokumentdatum: 2026-03-
Godkänd av: Individ- och familjenämnden	Version: [1.0]	Reviderad:

Inledning

Den 27 oktober 2025 fattade kommunfullmäktige beslut om ny Policy för upphandlings- och inköpsverksamhet. Den innebär att varje nämnd ansvar för att planera, förbereda, följa upp och utvärdera de upphandlingar och inköp som nämnden har genomfört.

Individ- och familjenämnden är avtalsägare för de nya avtal som upprättas med externa utförare. Stöd- och omsorgsförvaltningen ansvarar för att planera, initiera och utföra uppföljningen. Förvaltningen och Upphandlingsbyrån samverkar i uppföljningsarbetet, där Upphandlingsbyråns roll är att stödja förvaltningen där behov finns. Under året kommer Stöd och omsorgsförvaltningen och Upphandlingsbyrån att ta fram strukturer för detta.

Grunden för uppföljning av utförare inom valfrihetsystemet (LOV) och LOU-upphandlad verksamhet utgår från de krav som regleras i avtal som träffats med varje utförare utifrån framtaget förfrågningsunderlag.

Avtal om hemtjänst enligt LOV är gemensamma med äldreomsorgsförvaltningen och äldreomsorgsförvaltningen har där ett samordnande ansvar. Arbete för att övergå till LOU-upphandlad hemtjänst under 2026 har påbörjats efter beslut i kommunfullmäktige i september 2025.

Uppföljningsplanen beskriver ansvarsfördelning och aktivitetsplan för årets uppföljningar samt på vilket sätt uppföljningen ska redovisas till nämnd och återkopplas till kommuninvånarna.

Uppföljning och kontroll ska göras på ett strukturerat och systematiskt sätt, och ska så långt det är möjligt vara likvärdig uppföljningen av verksamhet i egen regi.

Uppföljningens syfte

Syftet med uppföljningen är att säkerställa den enskildes behov av insatser och måluppfyllnad utifrån genomförandeplanen och att säkerställa att utförare följer de krav som är ställda i upphandlingen för att tillgodose att alla vård- och omsorgsinsatser och behandlingsinsatser är av god kvalitet.

Uppföljningen syftar också till att upptäcka eventuella oegentligheter och avvikelser gentemot avtalet, samt tecken på välfärdsbrott.

Uppföljningarna ska även bidra till utveckling, lärande och förbättringar i verksamheten.

Giltighetstid

Denna plan avser år 2026. Planen revideras årligen.

Kommunövergripande riktlinje för styrning och uppföljning av verksamhet som utförs av externa utförare

Kommunfullmäktiges riktlinje anger att varje nämnd ansvarar för att i plan och avtal ställa krav på att externa utförare inom nämndens ansvarsområde bedriver verksamhet i enlighet med gällande lagar, förordningar och föreskrifter. Externa utförare ska i tillämpliga delar följa mål, riktlinjer och styrande dokument som gäller i Umeå kommun och/eller för respektive nämnd.

Varje nämnd ska vidare inom sin verksamhetsplan eller i en separat upprättad plan för styrning och uppföljning av externa utförare beskriva hur nämnden avser att följa upp och kontrollera hur externa utförare som nämnden anlitar följer ingångna avtal. Nämnden ska även beskriva hur nämnden avser genomföra kontroller med syfte att identifiera eventuella avvikelser och oegentligheter.

Nämnden ska även följa upp hur stor andel av respektive verksamhet som nämnden ansvarar för som utförs av externa utförare samt om det skett väsentliga förändringar i utförandet under året. Individ- och familjenämnden tar del av dessa uppgifter varje tertiäl i samband med ekonomirapportering.

Principer för uppföljning

Uppföljningen görs utifrån grundprinciperna;

- Neutralitet – uppföljning och bedömning ska vara likvärdig oavsett utförare
- Balans mellan tillit och kontroll
- Löpande dialog

Aktuella avtal

Vid 2026 års ingång har Individ- och familjenämnden följande avtal som avser externa vård- och omsorgstjänster upphandlade enligt LOV eller LOU:

Avtalsområde:

Antal tecknade avtal:

HVB Barn och unga	62
HVB Vuxna	66
Konsulentstödda familjehem - barn och unga	33
Stödboende - barn och unga	11
Omsorgs-, tränings- och skyddsboende vuxna	24
Omsorgsboende vuxna missbruk	1
Hemtjänst	5
LSS-boende och daglig verksamhet	4

Former för uppföljning

Fördjupad avtalsuppföljning

För den fördjupade avtalsuppföljningen ansvarar Stöd- och omsorgsförvaltningen.

Förvaltningen säkerställer att kvaliteten uppfyllts i enlighet med avtalet utifrån sin kompetens. Upphandlingsbyråns roll är att stödja förvaltningen med avtalstolkning, metoder och struktur för avtalsuppföljning.

Uppföljningarna genomförs via fysiska besök där det bedöms finnas skäl, i övrigt genomförs de via digitala möten. Skäl för fysiska besök kan vara exempelvis bristande efterlevnad av avtal, återkommande avvikelser, förhöjd risk för organiserad brottslighet eller andra missförhållanden. Bedömningsmallar för uppföljningen tas fram gemensamt.

Verksamhetsledning och personal intervjuas separat.

Dialog sker även med Kommunal Västerbottens regionala skyddsombud inför fördjupad avtalsuppföljning inom hemtjänst.

Dokumentation av avtalsuppföljningen upprättas och förvaras av Stöd och omsorgsförvaltningen som också ansvarar för rapporteringen av den fördjupade avtalsuppföljningen till Individ- och familjenämnden.

Fördjupad avtalsuppföljning 2026

Med anledning av förändringarna utifrån den nya policyn, som innebär att Stöd och omsorgsförvaltningen ansvarar för att planera de fördjupade avtalsuppföljningarna, behöver nya arbetssätt och strukturer tas fram. Vid planens beslutande finns inte detta på plats, och ingen planering för den fördjupande avtalsuppföljningen för 2026 har gjorts. Stöd och

omsorgsförvaltningen och Upphandlingsbyrån kommer under den inledande delen av året samarbeta kring att skapa strukturer och metoder för att förvaltningen därefter ska kunna göra en planering för den fördjupade avtalsuppföljningen.

I planen för 2025 angavs att uppföljningar av omsorgs-, tränings-, och skyddsboenden för vuxna skulle genomföras under 2026 då de inför 2025 var nya avtal och därmed inte ingick i uppföljningen under det året.

Upphandlingsbyråns avtalscontroller och säkerhetscontroller kan bidra med sina kompetenser i urvalsprocessen för att identifiera vilka avtal som bör prioriteras vid uppföljningen.

Med anledning av övergången från avtal om hemtjänst enligt LOV till LOU-upphandlad hemtjänst kommer ingen fördjupad avtalsuppföljning göras inom det avtalsområdet under året. Istället kommer en avslutsrapport inom ramen för LOV sammanställas när året sammanfattas.

Uppföljning av den enskildes biståndsbeslut

För uppföljning på individnivå ansvarar biståndshandläggare och socialsekreterare inom myndighetsutövningen under ledning av chef. Uppföljningen omfattar bland annat att säkerställa att uppdraget verkställs utifrån beslut om beviljade insatser, att genomförandeplan har upprättats och att individens behov är tillgodosedda. En särskild rutin finns framtagen för individuppföljningen.

Eventuella avvikelser kopplade till den enskildes biståndsbeslut utreds av myndighetsutövningen. Om avvikelserna efter utredning visar sig vara avtalsavvikelser anmäls dessa till Upphandlingsbyrån via avtalsdatabasen.

Uppföljning av direktupphandlade individavtal

Stöd – och omsorgsförvaltningen ansvarar för direktupphandling av individavtal och tar stöd av Upphandlingsbyrån vid behov. Uppföljning av individavtal faller inom ramen för myndighetsutövningens uppföljning av biståndsbeslutet.

Avstämningsmöten inom förvaltningen

Avstämningsmöten inom förvaltningen sker två gånger per år gällande upphandlade LSS-verksamheter. Vid dessa avstämningsmöten deltar förvaltningens kontaktperson samt chef vid myndighetsövningen.

Övergripande uppföljning av kvalitetsaspekter (LOV och LOU-upphandlad LSS-verksamhet)

Uppföljning av LSS-verksamheter samordnas av funktioner inom kvalitetsperspektivet inom stöd- och omsorgsförvaltningen, och innebär;

- Inhämtande av resultat för relevanta resultatmätt utifrån individ- och familjenämndens verksamhetsplan
- Inhämtande av uppgifter avseende avvikelser och klagomål (utifrån SoL, LSS och HSL)
- Granskning av läkemedelshantering (LSS-verksamheter)
- Uppföljning av rehabiliterande insatser (LSS-verksamheter)

Uppföljning av LOV-utförare inom hemtjänst samordnas av äldreomsorgsförvaltningen utifrån att det är ett gemensamt avtal. Med anledning av övergången från avtal om hemtjänst enligt LOV till LOU-upphandlad hemtjänst kommer en avslutsrapport inom ramen för LOV sammanställas när året sammanfattas.

Händelsestyrd uppföljning utifrån incidenter

Händelsestyrd uppföljning kan bli aktuell om nedanstående incidenter sker återkommande eller sammantaget. Var för sig behöver de inte innebära brister. Under 2026 planerar Stöd- och omsorgsförvaltningen att ta fram processer, struktur och rutiner för händelsestyrd uppföljning tillsammans med Upphandlingsbyrån. Upphandlingsbyrån kommer stödja förvaltningen med en struktur och metod för att eskalera incidenter och brister samt ge rekommendationer på lämpliga åtgärder utifrån avtalet.

Exempel på incidenter:

- Byten av personer i ledning eller styrelse
- Upprepade klagomål
- Upprepade avvikelser (exempelvis brister i genomförandeplaner, bristande tillgänglighet)
- Brister vid ekonomisk kontroll
- Andra observerade risker

Årlig verksamhetsberättelse

Utförarna upprättar årligen en verksamhetsberättelse.

Innehållet i verksamhetsberättelsen styrs av en särskild mall som tas fram i dialog mellan förvaltningen och Upphandlingsbyrån. Verksamhetsberättelsen utgör en del av avtalsuppföljningen.

Verksamhetsberättelsen skickas till Upphandlingsbyrån och förvaras där. Både förvaltningen och Upphandlingsbyrån tar del av verksamhetsberättelsen och återkopplar till utförarna.

LOU-upphandlade LSS-verksamheter ska också upprätta Patientsäkerhetsberättelse som Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) inom förvaltningen tar del av och återkopplar till utförarna.

Ekonomisk inrapportering

Leverantören ska årligen till Upphandlingsbyrån inkomma med ekonomisk årsredovisning för föregående år samt aktuellt utdrag ur skattekonto. Utdrag ur skattekonto ska även vid anmodan skickas in till kommunen.

Stärkt uppföljning för att förebygga välfärds kriminalitet

Det har vidtagits åtgärder för att stärka uppföljningen i detta hänseende. Som nämnts tidigare har Upphandlingsbyrån förstärkt med resurser vilket bland annat blir ett stöd i att avgöra vilka verksamheter som ska prioriteras vid fördjupad avtalsuppföljning. Under januari 2024 ställde sig individ- och familjenämnden och äldre- och vårdnämnden bakom regeringsuppdraget CURA och förvaltningarnas deltagande i projektet. CURA är ett samarbete mellan flertalet myndigheter i syfte att hitta metoder för att förhindra välfärdsbrottslighet. Projektet har handlat om framtagandet av metodstöd för uppföljning av hemtjänst.

Metodstödet har främst använts av myndighetsutövningen kopplat till kontroll och uppföljning. Samarbete har skett med säkerhetsavdelningen kring hur metodstödet användning kan utvecklas ytterligare. Bedömd effekt på denna relativt korta period som stödet använts, är att fler fördjupade uppföljningar har genomförts till följd, och att socialsekreterare reagerar tidigare på signaler. Metodstödet implementering fortsätter under 2026.

Åtgärder vid fel och brister

Åtgärder vid fel och brister regleras i avtalsvillkoren.

Individ- och familjenämnden är avtalsägare (för nya avtal). I händelse av allvarigare brister eskaleras de till Upphandlingsbyrån. Upphandlingsbyrån lämnar därefter en rekommendation till förvaltningen om åtgärd så som eventuella sanktioner i form av varning eller hävning.

Information till kommuninvånare

Information publiceras på www.umea.se gällande:

- Kvalitetsberättelse
- Patientsäkerhetsberättelse
- Resultat från nationella brukarundersökningar
- Verksamhetsberättelser

Aktivitetsplan 2026

Aktivitet	När	Ansvar	Redovisning till nämnd
Årligen återkommande övergripande uppföljning			
Avvikelser och klagomål (SoL, LSS och HSL)	Under året	SAS MAS	Kvalitetsberättelse Patientsäkerhetsberättelse
Granskning av läkemedelshantering (LSS-verksamheter)	Under året	MAS	Patientsäkerhetsberättelse
Uppföljning av rehabiliterande insatser (LSS-verksamheter)	Under året	MAR	Patientsäkerhetsberättelse
Inhämtande av resultatmått utifrån nämndens verksamhetsplan (LOV, LSS-verks)	Tertial	Förvaltningens ansvariga kontaktperson	Kvalitetsberättelse
Fördjupad avtalsuppföljning			
Uppföljning LOU-upphandlad verksamhet	Under året	Stöd och omsorg	Särskild rapport

Årlig revision

Stöd- och omsorgsförvaltningen gör med stöd av Upphandlingsbyrån en årlig intern revision av samtliga externa utförare som omfattas av uppföljningsplanen. Syftet med den årliga revisionen är att samla ihop den uppföljning som gjorts under året och utifrån detta prioritera gemensamma insatser kommande år.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

§ 28

Diariennr: IFN-2026/00004

Plan för uppföljning av externa utförare 2026

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner plan för uppföljning av externa utförare av vård- och omsorgstjänster 2026.

Ärendebeskrivning

Den 27 oktober 2025 fattade kommunfullmäktige beslut om ny Policy för upphandlings- och inköpsverksamhet. Den innebär att varje nämnd ansvar för att planera, förbereda, följa upp och utvärdera de upphandlingar och inköp som nämnden har genomfört.

Individ- och familjenämnden är avtalsägare för de nya avtal som upprättas med externa utförare. Stöd- och omsorgsförvaltningen ansvarar för att planera, initiera och utföra uppföljningen. Förvaltningen och Upphandlingsbyrån samverkar i uppföljningsarbetet, där Upphandlingsbyråns roll är att stödja förvaltningen där behov finns. Under året kommer Stöd och omsorgsförvaltningen och Upphandlingsbyrån att ta fram strukturer för detta.

Grunden för uppföljning av utförare inom valfrihetsystemet (LOV) och LOU-upphandlad verksamhet utgår från de krav som regleras i avtal som träffats med varje utförare utifrån framtaget förfrågningsunderlag.

Avtal om hemtjänst enligt LOV är gemensamma med äldreomsorgsförvaltningen och äldreomsorgsförvaltningen har där ett samordnande ansvar. Arbete för att övergå till LOU-upphandlad hemtjänst under 2026 har påbörjats efter beslut i kommunfullmäktige i september 2025.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Individ- och familjenämndens arbetsutskott 2026-03-04

Uppföljningsplanen beskriver ansvarsfördelning och aktivitetsplan för årets uppföljningar samt på vilket sätt uppföljningen ska redovisas till nämnd och återkopplas till kommuninvånarna.

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Plan för uppföljning av externa utförare av vård- och omsorgstjänster 2026

Beredningsansvariga

Erica Bålfors Birgersson, enhetschef systematiskt kvalitetsarbete stöd- och omsorg

Anna Bergström, kvalitetschef äldreomsorg

Beslutet ska skickas till

Erica Bålfors Birgersson, enhetschef systematiskt kvalitetsarbete stöd- och omsorg

Tjänsteskrivelse

2026-02-23

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

Diarienumr: IFN-2025/00243

Översyn av nämndens egenkontroll och uppföljning av kvalitet

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden ställer sig bakom;

- att förvaltningen tar fram en övergripande rutin för egenkontroll, där en central del är att alla verksamheter ska ha en plan för egenkontroll
- att förvaltningen undersöker hur en gemensam struktur för dokumentation av kvalitetsarbete skulle kunna se ut, samt på vilken plats dokumentationen ska ske.

Individ- och familjenämnden beslutar om förändrad struktur och arbetssätt för kontrollärenden i IFO-utskottet. Förändringen föreslås träda i kraft omgående och omfatta 2026 års kontrollärenden.

Individ- och familjenämnden ger förvaltningen i uppdrag att fortsatt undersöka och verka för ett systemstöd för uppföljning av kvalitet, i likhet med vad som idag finns gällande personal och ekonomi. Arbetet är redan pågående och föreslås följas upp av nämnden under hösten 2026.

Ärendebeskrivning

Individ- och familjenämnden gav i augusti 2025 förvaltningen i uppdrag att göra en översyn av arbetet med egenkontroll och vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att systematisk uppföljning och kontroll av att verksamheten följer gällande lagar och bedrivs enligt beslutade rutiner utförs.

Underlaget till översynen kommer från nämndens beslutade ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, information och sammanställningar från Enheten för systematiskt kvalitetsarbete, Kvalitetsberättelsen för 2025, den årliga uppföljningen av systematiskt kvalitetsarbete samt dialog i ledningsgrupp, framför allt med biträdande verksamhetschefer.

Som en del i översynen gjordes även en omvärldsbevakning och information inhämtades från 6 av Umeås jämförelsekommuner, utifrån frågor om egenkontroll, dokumentation och systemstöd.

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2025/00243

Översynen visar på behov av åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för att verksamheter inom nämndens område ska utöva egenkontroll i den frekvens och omfattning som krävs. Åtgärderna rör styrning, stöd planering, samt dokumentation.

Beslutsunderlag

Översyn av Individ- och familjenämndens egenkontroll och uppföljning av kvalitet

Beredningsansvarig

Erica Bålfors Birgersson, enhetschef systematiskt kvalitetsarbete

Beslutet ska skickas till

Erica Bålfors Birgersson, enhetschef systematiskt kvalitetsarbete

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Erica Birgersson
Enhetschef

Umeå kommun

Översyn av Individ- och familjenämndens egenkontroll och uppföljning av kvalitet

Erica Bålfors Birgersson
2026-02-23

Innehåll

Bakgrund	2
Syfte och frågeställningar	2
Genomförande	3
Inledning	3
Om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete	3
Nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete	4
Definition av kvalitet	4
Ledningssystemets grundläggande uppbyggnad – processer och rutiner	5
Processer och rutiner inom nämndens område	5
Egenkontroll	6
Egenkontroll inom nämndens område	7
Uppföljning av kvalitet och utveckling i delprocesserna	7
Brukarundersökningar	8
Dokumentationsgranskningar	8
UFO – uppföljningsformulär för systematisk uppföljning	8
Verksamhetsstatistik	9
Andra verksamhetsuppföljningar	10
Öppna jämförelser	10
Rekommendationer och synpunkter från revisioner och tillsynsmyndigheter	10
Kontrollärenden	10
Uppföljning och kontroll i det löpande arbetet	11
Samlad analys av avvikelser m.m.	11
Planering av egenkontroll	11
Dokumentation av kvalitetsarbete	11

Dokumentation av kvalitetsarbete inom nämndens område.....	12
Dokumentation av processer och rutiner	12
Dokumentation av avvikelser och missförhållanden	12
Dokumentation av övrigt kvalitetsarbete	12
Dokumentation av verksamhetsstatistik och uppföljning av kvalitet.....	13
Information från omvärldsbevakning	13
Sammanfattning.....	14
Åtgärder för att förbättra nämndens egenkontroll	15
Rutin för egenkontroll	15
Plan för egenkontroll.....	15
Resultat av egenkontroll	16
Kontrollärenden	16
Dokumentation med gemensam struktur	17
Systemstöd för uppföljning	17
Gemensam struktur för dokumentation av kvalitetsarbete	17
Fortsatt arbete	17

Bakgrund

I augusti 2025 gav Individ- och familjenämnden förvaltningen i uppdrag att göra en översyn av arbetet med egenkontroll och vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att systematisk uppföljning och kontroll av att verksamheten följer gällande lagar och bedrivs enligt beslutade rutiner utförs. Som en prioriterad del i översynen, ska förvaltningen ta fram förslag på hur nämndens kontroll av att verksamheten bedrivs enligt gällande lagar och beslutade rutiner ska ske.

Bakgrunden till uppdraget var att det efter revisioner och tillsyner framkommit synpunkter och brister gällande kontroll av efterlevnad av lagar och krav.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att säkerställa att systematisk uppföljning och kontroll av att verksamheten följer gällande lagar och bedrivs enligt beslutade rutiner utförs.

Frågeställningar:

-Finns förutsättningar för systematisk uppföljning och kontroll, i den omfattning och med den frekvens som krävs för att säkerställa god kvalitet? Om inte – vad saknas?

Genomförande

Underlaget till översynen kommer från nämndens beslutade ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, information och sammanställningar från Enheten för systematiskt kvalitetsarbete, Kvalitetsberättelsen för 2025, den årliga uppföljningen av systematiskt kvalitetsarbete samt dialog i ledningsgrupp, framförallt med biträdande verksamhetschefer.

Som en del i översynen gjordes även en omvärldsbevakning och information inhämtades från 6 av Umeås jämförelsekommuner, utifrån frågor om egenkontroll, dokumentation och systemstöd. Kommunerna som ingår i omvärldsbevakningen är Helsingborgs stad, Jönköpings kommun, Lunds kommun, Sundsvalls kommun, Uppsala kommun samt Västerås stad.

Inledning

Egenkontroll är en del av ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete, och behöver beskrivas i relation till det och övriga delar i det.

Det finns en del förutsättningar som behöver finnas för att egenkontroll ska kunna ske på ett fullgott sätt. Varje verksamhet behöver ha kännedom om vilka lagar/allmänna råd/krav som gäller för verksamheten, vilka mål som finns för verksamheten och vilka rutiner verksamheten omfattas av. Vidare behöver varje verksamhet avgöra vad som ska kontrolleras för att säkra god kvalitet, hur det ska kontrolleras och hur ofta. Arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet ska dokumenteras.

Därför följer en genomgång av ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete och de delar som tydligt relaterar till och är en förutsättning för att egenkontroll ska kunna ske som föreskrivet; definition av kvalitet, ledningssystemets grundläggande uppbyggnad med processer och rutiner, uppföljning och egenkontroll samt dokumentation av kvalitetsarbetet.

Om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Hälso- och sjukvård, socialtjänst och verksamhet enligt LSS är komplexa verksamheter. Därför behövs ett ledningssystem för att systematiskt och fortlöpande kunna utveckla och

säkra kvaliteten i verksamheterna. Ledningssystemet är ett system för att fastställa principer för ledning av verksamheten, och regleras i SOSFS 2011:9.

Ledningssystemet måste omfatta alla delar och den som bedriver verksamheten ska med stöd av ledningssystemet planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten. Ledningssystemet gör det möjligt för ledningen att styra verksamheten så att rätt sak görs vid rätt tillfälle och på rätt sätt. Ledningssystemet möjliggör ordning och reda i verksamheten så att händelser som kan leda till vårdskador, missförhållanden eller andra avvikelser från de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter kan förebyggas.

Att ha ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete innebär att verksamheten bedrivs utifrån ett systematiskt och sammanhållet perspektiv. Det omfattar att skapa tydliga strukturer och rutiner för hur verksamheten ska ledas och styras och att kontinuerligt utveckla och förbättra dessa strukturer för att säkerställa en god kvalitet.

Nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Individ- och familjenämnden fastställde under 2023 nu gällande ledningssystem. Det har inte reviderats sedan dess.

Definition av kvalitet

Definitionen av kvalitet utgör grunden för hur ledningssystemet ska byggas upp och det som ska uppnås med hjälp av ledningssystemet. I föreskriften SOSFS 2011:9 är definitionen av kvalitet:

Kvalitet är att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter om hälso- och sjukvård, socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade och beslut som har meddelats med stöd av såna föreskrifter.

Vad kvalitet är avgörs alltså av vilken verksamhet det är som bedrivs, och vilka krav och mål som finns i lagar och föreskrifter om den typen av verksamhet.

Ledningssystemets grundläggande uppbyggnad – processer och rutiner

Ledningssystemet ska anpassas till verksamhetens inriktning och omfattning. Det ska bestå av de **processer och rutiner** som behövs i verksamheten för att säkra verksamhetens kvalitet.

Processerna och rutinerna är ledningssystemets grundläggande delar. Den som bedriver verksamhet ska bedöma vilka processer och rutiner som behövs för att säkra att verksamheten uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter.

Det görs ingen skillnad på huvudprocesser, delprocesser eller exempelvis administrativa processer och ledningsprocesser. Den som bedriver verksamheten avgör hur processerna definieras och benämns.

De aktiviteter som ingår i processerna ska identifieras och deras inbördes ordning ska bestämmas. Den som bedriver verksamhet ska vidare utarbeta och fastställa de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Processer och rutiner inom nämndens område

Stöd och omsorg har beskrivit och fastställt två huvudprocesser, som grundar sig i det grunduppdrag som nämnden har; Tillgodose behov av stöd och omsorg samt Erbjuder hälso- och sjukvård. Huvudprocesserna har brutits ned i åtta delprocesser som närmare beskriver hur nämnden arbetar för att de olika målgrupper som omfattas av grunduppdraget ska få sina behov tillgodosedda. Aktiviteterna i processerna är identifierade och bestämda, och benämns som processteg. Dessa utgår från nationell informationsstruktur. Alla delprocesser har också ett processmål, som visar på riktning och vad man vill uppnå.

Utöver huvud- och delprocesserna finns även processer för ledning och styrning samt lednings- och verksamhetsstöd, som också behövs för att säkra verksamhetens kvalitet – men dessa är inte lika tydligt beskrivna som huvud- och delprocesserna.

Nämndens verksamheter har rutiner som beskriver aktiviteterna i huvud- och delprocesserna. Det finns också rutiner som beskriver arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet, till exempel rutiner för avvikelshantering, rapportering om missförhållande, rutin gällande nationella brukarundersökningar, m.m. Där finns dock luckor, det saknas till exempel en övergripande rutin för arbetet med egenkontroll som anger styrning.

Upprättade rutiner finns samlade på den kommunövergripande SharePoint-platsen Dokument och kvalitetsstyrning, DOK (kallas inom stöd och omsorg för Rutinbiblioteket). Rutinbiblioteket uppfattas allmänt som svårt att hitta i och erbjuder inte någon lättöverskådlig bild över befintliga rutiner. Det har gjorts ett arbete där rutinerna strukturerats om, i samband med att huvud- och delprocesserna fastställdes. Systemet möjliggör inte uppbyggnad utifrån krav och mål, till processer och sedan vidare till rutiner. Det har startats upp en kommunövergripande utredning gällande DOK, som nyligen pausats. Det finns dock delar förvaltningen kan se över och förbättra i befintligt system.

Egenkontroll

Den som bedriver verksamhet ska i enlighet med 5 kap. 2§ SOSFS 2011:9 utöva egenkontroll. Det innebär att systematiskt följa upp och utvärdera den egna verksamhetens resultat. Egenkontrollen innebär även att kontrollera att verksamheten bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i ledningssystemet. Till skillnad från riskanalys och riskbedömningar som innebär att arbeta förebyggande, så innebär egenkontroll att granskningen ska göras av den verksamhet som bedrivs eller har bedrivits.

Egenkontrollen kan också beskrivas som en intern granskning av att den egna verksamheten uppnår ställda krav och mål.

Egenkontrollen ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att den som bedriver verksamhet ska kunna säkra verksamhetens kvalitet. Omständigheter som kan påverka frekvensen och omfattningen är till exempel verksamhetens inriktning, om verksamheten omfattas av komplicerade krav i lagstiftningen, om hela eller delar av verksamheten varit särskilt riskfylld, om förändringar genomförts i en verksamhet, om nya arbetssätt införts eller om nya arbetsmetoder har tillämpats.

I de allmänna råden anges att egenkontrollen kan innefatta bland annat jämförelser av verksamhetens resultat dels med uppgifter i öppna jämförelser, jämförelser av verksamhetens nuvarande resultat med tidigare resultat, målgruppsundersökningar, granskning av journaler, akter och annan dokumentation, undersökning av om det finns förhållningssätt och attityder hos personalen som kan leda till brister i verksamhetens kvalitet och inhämtande av synpunkter från revisorer och intressenter.

Egenkontroll handlar om att:

- Säkerställa att lagar, regler och rutiner efterlevs
- Ständigt förbättra och utveckla verksamheten

Egenkontroll inom nämndens område

I nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete står följande om egenkontroll:

Egenkontroll är ett samlingsbegrepp för systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten och kontroll av att den bedrivs enligt de processer och rutiner som ingår i verksamhetens ledningssystem. Egenkontrollens utformning kan se olika ut beroende på verksamhet, och utförs på alla nivåer i organisationen. Det ska göras i den omfattning och med den frekvens som krävs för att ansvarig ska kunna säkra verksamhetens kvalitet.

Chefer i alla led ansvarar för att planera egenkontrollen och sedan följa upp sitt område. Det som framkommer i varje verksamhets egenkontroll kan också aggregeras till ett vidare perspektiv, och sammanställas utifrån ett område eller delprocess. Processägare ansvarar för att delprocesserna följs upp utifrån de fastställda målen.

Egenkontrollen kan exempelvis omfatta resultat från och analys av brukarundersökningar, dokumentationsgranskning, jämförelser av verksamhetens resultat med andra, olika former av uppföljningar i ärenden, verksamhetsuppföljningar, verksamhetsstatistik, analys av beslut från tillsynsmyndigheter, samlad analys av avvikelser etc.

Informationen från egenkontrollen utgör underlag för att bedöma om verksamheten håller god kvalitet och/eller om delprocessernas utveckling sker i rätt riktning, eller om det finns behov av förbättringar.

Nedan följer en sammanställning av olika typer av uppföljning och egenkontroll som sker inom nämndens område.

Uppföljning av kvalitet och utveckling i delprocesserna

Sedan ett par år tillbaka sker ett löpande och systematiskt arbete med att följa upp kvalitet och utveckling i varje delprocess, i relation till processmålen. Mått och indikatorer för att följa kvalitet och utveckling fastställs årligen i verksamhetsplanen, och uppföljning av dessa (som görs med de olika uppföljningsmetoderna som beskrivs nedan) sammanställs och analyseras i processteam och redovisas vid delåret samt vid årsbokslut till nämnden. Nämnden får därmed kännedom om kvalitet och utveckling i varje delprocess.

Arbetet kring detta justeras och revideras löpande när det uppstår behov, men bedöms i stort som ett välfungerande sätt att följa upp, löpande förbättra och utveckla arbetet i delprocesserna.

Brukarundersökningar

Nämnden deltar i fyra av SKR:s nationella brukarundersökningar; Utförarverksamheter inom funktionshinderområdet, Myndighetskontakten inom funktionshinderområdet, Myndighetskontakten inom individ och familjeomsorgen samt Placerade barn och unga.

Ett stort antal lokala undersökningar pågår kontinuerlig inom verksamheterna. I dagsläget administrerar enheten för systematiskt kvalitetsarbete 47st lokala brukarundersökningar, spritt över samtliga verksamhetsområden.

Sedan tidigare finns framtaget stödmaterial för analys av brukarundersökningar samt en mall för analys och åtgärdsplan som verksamheterna rekommenderas att använda när dom jobbar med resultatet. Inför 2025 års undersökningar tog enheten för systematiskt kvalitetsarbete fram ett förberedande material som skickades ut till verksamheterna, "Vad är vårt varför?". Syftet med materialet är att planera och underlätta genomförandet samt öka motivationen så väl i arbetsgruppen som för de brukare som ska delta.

Dokumentationsgranskningar

Det finns exempel på verksamheter som löpande och systematiskt gör dokumentationsgranskningar, exempelvis inom funktionshinderomsorgen, hälso- och sjukvården samt gällande våld i nära relation. Det finns också exempel där granskningar görs vid behov, som punktinsatser.

Det som framkommer om omfattningen av de löpande och systematiska dokumentationsgranskningarna som sker står inte i relation till hur stor del av nämndens verksamheter som omfattas av dokumentationsskyldighet.

UFO – uppföljningsformulär för systematisk uppföljning

UFO används för systematisk uppföljning av den egna verksamheten. UFO består av ett verksamhetsanpassat frågeformulär som fylls i efter varje avslutad utredning, avslutad insats eller avslutat ärende. I UFO finns möjlighet både att följa upp krav och mål för verksamheten, arbetssätt som används, samt ärendets resultat. Frågeformuläret fylls i av ansvarig handläggare/behandlare/stödpersonal och resultatet sammanställs sedan per tertiäl, halv- eller helår beroende på verksamhetens behov. Ett frågeformulär per ärende fylls i och detta görs oidentifierat.

Respektive verksamhet analyserar själva resultaten och vidtar lämpliga åtgärder utifrån detta.

Fördelen med ett UFO-formulär är att det enkelt går att justera frågorna, exempelvis vid ändringar i lagstiftningen eller om det finns särskilda fokusområden verksamheten vill följa upp under en period.

Det är verksamheten själv som utformar sin verksamhetsuppföljning. Vid behov går det att vända sig till Enheten för systematiskt kvalitetsarbete för stöd i att utforma och hantera formulär och resultat.

Verksamhetsstatistik

Lokal statistik

Verksamhetsstatistik är ett samlingsbegrepp för all statistik som produceras eller genereras i socialtjänstens olika system, den absolut största delen kommer från processtödet/verksamhetssystemet, men produceras även i olika sidosystem. Varje steg i myndighetsutövningen från aktualisering via genomförande till avslutad insats registreras.

Verksamhetsstatistik för myndighet och utförare består av återkommande uttag ur verksamhetssystemet varje månad och tertial som tillgängliggörs för berörda chefer. Det handlar om mängdstatistik gällande aktualiseringar, utredning, beslut och insatser. Men även individstatistik aggregerad på team eller enhetsnivå. Utöver de fasta uttagen görs vanligtvis ett flertal uttag varje månad på begäran av chefer, media eller liknande.

Avvikelsestatistik sammanställs varje tertial och årligen och återrapporteras till verksamhet och till vissa rapporteringar till nämnd. Det som följs är antalet avvikelser och klagomål på enhetsnivå (gäller både offentliga och privata utförare) utifrån olika områden exempelvis, dokumentation, förflyttning eller läkemedel.

Statistik från verksamhetssystemet och ekonomistyrningen plockas ut och samkörs månatligen där kostnader och volymer för olika insatser följs.

Nationell statistik

Den nationella statistiken är kopplad till lagstyrda krav på inrapporterade data främst till Socialstyrelsen, viss inrapporterad statistik görs frivilligt. Det handlar om fasta leveranser månatligen och årsvis allt från individuppgifter till mängddata. Inom vård och omsorg samt placeringar inom barn och unga rapporteras mängdstatistik en gång per år. Inom försörjningsstöd inrapporteras beslut och avslutsorsaker månatligen plus en sammanställning årsvis. Varje tertial rapporteras även ej verkställda beslut.

Andra verksamhetsuppföljningar

Inom denna kategori ryms olika uppföljningar; veckomätningar, självskattningar, utvärderingar av arbetssätt m.m som utförs löpande inom nämndens verksamheter, men i olika omfattning.

Även här finns stödmaterial framtaget för analys och mall för åtgärdsplan som verksamheterna kan ta hjälp av.

Öppna jämförelser

Nämnden deltar i Öppna jämförelser, som genomförs under februari månad.

Undersökningen innehåller tio olika delenkäter som berör olika områden inom Individ- och familjeomsorg, Funktionshinderomsorg, Äldreomsorg samt Socialtjänstens krisberedskap.

Enhetsundersökningen LSS är en del av Öppna jämförelser, som samlar in uppgifter på enhetsnivå för bostad med särskild service för vuxna och daglig verksamhet enligt LSS.

Rekommendationer och synpunkter från revisioner och tillsynsmyndigheter

Förvaltningen har tidigare vidtagit åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för att omhänderta rekommendationer, synpunkter och framkomna brister vid revisioner och tillsyner. Vid varje revision eller tillsyn som rör flera verksamheter utses alltid en samordningsansvarig, som dels samordnar verksamheterna i själva revisionen och tillsynen, men även uppföljningen av vad som framkommer. Stödmaterial i form av åtgärdsplaner och uppföljning har tagits fram och används.

Kontrollärenden

I juni 2023 beslutades om nuvarande struktur för kontrollärenden i IFO-utskottet:

- Kontrollärenden lyfts vid två tillfällen per år i IFO-utskottet.
- Fördjupningen i enskilda ärenden sker utifrån i förväg beslutade temaområden, som fastställs i samband med kvalitetsberättelsen och baseras på aktuella områden utifrån ett kvalitetsperspektiv.
- Ärendena väljs ut slumpmässigt, men utifrån fastställt temaområde, och föredras muntligt och avidentifierat för att säkra integritet och inre sekretess. Föredragningen sker utifrån en särskild struktur/mall som tas fram utifrån det beslutade temaområdet.

Arbetssättet och strukturen påbörjades 2024. Arbetssättet har ett lärande syfte och ses som en del i det ständiga förbättringsarbetet. Temaområde för 2024 var Barnrättsperspektivet,

och för 2025 Våld i nära relation. Nyligen beslutades att Våld i nära relation även ska vara temaområde för 2026.

Synpunkter om kontrollärenden i denna nuvarande form har varit att det kan ses som ett lärande, men inte som en kontroll av efterlevnad av lagar, krav och rutiner.

Uppföljning och kontroll i det löpande arbetet

Det sker uppföljning och kontroll även i det löpande dagliga arbetet. Vissa verksamheter beskriver att man på olika sätt går igenom aktuella ärenden med gruppleddare och/eller närmsta chef, har checklistor vid överlämning av ärenden mellan enheter, eller på annat sätt kontrollerar att det som ska göras är gjort. Även verksamhetssystemet säkerställer i viss mån detta. Rapportering av avvikelser görs när något avviker från beslutade rutiner.

Samlad analys av avvikelser m.m

Den årliga uppföljningen av SKA visar att verksamheterna i relativt hög omfattning skattar att man har arbetssätt för att göra avvikelser, rapporter om missförhållanden och ta emot klagomål och synpunkter. Resultatet är dock sämre när det kommer till att göra en samlad analys av det som framkommit, vilket är nödvändigt för att få en helhetsbild av verksamhetens kvalitet.

Planering av egenkontroll

Som framgår av ledningssystemet ska chefer i alla led ansvara för att planera egenkontrollen och sedan följa upp sitt område. I vilken grad detta görs skiljer sig åt, vilket resultatet från den årliga uppföljningen av SKA visar. Det finns exempel på verksamheter som gör det i hög omfattning, och verksamheter som efter rekommendationer från revision har påbörjat ett sånt arbete.

Den styrning som finns gällande planering av egenkontroll är generell, och övergripande vägledning hur detta ska ske saknas.

Dokumentation av kvalitetsarbete

Den som bedriver verksamheten ska dokumentera arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet, i enlighet med 7 kap. 1§ SOSFS 2011:9. Kravet på dokumentation omfattar alla delar av det systematiska kvalitetsarbetet, såväl ledningssystemets grundläggande uppbyggnad som det systematiska förbättringsarbetet. Det innebär att fastställda processer och rutiner ska vara

dokumenterade. Det innebär även att arbetet med att planera och utföra egenkontroller och rapportera och hantera missförhållanden, avvikelser, klagomål, synpunkter ska dokumenteras liksom vilka förbättrande åtgärder som vidtagits och vilket resultat de gett.

Dokumentation av kvalitetsarbete inom nämndens område

Dokumentation av processer och rutiner

Fastställda rutiner är dokumenterade på den kommunövergripande SharePoint-platsen Dokument- och kvalitetsstyrning (rutinbiblioteket). De är samlade i respektive process, men systemet möjliggör inte någon tydlig visualisering av kopplingen mellan krav och mål, processer och processteg och rutiner.

Funktionshinderomsorgens kvalitetsrutiner är upprättade i enlighet med SIS – standard SS877001:2021 som bygger på LSS lagstiftningen, FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF). Samtliga grupp- och servicebostäder inom Umeå kommun omfattas av, och ska arbeta i enlighet med kvalitetsrutinerna. För att underlätta för användare har det upprättats en särskild struktur och ingång till dessa rutiner på intranätet.

Dokumentation av avvikelser och missförhållanden

Avvikelser, klagomål och missförhållanden hanteras och dokumenteras antingen i verksamhetssystemet Treserva eller i dokument- och ärendehanteringssystemet (Public 360).

Dokumentation av övrigt kvalitetsarbete

Resultat och analys av till exempel egenkontroller och uppföljningar, sammanställning och analys av avvikelser och missförhållanden etc i sin helhet, riskanalyser samt förbättringsåtgärder och resultat av dessa dokumenteras på olika platser och med olika struktur i olika verksamheter. Den övergripande styrning och vägledning som finns gällande detta i nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete säger att dokumentationen ska göras på plats där det finns en ordnad struktur som gör det möjligt att följa och hitta.

Dokumentation av verksamhetsstatistik och uppföljning av kvalitet

Det finns idag inget digitalt systemstöd för att följa kvalitet på samma sätt som personal och ekonomi, som idag sker i systemet Hypergene. Förvaltningen har i kommunövergripande sammanhang uttryckt behov av ett sådant systemstöd.

Förvaltningen har påbörjat ett arbete för att övergå till Power BI för att underlätta arbetet med statistik och uppgifter som följs löpande. Power BI är en plattform som används för att samla, analysera och visualisera data från olika källor.

Information från omvärldsbevakning

Kommunerna som ingår i omvärldsbevakningen arbetar alla med egenkontroll, men deras arbetssätt varierar tydligt beroende på organisation, systemstöd och kultur. Övergripande framträder tre nivåer av kontroll: verksamhetsnära, tjänstemannaledningsnivå och politisk nivå, samt stora skillnader i hur systematiserat och digitaliserat arbetet är.

Den verksamhetsnära kontrollen har fokus på det dagliga arbetet. På enhetsnivå använder kommunerna framför allt;

- Ärendedragningar, kollegialt stöd och teamledarhandledning.
- Dokumentationsgranskningar, ibland genom strukturerade stickprov
- Avvikelsehantering, där brister rapporteras och följs upp
- Specialiststöd vid mer komplexa beslut, t.ex. placeringar
- Hygien- och miljökontroller (vanligare i verksamheter med vårdnära arbete)

Kommuner som Jönköping, Lund och Västerås har mest formaliserade rutiner här, medan Sundsvall exempelvis uppger att man saknar ett enhetligt system och arbetar mer informellt.

För **tjänstemannaledningen** är fokus på uppföljning och kvalitetssäkring, och uppföljning sker främst av;

- Avvikelser och lex Sarah/lex Maria
- Internkontrollplaner (årliga eller återkommande)
- Nyckeltal, tidsfrister och indikatorer
- Dokumentation inom individärenden
- Genomförandeplaner och vårdprocesser

Vissa kommuner, som Uppsala och Jönköping, har mycket omfattande kontrollsystem som sträcker sig över flera nämnder och använder statistik och kvalitetsindikatorer som underlag för styrningen.

På den **politiska nivån** sker en selektiv rapportering. Det som rapporteras till nämnder varierar stort:

- Ej verkställda beslut är vanligt förekommande
- Domar från förvaltningsrätt/kammarrätt förekommer i vissa kommuner
- Nyckeltal och indikatorer redovisas i olika omfattning
- Flera kommuner saknar systematisk rapportering av samlade egenkontrollresultat

Politisk nivå får ofta en mer begränsad och selektiv bild av kvalitetsläget.

Stödet för dokumentation av egenkontroll varierar betydligt i de olika kommunerna:

- Stratsys används i fyra kommuner, men bara tre dokumenterar egenkontroller där.
- Hypergene används för internkontroll i två kommuner.
- Power BI används i delar av Uppsala för statistik och kvalitetsindikatorer.
- Flera förvaltningar arbetar helt utan samlat digitalt systemstöd, exempelvis Sundsvall och delar av Uppsalas verksamheter.

Detta gör att arbetssätten blir olika både inom och mellan kommuner

Den **sammanfattande slutsatsen av omvärldsbevakningen** är att egenkontroll bedrivs i någon form i alla kommuner, men varierar kraftigt. Några arbetar med strukturerade, digitalt stödda och processororienterade modeller, medan andra har mer splittrade eller informella arbetssätt. Gemensamma trender som syns i flera kommuner:

- Stöd till handläggare ses som en central del av egenkontroll.
- Stickprov och dokumentationsgranskningar är vanliga.
- Systemstöden är splittrade och saknar ofta gemensam överblick.
- Politisk rapportering är selektiv och inte alltid systematiserad.

Många kommuner är i utvecklingsfas, ofta efter revisioner som pekat på brister.

Sammanfattning

Det sker sammantaget en mängd uppföljningar och egenkontroll av olika karaktär och omfattning inom nämndens område, som på olika sätt säger oss något om kvalitet. Till exempel kan brukarundersökningar, UFO:n och dokumentationsgranskningar ge olika delar av bilden av kvalitet, och behöver därmed i de flesta fall komplettera varandra för att en helhetsbild ska vara möjlig.

Utöver de delar som tas upp i verksamhetsplan och uppföljning av grunduppdrag och kvalitet och utveckling i delprocesserna saknas en gemensam styrning och struktur i systematik, genomförande, analys, frekvens och omfattning. Det innebär att det både blir

utmanande att aggregera det totala resultatet av nämndens egenkontroll, och att beskriva den på ett tydligt och sammanfattande sätt och därmed också att säkerställa att den sker i den frekvens och omfattning som krävs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Nämnden delges idag resultat från uppföljning och egenkontroll framförallt genom delårs- och årsredovisningarna (uppföljning av grunduppdrag och kvalitet och utveckling i delprocesserna) samt i Kvalitet- och Patientsäkerhetsberättelserna.

Det systematiska kvalitetsarbetet inom nämndens område dokumenteras på olika platser. Det är i vissa delar tydligt hur och var det ska ske (exempelvis gällande avvikelser, rapportering och utredning av missförhållanden, hantering av tillsynsärenden etc). Även när det kommer till dokumentation av rutiner och stödjande/vägläddande dokument finns en gemensam plats och struktur för det, även om det finns behov av förbättringar. Där det saknas tydlighet och gemensam struktur är dokumentation av övrigt kvalitetsarbete – planer, resultatsammanställningar, analys, förbättringsåtgärder etc. Det saknas också ett likvärdigt systemstöd för uppföljning av kvalitet, såsom det finns för personal och ekonomi.

Åtgärder för att förbättra nämndens egenkontroll

För att skapa bättre förutsättningar för att verksamheter inom nämndens område ska utöva egenkontroll i den frekvens och omfattning som krävs behöver åtgärder gällande styrning, planering, dokumentation samt stöd vidtas.

Rutin för egenkontroll

Förvaltningen kommer att ta fram en övergripande rutin för egenkontroll. Åtgärden kommer inledas under våren 2026 och vara färdigställd senast sista augusti 2026. Individ- och familjenämnden föreslås ställa sig bakom åtgärden.

Rutinen ska bland annat tydliggöra vad egenkontroll är, hur den ska planeras, vad som ska kontrolleras, hur resultatet ska tas om hand samt roller och ansvar.

Plan för egenkontroll

En central del i rutinen kommer vara att samtliga verksamheter ska ha en *Plan för egenkontroll*, som fastställs årligen. En mall kommer tas fram för detta, och planeras vara färdigställd samtidigt som rutinen, senast sista augusti 2026.

Planen föreslås innehålla vissa styrande delar som ska vara övergripande och gälla för samtliga verksamheter inom nämndens område. Vilka dessa delar ska vara bereds inom enheten för systematiskt kvalitetsarbete och fastställs av kvalitetschef. Det skulle som

exempel kunna vara att verksamheter med dokumentationsskyldighet ska göra dokumentationsgranskningar, eller att förhållningssätt och attityder hos personalen som kan leda till brister i verksamhetens kvalitet ska undersökas.

Andra delar i planen kan och bör vara verksamhetsspecifika, och beslutas av biträdande verksamhetschef, alternativt verksamhetschef.

Ansvar för att planer för varje verksamhet upprättas åligger biträdande verksamhetschef, alternativt verksamhetschef.

Planerna föreslås innehålla kontrollområden, kontrollpunkter, kontrollmetod samt frekvens och omfattning. Benämningen och formuleringarna kring detta kan komma att justeras – men i huvudsak är det vad som ska förväntas framgå av planerna.

Resultat av tidigare genomförda egenkontroller, synpunkter och framkomna brister vid revisioner och tillsyner under året eller förändringar i lagstiftning är exempel på vad som skulle kunna utgöra underlag för vad som ska kontrolleras.

Resultat av egenkontroll

Resultatet av varje verksamhets egenkontroll ska årligen sammanställas och analyseras. Ansvaret för detta åligger biträdande verksamhetschef, alternativt verksamhetschef.

Hur och när nämnden delges information om egenkontrollplanerna, samt resultatet av egenkontrollen behöver undersökas ytterligare. Det behöver ses i relation till tidpunkter för bland annat den nyligen införda årliga uppföljningen av det systematiska kvalitetsarbetet, samt Kvalitets- och Patientsäkerhetsberättelserna. Möjliga förslag är att nämnden antingen delges i samband med nyss nämnda berättelser, alternativt vid en separat redovisning vid ett senare tillfälle.

Kontrollärenden

Individ- och familjenämnden föreslås besluta om en förändring av strukturen och arbetssättet för kontrollärenden. Förändringen föreslås träda ikraft omgående och omfatta 2026 års kontrollärenden.

Förslaget innebär att;

- Kontrollärenden lyfts och föredras muntligt och avidentifierat utifrån nuvarande fastställda struktur i IFO-utskottet, där temaområde fastställs i samband med kvalitetsberättelsen, men vid endast ett tillfälle per år.
- Vid det andra tillfället görs i stället en fördjupande granskning av handläggning och dokumentation av slumpvis utvalda ärenden gällande samma temaområde.

- Granskningen utförs av Enheten för systematiskt kvalitetsarbete (med SAS som ansvarig i första hand). Antal ärenden som granskas kan variera beroende på vilket temaområde som beslutats.
- Resultatet föredras i IFO-utskottet av ansvarig från SKA-enheten. Resultatet delges även berörda verksamheter som ansvarar för analys och att vid behov vidta förbättringsåtgärder. Nämnden delges resultatet i samband med redovisning av resultatet av nämndens egenkontroll i sin helhet.

Förslaget skulle innebära att verksamheten får ett underlag till det systematiska kvalitetsarbetet, som möjliggör för ständiga förbättringar. Det skulle i sin tur leda till ökad kvalitet. Det skulle också ge nämnden en utökad kännedom om verksamhetens kvalitet och en del i att stärka nämndens kontroll av att verksamheten bedrivs enligt gällande lagar och beslutade rutiner.

Dokumentation med gemensam struktur

Systemstöd för uppföljning

Individ- och familjenämnden föreslås ge förvaltningen i uppdrag att fortsatt undersöka och verka för ett systemstöd för uppföljning av kvalitet, i likhet med vad som idag finns gällande personal och ekonomi.

Arbetet är redan pågående och föreslås följas upp av nämnden under hösten 2026.

Gemensam struktur för dokumentation av kvalitetsarbete

Förvaltningen kommer att undersöka hur en gemensam struktur för dokumentation av kvalitetsarbete skulle kunna se ut, samt på vilken plats dokumentationen ska ske – och därefter besluta om detta i ledningsgrupp. Arbetet kommer att inledas under våren 2026, och planeras vara färdigställt i december 2026. Individ- och familjenämnden föreslås ställa sig bakom åtgärden.

Fortsatt arbete

När åtgärderna ovan är planerade och/eller vidtagna kommer nämnden besluta om revideringar i ledningssystemet, och se över vilken typ av stöd i form av vägledning och resurser som krävs för att skapa förutsättningar för verksamheterna i arbetet med egenkontroll.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

§ 29

Diariennr: IFN-2025/00243

Översyn av nämndens egenkontroll och uppföljning av kvalitet

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden ställer sig bakom;

- att förvaltningen tar fram en övergripande rutin för egenkontroll, där en central del är att alla verksamheter ska ha en plan för egenkontroll
- att förvaltningen undersöker hur en gemensam struktur för dokumentation av kvalitetsarbete skulle kunna se ut, samt på vilken plats dokumentationen ska ske.

Individ- och familjenämnden beslutar om förändrad struktur och arbetssätt för kontrollärenden i IFO-utskottet. Förändringen föreslås träda i kraft omgående och omfatta 2026 års kontrollärenden.

Individ- och familjenämnden ger förvaltningen i uppdrag att fortsatt undersöka och verka för ett systemstöd för uppföljning av kvalitet, i likhet med vad som idag finns gällande personal och ekonomi. Arbetet är redan pågående och föreslås följas upp av nämnden under hösten 2026.

Individ- och familjenämnden beslutar att förvaltningen årligen återrapporterar resultatet och analysen av egenkontrollen till individ- och familjenämnden samt att det i underlaget revideras så att resultatet av granskningen som ingår inom kontrollärenden även redovisas till individ- och familjenämnden.

Ärendebeskrivning

Individ- och familjenämnden gav i augusti 2025 förvaltningen i uppdrag att göra en översyn av arbetet med egenkontroll och vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att systematisk uppföljning och kontroll av att verksamheten följer gällande lagar och bedrivs enligt beslutade rutiner utförs.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**Individ- och familjenämndens arbetsutskott 2026-03-04

Underlaget till översynen kommer från nämndens beslutade ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, information och sammanställningar från Enheten för systematiskt kvalitetsarbete, Kvalitetsberättelsen för 2025, den årliga uppföljningen av systematiskt kvalitetsarbete samt dialog i ledningsgrupp, framför allt med biträdande verksamhetschefer.

Som en del i översynen gjordes även en omvärldsbevakning och information inhämtades från 6 av Umeås jämförelsekommuner, utifrån frågor om egenkontroll, dokumentation och systemstöd.

Översynen visar på behov av åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för att verksamheter inom nämndens område ska utöva egenkontroll i den frekvens och omfattning som krävs. Åtgärderna rör styrning, stöd planering, samt dokumentation.

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut med tillägget att förvaltningen årligen återrapporterar resultatet och analysen av egenkontrollen till nämnden samt att det i underlaget revideras så att resultatet av granskningen som ingår inom kontrollärenden även redovisas till nämnden.

Beslutsunderlag

Översyn av Individ- och familjenämndens egenkontroll och uppföljning av kvalitet

Beredningsansvarig

Erica Bålfors Birgersson, enhetschef systematiskt kvalitetsarbete

Beslutet ska skickas till

Erica Bålfors Birgersson, enhetschef systematiskt kvalitetsarbete

Sida 3 av 3

Umeå kommun

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

Protokollsutdrag

2026-03-04

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Tjänsteskrivelse

2026-01-09

Individ- och
familjenämndens
arbetsutskott

Diariennr: IFN-2025/00331

Nämndinitiativ (L)- Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden anser nämndsinitiativet besvarat samt ger förvaltningen i uppdrag att utreda ärendet vidare och återkomma till nämnden med beslutsunderlag.

Ärendebeskrivning

Vid individ- och familjenämndens sammanträde 2025-11-19 anmäler Liberalerna initiativärendet *Nämndinitiativ: Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn*. I nämndinitiativet föreslår Liberalerna att Individ- och familjenämnden beslutar att ge stöd- och omsorgsförvaltningen i uppdrag att införa insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn och att teckna ett idéburet offentligt partnerskap med Maskrosbarn för genomförandet av insatsen. Uppdraget innebär också att förvaltningen utarbetar nödvändiga rutiner, beslutar om organisatorisk placering och genomför en kostnadsberäkning för arvode och omkostnader för extravuxna. Därtill ska förvaltningen använda Maskrosbarns implementeringsstöd, inklusive utbildning, material och handledning samt återrapportera till nämnden efter sex månader från start och därefter årligen.

Utifrån detta nämndinitiativ beslutades att stöd- och omsorgsförvaltningen ska bereda ärendet.

Förvaltningen är positiva till att prova insatsen Extravuxen men förutsättningarna behöver först utredas vidare innan slutligt beslut kan tas. Mot bakgrund av detta föreslås att ärendet utreds vidare och att förvaltningen återkommer till nämnden med ett komplett beslutsunderlag.

Beslutsunderlag

Nämndinitiativ (L) - Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn

2 av 2

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2025/00331

Beredningsansvariga

Camilla Nilsson, utredare

Karin Österberg, biträdande verksamhetschef

Åsa Marklund, enhetschef

Charlotta Landström, socialt ansvarig samordnare

Louise Palmén, processledare

Karolina Lundqvist

Socialdirektör

Camilla Nilsson

Utredare

Nämndinitiativ (L)- Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn

Dokumentnamn:

Nämndinitiativ (L)- Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn

Dokumentansvarig:

Camilla Nilsson

Beslutsdatum:

2026-02-12

Beslutad av:

DNR:

IFN-2025/00331–3

Uppdragsbeskrivning

Vid individ- och familjenämndens sammanträde 2025-11-19 anmäler Liberalerna initiativärendet *Nämndinitiativ: Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn*. I nämndinitiativet föreslår Liberalerna att Individ- och familjenämnden beslutar att ge stöd- och omsorgsförvaltningen i uppdrag att införa insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn och att teckna ett idéburet offentligt partnerskap med Maskrosbarn för genomförandet av insatsen. Uppdraget innebär också att förvaltningen utarbetar nödvändiga rutiner, beslutar om organisatorisk placering och genomför en kostnadsberäkning för arvode och omkostnader för Extravuxna. Därtill ska förvaltningen använda Maskrosbarns implementeringsstöd, inklusive utbildning, material och handledning samt återrapporera till nämnden efter sex månader från start och därefter årligen.

Utifrån detta nämndinitiativ beslutades att stöd- och omsorgsförvaltningen ska bereda ärendet.

Insatsen Extravuxen

I detta avsnitt beskrivs insatsen Extravuxen. De huvudsakliga skillnaderna och likheterna mellan denna insats, kontaktperson och kontaktfamilj belyses också.

Glappet mellan öppna insatser och placering av ungdomar är något som barnrättsorganisationen Maskrosbarn har arbetat med genom utvecklingsprojektet *Mellanrummet* som drevs med stöd av World Childhood Foundation och Vinnova. Detta utvecklingsprojekt resulterade i att insatsen *Extravuxen* utformades. Ungdomars behov och erfarenheter stod i centrum i utvecklandet av denna insats. Sedan maj 2018 har Extravuxen testats i flera kommuner i syfte att implementera insatsen. Umeå kommun var med i detta utvecklingsprojekt, men beslutade av prioriteringsskäl att inte implementera insatsen. Efter testperioden förlängdes därför inte samarbetet med Maskrosbarn. Tillsammans med kommunerna som deltog i utvecklingsprojektet har Extravuxen vidareutvecklats från idé till färdig insats.

Extravuxen är en biståndsbedömd insats som huvudsakligen riktar sig till ungdomar mellan 13–18 år som lever med brister i hemmiljön och vars behov inte kan tillgodoses av befintliga öppenvårdsinsatser men som inte heller uppfyller kraven för en placering. Fokus för insatsen Extravuxen är att kompensera ungdomar för det som de inte kan få tillgodosett på annat sätt. De som beviljas insatsen förväntas ha kapacitet att ta kontakt, uttrycka sin vilja, be om hjälp, komma på avtalade tider, kunna knyta an och skapa relation.

Kontaktperson, kontaktfamilj och Extravuxen är snarlika insatser men skiljer sig åt i vissa hänseenden. En skillnad mellan Extravuxen, kontaktperson och kontaktfamilj är att de två sistnämnda uppdragen är mer tidsbegränsade, när målen i genomförandeplanen är uppfyllda avslutas insatsen. Medan Extravuxen beskrivs som en långsiktig och kompensatorisk insats med målet att bygga in en skyddsfaktor i ungdomens liv. Utöver detta framställs Extravuxen som ett mer omfattande, flexibelt och individanpassat stöd än kontaktperson och kontaktfamilj. Ungdomar som blir beviljade Extravuxen tilldelas en pott med tid varje månad som de får lägga upp efter egna behov. Detta innebär att de unga i högre grad är delaktiga i utformningen av insatsen och att det finns möjlighet för dem att ta kontakt med kort varsel. De Extravuxna ska finnas där som stöd när de unga behöver det och vid behov ska ungdomarna även kunna övernatta hos sin Extravuxne. Möjlighet till övernattnig finns inte i insatsen kontaktperson men ingår däremot i insatsen kontaktfamilj. Skillnaden mellan Extravuxen och kontaktfamilj i detta hänseende är att ungdomen själv med kort varsel får bestämma när övernattningen ska ske hos den Extravuxne medan det finns en planering för vilka nätter ungdomen ska övernatta hos en kontaktfamilj. Tanken är även att de Extravuxna ska erbjuda ungdomarna emotionellt stöd, detta ingår inte i uppdragen som kontaktperson och kontaktfamilj. Ytterligare en skillnad är att de Extravuxna dels får utbildning, dels får ett stödmaterial bestående av övningar och kunskapsfilmer för sitt uppdrag. De får även handledning och stöd från socialtjänsten.

Likhetererna mellan kontaktperson och Extravuxen är bland annat att dessa är öppenvårdsinsatser för ungdomar som bor hemma. Kontaktfamilj däremot beviljas främst till yngre barn. Dessa tre kontaktinsatser liknar varandra såtillvida att det finns beslut och genomförandeplan för insatserna hos socialtjänsten och uppdragen är arvoderade. Ersättningen för dessa uppdrag består av arvode och omkostnader. Storleken på ersättningen beräknas utifrån Sveriges Kommuner och Regioners rekommendationer gällande ersättningsnivåer för arvode och omkostnader för kontaktfamilj och kontaktperson. Ersättningsnivån varierar utifrån hur omfattande och krävande uppdraget bedöms vara.

Barnrättsorganisationen Maskrosbarn erbjuder kommuner kostnadsfritt implementeringsstöd av insatsen Extravuxen under 2026. I detta erbjudande ingår att ta del av alla delar som insatsen Extravuxen innefattar. Kostnaderna för kommunen handlar om socialsekreterarnas arbetstid med att rekrytera och utreda Extravuxna, matcha ungdomar och Extravuxna samt ge de Extravuxna utbildning, stöd och handledning i uppdraget. Andra kostnader för insatsen är fika och lokaler vid informationsträffar och utbildning samt arvodes- och omkostnadsersättning till de Extravuxna.

Stöd- och omsorgsförvaltningens synpunkter

Stöd- och omsorgsförvaltningen instämmer med nämndinitiativtagaren att det idag saknas en specifik öppenvårdsinsats som riktar sig till ungdomar med behov av individanpassat och emotionellt stöd. Ett sätt att möta detta behov kan vara insatsen Extravuxen men förvaltningen känner en viss oro över att det kan bli svårt att rekrytera Extravuxna och att det finns risk att antalet beslut som inte verkställs ökar. Trots denna oro är förvaltningen positiva till att prova insatsen Extravuxen under en period och om det fungerar bra fortsätta använda den över tid.

Inför ett eventuellt införande av insatsen ser förvaltningen behov av att få i uppdrag att se över hur målgruppens behov tillgodoses genom insatserna kontaktfamilj och kontaktperson, samt hur Extravuxen skulle kunna komplettera befintliga insatser. Förvaltningen ser även behov av att se över befintliga rutiner och precis som det står i nämndinitiativet behövs det även fattas beslut om organisatorisk placering av insatsen Extravuxen och utarbetas nödvändiga rutiner. Utarbetandet av rutiner behöver bland annat bestå av rekryteringsförfarande och uppföljningsplan som tar upp hur förvaltningen lyckas med rekrytering, verkställighetstid och ungdomars upplevelse av insatsen. Detta förarbete föreslås genomföras inom ramen för delprocessen *Ge stöd, omsorg och skydd (enligt SoL och LVU) till barn, unga och familj*.

Nämndinitiativ: Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn

Umeå kommun saknar idag en specifik öppenvårdsinsats som riktar sig till ungdomar med behov av individanpassat och emotionellt stöd. Insatserna kontaktperson och kontaktfamilj fyller viktiga funktioner, men de har en begränsad flexibilitet och utgår i huvudsak från aktiviteter snarare än relationellt och emotionellt stöd.

Maskrosbarn har utvecklat insatsen *Extravuxen* som ett svar på just denna brist. Insatsen är utformad för ungdomar vars behov inte kan tillgodoses av befintliga öppenvårdsinsatser men som inte uppfyller kriterierna för en placering. Den bygger på ett relationsfokuserat, flexibelt stöd i kombination mellan kontaktperson och kontaktfamilj, med möjlighet till både fler regelbundna träffar och övernattningar.

Extravuxen tilldelades Årets initiativ 2022, vilket visar att metoden fått nationellt erkännande och bedöms vara innovativ, hållbar och relevant för socialtjänstens utveckling.

Maskrosbarn erbjuder kostnadsfri implementering, inklusive utbildning, handledning, övningsmaterial och digitala utbildningsfilmer. Kommunen behöver enbart finansiera arvode och omkostnader för de extravuxna samt teckna ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) under ett år.

Lidköping har arbetat längst med insatsen och beskriver den som en kompensatorisk och flexibel insats, särskilt värdefull när ungdomar redan fått alla andra öppna insatser utan att deras behov till fullo tillgodosetts. En studie från FoU Nordväst visar att implementeringen upplevts positivt av:

- Ungdomar
- Socialtjänstens handläggare
- Extravuxna

Studien rekommenderar modellen som ett värdefullt komplement i öppenvården men lyfter vikten av tydliga rutiner vid införandet, rutiner som Maskrosbarn idag tillhandahåller i sin uppdaterade implementeringsmodell.

Umeå deltog dessutom redan 2018 i Maskrosbarns testperiod och har därmed erfarenhet av modellen. Testperioden avslutades av andra prioriteringsskäl, inte på grund av bristande resultat. Det finns därför ett etablerat kunskapsunderlag i kommunen att bygga vidare på.

Mot bakgrund av detta yrkar Liberalerna att Individ- och familjenämnden beslutar:

1. Att uppdra åt förvaltningen att införa insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn.

2. Att teckna ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Maskrosbarn för genomförandet av insatsen.
3. Att förvaltningen tar fram nödvändiga rutiner, organisatorisk placering samt kostnadsberäkning för arvode och omkostnader för extravuxna.
4. Att förvaltningen använder Maskrosbarns implementeringsstöd, inklusive utbildning, material och handledning.
5. Att återrapportering sker till nämnden efter sex månader från start och därefter årligen.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

§ 31

Diariennr: IFN-2025/00331

Nämndinitiativ (L)- Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn**Förslag till beslut**

Individ- och familjenämnden anser nämndsinitiativet besvarat samt ger förvaltningen i uppdrag att utreda ärendet vidare och återkomma till nämnden med beslutsunderlag.

Ärendebeskrivning

Vid individ- och familjenämndens sammanträde 2025-11-19 anmäler Liberalerna initiativärendet *Nämndinitiativ: Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn*. I nämndinitiativet föreslår Liberalerna att Individ- och familjenämnden beslutar att ge stöd- och omsorgsförvaltningen i uppdrag att införa insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn och att teckna ett idéburet offentligt partnerskap med Maskrosbarn för genomförandet av insatsen. Uppdraget innebär också att förvaltningen utarbetar nödvändiga rutiner, beslutar om organisatorisk placering och genomför en kostnadsberäkning för arvode och omkostnader för extravuxna. Därtill ska förvaltningen använda Maskrosbarns implementeringsstöd, inklusive utbildning, material och handledning samt återrapportera till nämnden efter sex månader från start och därefter årligen.

Utifrån detta nämndinitiativ beslutades att stöd- och omsorgsförvaltningen ska bereda ärendet.

Förvaltningen är positiva till att prova insatsen Extravuxen men förutsättningarna behöver först utredas vidare innan slutligt beslut kan tas. Mot bakgrund av detta föreslås att ärendet utreds vidare och att förvaltningen återkommer till nämnden med ett komplett beslutsunderlag.

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Nämndinitiativ (L) - Inför insatsen Extravuxen i samarbete med Maskrosbarn

Beredningsansvariga

Camilla Nilsson, utredare

Karin Österberg, biträdande verksamhetschef

Åsa Marklund, enhetschef

Charlotta Landström, socialt ansvarig samordnare

Louise Palmén, processledare

Tjänsteskrivelse

2026-02-19

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

Diarienumr: IFN-2026/00016

Individ- och familjenämndens delegationsordning 2026

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner förvaltningens förslag till ny delegationsordning för individ- och familjenämnden. Den reviderade delegationsordningen gäller från och med 2026-04-01.

Ärendebeskrivning

I den nya socialtjänstlagen har begreppet bistånd generellt tagits bort och används endast när det gäller ekonomiskt bistånd. I stället används begreppet insatser för att beskriva stöd för personliga behov. LSS-/Biståndshandläggare är därmed inte längre en relevant titel för den personal inom myndighetsutövning som utreder och bedömer behov av insatser. Ny titulatur är Socialsekreterare och i revidering av delegationsordningen har titeln LSS-/Biståndshandläggare byts ut till Socialsekreterare för berörda beslut.

Med anledning av nya Lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna har ett nytt beslut avseende detta lagts till i delegationsordningen.

Utifrån verksamhetens behov föreslås förändring av delegat av vissa beslut samt omarbetning av vissa beslut. Revideringen innefattar språkliga förtydliganden som inte gör skillnad i sak exempelvis har det i avsnittet 2.4.2 *Uppgifter till andra myndigheter* förtydligats att bestämmelsen som anges i lagrum inte reglerar uppgiften utan anger den sekretessbrytandebestämmelsen. Under avsnitt 2.4.1 har det förtydligats hur beslutet är delegerat enligt Socialdirektörens vidaredelegation (delegationsbeslut IFN IFN-2024-00010-2 2024-06-19). Förslagen redovisas i kronologisk ordning i bilagt underlag.

Beslutsunderlag

Individ- och familjenämndens delegationsordning 2026-03-18

Underlag förändringar och tillägg delegationsordning 2026-03-18

Beredningsansvariga

Charlotta Landström, Socialt ansvarig samordnare

2 av 2

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2026/00016

Beslutet ska skickas till

Ledningsgrupp stöd och omsorg
Enhetschefer myndighet
Systemförvaltningen Treserva

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Charlotta Landström
Socialt ansvarig samord-
nare

Underlag tillägg och förändringar i delegationsordningen

Generell förändring

- Samtliga ärenden och beslut som är delegerat till LSS-/biståndshandläggare.
Förslag: Att LSS-/Biståndshandläggare byts ut till Socialsekreterare.

2.2 Handläggning av ärenden

- Beslut avseende jäv gällande tjänsteman
Lagrum: 7 kap. 4 § KL
Delegat: Socialdirektör, Verksamhetschef
Förslag: Att Biträdande verksamhetschef lägg till som delegat.

2.2.1 Beslut angående utredning

- Begäran om brottsutredning avs. ungdom under 15 år.
Lagrum: 31 § 2 st LUL
Delegat: Enhetschef
Förslag: Att Gruppledare läggs till som delegat.

2.4.2 Uppgifter till andra myndigheter, t.ex. Polismyndighet

- Beslut om att till åklagarmyndighet, Polismyndighet eller säkerhetspolisen lämna uppgift om misstanke om ett begånget brott.
Lagrum: 10 kap. 23 § OSL
Delegat: Gruppledare, Enhetschef och Socialdirektör
Förslag: Att Verksamhetschef och Biträdande verksamhetschef läggs till som delegat.
- Beslut att på begäran lämna uppgift om en persons kontaktuppgifter till en brottsbekämpande myndighet, om uppgifterna behövs i den brottsbekämpande verksamheten.
Lagrum: 4 § Lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna.
Delegat: Socialsekreterare, Gruppledare, Enhetschef, Bitr verksamhetschef
Förslag: Att beslutet läggs till i delegationsordningen.

3.3 Beslut med stöd av LVU

- Upphörande av omedelbart omhändertagande 9 § LVU.
Delegat Enhetschef och gruppledare.
Förslag: Att delegat byts ut till IFO-utskottet och om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Förändringen

syftar till att likställa delegationen för besluten om omedelbart omhändertagande enl 6 § LVU och beslut om upphörande av omedelbart omhändertagande enl 9 § LVU.

4.1.2 Placering (vuxna)

- Beslut om placering i Stödboende (16-20 år)/HVB + 18 år
Lagrum: 11 kap. 1 § SoL
Förslag: + 18 år läggs till i syfte att förtydliga att det gäller HVB till personer över 18 år.
- Beslut om placering i skyddat boende (från 1/4 2024)
Lagrum: 11 kap. 1 § SoL
Förslag: (från 1/4 2024) tas bort då det inte längre är behövlig information.

4.2 Beslut med stöd av LVM

- Beslut om vård i annan form (utanför ett LVM-hem)
Lagrum: 27 § LVM
Förslag: När SiS beslutat om vård läggs till i syfte att förtydliga att det är SiS som fattar beslut om vård utanför LVM-hem samt att formuleringen blir mer förenligt med beslutet i verksamhetssystemet.
- Beslut om att begära polishandräckning för att föra missbrukare till läkarundersökning eller genomföra vård eller omhändertagande.
Lagrum: 45 § 1,2 p. LVM
Delegat: Gruppledare och Socialsekreterare i jour.
Förslag: Enhetschef läggs till som delegat.

4.4.1 Försörjningsstöd

- Beslut om återkrav av ekonomiskt bistånd som utgått pga. att den sökande lämna oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter mm
a) Belopp t.o.m. 15 000 kr
Delegat: Enhetschef
b) Belopp över 15 000 kr
Delegat: IFO-utskott
Lagrum: 33 kap 1 § SoL
Förslag: Att beloppet höjs till 25 000 kr i syfte att likställa beslut om att helt eller delvis efterge ersättningsskyldighet (enl 33 kap 2 § SoL) där angivet belopp är 25 000 kr. Att Gruppledare läggs till som delegat vad gäller belopp tom 25 000 kr (a).
- Beslut att bevilja ekonomiskt bistånd för försörjning och levnadskostnader i övrigt utöver gällande rutiner och riktlinjer gällande:
 - Läkemedel och sjukvård utom förmån
 - Kostnad för saneringsstäd

- Kostnad för tandvård över 15 000 kr
- Kostnad för resa utomlands
- Hyresskulder mer än 2 månader
- Elskulder över 4000 kr

Lagrum: 12 kap. 1 § SoL

Förslag: Att beslut om att bevilja läkemedel och sjukvård utom förmån, kostnad för saneringsstäd, kostnad för tandvård över 15 000 kr, kostnad för resa utomlands som beviljas inom ramen för 12 kap. 1 § SoL läggs till i delegationsordningen och att besluten delegeras till enhetschef. Beslut om hyresskulder mer än 2 månader och beslut om elskulder över 4000 kr är redan befintliga beslut i delegationsordningen med delegat enhetschef men föreslås lyftas in i uppräkningslistan för att förenkla läsbarheten.

Delegationsordning Individ- och familjenämnden

Beslutad av:
Individ- och familjenämnden

Dokumenttyp:
Organiserande

Diarienummer:
IFN/2026-00016

Giltighetstid:
Från 2026-04-01
tills vidare

Datum, paragraf för beslut:
[2026-03-, § XX]

Dokumentansvarig:
Ulrika Gustavsson, Kvalitetschef

Dokumentet styr:
Individ- och familjenämnden

Innehåll

Delegationsordning Individ- och familjenämnden.....	1
1 Delegation av nämndsbeslut	5
1.1 Allmänt om delegation	5
1.2 Rätt att fatta beslut.....	6
1.3 Delegationsförbud och delegationsbegränsningar.....	6
1.3.1 Kommunallagens regler om delegering av ärenden inom en nämnd	6
1.3.2 Socialtjänstlagens regler om delegering av ärenden.....	8
1.4 Anmälan om delegationsärenden.....	8
2 Allmänt om ärenden inom nämndens område	9
2.1 Brådskanie beslut.....	9
2.2 Handläggning av ärenden	9
2.2.1 Beslut angående utredning	9
2.2.2 Överflyttning av ärende.....	10
2.2.3 Överklagan och delgivning.....	10
2.3 Ombud och offentligt biträde	11
2.4 Offentlighet och sekretess	11
2.4.1 Utlämnande av allmän handling.....	11
2.4.2 Uppgifter till andra myndigheter, t.ex. Polismyndighet	12
2.4.3 Anmälan till överförmyndare	15
2.4.4 Anmälan till smittskyddsläkare.....	15
2.5 Yttranden	15
2.6 Lex Sarah	16
2.7 Lex Maria m.m.	17
2.8 Dödsboanmälan	17
3 Ärenden gällande barn, unga och familj.....	17
3.1 Beslut med stöd av SoL	17
3.1.1 Öppenvårdsinsatser (barn/unga)	17
3.1.2 Placeringar (barn/unga).....	18
3.1.3 Bistånd enligt SoL riktat till barn/unga med funktionsnedsättningar	21
3.2 Beslut med stöd av lag om placering av barn i skyddat boende	21
3.3 Beslut med stöd av LVU	23
3.3.1 3.4 Beslut med stöd av LSS (barn/unga).....	29
3.4 Beslut gällande Familjerätt med stöd av FB och SoL	30
3.4.1 3.5.1 Faderskap och föräldraskap.....	30

Delegationsordning

2025-08-20

3.4.2	Medgivande och adoption.....	31
3.4.3	Vårdnad, boende, umgänge	31
4	Ärenden gällande vuxna	32
4.1	Beslut med stöd av SoL	32
4.1.1	Öppenvårdsinsatser och vissa bistånd gällande bostad (vuxna).....	32
4.1.2	Placering (vuxna)	33
4.1.3	Bistånd enligt SoL till vuxna upp till 65 år med funktionsnedsättningar	34
4.2	Beslut med stöd av LVM	35
4.3	Beslut med stöd av LSS (vuxna)	36
4.4	Beslut om ekonomiskt bistånd och dagersättning	37
4.4.1	Försörjningsstöd	37
4.4.2	Dagersättning med stöd av LMA	39
5	5. Ärenden gällande ekonomi, inköp m.m.....	39
5.1	Beslut om inköp	39
5.2	Teckna och säga upp/häva avtal	40
5.3	Övriga beslut	40
6	Övrigt.....	41

Lagar, föreskrifter och förkortningar

	Bidragsbrottslag (2007:612)
BrB	Brottsbalk (1962:700)
	Delgivningslag (2010:1932)
SFS 2017:193	Förordning (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl
SFS 2010:1122	Förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar
FB	Föräldrabalk (1949:381)
FL	Förvaltningslag (2017:900)
FPL	Förvaltningsprocesslag (1971:291)
GDPR	Dataskyddsförordningen
IAL	Lag om arv i internationella situationer (2015:417)
IDL	Lag om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo (1937:81)
KL	Kommunallag (2017:725)
KkF	Körkortsförordning (1998:980)
LPSB ¹	Lag om placering av barn i skyddat boende (2024:79)
LUL	Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (1964:167)
LVU	Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52)
	Lag om offentligt biträde (1996:1620)
LSS	Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)
LVM	Lag om vård av missbrukare i vissa fall (1988:870)
	Lex Maria (HSLF 2017:41)
	Lex Sarah (SOSFS 2011:5)
LMA	Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.
	Lag (2016:1013) om personnamn
	Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen
LSU	Lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna
OSL	Offentlighet- och sekretesslag (2009:400)
	Passförordning (1979:664)
RF	Regeringsformen Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform (RF)
PSL	Patientsäkerhetslag (2010:659)
SmittskL	Smittskyddslag (2004:168)
SFB	Socialförsäkringsbalk (2010:110)
SoF	Socialtjänstförordning (2025:468)
SoL	Socialtjänstlag (2025:400)

¹ Det finns ännu ingen publicerad förkortning så den kan komma att ändras

	Studiestödsförordning (2000:655)
TF	Tryckfrihetsförordning (1949:105)
ÄB	Ärvdabalk (1958:637)
ÄktB	Äktenskapsbalk (1987:230)

1 Delegation av nämndsbeslut

1.1 Allmänt om delegation

En nämnd måste inte alltid fatta beslut själv, den kan med vissa begränsningar delegera rätten att besluta i ett specifikt ärende eller en grupp av ärenden till presidiet, ett utskott, en ledamot, en ersättare (suppleant) eller en anställd i kommunen. Regler avseende nämndens möjlighet till delegation finns i kommunallagens (KL) bestämmelser.

Den person som fått viss beslutanderätt genom delegation, fattar självständigt beslut inom det område som delegationen omfattar. Delegaten bär således det fulla juridiska ansvaret för sitt beslut, även om beslutet är fattat på nämndens vägnar. Vanliga överklagandemöjligheter gäller för de beslut som fattats efter delegation.

Nämnden kan när som helst återkalla en delegation. Det kan göras generellt eller i ett särskilt ärende. Nämnden kan också överta beslutanderätten i ett ärende, antingen genom att efter eget handlande föregripa ett beslut i ett enskilt ärende av den som fått delegeringen, eller genom överlåtande från delegaten. Vad som sagts om nämndens möjlighet att återkalla en delegering och genom eget handlande föregripa ett beslut gäller också för en förvaltningschef så vitt avser förvaltningschefens vidaredelegering av beslutanderätt.

Kommunallagen skiljer mellan beslut som måste delegeras om annan än nämnden skall fatta beslut, och beslut som är mer av verkställande karaktär. Beslut i kommunalrättslig mening som måste delegeras kännetecknas av att de är självständiga beslut, där det finns fler alternativ och där bedömningar måste göras. Beslut av verkställighetskaraktär är bundna till ett annat beslut där själva saken avgörs och kan överprövas. Åtgärder som är rent verkställande behöver inte delegeras särskilt.

1.2 Rätt att fatta beslut

Denna delegationsordning innehåller en förteckning över ärenden i vilka Individ- och familjenämnden har delegerat beslutanderätten åt utskott, enskild ledamot eller anställd hos kommunen.

Om en ärendetyp inte finns med i förteckningen så är det individ- och familjenämnden som är behörig beslutsfattare. Om ett beslut skulle fattats utan given delegation för ärendet, då är beslutet en sk. nullitet, dvs. beslutet existerar inte.

För tjänstemän som delegerats beslutsrätt, så gäller rätten endast för tjänsteman som arbetar i den enhet som ansvarar för ärendet. Om delegaten anser att ärendet är svårbedömt eller av annan orsak inte anser sig kunna fatta beslut i ärendet kan det överlämnas till utskott eller till nämnden. Om en ärendetyp inte finns med i delegationsordningen innebär det att beslut ska fattas i nämnden.

Delegat har full beslutanderätt i tilldelat ärende om inte något annat särskilt framgår av delegationsordningen.

Delegation som följer av denna delegationsordning anges på lägsta nivå, det betyder att överordnad tjänsteman vid underordnad delegats förhinder, tex sjukdom eller semester kan fatta beslut i alla de ärenden som underordnad delegat kan fatta beslut om. Rätten att fatta beslut på delegation av nämnd, omfattar även vikarie eller tillförordnad tjänsteman när denne tjänstgör i ordinarie delegats ställe. Ledamöter som är ersättare, tex vice ordförande, träder in som delegat först då ordinarie ledamot legalt är förhindrad att fatta beslut, tex vid sjukdom och semester.

Delegaten socialsekreterare innefattar socialsekreterare i myndighetsutövning om inte annat anges.

I delegationsordningen finns även med de ärenden där nämnden beslutat om särskilda fullmakter till handläggare.

1.3 Delegationsförbud och delegationsbegränsningar

1.3.1 Kommunallagens regler om delegering av ärenden inom en nämnd

Möjligheter till delegation av ärenden inom en kommunal nämnds ansvarsområden framgår av 6 kap. 37–40 §§, 7 kap. 5–8 §§ kommunallagen (2017:725), (KL).

6 kap. Styrelsen och andra nämnder

Delegationsordning

2025-08-20

37 § En nämnd får uppdra åt presidiet, ett utskott, en ledamot eller ersättare att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. En nämnd får även uppdra åt en anställd att besluta enligt 7 kap. 5-8 §§ KL

38 § Beslutanderätten får inte delegeras när det gäller

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller
5. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Beslutanderätten får inte heller delegeras till en automatiserad besluts-funktion när det gäller

1. ärenden där beslut överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap.,
2. ärenden där beslut enligt lag eller annan författning inte får överklagas,
3. ärenden om upphandling, eller
4. ärenden om auktorisations- eller valfrihetssystem.

39 § En nämnd får uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

40 § Nämnden ska besluta i vilken utsträckning beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 37 § ska anmälas till den. Beslut som inte anmäls ska protokollföras särskilt, om beslutet får överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap.

41 § En nämnds beslutanderätt får enligt 37§ delegeras till ett utskott. Ett utskott kan också ha till uppgift att bereda nämnden ärenden.

Sådana beslut som avses i 39 § ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

7 kap. Anställda

5 § En nämnd får uppdra åt en anställd hos kommunen eller regionen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 38 §.

6 § Om en nämnd med stöd av 5 § uppdrar åt en förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde att fatta beslut, får nämnden överlåta åt förvaltningschefen att i sin tur uppdra åt en annan anställd inom kommunen eller regionen att fatta beslutet.

7 § Om en nämnd med stöd av 5 § uppdrar åt en anställd att besluta på nämndens vägnar, får nämnden ställa upp villkor som innebär att brukarna av nämndens tjänster ska ges tillfälle att lägga fram förslag eller att yttra sig, innan beslutet fattas. Nämnden får också bestämma att en anställd får fatta beslut endast om företrädare för brukarna har tillstyrkt beslutet.

8 § Nämnden ska besluta om i vilken utsträckning beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 5 och 6 §§ ska anmälas till den. Beslut som inte anmäls ska protokollföras särskilt, om beslutet får överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap.

Respektive nämnds ansvar och behörighet framgår av Reglementet för Umeå kommuns styrelser och nämnder.

1.3.2 Socialtjänstlagens regler om delegering av ärenden

I 30 kap. SoL finns bestämmelser gällande socialnämndens möjligheter att delegera ärenden.

Beslutanderätt i ärenden enligt 30 kap. 6-9 §§ SoL kan bara delegeras av nämnden till ett utskott. I de fallen som anges i 30 kap. 6-9 §§ får beslutanderätten inte delegeras till en anställd eller förtroendevald. För några av de ärenden som anges i 30 kap. 6-9 §§ finns en så kallad kompletterande beslutsrätt för nämndens ordförande eller annan ordinarie ledamot som nämnden har förordnat. Den kompletterande beslutsrätten framgår alltid av speciallag. Nämnden kan även i vissa fall ge delegation till en särskild utsedd tjänsteman.

30 kap. 10 § SoL innehåller en uppräkningslista i vilka fall socialnämnden får delegera uppgifter som nämnden har ansvar för enl. Föräldrabalken. Andra uppgifter än de som är uppräknade får inte delegeras, utan kräver att nämnden som helhet fattar beslut.

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 18 kap. 11 § SoL eller att fullgöra nämndens uppgifter enligt 16 kap. 18 § eller 18 kap. 19 § socialförsäkringsbalken.

1.4 Anmälan om delegationsärenden

Nämnden ska besluta om i vilken utsträckning beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 6 kap. 37 § KL ska anmälas. Beslut som inte anmäls ska protokollföras särskilt, om

beslutet får överklagas enligt bestämmelserna i kap. 13 KL. Sådana beslut som avses i 6 kap. 39 § KL ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. (6 kap. 40 § KL)

Alla beslut fattade med stöd av, delegerad beslutsrätt, förordnande och kompletterande beslutsrätt gäller som nämndens beslut. Alla dessa beslut ska anmälas till individ- och familjenämnden på nästkommande sammanträde. Besluten anmäls genom att listor med delegationsbeslut som fattats under den gångna månaden sammanställs ur verksamhetssystemet. Listorna hålls tillgänglig digitalt för ledamöterna vid nämndens sammanträde, och kan vid förfrågan från ledamot förevisas digitalt av nämndsekreterare.

Beslut fattade av arbetsutskottet, ordförande samt Socialdirektör anmäls på särskild lista på nästkommande nämnd.

2 Allmänt om ärenden inom nämndens område

2.1 Brådskande beslut

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas	6 kap. 39 § KL	Ordförande Dessa beslut ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde

2.2 Handläggning av ärenden

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut avseende jäv gällande tjänsteman	7 kap. 4 § KL	Socialdirektör Verksamhetschef Biträdande verksamhetschef
Beslut att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes identitet vid genomförande av en insats enligt 11 kap. 5 § SoL	14 kap. 5 § SoL	Individ-och familjenämnden

2.2.1 Beslut angående utredning

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut att inleda utredning	14 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare

Delegationsordning

2025-08-20

Beslut att utredning inte ska inledas	14 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare
Beslut att förlänga tid för förhandsbedömning vid synnerliga skäl	20 kap. 2 § SoL	Enhetschef
Beslut att förlänga utredning gällande barns behov av skydd eller stöd för viss tid	20 kap. 3 § SoL	Enhetschef
Beslut att utredning inte ska föranleda någon insats	14 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare Gruppledare Enhetschef
Beslut att avskriva ärendet från vidare handläggning	14 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare
Begäran om brottsutredning avs. ungdom under 15 år	31 § 2 st. LUL	Gruppledare Enhetschef

2.2.2 Överflyttning av ärende

Ärende	Lagrum	Delegat
Begäran om överflyttning av ärende till annan kommun	29 kap. 10 § SoL	Socialsekreterare
Besluta att ta emot/inte ta emot ärende från annan kommun	29 kap. 10 § SoL	IFO-utskottet
Ansöka hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om överflyttning av ärende till annan kommun	29 kap. 11 § SoL	IFO-utskottet

2.2.3 Överklagan och delgivning

Ärende	Lagrum	Delegat
Ändra beslut	37–39 §§ FL	Delegaten i ursprungsbeslutet
Ändra ett beslut om en insats som gäller tills vidare till den enskildes nackdel om förhållandena för den enskilde har förändrats väsentligt.	14 kap. 9 § SoL	Enhetschef, Gruppledare
Avvisa för sent inkommen överklagan	45 § FL	Delegaten i ursprungsbeslutet
Beslut att överklaga domstols dom/beslut i SoL-, LVM-, LVU- och LSS-ärenden, samt begära prövningstillstånd och inhibition	40, 42 §§ FL 4, 28 §§ FPL	IFO-utskott (Ordf./ vice ordf. om utskottets beslut inte kan avvaktas)

Delegationsordning

2025-08-20

Mottaga domar, beslut, kallelser etcetera från domstolar och andra myndigheter.	2 § Delgivningslag	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Beslut att överklaga Migrationsverkets beslut i ärenden om statlig ersättning	23 § LMA SFS 2017:193 SFS 2010:1122 40, 42§§ FL 4§ FPL	Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef

2.3 Ombud och offentligt biträde

Ärende	Lagrum	Delegat
Anmäla behov av offentligt biträde samt yttra sig i ärende om offentligt biträde	39 § LVU 42 § LVM	Socialsekreterare
Framställa eller ansökan till domstol om målsägandebiträde för ett barn.	11 kap. 1 § SoF	Socialsekreterare
Ge fullmakt till juridiskt ombud att föra nämndens talan i förvaltningsdomstol (i ärende om vård eller placering)	30 kap. 2 § SoL	IFO-utskottet
Ge fullmakt till socialsekreterare/handläggare att företräda nämnden i förvaltningsdomstol	30 kap. 2 § SoL	Bitr. Verksamhetschef Verksamhetschef
Ge fullmakt till socialsekreterare/handläggare att företräda nämnden i allmän domstol när det gäller faderskaps- och vårdnadsärenden	30 kap. 2 § SoL	Bitr. Verksamhetschef Verksamhetschef

2.4 Offentlighet och sekretess

Beslut angående utlämnande av handling fattas av den som har handlingen i sin vård om inte en viss befattningshavare (enligt nedan) ska göra detta, 6 kap. 3 § OSL.

2.4.1 Utlämnande av allmän handling

Ärende	Lagrum	Delegat
Avslag på begäran att ta del av allmänna handlingar (Får överklagas till kammarrätten)	2 kap. 17 § TF, 6 kap. 2, 3 §§ OSL	Verksamhetschef Perspektivansvariga chefer Bitr. verksamhetschef Enhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

		(Enligt delegationsbeslut IFN IFN-2024-00010-2 2024-06-19)
Uppställa förbehåll i samband med att handling utlämnas (Får överklagas till kammarrätten)	10 kap. 4 § och 13-14 §§ OSL	Verksamhetschef Perspektivansvariga chefer (Enligt delegationsbeslut IFN IFN-2024-00010-2 2024-06-19)
Besluta om anonymitetsskydd för anmälare	26 kap. 5 § OSL	Verksamhetschef Perspektivansvariga chefer (Enligt delegationsbeslut IFN IFN-2024-00010-2 2024-06-19)
Beslut om utlämnande av uppgift ur allmän handling på begäran av enskild (ej överklagningsbart)	6 kap. 4 § OSL	Socialsekreterare Biståndshandläggare Enhetschef (Enligt delegationsbeslut IFN IFN-2024-00010-2 2024-06-19)
Beslut att lämna ut uppgift som myndigheten förfogar över på begäran av annan myndighet	6 kap. 5 § OSL	Socialsekreterare Biståndshandläggare Verksamhetsassistent Enhetschef (Enligt delegationsbeslut IFN IFN-2024-00010-2 2024-06-19)
Avslag på myndighets begäran att ta del av uppgift som socialtjänsten förfogar över (Får överklagas till kammarrätten)	6 kap. 7 § OSL	Enhetschef Bitr. Verksamhetschef Verksamhetschef Perspektivansvariga chefer (Enligt delegationsbeslut IFN IFN-2024-00010-2 2024-06-19)

2.4.2 Uppgifter till andra myndigheter, t.ex. Polismyndighet

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut angående polisanmälan av brott mot den egna verksamheten	10 kap. 2 § OSL <i>Bestämmelsen reglerar inte uppgiften (ärenderutan) utan anger vissa situationer då det är möjligt att lämna ut uppgifter utan hinder av sekretess.</i>	Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef Socialdirektör
Beslut om att till Polismyndighet eller Säkerhetspolisen lämna uppgifter i syfte att förebygga brott	10 kap. 18 a.b §§ OSL <i>Bestämmelsen reglerar inte uppgiften (ärenderutan) utan</i>	Gruppledare Enhetschef Socialdirektör

Delegationsordning

2025-08-20

	<i>anger vissa situationer då det är möjligt att lämna ut uppgifter utan hinder av sekretess.</i>	
Beslut om att till Polismyndighet eller annan myndighet som ska ingripa mot brott lämna uppgifter för att förhindra eller avbryta vissa brott	10 kap. 19 § OSL <i>Bestämmelsen reglerar inte uppgiften (ärenderutan) utan anger vissa situationer då det är möjligt att lämna ut uppgifter utan hinder av sekretess.</i>	Gruppledare Enhetschef Socialdirektör
Beslut om att till Polismyndighet lämna uppgifter som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande mot unga	10 kap. 20 § OSL <i>Bestämmelsen reglerar inte uppgiften (ärenderutan) utan anger vissa situationer då det är möjligt att lämna ut uppgifter utan hinder av sekretess.</i>	Gruppledare Enhetschef Socialdirektör
Beslut om att till Polismyndighet eller kontrollmyndighet för djurskydd lämna uppgifter som är nödvändiga för ingripande av djurskyddsskäl	10 kap. 20 a § OSL <i>Bestämmelsen reglerar inte uppgiften (ärenderutan) utan anger vissa situationer då det är möjligt att lämna ut uppgifter utan hinder av sekretess.</i>	Gruppledare Enhetschef Socialdirektör
Besluta att polisanmäla vissa brott mot minderårig a. gällande brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning b. gällande brott som innefattar överlåtelse eller anskaffning av narkotika, dopningsmedel eller alkoholdrycker till någon som inte har fyllt 18 år	a. 10 kap. 21 § OSL b. 10 kap. 22 § OSL <i>Bestämmelsen reglerar inte uppgiften (ärenderutan) utan anger vissa situationer då det är möjligt att lämna ut uppgifter</i>	a. Gruppledare Enhetschef Socialdirektör b. Gruppledare Enhetschef Socialdirektör

Delegationsordning

2025-08-20

	<i>utan hinder av sekretess.</i>	
Beslut om att till Polismyndighet eller Säkerhetspolisen lämna uppgifter om misstankar om begången terroristbrottslighet	10 kap. 22 a § OSL <i>Bestämmelsen reglerar inte uppgiften (ärenderutan) utan anger vissa situationer då det är möjligt att lämna ut uppgifter utan hinder av sekretess.</i>	Socialdirektör
Beslut om att till åklagarmyndighet, Polismyndighet eller säkerhetspolisen lämna uppgift om misstanke om ett begånget brott	10 kap. 23 § OSL <i>Bestämmelsen reglerar inte uppgiften (ärenderutan) utan anger vissa situationer då det är möjligt att lämna ut uppgifter utan hinder av sekretess.</i>	Gruppledare Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef Socialdirektör
Beslut angående polisanmälan vid misstanke om bidragsbrott.	6 § Bidragsbrottslag	Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef Socialdirektör
Anmäla till IVO om det finns misstanke om att en enskild bedriver yrkesmässig verksamhet med personlig assistans utan tillstånd enligt 23 § LSS eller att en tillståndshavares lämplighet för att bedriva sådan verksamhet kan ifrågasättas	15 § 11 p. LSS	Enhetschef
Underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person som är eller har varit folkbokförd är oriktig eller ofullständig	32 § c Folkbokföringslagen	Socialekreterare
Underrätta annan myndighet om felaktig utbetalning från välfärdssystemen	3 § lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen	Socialekreterare
Beslut att på begäran lämna uppgift om en persons kontaktuppgifter till en brottsbekämpande myndighet, om uppgifterna behövs i den brottsbekämpande verksamheten	4 § LSU	Socialekreterare Gruppledare Enhetschef Bitr. Verksamhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

2.4.3 Anmälan till överförmyndare

Ärende	Lagrum	Delegat
Anmälan till överförmyndare om behov av god man/förvaltare samt att behov inte längre föreligger	11 kap. 2 § 1-2 p. SoF	Socialsekreterare Enhetschef
Anmäla till överförmyndaren om att förhållandena talar för att en förälder inte kommer att förvalta en underårigs egendom på ett betryggande sätt	11 kap. 2 § 3 p. SoF	Socialsekreterare
Anmälan till överförmyndare om behov av förmyndare, förvaltare eller god man samt att behov inte längre föreligger	15 § 6 p. LSS	Socialsekreterare Enhetschef

2.4.4 Anmälan till smittskyddsläkare

Ärende	Lagrum	Delegat
Anmälan till smittskyddsläkare att någon inte följer givna förhållningsregler.	6 kap. 12 § Smittskyddslagen	Socialsekreterare Enhetschef

2.5 Yttranden

Ärende	Lagrum	Delegat
Yttrande till Inspektionen för vård och omsorg (IVO)/Förvaltningsdomstol i samband med fråga om särskild avgift	28 a § LSS 34 kap. 5, 6 §§ SoL	IFO-utskottet
Yttrande till tillsynsmyndighet (IVO och JO) i samband med tillsyn i individärenden	28 kap. 5 § SoL 26 c § LSS 13 kap. 6 § RF	IFO-utskottet
Yttrande över ansökan om bostadsbidrag till familj där barn vistas i familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende	96 kap. 8 § SFB	Socialsekreterare
Yttrande till Transportstyrelsen i körkortsärende.	3 kap. 8 § KkF	Socialsekreterare
Yttrande till Transportstyrelsen i samband med körkortsingripande	5 kap. 2 § KkF	Socialsekreterare
Yttrande till förvaltningsdomstol i ärende om statlig ersättning till kommuner för mottagande av ensamkommande flyktingbarn och insatser för asylsökande och andra nyanlända.	23 § LMA SFS 2017:193 SFS 2010:1122 25 § FL, 18 § FPL	Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

Yttrande till åklagare/ undersökningsledare rörande fråga om åtal	11 § LuL	Socialsekreterare
Yttrande till domstol rörande fråga om påföljd	28 § LuL	Socialsekreterare
Yttrande till passmyndighet om att utfärda pass utan vårdnadshavarens medgivande	3 § Pass-förordningen	Gruppledare Enhetschef
Yttrande till domstol över handlingar i målet i samband med överklagan, a. När delegats beslut blivit överklagat b. När domstol ändrat delegats beslut	25 § FL, 13§ 18§ FPL	a. Delegaten i ursprungsbeslutet b. IFO-utskottet Om det överklagade beslutet är av principiell beskaffenhet, KL 6 kap. 38§ och har fattats på delegation med stöd av KL 6 kap. § 39 av ordförande, eller särskilt förordnad ledamot – i de fallen är det nämnden som ska yttra sig.
Yttrande till åklagare rörande fråga om åtalsprövning	46 § LVM	Enhetschef
Yttrande till allmän domstol då den som begått brottslig gärning kan bli föremål för LVM-vård	31 kap. 2 § BrB	Enhetschef
Yttrande till domstol med anledning av namnfråga	44 §, 45 § Lag (2016:1013) om personnamn	Socialsekreterare

2.6 Lex Sarah

Ärende	Lagrum	Delegat
Utreda missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande	27 kap. 5 § SoL 24 e § LSS	Socialt ansvarig samordnare (SAS)
Besluta att anmäla allvarliga missförhållanden eller påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande enligt Lex Sarah till Inspektionen för vård och omsorg	27 kap. 6 § SoL 24 f § LSS	Socialt ansvarig samordnare (SAS)

Delegationsordning

2025-08-20

2.7 Lex Maria m.m.

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut angående skyldighet att utreda händelser i verksamheten som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada	3 kap. 3 § PSL	Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) Medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR)
Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) av händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada	3 kap. 5 § PSL	Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) Medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR)
Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ang. legitimerad vårdpersonal som befaras utgör en fara för patientsäkerheten.	3 kap. 7 § PSL	Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) Medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR)
Anmälan till läkemedelsverket av allvarliga tillbud/negativa händelser med medicintekniska produkter	5 kap. 2,3 §§ HSLF-FS 2021:52	Medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR)

2.8 Dödsboanmälan

Ärende	Lagrum	Delegat
Upprätta anmälan och lämna den till Skatteverket	20 kap. 8 a § ÄB	Särskilt utsedd socialsekreterare
Företräda socialnämnden i de ärenden där det åligger nämnden att vårda egendom i dödsbo	18 kap. 2§ ÄB	Enligt särskild fullmakt
Föranstalta om bouppteckning	20 kap. 2§ ÄB	Särskilt utsedd socialsekreterare

3 Ärenden gällande barn, unga och familj**3.1 Beslut med stöd av SoL****3.1.1 Öppenvårdsinsatser (barn/unga)**

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om öppenvård/stödsinsatser a. Internt b. Externt	11 kap. 1 § SoL	a. Socialsekreterare b. Enhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

Beslut om samtalskontakt med socialsekreterare	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om kontaktperson/kontaktfamilj/särskild kvalificerad kontaktperson	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut att tillåta stödinsatser till ett barn trots att bara en vårdnadshavare gett samtycke	6 kap. 13 a § FB (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 10 § 6p. SoL)	IFO-utskottet
Beslut om uppföljning av ett barns situation när en utredning avslutats utan beslut om insats	23 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om förordnande och entledigande av kontaktperson/kontaktfamilj/ särskild kvalificerad kontaktperson	11 kap. 1 § SoL 13 kap. 7 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om arvode och omkostnadsersättning till kontaktperson/kontaktfamilj a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer		a. Socialsekreterare b. Gruppledare, Enhetschef

3.1.2 Placeringar (barn/unga)

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om vård för stadigvarande vård och fostran i enskilt hem	22 kap. 2 § SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § 1p. SoL)	IFO-utskottet
Medgivande att ta emot ett barn för stadigvarande vård och omsorg, och uppfostran i annat enskilt hem (privatplacering, utredning och medgivande)	22 kap. 2 § SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § 1p. SoL)	IFO-utskottet
Godkännande av jourfamiljehem	22 kap. 4 § nya SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § 1p. SoL)	IFO-utskott
Beslut om tillfällig placering a. I egna jourhem /familjehem b. I konsulentstödda jourhem/familjehem inom ramavtal	11 kap. 1 § SoL	a. Gruppledare Enhetschef Socialsekreterare i jour b. Gruppledare, Enhetschef, Socialsekreterare i jour

Delegationsordning

2025-08-20

c. I konsulentstödda jourhem/familjehem utanför ramavtal		c. Biträdande verksamhetschef, Verksamhetschef, Socialsekreterare i jour
Beslut om placering i stödboende / HVB a. Internt b. Externt Inom ramavtal c. Externt Utanför ramavtal (delegation för att teckna avtal se 5.2)	11 kap. 1 § SoL	a. Gruppledare Enhetschef Socialsekreterare i jour b. Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef Socialsekreterare i jour c. Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef Socialsekreterare i jour
Övervägande om vården fortfarande behövs när ett barn vårdas i ett annat hem än det egna	22 kap. 13 § SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § 2p. SoL)	IFO-utskottet
Besluta att vård i familjehem ska upphöra		Gruppledare Enhetschef
Beslut att avsluta placering i stödboende/HVB		Gruppledare Enhetschef
Besluta om placering i skyddat boende tillsammans med vårdnadshavare med samtycke från båda vårdnadshavarna a. Internt b. Externt Inom ramavtal c. Externt utanför ramavtal (delegation för att teckna avtal se 5.2)	11 kap. 1 § SoL 22 kap. 5 § SoL	a. Gruppledare Enhetschef Socialsekreterare i jour b. Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef Socialsekreterare i jour c. Bitr. verksamhetschef, Verksamhetschef Socialsekreterare i jour
Beslut att avsluta placering med samtycke av barn i skyddat boende		Gruppledare Enhetschef
Beslut gällande ersättning från föräldrar (vars barn är under 18 år) när ett barn vårdas i ett annat hem än det egna (gäller ej skyddat boende)	32 kap. 3 § SoL 17 kap. 3 § SoF (Handlar om avgiftsstorleken)	Socialsekreterare

Delegationsordning

2025-08-20

Ändring av avgift	32 kap. 10 § SoL	Socialsekreterare
Vid prövning om vården ska upphöra överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud enligt 24 § LVU	22 kap. 16 § SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § 3p. SoL)	IFO-utskott
Överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enl. 6 kap. 8 § FB (när den unge varit placerad i samma familjehem under två år, därefter provas frågan årligen)	22 kap. 14 § SoL 30 kap. 2 § SoL	IFO-utskott
Beslut att helt eller delvis avstå ersättningsskyldighet upp till ett belopp av 25 000 kr enligt 32 kap. 3 § 1st SoL	33 kap. 6 § SoL	Enhetschef
Helt eller delvis efterge ersättningsskyldighet över 25 000 kr enligt 32 kap. 3 § 1 st SoL	33 kap. 6 § SoL	IFO-utskottet
Föra talan hos förvaltningsrätten om återkrav av ersättningsskyldighet enligt 32 kap. 3 § 1st SoL	33 kap. 4 SoL 30 kap. 6 § 6 SoL	IFO-utskottet
Framställa till Försäkringskassan om ändring av betalningsmottagare för allmänt barnbidrag i samband med placering av barn och ungdom i enskilt hem, HVB eller stödboende	106 kap. 6-7 §§ SFB	Socialsekreterare
Anmäla till CSN att studiestödet pga särskilda skäl ska betalas till annan än vårdnadshavare	2 kap. 33 § Studiestödsförordningen	Socialsekreterare
Beslut om uppföljning efter en placering i familjehem eller HVB har upphört	23 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare
Beslut att ingå avtal om fortsatt ersättning till särskilt förordnade vårdnadshavare som tidigare varit familjehem a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer	22 kap. 15 § SoL	a. Socialsekreterare b. Gruppledare, Enhetschef
Beslut om övriga kostnader under placering a. Under 2000 kronor b. Över 2000 kronor	11 kap. 1 § SoL	a. Socialsekreterare b. Gruppledare
Beslut att ingå avtal med familjehemsföräldrar inkluderat arvode och omkostnadsersättning till familjehem a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer	22 kap. 3 § SoL	a. Socialsekreterare b. Gruppledare, Enhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

3.1.3 Bistånd enligt SoL riktat till barn/unga med funktionsnedsättningar

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om avlösarservice	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om ledsagning	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om bistånd i form av hemtjänst, boendestöd, telefonservice, trygghetslarm samt andra insatser för den enskildes livsföring i övrigt som inte faller under föräldraansvar	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om bistånd i form av kontaktperson	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om arvode och omkostnadsersättning till kontaktperson		Socialsekreterare
Ekonomisk ersättning för elevhemsboende på annan ort c. Bifall d. Avslag		a. Enhetschef b. Socialsekreterare

3.2 Beslut med stöd av lag om placering av barn i skyddat boende

Ärende	Lagrum	Delegat
Ansöka till FR om att barnet ska placeras i skyddat boende tillsammans med vårdnadshavare utan samtycke från den andra vårdnadshavaren	3 kap. 3 § LPSB ² (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.1 SoL)	IFO-utskottet
Omedelbar placering av barn i skyddat boende	4 kap. 1 § LPSB (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.2 SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut om var barnet ska placeras och hur insatsen i övrigt ska genomföras	5 kap. 1 § LPSB	IFO-utskottet

² Det finns ännu ingen publicerad förkortning så den kan komma att ändras

Delegationsordning

2025-08-20

	(Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.3 SoL)	Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Ansökan om förlängd tid för ansökan	4 kap. 6 § 2 st. LPSB	Enhetschef, gruppledare
Beslut om att omedelbar insats i form av skyddat boende ska upphöra	4 kap. 8 § LPSB	IFO-utskottet
Övervägande av om insatsen ska fortsätta	5 kap. 3 § LPSB (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.4 SoL)	IFO-utskottet
Hemlighållande av vistelseort	5 kap. 4 § p. 1 LPSB (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.5 SoL)	IFO-utskottet Om nämndens beslut inte kan avvaktas: Ordförande och särskilt förordnade ledamöter
Begränsning av umgänge	5 kap. 4 § p. 2 LPSB (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.5 SoL)	IFO-utskottet Om nämndens beslut inte kan avvaktas: Ordförande och särskilt förordnade ledamöter
Övervägande om beslut enl. 4 § fortfarande behövs (hemlighållande av vistelseort och begränsning av umgänge)	5 kap. 6 § LPSB (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.5 SoL)	IFO-utskottet
Avvisande av framställning från vårdnadshavare om att beslut om hemlighållande av vistelseort eller umgämbesbegränsning ska upphöra inom sex månader från det att ett beslut enligt 4 § har fått laga kraft	5 kap. 7 § LPSB	Enhetschef, gruppledare
Besluta om handräckning av polismyndighet	8 kap. 7 § LPSB (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.7 SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas beslutar särskilt förordnad ledamot, enl. beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20

Delegationsordning

2025-08-20

		§ 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut att insatsen ska upphöra	7 kap. 1 § LPSB (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 8 § p.6 SoL)	IFO-utskott Ordförande (Brådiskande beslut enligt 6 kap. 39 § KL)
Avvisande av framställning från vårdnadshavare om att insats enligt 3 kap. ska upphöra inom sex månader från det att ett beslut enligt 4 § har fått laga kraft	7 kap. 2 § LPSB	Enhetschef, gruppleadare

3.3 Beslut med stöd av LVU

Ärende	Lagrum	Delegat
Ansöka hos förvaltningsrätten om vård	4 § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.1 SoL)	IFO-utskottet
Beslut om omedelbart omhändertagande	6 § LVU 6a § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § 2p. SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut om upphörande av omedelbart omhändertagande	9 § LVU	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.

Delegationsordning

2025-08-20

Ansökan om fortsatt omhändertagande, när svensk domstol inte är behörig att besluta om beredande av vård enl. LVU	9 a § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § 3p SoL)	IFO-utskott
Upphörande av omedelbart omhändertagande enl. 6a § LVU	9 b § LVU	Enhetschef, gruppleadare
Ansökan till förvaltningsrätten om förlängd utredningstid	8 § LVU	Enhetschef
Beslut om hur vården skall ordnas och var den unga ska vistas under vårdtiden	11 § 1, 3 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.4 SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut att medge att den unge får vistas i eget hem under vårdtiden	11 § 2, 3 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.4 SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut rörande den ungas personliga förhållanden i den mån beslutet inte är att hänföra till 11 § 1 och 2 st. LVU (ex. en kortare vistelse utom familjehemmet eller HVB)	11 § 4 st. LVU	Socialsekreterare
Övervägande om vård med stöd av 2 § LVU fortfarande behövs	13 § 1 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.5 SoL)	IFO-utskottet
Prövning om vård enl. LVU 3 § skall upphöra enl. 21 § LVU (inom 6 mån från det att placeringsbeslutet verkställdes)	13 § 2 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.5 SoL)	IFO-utskottet

Delegationsordning

2025-08-20

Vid prövning om LVU-vård ska upphöra överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud enligt 24 § LVU	13 b § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.6 SoL)	IFO-utskottet
Överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enl. 6 kap. 8 § FB (när den unge varit placerad i samma familjehem under två år, därefter prövas frågan årligen)	13 c § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.7 SoL)	IFO-utskottet
Besluta om hur den unges umgänge med föräldrarna eller vårdnadshavarna ska utövas	14 § 2 st. 1 p. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.8 SoL) 6 kap. 39 § KL	IFO-utskottet Om nämndens beslut inte kan avvaktas och beslut oundgängligen måste fattas, får ordförande och särskilt förordnad ledamot besluta på nämndens vägnar, enl. beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Besluta att den unges vistelseort inte ska röjas för föräldern eller vårdnadshavarna	14 § 2 st. 2 p. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.8 SoL) 6 kap. 39 § KL	IFO-utskottet Om nämndens beslut inte kan avvaktas och beslut oundgängligen måste fattas, får ordförande och särskilt förordnad ledamot besluta på nämndens vägnar, enl. beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut att upphäva umgämbesbegränsning	14 § 2 st. 1p LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7§ 8p SoL)	IFO- utskott
Beslut att upphäva beslut om hemlighållande av vistelseort	14 § 2 st. 2p (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7§ 8p SoL)	IFO-utskott
Övervägande om beslut att inte röja vistelseort och att begränsa umgänget fortfarande behövs (var 3:e månad)	14 § 3 st LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.8 SoL)	IFO-utskott

Delegationsordning

2025-08-20

Besluta att vården ska upphöra	21 § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.9 SoL)	IFO-utskottet
Beslut om uppföljning vid återförening med vårdnadshavare	21 b § LVU	Socialsekreterare
Beslut om att avsluta uppföljning efter återförening (senast sex månader efter den inleddes)	21 b § LVU 21 c § LVU	Socialsekreterare
Besluta om förebyggande insatser i form av kontaktperson eller deltagande i behandling i öppenvård	22 § 1 st. 1,2 p LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.10 SoL)	IFO-utskottet
Prövning om beslut om förebyggande insatser skall upphöra	22 § 3 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.10 SoL)	IFO-utskottet
Besluta att förebyggande insatser ska upphöra	22 § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.10 SoL)	IFO-utskottet
Ansökan hos förvaltningsrätten om flyttningsförbud	24 § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.11 SoL)	IFO-utskottet
Övervägande om flyttningsförbud fortfarande behövs	26 § 1 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.12 SoL)	IFO-utskottet
Beslut om att flyttningsförbud ska upphöra	26 § 2 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.12 SoL)	IFO-utskottet
Beslut om tillfälligt flyttningsförbud om rättens beslut inte kan avvaktas	27 § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.11 SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20)

Delegationsordning

2025-08-20

		§74). Se tjänstgöringsschema.
Besluta att tillfälligt flyttningsförbud ska upphöra	30 § 2 st. LVU	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas beslutar ordförande eller annan ledamot, enl. beslut i Individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut om hur den unges umgänge med föräldrar eller andra ska utövas efter beslut om flyttningsförbud	31 § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.13 SoL)	IFO-utskottet Om nämndens beslut inte kan avvaktas och beslut oundgängligen måste fattas, får ordförande och särskilt förordnad ledamot besluta på nämndens vägnar, enl. beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Ansöka hos förvaltningsrätten om utreseförbud	31 b § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.14 SoL)	IFO-utskottet
Prövning om beslut om utreseförbud ska upphöra	31 c § 1 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.14 SoL)	IFO-utskottet
Beslut om att utreseförbudet ska upphöra	31 c § 2 st. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.14 SoL)	IFO-utskottet

Delegationsordning

2025-08-20

Beslut om tillfälligt utreseförbud	31 d § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.14 SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut om att ett tillfälligt utreseförbud ska upphöra	31 g 2 st. § LVU	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas beslutar ordförande eller annan ledamot, enl. beslut i Individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut om ett tillfälligt undantag från ett utreseförbud	31 i § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.14 SoL)	IFO-utskottet
Beslut om läkarundersökning, utse läkare samt plats för läkarundersökning	32 § LVU	Socialsekreterare
Beslut att uppmana till provtagning av vårdnadshavare/förälder inför umgänge (vid vård enligt § 2 LVU)	32 a § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.15 SoL)	IFO-utskottet
Beslut att uppmana till provtagning av vårdnadshavare/förälder inför upphörande av vård enligt 2 § LVU	32 b § LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.15 SoL)	IFO-utskottet
Begäran om handräckning av polismyndighet för att bereda läkare tillträde till den unges hem eller att föra den unge till läkarundersökning	43 § 1 st. 1 p. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.16 SoL)	IFO-utskottet Ordförande
Begäran om handräckning av polismyndighet för genomförande av beslut om vård eller omhändertagande	43 § 1 st. 2 p. LVU (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 7 § p.16 SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas beslutar särskilt

Delegationsordning

2025-08-20

		förordnad ledamot, enl. beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Ansökan till Skatteverket om skyddad folkbokföring	30 § tredje stycket folkbokföringslagen (för barn som vårdas enligt 2 § LVU, se 14 § 4st LVU)	IFO-utskottet
Anmälan till Skatteverket om upphörande av skyddad folkbokföring	17 § andra stycket 3p. folkbokföringslagen	IFO-utskottet

3.3.1 3.4 Beslut med stöd av LSS (barn/unga)

Ärende	Lagrum	Delegat
Besluta om personkretstillhörighet (del av eventuellt beslut om insats enligt 9 §)	1, 7 §§ LSS	Socialsekreterare
Beslut om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet inte täcks av beviljade assistanstimmar enl. 51 kap. SFB	9 § 2 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om ledsagarservice	9 § 3 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om biträde av kontaktperson	9 § 4 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om avlösarservice i hemmet	9 § 5 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om korttidsvistelse (korttids eller stödfamilj) utanför det egna hemmet	9 § 6 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om korttidstillsyn för skolungdom över 12 år	9 § 7 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om bostad med särskild service (boende eller familjehem) för barn/unga	9 § 8 p. LSS	Enhetschef /Bitr. verksamhetschef/ Verksamhetschef
Beslut om verkställighet	9 § 6,7,8 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut att utbetala ekonomiskt stöd enligt 9 § första stycket 2 punkten till annan än den berättigade	11 § LSS	Socialsekreterare

Delegationsordning

2025-08-20

Beslut om återbetalning av ekonomiskt stöd enligt 9 § första stycket 2 LSS punkten som lämnats felaktig eller med för högt belopp a. Belopp t.o.m. 15000 kr b. Belopp över 15000 kr		a. Enhetschef b. IFO-utskottet
Beslut om förhandsbesked om rätten till insatser	16 § LSS	Socialsekreterare
Beslut om arvode och omkostnadsersättning till kontaktperson/stödfamilj a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer		a. Socialsekreterare b. Enhetschef Biträdande verksamhetschef
Beslut om arvode och omkostnadsersättning till familjehem a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer		a. Socialsekreterare b. Enhetschef Biträdande verksamhetschef
Beslut om ersättning från föräldrar när barn beviljas boende enligt 9 § p. 8 LSS	20 § LSS	Enhetschef

3.4 Beslut gällande Familjerätt med stöd av FB och Sol

3.4.1 3.5.1 Faderskap och föräldraskap

Ärende	Lagrum	Delegat
Godkännande faderskaps-/föräldraskapsbekräftelser där parterna är överens och ingen tvekan råder om faderskapet a. När parterna är sammanboende b. När parterna ej är sammanboende	1 kap. 4 § 1, 2 st. FB 1 kap. 9 § FB	a. Administratör Socialsekreterare b. Socialsekreterare
Godkännande av faderskaps/föräldraskapsbekräftelse då tvekan råder	1 kap. 2 § FB 1 kap. 4 § 1, 2 st. FB 1 kap. 9 § FB	Socialsekreterare
Besluta att inleda utredning om fastställande om faderskap/föräldraskap	2 kap. 1 § FB	Socialsekreterare
Begära biträde från annan kommun	2 kap. 4 § 2 st. FB	Socialsekreterare
Verka för att rättsgenetisk undersökning äger rum	2 kap. 6 § FB	Socialsekreterare

Delegationsordning

2025-08-20

Besluta om att inleda utredning om hävande av faderskaps-/föräldraskapspresumtion	2 kap. 9 § 1 st. FB	Socialsekreterare
Väcka och föra talan för barn i mål om faderskap/föräldraskap	3 kap. 5,6 §§ FB	Socialsekreterare

3.4.2 Medgivande och adoption

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut att utse någon att genomföra en adoptionsutredning	4 kap. 14 § FB	Enhetschef
Medgivande att ta emot barn med hemvist utomlands för adoption	24 kap. 1 § SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § p.5 SoL)	IFO-utskottet
Återkallande av medgivande	24 kap. 4 § 2 st. SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § p.5 SoL)	IFO-utskottet
Samtycke till fortsatt adoptionsförfarande	24 kap. 5 § SoL	Socialsekreterare
Vägra samtycke till fortsatt adoptionsförfarande	24 kap. 5 § SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § 5p. SoL)	IFO-utskottet

3.4.3 Vårdnad, boende, umgänge

Ärende	Lagrum	Delegat
Godkänna/ej godkänna avtal om vårdnad, boende, umgänge	6 kap. 6 §, 14 a 2 st. §, 15a 3 st §, 17 a § FB	Socialsekreterare
Beslut om att utse utredare i mål och ärenden om vårdnad, boende, umgänge	6 kap. 19 § 3 st. och 20 § FB	Enhetschef
Avge yttrande till rätten när nämnd bereds tillfälle att yttra sig i mål i ärende om vårdnad, boende och umgänge	6 kap. 19 § 2 st. FB	Socialsekreterare
Beslut att ej avge yttrande i mål om vårdnad eller umgänge då nämnden enbart har beretts tillfälle att yttra sig	6 kap. 19 § 2 st. FB	Enhetschef
Lämna upplysningar till rätten i mål eller ärende om interimistisk vårdnad, boende eller umgänge	6 kap. 20 § FB	Socialsekreterare Enhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

Godkänna avtal om underhållsbidrag för framtiden om betalningsperioderna överstiger 3 månader	7 kap. 7 § FB	IFO-utskott
Beslut om att avge yttrande till domstol innan beslut om umgängesstöd i familjerättsärenden	6 kap. 15 c § 2 st .FB	Socialsekreterare Enhetschef
Besluta att verkställa skyddade umgängen på uppdrag av domstol med umgängesstödjare i lokal eller genom särskild förordnad kp	6 kap. 15 c § FB	Socialsekreterare
Utse person att medverka vid umgänge, efter rättens beslut om umgängesstöd	6 kap. 15 c 3 st. § FB	Socialsekreterare

4 Ärenden gällande vuxna

4.1 Beslut med stöd av SoL

4.1.1 Öppenvårdsinsatser och vissa bistånd gällande bostad (vuxna)

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om öppenvård (ej sociala kontrakt) a. Internt b. Externt inom ramavtal c. Externt utanför ramavtal	11 kap. 1 § SoL	a. Socialsekreterare b. Enhetschef c. Biträdande verksamhetschef/ Verksamhetschef
Beslut om socialt boende a. Internt b. Extern utförare inom ramavtal, upp till en månad c. Extern utförare inom ramavtal, längre än en månad d. Extern utförare utanför ramavtal	11 kap. 1 § SoL	a. Socialsekreterare b. Socialsekreterare c. Gruppledare, Enhetschef d. Biträdande verksamhetschef/ verksamhetschef, Socialsekreterare i jour
Beslut om bostad (socialt kontrakt eller förstahandskontrakt för våldsutsatta) a. Bifall	11 kap. 1, 4 §§ SoL	a. Enhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

b. Avslag		b. Socialsekreterare
Beslut om bostad (socialt kontrakt, förstahandskontrakt för våldsutsatta, "Bostad först") a. Bifall b. Avslag	11 kap. 1, 4 §§ SoL	a. Enhetschef b. Socialsekreterare
Beslut om tillfälligt akutboende	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om kontaktperson/kontaktfamilj/ särskilt kvalificerad kontaktperson	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om förordnande och entledigande av kontaktperson/kontaktfamilj/ särskilt kvalificerad kontaktperson	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om arvode och omkostnadsersättning till kontaktperson/kontaktfamilj a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer		a. Socialsekreterare b. Enhetschef

4.1.2 Placering (vuxna)

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om placering i familjehem a. I egna familjehem b. I konsulentstödda familjehem inom ramavtal c. I konsulentstödda familjehem utanför ramavtal	11 kap. 1 § SoL	a. Gruppledare Enhetschef b. Enhetschef Socialsekreterare i jour c. Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef
Beslut om placering i Stödboende (16-20år) / HVB +18 år a. internt b. Inom ramavtal c. utanför ramavtal (delegation för att teckna avtal se 5.2)	11 kap. 1 § SoL	a. Gruppledare Enhetschef b. Enhetschef Socialsekreterare i jour c. Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef Socialsekreterare i jour
Beslut om placering i skyddat boende (från 1/4 2024) a. internt b. Inom ramavtal c. utanför ramavtal (delegation för att teckna avtal se 5.2)	11 kap. 1 § SoL	a. Gruppledare Enhetschef b. Enhetschef Socialsekreterare i jour c. Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

		Socialsekreterare i jour
Ansvarsförbindelse för kontraktsvård	11 kap. 1 § SoL	Enhetschef
Ersättning till familjehem a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer		a. Socialsekreterare b. Enhetschef
Ersättning för uppehälle vid vård av vuxna i HBV/familjehem pga av skadligt bruk eller beroende samt andra insatser	32 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om att inte ta ut egenavgift vid placering	32 kap. 2 § SoL	Enhetschef
Ändring av avgift	32 kap. 10 § SoL	Socialsekreterare
Beslut att helt eller delvis efterge ersättningsskyldighet upp till ett belopp av 25 000 kr enligt 32 kap. 2§ SoL	33 kap. 6 § SoL	Enhetschef
Helt eller delvis efterge ersättningsskyldighet över 25 000 kr enligt 32 kap. 2§ SoL	33 kap. 6 § SoL	IFO-utskottet
Föra talan hos förvaltningsrätten om återkrav av ersättningsskyldighet enligt 32 kap. 2 § SoL	33 kap. 4 § SoL	IFO-utskottet

4.1.3 Bistånd enligt SoL till vuxna upp till 65 år med funktionsnedsättningar

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om särskild boendeform och korttidsvistelse a. Internt b. Externt	11 kap. 1 § SoL	a. Socialsekreterare (efter samråd med enhetschef) b. Biträdande verksamhetschef/ verksamhetschef
Beslut om hemtjänst, boendestöd, ledsagarservice, telefonservice, dagverksamhet, matdistribution/matabonnemang, trygghetslarm samt andra insatser för den enskildes livsföring i övrigt	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om bostad (socialt kontrakt eller förstahandskontrakt för våldsutsatta) a. Bifall b. Avslag	11 kap. 1,4 §§ SoL	a. Enhetschef b. Socialsekreterare
Beslut om kontaktperson	11 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare

Delegationsordning

2025-08-20

Fastställa avgifter (från personer över 20 år) i särskilt boende och för hemtjänst och övrig hjälp i hemmet	32 kap. 1 § SoL	Assistent
Ändring av avgifter enligt gällande regler	32 kap. 10 § SoL	Assistent
Ändring avgifter utöver gällande regler	32 kap. 10 § SoL	Enhetschef
Beslut om arvode och omkostnadsersättning till kontaktperson a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer		a. Socialsekreterare b. Enhetschef - Biträdande verksamhetschef

4.2 Beslut med stöd av LVM

Ärende	Lagrum	Delegat
Besluta att inleda utredning	7 § LVM	Socialsekreterare
Besluta att utredning inte ska inledas eller att inledd utredning ska läggas ned	7 § LVM	Gruppledare Enhetschef
Besluta att inte ansöka om vård	9 § LVM	Gruppledare
Besluta om läkarundersökning samt utse läkare för undersökningen	9 § LVM	Socialsekreterare
Ansöka hos förvaltningsrätten om vård	11 § LVM (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 9 § 1p. SoL)	IFO-utskottet
Beslut om omedelbart omhändertagande	13 § LVM (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 9 § 2p. SoL)	IFO-utskottet Om utskottets beslut inte kan avvaktas finns en kompletterande beslutsrätt för ordförande och särskilt förordnad ledamot enligt beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 § 74). Se tjänstgöringsschema.
Beslut om att ett omedelbart omhändertagande ska upphöra	18 b § LVM	IFO-utskottet

Delegationsordning

2025-08-20

		Om utskottets beslut inte kan avvaktas beslutar ordförande eller annan ledamot, enl. beslut i individ- och familjenämnden (2024-03-20 §74). Se tjänstgörings-schema.
Beslut om vård i annan form (när SiS beslutat om vård utanför ett LVM-hem) a. Internt b. Inom ramavtal c. Utanför ramavtal (delegation för att teckna avtal se 5.2)	27 § LVM	a. Gruppledare Enhetschef b. Enhetschef c. Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef
Beslut om att begära polishandräckning för att föra missbrukare till läkarundersökning eller genomföra vård eller omhändertagande	45 § 1,2 p. LVM	Gruppledare Enhetschef Socialsekreterare i jour
Beslut om egenavgift vid placering	32 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om att inte ta ut egenavgift vid placering	32 kap. 2 § SoL	Enhetschef

4.3 Beslut med stöd av LSS (vuxna)

Ärende	Lagrum	Delegat
Besluta om personkretstillhörighet (del av eventuellt beslut om insats enligt 9 §)	1, 7 §§ LSS	Socialsekreterare
Beslut om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet inte täcks av beviljade assistanstimmar enl. 51 kap. SFB	9 § 2 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om ledsagarservice	9 § 3 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om biträde av kontaktperson	9 § 4 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om avlösarservice i hemmet	9 § 5 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om korttidsvistelse utanför det egna hemmet	9 § 6 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om korttidstillsyn för skolgång över 12 år	9 § 7 p. LSS	Socialsekreterare

Delegationsordning

2025-08-20

Beslut om bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad a. Bifall b. Avslag	9 § 9 p. LSS	a. Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef b. Socialsekreterare Enhetschef
Beslut om bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad	9 § 9 p. LSS	Enhetschef Bitr. verksamhetschef Verksamhetschef
Beslut om daglig verksamhet	9 § 10 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut om verkställighet	9 § 9, 10 p. LSS	Socialsekreterare
Beslut att utbetala ekonomiskt stöd enligt 9 § första stycket 2 punkten till annan än den berättigade	11 § LSS	Socialsekreterare
Beslut om återbetalning av ekonomiskt stöd enligt 9 § första stycket 2 punkten som lämnats felaktig eller med för högt belopp a. Belopp t.o.m. 15000 kr b. Belopp över 15000 kr	12 § LSS	a. Enhetschef b. IFO-utskottet
Beslut om förhandsbesked om rätten till insatser	16 § LSS	Socialsekreterare
Beslut om arvode och omkostnadsersättning till kontaktperson a. Enligt SKR:s riktlinjer b. Utöver SKR:s riktlinjer		a. Socialsekreterare b. Enhetschef Bitr. verksamhetschef

4.4 Beslut om ekonomiskt bistånd och dagersättning

4.4.1 Försörjningsstöd

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om ekonomiskt bistånd för försörjning och levnadskostnader i övrigt enligt gällande rutiner och riktlinjer	12 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om ekonomiskt bistånd för försörjning och levnadskostnader i övrigt utöver gällande rutiner och riktlinjer	12 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare i samråd med enhetschef

Delegationsordning

2025-08-20

Beslut om ekonomiskt bistånd för försörjning och levnadskostnader i övrigt, vid akuta behov (beslut av personal under beredskapstjänstgöring/socialjour)	12 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare i beredskap/jour
Begära att den enskilde ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshögjande verksamhet	12 kap. 4 § SoL	Socialsekreterare
Neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd när den enskilde avböjer att delta eller uteblir från anvisad praktik eller kompetenshögjande verksamhet	12 kap. 5 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om begravningskostnader	12 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare Särskilt utsedd socialsekreterare
Beslut att bevilja ekonomiskt bistånd för försörjning och levnadskostnader i övrigt utöver gällande rutiner och riktlinjer avseende: - Läkemedel och sjukvård utom förmån - Kostnad för saneringsstäd - Kostnad för tandvård över 15 000:- - Kostnad för resa utomlands - Hyresskulder mer än 2 månader - Elskulder över 4000 kr	12 kap. 1 § SoL	Enhetschef
Beslut om flyttkostnader utom kommunen	12 kap. 1 § SoL	Enhetschef
Beslut att bevilja ekonomiskt bistånd utöver 12 kap. 1 § SoL	12 kap. 2 § SoL	Enhetschef
Beslut om avslag på ekonomiskt bistånd utöver 12 kap. 1 § SoL	12 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om bistånd som förskott på förmån	12 kap. 1 § SoL	Socialsekreterare
Beslut om bistånd enligt 12 kap. 2 § vid undantagande av ersättningar beträffande ideellt skadestånd, liksom ideella delar av brottsskadeersättning eller försäkringsersättning, för kränkning, sveda och värk, lyte och men samt brottsskadeersättning till barn som bevittnat våld	12 kap. 2 § SoL	Enhetschef
Beslut om bistånd med överenskommelse om återbetalning	12 kap. 2 § SoL	Enhetschef
Beslut om bistånd i form av förmedling	11 kap. 1 § SoL	Enhetschef
Helt eller delvis efterge ersättningsskyldighet (avser återkrav enligt 33 kap. 2 § SoL) a. upp till ett belopp av 25 000 kr b. över 25 000 kr	33 kap. 6 § SoL	a. Enhetschef b. IFO-utskottet

Delegationsordning

2025-08-20

Eftergift av ersättningsskyldighet som avses i 33 kap. 1 § SoL.	33 kap. 6 § SoL	IFO-utskottet
Beslut om återkrav av ekonomiskt bistånd som utgått pga. att den sökande lämna oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter mm a. Belopp t.o.m. 25000 kr b. Belopp över 25000 kr	33 kap. 1 § SoL	a. Gruppledare Enhetschef b. IFO-utskottet
Beslut om återkrav av ekonomiskt bistånd i form av förskott på förmån eller ersättning m.m.	33 kap. 2 § SoL	Socialsekreterare
Återkrav av ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL	33 kap. 3 § SoL	Socialsekreterare
Föra talan hos förvaltningsrätten om återkrav enligt 33 kap. 1 § SoL (om någon fått bistånd genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter mm.)	33 kap. 4 § SoL (Delegationsbegränsning enl. 30 kap. 6 § 6p. SoL)	IFO-utskottet
Föra talan hos förvaltningsrätten om återkrav enligt 33 kap. 2 § SoL	33 kap. 4 § SoL	Enligt särskild fullmakt
Beslut att ordna gravsättning	5 kap. 2 § Begravningslagen	Enhetschef
Beslut i fråga om dödsboanmälan	20 kap. 8 a § ÄB	Socialsekreterare
Beslut i fråga om dödsboförvaltning	18 kap. 2 § ÄB	Socialsekreterare
Beslut om anmälan om dödsboavveckling	18 kap. 2 § ÄB	Socialsekreterare
Handhavande i fråga om bodelning och arvsskifte	2 kap. 3 § IDL 2 kap. 5 § IAL	Socialsekreterare

4.4.2 Dagersättning med stöd av LMA

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om dagsättning och särskilt bidrag enl. LMA, 1§ 1st 3 punkten, 3a § 2 stycket	LMA 17, 18 §§	Socialsekreterare

5 5. Ärenden gällande ekonomi, inköp m.m

5.1 Beslut om inköp

Ärende	Delegat
--------	---------

Delegationsordning

2025-08-20

Beställa varor och tjänster	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Utse beställare och attestanter inklusive ersättare	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera

5.2 Teckna och säga upp/häva avtal

Ärende	Delegat
Hysesavtal enligt fastställd boendeplan	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Hysesavtal utöver fastställd boendeplan	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Övriga avtal med ekonomiskt innehåll	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Avtal med LOV-utförare	Upphandlingschef Bitr. upphandlingschef
Personuppgiftsbiträdesavtal	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera

5.3 Övriga beslut

Ärende	Delegat
Bokföringsmässig avskrivning av fordringar	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Besluta om bidrag ur fondmedel	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Beslut att beställa utredning hos Fastighet, service	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Omfattande forskningsprojekt och andra projekt som kräver särskilda resurser	Socialdirektör
Lämna yttrande i samhällsplaneringsärenden där nämndens beslut ej krävs	Socialdirektör
Beslut angående skadeståndsanspråk och avtal om förlikning avseende skadeståndsanspråk a. upp till ½ prisbasbelopp b. över ½ prisbasbelopp upp till 2 prisbasbelopp c. över 2 prisbasbelopp	a. Enhetschef b. Verksamhetschef c. Socialdirektör

--	--

6 Övrigt

Ärende	Delegat
Besluta om deltagande i kurser och konferenser och studiebesök inom Sverige och Europa för förtroendevalda	Arbetsutskottet
Beslut att avslå begäran enligt artiklarna 12.5 samt 15-21 i dataskyddsförordningen (GDPR)	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Beslut att fastställa konsekvensbedömningar enligt artikel 35 i EU:s dataskyddsförordning (EU 2016/679). Delegationen innebär även rätt att samråda med tillsynsmyndighet enligt artikel 36 i EU:s dataskyddsförordning.	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Beslut att teckna datadelningssavtal för fastställande av ansvar vid gemensamma personuppgiftsbehandlingar enligt art. 26 i dataskyddsförordning (EU 2016/679)	Socialdirektör med rätt att vidaredelegera
Fastställa krisledningsplan för stöd- och omsorgsförvaltningen	Socialdirektör

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

§ 30

Diariennr: IFN-2026/00016

Individ- och familjenämndens delegationsordning 2026

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner förvaltningens förslag till ny delegationsordning för individ- och familjenämnden. Den reviderade delegationsordningen gäller från och med 2026-04-01.

Ärendebeskrivning

I den nya socialtjänstlagen har begreppet bistånd generellt tagits bort och används endast när det gäller ekonomiskt bistånd. I stället används begreppet insatser för att beskriva stöd för personliga behov. LSS-/Biståndshandläggare är därmed inte längre en relevant titel för den personal inom myndighetsutövning som utreder och bedömer behov av insatser. Ny titulatur är Socialsekreterare och i revidering av delegationsordningen har titeln LSS-/Biståndshandläggare byts ut till Socialsekreterare för berörda beslut.

Med anledning av nya Lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna har ett nytt beslut avseende detta lagts till i delegationsordningen.

Utifrån verksamhetens behov föreslås förändring av delegat av vissa beslut samt omarbetning av vissa beslut. Revideringen innefattar språkliga förtydliganden som inte gör skillnad i sak exempelvis har det i avsnittet 2.4.2 *Uppgifter till andra myndigheter* förtydligats att bestämmelsen som anges i lagrum inte reglerar uppgiften utan anger den sekretessbrytandebestämmelsen. Under avsnitt 2.4.1 har det förtydligats hur beslutet är delegerat enligt Socialdirektörens vidaredelegation (delegationsbeslut IFN IFN-2024-00010-2 2024-06-19). Förslagen redovisas i kronologisk ordning i bilagt underlag.

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

Beslutsunderlag

Individ- och familjenämndens delegationsordning 2026-03-18

Underlag förändringar och tillägg delegationsordning 2026-03-18

Beredningsansvariga

Charlotta Landström, Socialt ansvarig samordnare

Beslutet ska skickas till

Ledningsgrupp stöd och omsorg

Enhetschefer myndighet

Systemförvaltningen Treserva

Tjänsteskrivelse

2026-03-05

Individ- och familjenämnden

Diariennr: IFN-2026/00049

Uppföljning handlingsplan suicidprevention 2026

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner uppföljningen av handlingsplan suicidprevention 2025.

Ärendebeskrivning

En tredje uppföljning av den kommunövergripande handlingsplanen för suicidprevention antagen 2023 med sammanfattande resultat ur handlingsplanens åtgärdsområden.

Beslutsunderlag

Uppföljning av Handlingsplan suicidprevention 2025
Handlingsplan suicidprevention

Beredningsansvariga

Kevin Björnsdotter, verksamhetsutvecklare

Beslutet ska skickas till

Kevin Björnsdotter, verksamhetsutvecklare
Anna Bergström, Kvalitetschef äldreomsorgsförvaltningen

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Kevin Peters Björnsdotter
Verksamhetsutvecklare

Handlingsplan suicidprevention

Dokumentnamn: Handlingsplan suicidprevention Umeå Kommun		
Dokumentansvarig: Individ- och familjenämnden		Dokumentdatum: 2021-08-30
Godkänd av:	Version: [1.2]	Reviderad: 2023-04-25

Innehåll

Bakgrund.....	4
Inledning.....	5
Syfte och mål	6
Suicidprevention samverkansgrupp Umeå	6
Övergripande syftesbeskrivning suicidpreventiv samordningsgrupp Umeå.....	6
Företrädare till samverkansgruppen	7
Uppföljning av det suicidpreventiva arbetet.....	8
Beslut och ansvarsområden	8
Suicidpreventiva insatser	10
Prioriterade områden och åtgärdsförslag	10
Universell prevention	11
Ökad samverkan internt och externt	11
Förebyggande arbete	11
Skapa suicidsäkra miljöer och infrastruktur	12
Förhöjd kunskap och omvärldsbevakning om suicid och suicidprevention.....	12
Selektiv prevention.....	13
Ökad samverkan inom verksamheter som arbetar med särskilda riskgrupper	13
Ökad kunskap om personer i särskild utsatthet för suicidrisk	14
Fokus på bemötande	15
Indikativ prevention	15
Ett samordnat blåljus.....	15
Systematiskt kvalitetsarbete för att utreda och förhindra suicid	16
Samverkan på indikativ preventionsnivå.....	16
Bilaga 1: Suicidprevention aktivitetsplan för [fyll i förvaltning/verksamhets namn].....	18
Bilaga 2: Lokal suicidstatistik Umeå.....	22
Bilaga 3: Suicidstatistik Västerbotten och riket.....	23
Bilaga 4: Lokala uppgifter om hälsa och mående från rapporter Umeå	24

”Genom att visa i ord och handling att du verkligen vill förstå och hjälpa kan du göra skillnad för personen och minska risken för en suicidal handling”¹

¹Citat hämtat från Handlingsplan för tidig upptäckt och bedömning av suicidrisk Elevhälsan Umeå Kommun

Bakgrund

Hur vi hjälps åt för att förhindra självmord är en fråga som får alltmer utrymme i samhällsdebatten. Riksdagen uppmärksammade behovet av riktat stöd för att arbeta med suicidprevention genom att 2008 anta en nollvision mot suicid,² med uppdrag åt Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten att organisera det nationella arbetet. Folkhälsomyndigheten beskriver suicidprevention och psykisk ohälsa som prioriterade folkhälsopolitiska frågor i Sverige³. Arbetet på nationell nivå bedrivs dels genom den övergripande nationella folkhälsopolitiken, dels genom det nationella suicidpreventiva handlingsprogrammet och regeringens strategi för statens insatser inom området psykisk hälsa 2016–2020: ”Fem fokusområden fem år framåt”⁴.

I Umeå kommun har det gjorts flertalet kraftsatsningar för att omsätta vilja och engagemang att arbeta med suicidprevention. År 2011 antogs en motion av Kommunfullmäktige om en nollvision mot självmord hos barn och unga⁵ mot bakgrund att suicidtal i Sverige börjat öka, i synnerhet hos gruppen barn och unga. Till följd av detta startades bland annat ett arbete att ta fram handlingsplaner och rutiner för elever, skolpersonal och elevhälsa och ensamkommande barn. Utbildningssatsningar i Umeå kommun för att stärka människors kompetens att möta andras utsatthet har bland annat innefattat utbildningar i YAM (Youth Aware of Mental health) för elever, MHFA (första linjen psykisk hälsa), Psyk-E Bas äldre inom äldreomsorg, ESL (Ett Självständigt Liv) och MI (Motiverande samtal) inom funktionshinderomsorgen och AOSP (akut omhändertagande av självmordsnära person).

På initiativ av individ- och familjenämnden i Umeå kommun gavs 2018 ett uppdrag att utforska möjligheter för att samordna och skapa ett lärande i det fortsatta suicidpreventiva arbetet. Mot bakgrund av den rapport som skrevs fram tillsattes 2020 en samordnare för suicidprevention med uppdrag att jobba kunskapsstärkande för ett långsiktigt och kontinuerligt arbete och ta fram handlingsplaner inom stöd- och omsorgsförvaltningen och äldreförvaltningen.

2021 fattade kommunfullmäktige beslut att anta en nollvision mot självmord som inkluderar alla åldrar⁶ samtidigt som det pågår en långsiktig planering för kunskapsbaserade förebyggande insatser på bred front för kommuner i Västerbottens län. Däribland en ”Länsövergripande strategi för suicidprevention Västerbotten” som arbetas fram under 2021 bland annat med stöd av regionens kommuner inkluderat Umeå kommun. Handlingsplan suicidprevention Umeå kommun bygger vidare på det arbete som görs och tar ett helhetsgrepp för suicidprevention i Umeå. Handlingsplanen är framtagen utifrån mall och rekommendationer från NASP (Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention, KI (Karolinska institutet) och CHIS (Stockholm läns sjukvårdsområde), med inspiration hämtat från Uppsalas, Jönköpings och Stockholms arbete med suicidprevention.

² Regeringens proposition 2007/08:110 En förnyad folkhälsopolitik

³ Folkhälsomyndigheten, Psykisk hälsa och suicidprevention Lägesrapport 2019

⁴ Nationell samordnare inom området psykisk hälsa, Fem fokusområden fem år framåt: regeringens strategi inom området psykisk hälsa 2016-2020

⁵ Beslut kommunfullmäktige Diarienummer 278/2011

⁶ Umeå Kommun Kommunstyrelse Sammanträdesprotokoll 2021 05 18, diariernr: KS-2020/00335

Inledning

Varje år avlider cirka 1500 personer i Sverige till följd av självmord⁷ varav 16⁸ är hemmahörande i Umeå kommun. Äldre personer och särskilt personer över 85 år är en målgrupp som står ut i statistik om fullbordad suicid och står för ungefär en fjärdedel av alla självmord i landet. Den lokala statistik vi har att utgå från beskriver inte suicid som särskilt iögonfallande i Umeå jämfört med övriga Sverige med förbehåll för vissa särskilt utsatta grupper:

- Aktuella siffror visar på en dödlighet till följd av suicid som ligger över 250% hos unga män i Västerbotten jämfört med riksgenomsnittet - en trend som ökat över rikssnittet sedan 2016⁹.
- 29% av gruppen som tillskriver sig ha en funktionsnedsättning skattar sitt mående till ganska dåligt eller mycket dåligt vilket är att jämföra med 3% av genomsnittsbefolkningen.¹⁰
- Beroende på i vilket område du bor kan det vara uppåt tre gånger så stor sannolikhet du övervägt att ta ditt liv¹¹.
- Av de som erfart psykiskt övergrepp har nästan hälften haft tankar på att ta sitt liv¹².

Suicidhandlingar är den yttersta konsekvensen av ett stort lidande. Lidandet kan ha orsakats av att ha drabbats av svår sjukdom (såväl psykisk som fysisk) eller av olika trauman och livshändelser. En betydande andel av de som försökt ta sitt liv har i olika studier konstaterats lida av depression, ångesttillstånd, schizofreni eller andra psykiska problem. Somatiska tillstånd som för med sig ett betydande lidande som kan resultera i suicidhandlingar är till exempel maligna tumörsjukdomar och kronisk smärta. Konflikter i familjen, erfarenheter av mobbning, arbetslöshet och ekonomiska svårigheter, liksom ett stort antal olika riskbeteenden eller stressande livshändelser är exempel på tillstånd som också kan leda till att livet inte längre upplevs värt att leva.

Utöver detta är alkoholmissbruk vanligt förekommande vid många självmord i synnerhet bland män, vilket kan bidra till en mer långvarig förhöjd risk för suicidhandlingar.

Generellt sett ökar också impulsiviteten och aggressionen vid alkoholintag, vilket kan leda till förhastade beslut i en situation av upplevd kris och lidande.

Suicidproblematik innebär inte enbart ett lidande för den suicidnära personen utan också för dennes familj, vänner och andra närstående. Att leva under hotet av suicid är extremt stressande och sorgen efter ett självmord är oftast mer traumatisk och av annan karaktär än efter dödsfall på grund av sjukdom eller olyckor. Sorgen kompliceras av de närståendes känsla av skam och skuld och av de tabun när det gäller suicid som finns i samhället. Av ett suicidförsök följer det ofta negativa psykologiska (trauma), somatiska (fysiska

⁷ Både säkra och osäkra suicid är medräknade i denna statistik. Säkra suicid avser de självmord där det är kartlagt att avsikten varit att ta sitt liv. De flesta osäkra fallen kan hänföras till olika typer av förgiftningar. Man får en underrapportering av självmord om man väljer att räkna bara säkra diagnoser. Så mycket som 70 till 75 procent av de osäkra självmorden har efter psykologiska undersökningar skattats som självmord. Det finns alltså skäl till att slå ihop säkra och osäkra data för att få en mer rättvisande bild. Aktuell statistik för kommunen/staden kan tillhandahållas av NASP nasp@ki.se

⁸ Rättsmedicinalverket Dnr X22-90046, Självmord i Umeå 2012-2022, Personer som avlidit i Umeå kommun till följd av självmord eller där det var oklart om det var självmord eller olycksfall.

⁹ Här jämförs gruppen unga män ålder 15-24 som har en suiciddödlighet på 40.57 per 100.000 personer jämfört med 15.02 som är riksgenomsnittet 2019

¹⁰ Se bilaga 4 figur 161

¹¹ Se bilaga 4 figur 143

¹² Se bilaga 4 figur 87

skador) och i vissa fall neurologiska konsekvenser för individen som kan vara mer eller mindre bestående.

Eftersom suicid inte är enbart en konsekvens av psykisk sjukdom, krävs det insatser som förebygger även andra orsaker till lidande eller som dämpar lidandets effekt på suicidalitet. Det är också viktigt att fokusera på den existentiella aspekten och att förstärka samhällets resurser att fånga upp och stärka de drabbade.

Syfte och mål

Det övergripande målet är att minska antalet suicid i Umeå kommun.

Handlingsplanen ska tydliggöra kommunens ansvar för det suicidpreventiva arbetet i Umeå kommun samt skapa förutsättningar för ett strukturerat och kontinuerligt arbete. Syftet är också att öka medvetenheten om riskgrupper och bakgrundsfaktorer till suicid för att verksamheterna bättre ska kunna uppmärksamma personer som kan befinna sig i risk.

Arbetet har sin utgångspunkt i kommunens värdegrund, och mål kring psykisk hälsa och social hållbarhet och avser ge förutsättningar för en bred samverkan för att sprida och omsätta arbetet. Ett nav i det fortsatta suicidpreventiva arbetet i Umeå kommun omsätts av ett långsiktigt suicidpreventivt arbete genom Suicidprevention samverkansgrupp Umeå.

Suicidprevention samverkansgrupp Umeå

Övergripande syftesbeskrivning suicidpreventiv samordningsgrupp Umeå¹³

- Företräda frågor om suicidprevention där suicid är den yttersta konsekvensen av ett stort lidande
- Skapa samsyn och gemensam målsättning
- Samordna det suicidpreventiva arbete som görs för att öka synergier och minska dubbelarbete
- Bidra till att de åtgärder och insatser som erbjuds motsvarar helheten och omfattningen i de behov som finns
- Formulera interna åtaganden i en aktivitetsplan som görs tillgänglig för andra för att underlätta uppföljning, följsamhet och samverkansformer
- En plattform för att känna stöd och styrka i ett långsiktigt suicidpreventivt arbete och dela med oss av kunskap och förslag sinsemellan
- Skapa en tydlighet i vem en kan nå från respektive samhällsaktör för att samverka kring suicidprevention
- Skapa förutsägbarhet och regelbundenhet genom terminsvisa träffar och uppföljning kring aktivitetsplan av kommunens sammankallande samordnare för suicidprevention
- Snabbare kunna genomföra insatser som svarar mot gap – exv. komplettera, skala upp, tillföra insatser kring suicidprevention, exempelvis samverkan kring händelseanalyser

¹³ Suicidprevention samverkansgrupp Umeå har beslutat om gemensam målsättning

Företrädare till samverkansgruppen¹⁴

Företrädare har mandat att driva frågor om suicidprevention för sitt verksamhetsområde. Företrädare i samverkansgruppen föreslås utgå från en aktivitetsplan¹⁵ för att beskriva mätbara och uppföljda målsättningar i sitt interna suicidpreventiva arbete. Stöd, mallar och hjälpmedel finns på digital arbetsyta tillgängliga för att utveckla och implementera internt suicidpreventiva arbete. Samverkansgruppen har stöd av planeringsgrupp för en långsiktighet i pågående arbete och har ett antal arbetsgrupper som jobbar närmare implementering av handlingsplanens olika åtgärdsförslag.

Blåljus Västerbotten

Polismyndigheten
Umeåregionens brandförsvär
Ambulanssjukvården Västerbotten
SOS Alarm

Övrig myndighet Umeå

Umeå universitet
Trafikverket
Kriminalvården frivården
Kriminalvården anstalt och häkte

Region Västerbotten

Akutmottagning Umeå
Folkhälsoenheten
Psykiatrisk akut- och bedömningsmottagning Umeå
Psykiatrisk klinik öppenvårdsmottagning Umeå
Psykiatrimottagning läkarjour
Geriatriskt centrum Umeå
Habiliteringscentrum
Barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning Umeå
Hälsocentraler
Onkologisk avdelning Umeå
Ungdomshälsan

Näringsliv och civilsamhälle

Externa hemtjänstutförare
Svenska Kyrkan
MIND Umeå
BRIS Barnens Rätt i Samhället Umeå
(H)järnkoll Västerbotten
Resurscentrum för traumastöd Vårsta diakoni
Folkuniversitet Umeå
Svenska kommunalpensionärernas förbund
Generationskören
Suicide Zero
Röda Korset Umeåkretsen

Umeå kommun

Näringsliv
Fritidsförvaltning
Samhällsbyggnadsförvaltning
Stöd och omsorgsförvaltning
Teknik och fastighetsförvaltning
Utbildningsförvaltning
Äldreomsorgsförvaltning
Stadsledningskontorets HR-avdelning
Umebrå
Alkohol och drogrådgivning Ingången

¹⁴ Suicidprevention samverkansgrupp Umeå är under sammanställning, listan kan komma att ändras. Uppgifter om företrädare uppdaterad mars 2023.

¹⁵ Se bilaga 1

Uppföljning av det suicidpreventiva arbetet

Respektive förvaltnings företrädare ansvarar för att årligen skriva en summering utifrån aktivitetsplan¹⁶ av det suicidpreventiva arbete som genomförts i förvaltningen under året.

Samordnare för samverkansgruppen sammanställer utifrån det en årlig rapport som även inkluderar samverkansgruppens gemensamma arbete under året utifrån de aktiviteter som tagits fram.

Den årliga sammanfattningen föredras i Umeå kommun på Individ-och familjenämnden som ägare av handlingsplanen samt kommunstyrelsens hållbarhetsutskott och skickas till kommunens övriga nämnder och företrädare för övriga organisationer i samverkansgruppen.

I juni 2022 beslutade kommunfullmäktige att Handlingsplan suicidprevention kommer att ingå i Program för social hållbarhet. Inom ramen för Umeå kommuns styrmodell kommer uppföljning av program och återslag från nämnderna ske utifrån de anvisningar som tas fram.

Beslut och ansvarsområden

Värdegrund och policy Umeå kommun

I Umeå kommun eftersträvas ett långsiktigt arbete för ett hållbart samhälle¹⁷. Umeå kommuns värdegrund beskriver bland annat att "en god folkhälsa innebär att den enskilda människans hälsa är bra och att den är jämnt fördelad över hela befolkningen". Ett sätt att arbeta utifrån den målsättningen är att lyfta upp särskilt utsatta målgrupper när det kommer till suicidprevention bland annat genom att jobba för att minska åtskillnader genom att stärka särskilt utsatta grupper. Fördjupning med förslag på åtgärder finns att läsa under avsnitten om selektiv och indikerad prevention. Strategisk plan för Umeå kommun 2016-2028¹⁸ lyfter fram ett vikten av utvecklingsmöjligheter för att stärka goda livsvillkor för att uppnå en så hög grad av jämställdhet och jämlikhet som möjligt.

Umeå kommun arbetar också utifrån målet att skapa förutsättningar för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv¹⁹. Suicid som jämställdhetsfråga kommer bland annat i uttryck i att män står för cirka 70% av fullbordade suicid i Sverige²⁰. En del i den gemensamma värdegrunden i Umeå kommun är utgångspunkten att vi skapar värde för dem vi finns till för. "För att på bästa möjliga sätt ha medborgarfokus behövs allas engagemang. För det krävs inflytande och nödvändig kompetens"²¹. Möjlighet till delaktighet och inflytande inom Umeå kommun beskrivs bland annat inom kommunens folkhälsomål²² där alla ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom livets olika områden, vilket är målsättningar som även bör genomsyra det suicidpreventiva arbetet. I likhet med att självmord är att betrakta som en kumulering av livsomständigheter och ohälsa, ingår även det suicidpreventiva för att stärka människors livssituationer för att minska risker för suicid och stärka skyddsfaktorer²⁴. Däri ingår också att betrakta suicid som ett folkhälsoproblem där frågan om att minska suicid kan ingå som del i det hälsofrämjande arbetet som görs.

¹⁶ Se Bilaga 1

¹⁷ Översiktsplan Umeå kommun – vägvisning till planens delar, teman och aktualitet

¹⁸ Strategisk plan för Umeå kommun 2016-2028, antagen i kommunfullmäktige 2016-03-29

¹⁹ Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå kommun, antagen i kommunfullmäktige 2017

²⁰ Folkhälsomyndigheten: psykisk ohälsa, suicidalitet och

²¹ Umeå kommun värdegrund och vision med fler målsättningar finns att läsa på Umeå kommuns intranät under sidor - > ledning och styrning

²² Folkhälsa – folkhälsomål för Umeå kommun

Avgränsningar

- Handlingsplanen avser suicidprevention och omfattar inte specifika behandlingsinsatser för förebyggande av och behandling av psykisk ohälsa.
- Samverkansgruppen är inte att ersätta eller förväxla med kommunens grupp för psykosocialt stöd: POSOM-gruppen²³ som tillhandahåller psykosocialt stöd och omhändertagande vid katastrofer, större olyckor eller andra händelser av sådan karaktär att det finns behov av omfattande psykosocialt stöd till flera personer samtidigt.

Terminologi

I facklitteratur har ordet självmord alltmer kommit att ersättas av termen suicid. Orden används synonymt, ofta används båda termerna omväxlande i en och samma text. Vissa föredrar ordet suicide eftersom självmord kan leda tankarna till mord och kriminella handlingar, medan andra anser suicid vara ett alltför kliniskt och avståndstagande begrepp²⁴. I handlingsplanen används båda begreppen synonymt.

Suicid/självmord	en medveten, uppsåtlig, självförvållad, livshotande handling som leder till döden.
Suicidförsök	livshotande eller skenbart livshotande beteende i avsikt att sätta sitt liv på spel eller göra intryck av en sådan avsikt som inte leder till döden.
Suicidprevention	kan till exempel vara utbildning, informationsinsatser, metodutveckling, begränsning av medel och metoder, efterlevandestöd för att förhindra och minska antalet suicidförsök och suicid.
Suicidnära	personer som under senaste året gjort självmordsförsök, personer med allvarliga självmordstankar, personer som utan att ha allvarliga självmordstankar ändå kan anses befinna sig i riskzonen.

Genomförande

Handlingsplanen pekar ut vilka områden som är prioriterade för det suicidpreventiva arbetet inom Umeå kommun. Enskilda nämnder och förvaltningar ansvarar dock för att prioritera och implementera angivna åtgärdsförslag.

För hållbarheten i det suicidpreventiva arbetet är det viktigt att det finns förutsättningar att prioritera frågorna inom organisationsstrukturen och tjänstepersoner som fördelar och delegerar arbetsuppgifter och resurser.

²³ Posom kallas in via räddningstjänst, ambulans eller polis

²⁴ SKL: Att förebygga suicid i fysisk miljö

Suicidpreventiva insatser

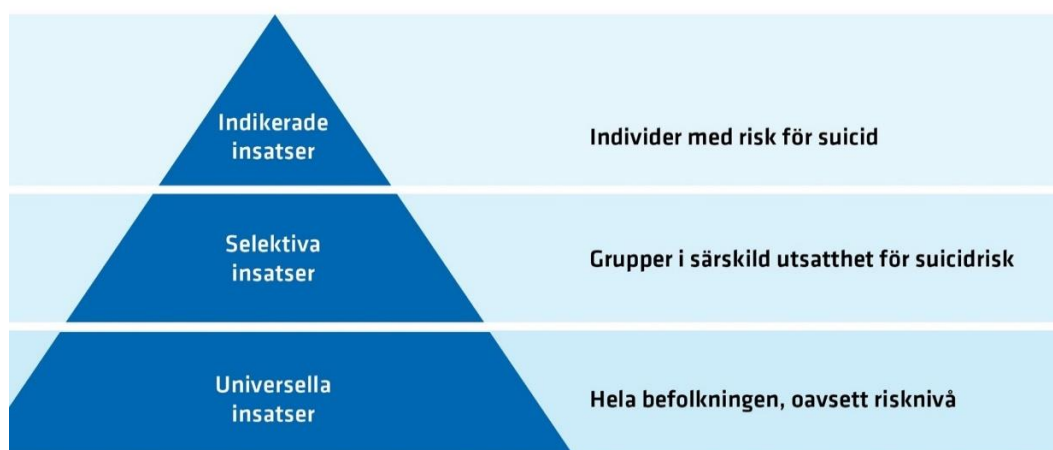
Forskning visar att det finns flera suicidpreventiva insatser som är verksamma. Exempel på sådana som visat sig vara effektiva är begränsning av tillgången till medel och metoder för suicid, behandling av depression genom effektiva läkemedel och erbjudande om psykoterapi, säkerställd vårdkedja för patienter med suicidalt beteende samt åtgärder för att förhindra att människor tar sitt liv vid så kallade hot-spots (platser där många personer tar sitt liv)²⁵. Även skolbaserade preventionsprogram (exempelvis YAM²⁶) har visat sig fungera väl för att förebygga suicidförsök och suicidtankar hos unga²⁷.

Bakom suicidhandlingar finns en komplex problematik och ett brett spektrum av riskfaktorer. Självordspreventiva insatser som består av flera olika delar i en så kallad multikomponent strategi, har större chans att nå resultat, under förutsättning att åtminstone en av komponenterna är effektiv²⁸. Exempelvis kan en kunskapshöjande insats göras i kombination med en striktare alkoholtillsyn. Synergieffekter kan då uppnås och ge ett bättre utfall än varje enskild insats för sig.

Enligt forskningen saknas dock tillförlitliga metoder för att kunna predicera framtida självmord genom verksamma screening-verktyg. Därför bör en stor del av insatserna riktas till många människor med låg eller måttlig risk, snarare än att enbart fokusera på särskilda riskgrupper²⁹. På så vis kan det suicidpreventiva arbetet ge avtryck på befolkningsnivå. Suicidpreventivt arbete bör således ske på flera nivåer: universell, selektiv och indikativ, enligt figur nedan.

Prioriterade områden och åtgärdsförslag

Suicidförebyggande arbete behövs på olika nivåer³⁰. För att öka medvetenheten och ge struktur till genomförandet av suicidpreventivt arbete presenteras nedan ett antal åtgärdsförslag. Förslagen presenteras utifrån vilken preventionsnivå respektive åtgärd tar sikte på. Specifika mål på kort och medellång sikt presenteras under respektive prioriterat område. Avsnitten och förslagen som anges här nedan är att betrakta som förslag eller inspiration att utgå från i beskrivandet av egna åtaganden.

²⁵ NASP. Underlag till handlingsplan för suicidprevention 2019–2022. 2019-06-03

²⁶ Youth Aware of Mental Health. Ett program för skolelever med syfte att främja psykisk hälsa.

²⁷ Folkhälsomyndigheten. Utblick Folkhälsa. Maj 2017. Flera insatser kan förebygga självmord

²⁸ NASP. Underlag till handlingsplan för suicidprevention 2019–2022. 2019-06-03

²⁹ Ibid

³⁰ Folkhälsomyndigheten, Lägesrapport: Psykisk hälsa och suicidprevention 2020

Bild: insatsernas tre nivåer.

Universell prevention

Universell suicidprevention handlar om främjande insatser som riktar sig till hela befolkningen.

Ökad samverkan internt och externt

Ett framgångsrikt suicidpreventivt arbete ställer krav på samverkan och samarbete med ett flertal aktörer inom kommunen samt med externa parter regionalt och nationellt. Viktiga funktioner utöver kommunala förvaltningar och blåljuspersonal är till exempel nämnder med ansvar för skyddsbarriärer på broar eller andra suicidtäta platser, nämnder med ansvar för skolbaserade preventiva insatser och äldreomsorgen med ansvar för personer över 65 år.

Verksamheter inom Regionens hälso- och sjukvård är viktiga samverkanspartners för ett framgångsrikt suicidpreventivt arbete. Det finns också organisationer inom civilsamhället som besitter kompetens och som bör involveras i det suicidpreventiva arbetet för att komplettera kommunalt och regionalt arbete. Mind, Suicide Zero och SPES är exempel på organisationer som erbjuder stöd och kunskap och lyfter frågan om suicid i det offentliga rummet.

Målsättning:

- Det ska finnas en struktur för samverkan kring det suicidpreventiva arbetet.

Åtgärdsförslag:

- Uppstart och fortsatt arbete Suicidprevention samverkansgrupp Umeå.

Förebyggande arbete

Ett förebyggande arbete skapar möjligheter för att nå invånare innan problem uppstår, vilket i bästa fall ger skyddande effekter livet ut. Ökad sårbarhet för negativa reaktioner på livskriser och motgångar grundläggs tidigt. Barn och unga är därför viktiga målgrupper för insatser som riktar sig brett.³¹

Viktiga verksamheter för det suicidpreventiva arbetet på universell nivå är exempelvis ungdomsmottagningar och verksamheter som bedriver uppsökande arbete. Ungdomsmottagningarnas kuratorer träffar ungdomar både i grupp och individuellt och har ett hälsofrämjande uppdrag. Fältgruppen tillhör socialtjänsten, jobbar uppsökande och förebyggande och kommer i kontakt med ett stort antal ungdomar i Umeå. Ett psykoedukativt perspektiv³² är av stor betydelse för att hjälpa barn och unga att lära sig att hantera motgångar av normalgraden.

Kunskap om normer och våldsförebyggande arbete har också bäring på det suicidpreventiva arbetet. Förväntningar på hur psykisk ohälsa visar sig och tolkningar av en persons beteende utifrån könstillhörighet tenderar att påverka personal³³. Konsekvensen kan bli att vuxna inte ställer samma frågor till pojkar som till flickor, eller att vuxna inte hör när pojkar och unga män berättar om känslor av utsatthet. Utan träning i att formulera sina känslor eller att ta ansvar för sina egna och andras behov finns en risk för att utveckla svagare beredskap för att hantera omvälvande händelser. En medvetenhet om skillnader mellan pojkar och män och flickor och kvinnor, och arbetssätt anpassade därefter, är av stor betydelse.

Familjecentraler och tidigt stöd i samverkan mellan socialtjänsten, öppen förskola samt mödra- och

³¹ NASP. Rekommendationer för suicidpreventiva insatser på befolkningsnivå, 2019

³² Psykoedukation handlar om att få förståelse och kunskap för symtom och hur dessa bäst kan hanteras

³³ SKL. Maskulinitet och psykisk hälsa. Strategier för förbättringsarbete i vård och omsorg. 2018

barnhälsovård är viktiga verksamheter i det suicidpreventiva arbetet på universell nivå. Exempel på insatser är uppsökande arbete till nyblivna föräldrar som görs inom ramen för hembesöksprogrammet, samt erbjudande till föräldrar om tidiga insatser i form av råd och stöd som främjar god hälsa och ökar möjligheten till ett välfungerande föräldraskap.

Ytterligare förebyggande insatser på universell nivå handlar om att begränsa befolkningens alkoholintag då det finns en koppling mellan hög alkoholkonsumtion och antalet suicid i befolkningen³⁴. Under slutet av 1990 talet fick kommunerna ta över visst ansvar för alkoholfrågorna, bland annat tillståndsgivningen av serveringstillstånd till restauranger.

Målsättning:

- Genom befolkningsriktade insatser stärka det suicidpreventiva arbetet genom förebyggande verksamheter

Åtgärdsförslag:

- Särskilt uppmärksamma ett suicidpreventivt perspektiv inom annat förebyggande arbete som bedrivs

Skapa suidsäkra miljöer och infrastruktur

Genom att undanröja möjligheten att genomföra en självmordshandling, eller öka chansen att upptäcka den i tid, kan man rädda liv. Eftersom självmord kan förekomma i utemiljöer såsom vägar, parker och stränder är det viktigt att uppmärksamma olycksrisker utifrån ett suicidförebyggande perspektiv på offentliga platser och i utomhusmiljöer och på så vis arbeta för att undanröja medel och metoder för suicid.

Målsättning:

- Att suicidprevention samverkansgrupp Umeå fungerar som ett forum för att öka medvetenheten om suicidrisker för gemensamma åtgärder

Åtgärdsförslag:

- Att suicidprevention samverkansgrupp Umeå gemensamt behandlar fråga om att kartlägga riskzoner för suicid och tar fram en plan för vilka aktörer som ska kontaktas
- Att suicidprevention samverkansgrupp Umeå gemensamt behandlar fråga om att sammanställa och analysera statistik för suicid.

Förhöjd kunskap och omvärldsbevakning om suicid och suicidprevention

För ett effektivt suicidpreventivt arbete krävs både generella och specifika kunskaper i suicidprevention, samt förståelse för hur problemet tar sig uttryck ur ett brett perspektiv. Om yrkesverksamma inte har relevant kompetens och tillgång till metoder och rutiner för att upptäcka risk för suicid är det svårt att identifiera riskpersoner eller våga lyfta frågan. Regelbunden utbildning om självmord, myter, sambandet mellan självmord och psykisk ohälsa samt riskfaktorer och riskgrupper är därför väsentlig. Även kunskap om vikten av att våga fråga om självmordstankar är central.

Att vara suicidnära behöver i sig inte innebära att personen genomför en suicidhandling även om risken finns. Svårigheten är att det på ett tillförlitligt sätt inte går att skilja de personer som kommer att ta sitt liv från de som inte kommer att göra det³⁵. Till exempel är många suicidhandlingar impulsiva och utförs i

³⁴ Folkhälsomyndigheten: Alkohol och suicid. Analyser av svenska data, 2018

³⁵ Belsher m.fl., Prediction models for suicide attempts and deaths: a systematic review and simulation. JAMA psychiatry. 2019

anslutning till en drabbande livshändelse som utlöser en akut kris. Att våga fråga är centralt för att kunna erbjuda stöd och hjälp till de som har suicidtankar även om det innebär att frågan kommer att ställas även till personer som inte har det.

Målsättning:

- Att berörda verksamheter har möjligheter att identifiera behov av kunskap, samt har blivit medvetna om ansvar och möjligheter att arbeta suicidpreventivt.
- Att det finns kunskap inom verksamheterna om att identifiera risk för självmord samt en större benägenhet att våga fråga om suicidtankar.

Åtgärdsförslag:

- Inventera vilka behov av kompetenshöjning som finns inom den egna verksamheten.
- Dra nytta av de utbildningar som finns, exempelvis Aktion Livräddning och andra kunskapshöjande insatser.
- Ta del av och sprid kampanjer som syftar till att främja det suicidpreventiva arbetet (t.ex Stör döden³⁶)
- Sprida goda exempel, internt och externt.
- Inom ramen för den egna verksamheten uppmärksamma möjligheter att stödja utvecklingen av suicidpreventivt arbete.

Selektiv prevention

Selektiva preventionsinsatser riktar sig till grupper i särskild utsatthet för suicidrisk.

Ökad samverkan inom verksamheter som arbetar med särskilda riskgrupper

Personer med en psykiatrisk sjukdom och/eller beroendetillstånd, allvarliga somatiska sjukdomar, funktionsnedsättningar, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, samsjuklighet, anhöriga/närstående till svårt sjuka, hbtq-personer och äldre män har samtliga på gruppnivå förhöjd risk för suicid. Andra riskgrupper som forskningen lyfter fram är personer som tidigare försökt ta sitt liv (främst unga) samt efterlevande till personer som tagit sitt liv.

Åldrandet i sig innebär en ökad risk för både fysiska och psykiska sjukdomar. Att åldras och bli äldre innebär också sociala och hälsomässiga förändringar och ökad risk för ofrivillig ensamhet. Flera faktorer som bidrar till psykisk ohälsa tycks öka med stigande ålder till exempel fler fysiska hälsoproblem, försämrad funktionsförmåga, förlust av närstående och försämrat socialt nätverk. När arbetslivet avslutas kan det medföra färre sociala kontakter och en mer ensam tillvaro för den enskilde. Pensionering innebär inte att tidigare bekymmer försvinner så som missbruk, psykisk ohälsa eller en hemsituation med våld. Den äldre befolkningen vill ofta inte vara till besvär och ber därmed inte om hjälp, vilket gör det svårt att uppmärksamma risk för suicid.

Diagnoser av psykisk ohälsa, som depression och ångest och förskrivning av medicin för dessa har ökat för barn och unga sedan 1990-talet. Skolstressen och mobbingen har ökat, fler barn känner sig otrygga i skolan och skolresultaten har sjunkit för svenska barn³⁷. En trygg och säker skolgång förebygger en rad hälsorelaterade risker och att inte ta del av skola leder till utanförskap och ensamhet. Skolorna i Umeå kommun jobbar vidare med att motverka problematisk skolfrånvaro³⁸. Exempelvis arbetar de kommunala skolenheternas elevhälsoteam inom grundskola och gymnasieskolan aktivt med problematisk skolfrånvaro.

³⁶ Stör döden – en kampanj för att uppmärksamma självmord i samarbete mellan NASP, Suicide Zero, Mind och SPES.

³⁷ En rapport och psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga, Suicide Zero, 2020

³⁸ Skolfrånvaro och vägen tillbaka, Skolverket rapport 341, 2010

Inom kommunal grundskola finns även ett särskilt team som arbetar med problematisk skolfrånvaro i samverkan med socialtjänsten.

För personer inom dessa riskgrupper, som är aktuella inom verksamheter med personal som jobbar uppsökande eller av andra skäl är i kontakt med människor som befinner sig i riskgrupper för suicid, krävs ofta att insatserna sker i samverkan med hälso- och sjukvården, likväl som med närstående.

När en person har varit inneliggande på sjukhus för somatisk eller psykiatrisk vård, och behöver stödsatser efter utskrivning är det extra viktig att denna övergång upplevs som trygg och samordnad för den enskilde. Som stöd till personer i ovan beskrivna riskgrupper kan det vara aktuellt att göra en samordnad individuell plan (SIP). Socialtjänsten och hälso- och sjukvården är skyldiga att ta initiativ till en SIP när de ser att det behövs samordning för att en person ska få rätt stöd.³⁹ En samordnad individuell plan ska också upprättas när en person skrivs ut från slutenvård och har behov av insatser från både hälso- och sjukvården och socialtjänsten.⁴⁰ Den enskilde måste alltid godkänna att en plan tas fram och kan även själv initiera planen.

En SIP kan i vissa fall behöva kompletteras med en krisplan där det framgår vilka kontakter som ska tas och vilka insatser som ska sättas in vid till exempel försämrat hälsoläge och suicidrisk vid återinsjuknande.

Målsättning:

- Berörda verksamheter har identifierat samarbetsparter och ökat användningen av SIP för personer som befinner sig i förhöjd risk för att utföra suicidhandlingar

Åtgärdsförslag:

- Utveckla arbetet med SIP genom att öka personalens kunskaper om att använda SIP, att hålla i SIP-möten samt vid behov ta fram kompletterande krisplan.
- Förstärk en trygg hemgång för de barn, unga och vuxna som varit inneliggande på sjukhus för somatisk eller psykiatrisk vård och behöver stöd från kommunen när de skrivs ut.
- Se över rutiner och utvecklingsmöjligheter för samverkan med hälsocentraler och första linjen för barn och unga, utifrån riskfaktorer för suicid⁴¹.
- Skolorna bör fortsätta sitt lokala arbete för beredskap och samverkan med andra instanser för att stödja elever som riskerar att bli långvarigt frånvarande.

Ökad kunskap om personer i särskild utsatthet för suicidrisk

Av de personer som tagit sitt liv och samtidigt varit inskrivna i slutenvård eller öppenvård mellan 2011 och 2016 var substansrelaterade diagnoser de vanligaste, därefter kommer personlighetsstörningar (bland kvinnor) och ångestrelaterade tillstånd (bland män).⁴²

Bland personer som identifierar sig som hbtq är risken för suicidförsök förhöjd i jämförelse med gruppen heterosexuella och cis-personer.⁴³ Orsaken till dessa skillnader ligger i den specifika utsatthet för stress kopplat till stigma som hbtq-personer exponeras för (även kallad minoritetsstress), i form av exempelvis diskriminering och våld. Unga transsexuella har även en förhöjd risk för genomförda självmord.⁴⁴

Verksamheter som möter personer med missbruksproblematik och/eller psykisk sjukdom, nyanlända, hbtq-personer och andra utsatta grupper är exempel på verksamheter som kan behöva extra beredskap för att

³⁹ 2 kap 7 § Socialtjänstlagen (2001:453) och 16 kap 4 § Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

⁴⁰ 4 kap 1 § Lag om samverkan vid utskrivning från slutenvård och sjukvård (2017:612)

⁴¹ En aktuell kunskapsöversikt av riskfaktorer för suicid finns att tillgå från respi.se

⁴² NASP. Data från Stockholms län. Underlag till handlingsplan för suicidprevention 2019-2022. 2019-06-03.

⁴³ En person vars biologiska kön överensstämmer med dess juridiska, sociala och upplevda kön

⁴⁴ Forte: forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd. Hälsa och livsvillkor bland unga hbtq-personer. 2018

upptäcka, möta och förstå personer som har tankar på att utföra suicidala handlingar. Anhörigkonsulenter, kuratorer på ungdomsmottagningar samt fältassistenter och personal inom social- och ungdomsjour är några exempel på yrkesgrupper som bör ha kunskap om suicidpreventivt arbete och bemötande av personer med suicidnära beteenden.

Målsättning:

- Berörda verksamheter uppmärksammar särskilda riskgrupper i högre grad och tillgodoser behov av kunskapshöjning genom en särskild utbildning

Åtgärdsförslag:

- Att se över möjligheten för att kompetenshöjning hos personal genom utbildning⁴⁵.

Fokus på bemötande

Ett likvärdigt och professionellt bemötande samt ett inkluderande förhållningssätt är av stor vikt för att skapa en förtroendefull relation. För att öka kunskap och medvetenhet om vikten av ett gott bemötande bör personal vara bekant med innehåll och mål särskilt i Umeå kommuns arbete för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Ett normkritiskt, likvärdigt, inkluderande och professionellt bemötande ska även omfatta personer med missbruksproblematik och personer med funktionsnedsättning.

Målsättning:

- Berörda verksamheter är extra uppmärksamma på vikten av ett gott bemötande av personer som kan befinna sig i särskild utsatthet för suicidrisk.
- Invånare som kommer i kontakt med verksamheten kan förvänta sig att bli likvärdigt och respektfullt behandlade utan att diskrimineras.

Åtgärdsförslag:

- Inventering av behov av utbildning i samtalsmetodik och bemötande.
- Användning av vägledning – att etablera rutiner för att följa upp personers upplevelser av verksamhetens utformning och bemötande.

Indikativ prevention

Indikativa preventionsinsatser riktar sig till personer med särskilt hög risk för att begå självmord.

Ett samordnat blåljus

Under en suicidhändelse är det viktigt utryckningsinsatser delar förståelse och kunskap för att skapa trygghet för alla inblandade och särskilt suicidnära personer. När ett SOS-larm bedöms som ett hot om suicid larmas polis, ambulans och räddningstjänst. Under en utryckning är det viktigt att samarbetet mellan de olika professionerna fungerar. Räddningstjänsten, ambulanspersonalen och polisen har alla egna juridiska bestämmelser som gäller vid ett suicidärende. De har också olika huvudmän: räddningstjänsten har kommunen, ambulanssjukvården har regionen och polisen har staten. SOS Alarm däremot är ett aktiebolag som ägs av staten och Sveriges Kommuner och Regioner.⁴⁶ Det finns således skillnader mellan organisationerna.

⁴⁵ Utbildningsutbud kring mående och hälsa finns närmare beskrivet på Umeå kommuns intranätets sida om suicidprevention och i samverkansgruppens gemensamma material.

⁴⁶ Suicidpreventivt arbete Jönköpings län 2021

Målsättning:

- Att räddningstjänst tillsammans med polis, sjukvård och SOS alarm hittar en samsyn i samverkan vid hot om suicid.

Åtgärdsförslag:

- Att inventera regionala förutsättningar för samverkansformer och undersöka etablerade arbetssätt, förslagsvis Jönköpingsmodellen.⁴⁷
- Undersök möjligheter till gemensamma utbildningar för ökad tvärprofessionell samsyn där räddningstjänsten föreslås vara samordnare.

Systematiskt kvalitetsarbete för att utreda och förhindra suicid

Personal som arbetar med personer med risk för suicid behöver stöd i att hantera psykiskt påfrestande situationer likt hot om, risk för eller fullbordat suicid. Forskning inom hälso- och sjukvården visar att personal som får stöd för att hantera suicidfall bland sina patienter är mer benägna att inta ett suicidpreventivt perspektiv och arbeta med suicidprevention i större utsträckning.⁴⁸ Stödet bör vara kollegialt men även komma från ledningen. I Arbetsmiljöverkets föreskrifter Våld och hot i arbetsmiljö⁴⁹ samt Första hjälpen och krisstöd⁵⁰ finns regler och råd om hur man kan förebygga hot- och våldssituationer i arbetsmiljön samt hur stödet kan se ut när personal utsätts för psykiskt påfrestande situationer.

Målsättning:

- Chefer och medarbetare vet hur de ska agera vid risk för att en person ska begå självmord. Det systematiska kvalitetsarbetet ska säkra en utveckling av det suicidpreventiva arbetet, med fokus på medarbetare och efterlevande.

Åtgärdsförslag:

- Ta fram rutiner, alternativt komplettera befintliga, för hur chefer och medarbetare ska agera vid risk för att en person/klient/brukare ska begå självmord, exempelvis inom verksamhetens rutiner om hot och våld.
- Ta fram rutiner, alternativt komplettera befintliga, för hur chefer och medarbetare ska agera vid risk för eller fullbordat självmord.
- Se över rutin för hur ett självmord/självmordsförsök av någon som är aktuell i verksamheten följs upp, i syfte att kvalitetsutveckla verksamheten.
- Inventera vilka andra verksamheter och organisationer som en suicidnära person kan få stöd från i akuta och icke-akuta ärenden.
- Skapa och sprid lättillgänglig information för både medarbetare och brukare med information om stöd, exempelvis telefonnummer till stödlinjer.

Samverkan på indikativ preventionsnivå

Det kan finnas anledning att analysera allvarliga incidenter, likt suicid eller suicidförsök retrospektivt, för att få syn på eventuella brister och förbättringsområden i den egna verksamheten.

⁴⁷ Samverkan mellan polis, sjukvård, SOS Alarm och räddningstjänst vid hot om suicid – Ett exempel från Jönköpings län 2005

⁴⁸ Ramberg IL, Di Lucca MA, Hadlaczky G. The Impact of Knowledge of Suicide Prevention and Work Experiences among Clinical Staff on Attitudes towards Working with Suicidal Patients and Suicide Prevention. Int J Environ Res Public Health. 2016

⁴⁹ AFS 1993:2

⁵⁰ AFS 1999:77

Händelseanalys är ett verktyg som används framför allt inom hälso- och sjukvården och som syftar till att vid en allvarlig händelse utreda vad som hänt, varför det har hänt samt identifiera förbättringsområden i verksamheten för att förhindra att samma sak händer igen. Då en allvarlig incident likt suicid inträffat inom hälso- och sjukvården står ofta ett enskilt verksamhetsområde i fokus. Det finns dock fördelar med att bredda analysen av vad som hänt och inkludera fler verksamheter för att få en mer detaljerad bild av självmordet och dess orsaker.⁵¹

En gemensam retrospektiv genomgång kan även identifiera förbättringsområden mellan verksamheterna när det gäller samverkan och kommunikation. Berörd verksamhet bör i de fall då en gemensam genomgång med andra verksamheter är påkallad från hälso- och sjukvårdens sida, bidra till att den inträffade incidenten kan analyseras på ett ändamålsenligt sätt. Sekretessen måste alltid beaktas och hanteras enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Målsättning:

- Berörda verksamheter har kunskap om hur suicidhandlingar hanteras och analyseras i nuläget och har identifierat eventuella utvecklingsbehov.
- Fler verksamhetsöverskridande analyser av suicid eller suicidförsök görs för att undanröja risker för att en liknande incident händer igen.

Åtgärdsförslag:

- Genomför verksamhetsöverskridande händelseanalyser med exempelvis verksamhetsområde och hälso- och sjukvård.

⁵¹ Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen. Att utreda självmord genom händelseanalys bland barn och unga. Ett stödmaterial i det förebyggande arbetet.

Bilaga 1: Suicidprevention aktivitetsplan för [fyll i förvaltning/verksamhets namn]

Insatser riktade till hela befolkningen (Universella insatser)

Under *Aktiviteter* ska det framgå vilka insatser som kommer att genomföras. Under *Målsättningar* ska det framgå vad aktiviteten förväntas uppnå och hur det ska mätas. Under *Ansvarig för aktiviteten* ska det framgå vem som säkerställer aktivitetens genomförande. Under *Start för aktivitet* uppges när aktiviteten ska påbörjas. Under *Slut för aktivitet* uppges när (om möjligt) aktiviteten ska vara avslutad.

	Aktivitet	Målsättningar (inkl. mätmetod och målvärde)	Ansvarig	Startdatum	Slutdatum
1.					
2.					
3.					

Insatser riktade till grupper i utsatthet för suicidrisk (Selektiva insatser)

Under *Aktiviteter* ska det framgå vilka insatser som kommer att genomföras. Under *Målsättningar* ska det framgå vad aktiviteten förväntas uppnå och hur det ska mätas. Under *Ansvarig för aktiviteten* ska det framgå vem som säkerställer aktivitetens genomförande. Under *Start för aktivitet* uppges när aktiviteten ska påbörjas. Under *Slut för aktivitet* uppges när (om möjligt) aktiviteten ska vara avslutad.

	Aktivitet	Målsättningar (inkl. mätmetod och målvärde)	Ansvarig	Startdatum	Slutdatum
1.					
2.					
3.					

Insatser riktade till individer med suicidrisk (Indikerade insatser)

Under *Aktiviteter* ska det framgå vilka insatser som kommer att genomföras. Under *Målsättningar* ska det framgå vad aktiviteten förväntas uppnå och hur det ska mätas. Under *Ansvarig för aktiviteten* ska det framgå vem som säkerställer aktivitetens genomförande. Under *Start för aktivitet* uppges när aktiviteten ska påbörjas. Under *Slut för aktivitet* uppges när (om möjligt) aktiviteten ska vara avslutad.

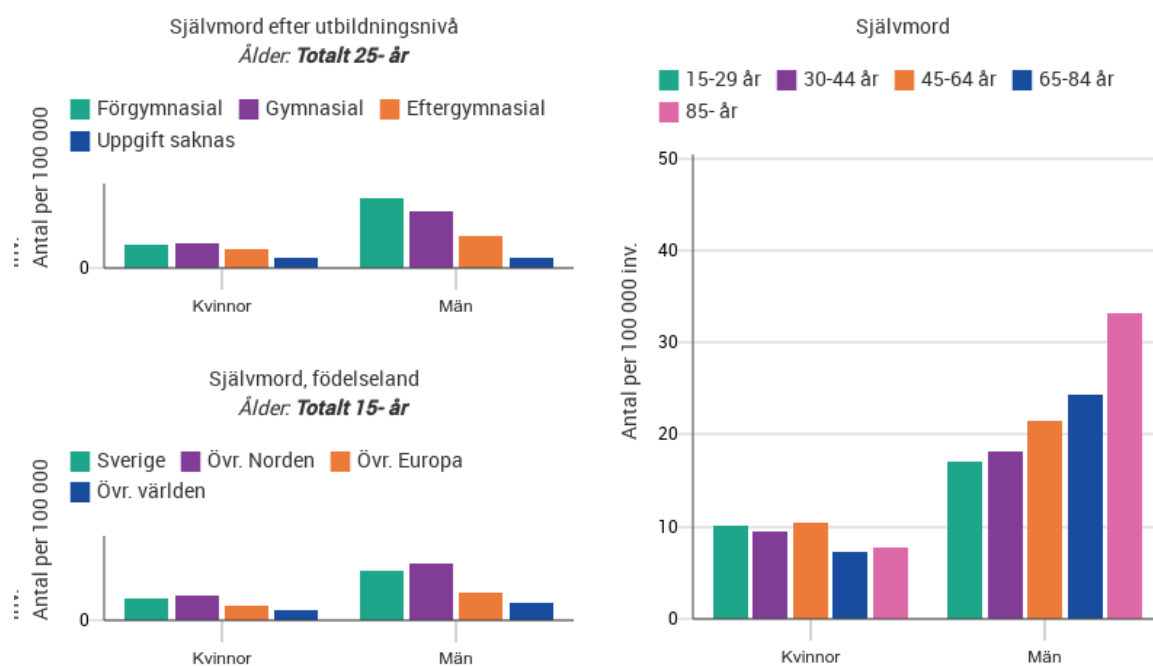
	Aktivitet	Målsättningar (inkl. mätmetod och målvärde)	Ansvarig	Startdatum	Slutdatum
1.					
2.					
3.					

Insatser för medarbetare

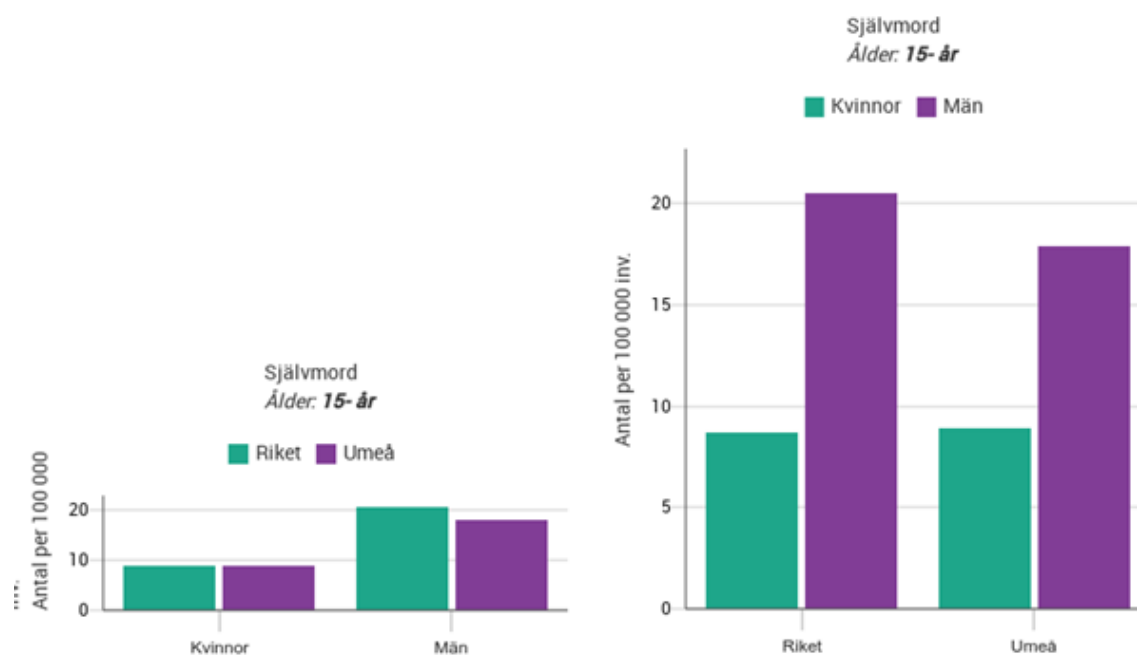
Under *Aktiviteter* ska det framgå vilka insatser som kommer att genomföras. Under *Målsättningar* ska det framgå vad aktiviteten förväntas uppnå och hur det ska mätas. Under *Ansvarig för aktiviteten* ska det framgå vem som säkerställer aktivitetens genomförande. Under *Start för aktivitet* uppges när aktiviteten ska påbörjas. Under *Slut för aktivitet* uppges när (om möjligt) aktiviteten ska vara avslutad.

	Aktivitet	Målsättningar (inkl. mätmetod och målvärde)	Ansvarig	Startdatum	Slutdatum
1.					
2.					
3.					

Bilaga 2: Lokal suicidstatistik Umeå⁵²

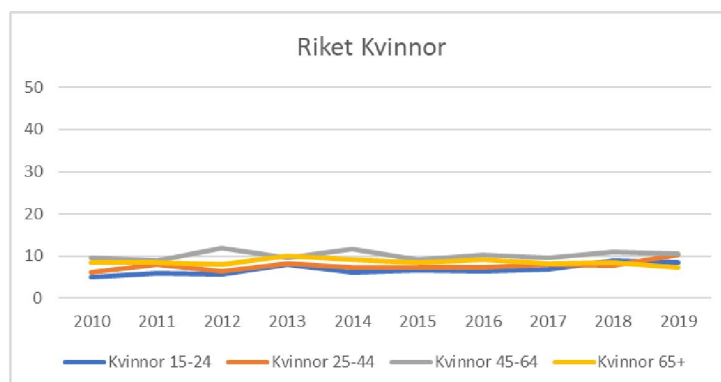
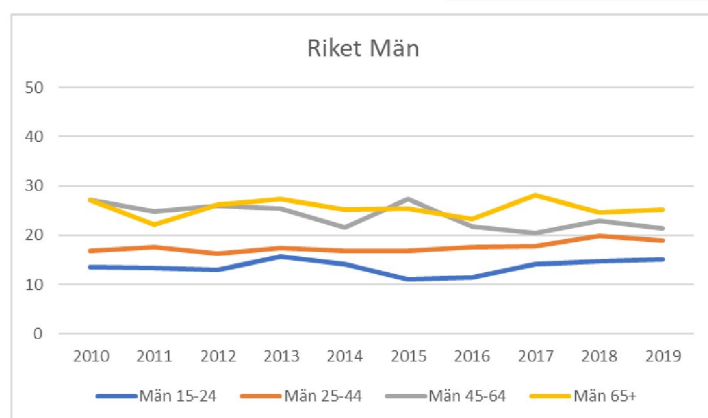
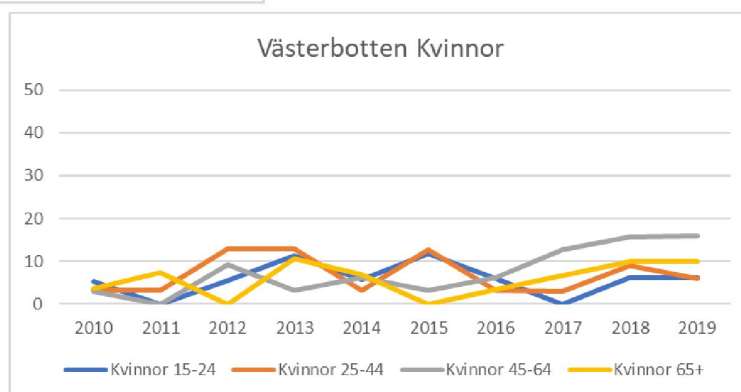
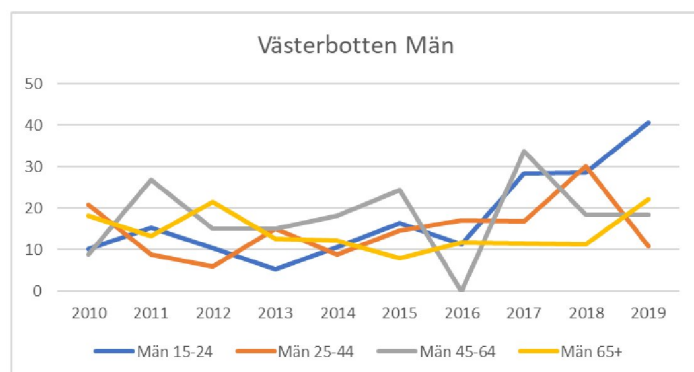
2019

2015-2019

⁵² Dödsorsaksstatistik Socialstyrelsen, Antal döda per 100 000, X60-X84 Avsiktligt självdestruktiv handling (själv mord)

Bilaga 3: Suicidstatistik Västerbotten och riket⁵³

⁵³ Dödsorsaksstatistik Socialstyrelsen, Antal döda per 100 000, X60-X84 Avsiktligt självdestruktiv handling (själv mord)

Bilaga 4: Lokala uppgifter om hälsa och mående från rapporter Umeå

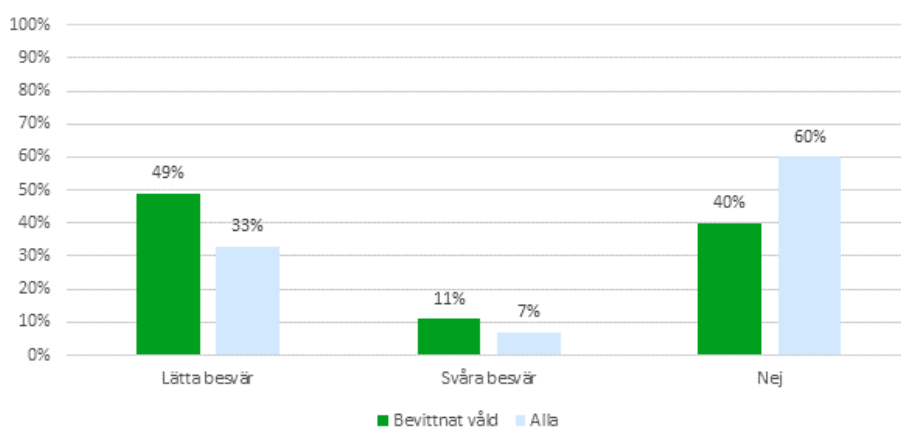
Våldets konsekvenser för hälsan⁵⁴

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) gjorde 2012 en riksrepresentativ befolkningsstudie på nationell nivå i syfte att undersöka utsattheten för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld bland kvinnor och män samt kopplingen till hälsa. Studiens resultat visar på en tydlig koppling mellan utsatthet för våld och fysisk och psykisk ohälsa senare i livet. De som utsatts för allvarligt våld uppgav symptom på depression, riskbruk av alkohol och tecken på PTSD i betydligt högre utsträckning jämfört med de som inte blivit utsatta för våld av allvarlig grad.

Kommentar: våldsutsatthet ger en direkt eller indirekt förhöjd risk för suicid i den mån psykisk hälsa är relaterat till suicidrisk. Våldsutsatthet kan utgöra en riskgrupp att undersöka vidare eller hålla mer under uppsikt. Mer statistik om hälsa och mående relaterat till våld finns att läsa under nedanstående data hämtad ur Jämlika liv 20.

Jämlika liv 20⁵⁵

Andelen som bevittnat våld mellan familjemedlemmar uppgår i högre grad att de har besvär med ängslan, oro och ångest. 49 procent av de som bevittnat våld svarar att de har lätta besvär och 11 procent uppgår att de har svåra besvär. Motsvarande siffror för den totala befolkningen är 31 procent respektive 7 procent.

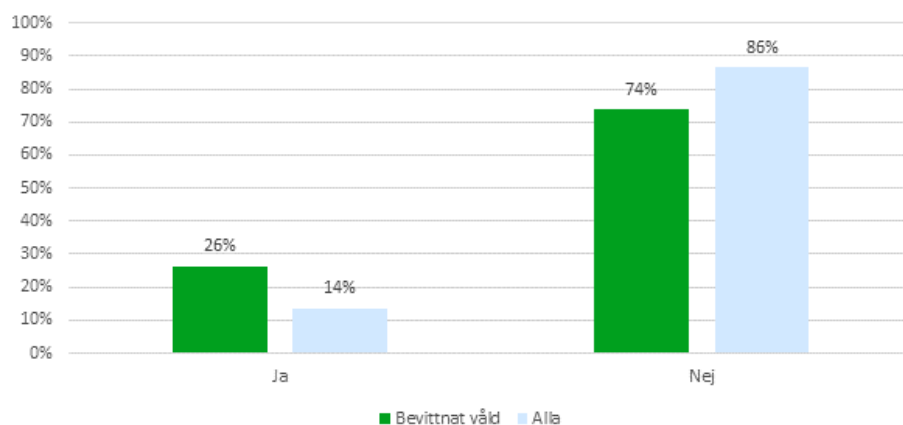
Figur 82. Har du besvär med ängslan, oro eller ångest? I kombination med bevittnat våld.

Datakälla: Jämlika liv 20

Den totala befolkningen har överlag en bättre sömnkvalitet jämfört med andelen som utsatts för våld. För svarsalternativet mycket bra ser svaren lika ut mellan grupperna, men individerna som utsatts för våld rapporterar i högre grad att de bedömer kvaliteten på sin sömn som dålig jämfört med den totala befolkningen totalt. Bland de individer som blivit utsatta för våld svarar 36 procent att de bedömer sin sömnkvalitet som ganska eller mycket dålig. Motsvarande siffra för den totala befolkningen totalt är 14 procent.

⁵⁴ Våldets konsekvenser för hälsan, publiceras i september 2021

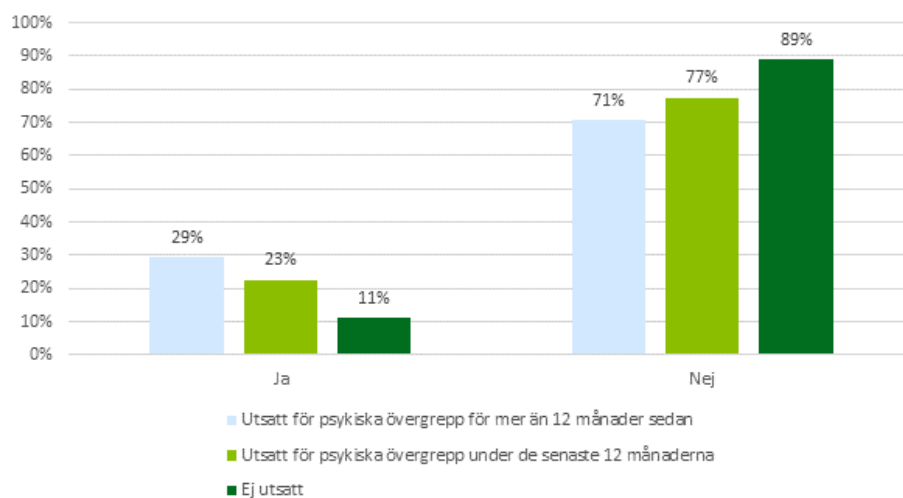
⁵⁵ Jämlika liv 20 – Hur mår Umeå kommuns invånare?

Figur 84. Har du ansett dig vara i behov av vård/hjälp på grund av psykisk ohälsa men ändå avstått från att söka vård/hjälp under de senaste 12 månaderna? I kombination med bevittnat våld.

Datakälla: Jämlika liv 20

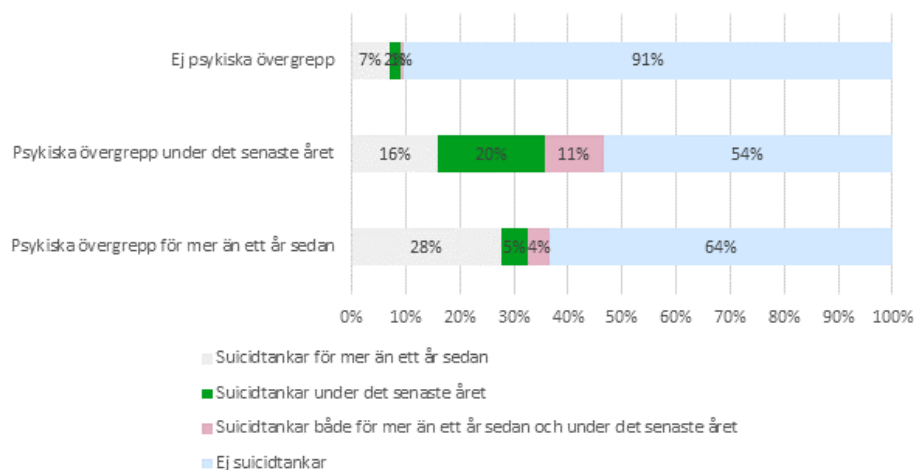
Drygt en av fem personer (23 procent) som utsatts för psykiska övergrepp under det senaste året uppger att de känt ett behov av att söka hjälp för psykisk ohälsa men avstått från det. Motsvarande siffra för gruppen som ej utsatts för våld är 11 procent.

Figur 85. Har du ansett dig vara i behov av vård/hjälp på grund av psykisk ohälsa men ändå avstått från att söka vård/hjälp under de senaste 12 månaderna? I kombination med utsatthet för psykiska övergrepp.

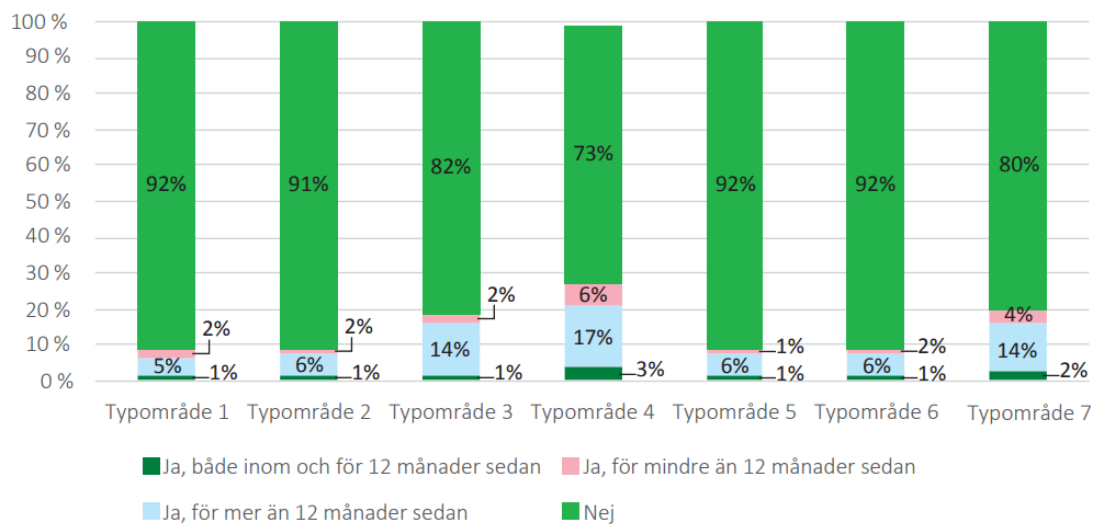
Datakälla: Jämlika liv 20

Andelen som blivit utsatta för våld uppger i högre grad att de har fått diagnosen depression av läkare. Totalt 31 procent av individerna som blivit utsatta för våld har någon gång diagnostiserats med depression av läkare. Motsvarande siffra för den totala befolkningen är 17 procent.

Figur 87. Har du någon gång blivit utsatt för någon form av psykiskt övergrepp? I kombination med suicidtankar.

Datakälla: Jämlika liv 20

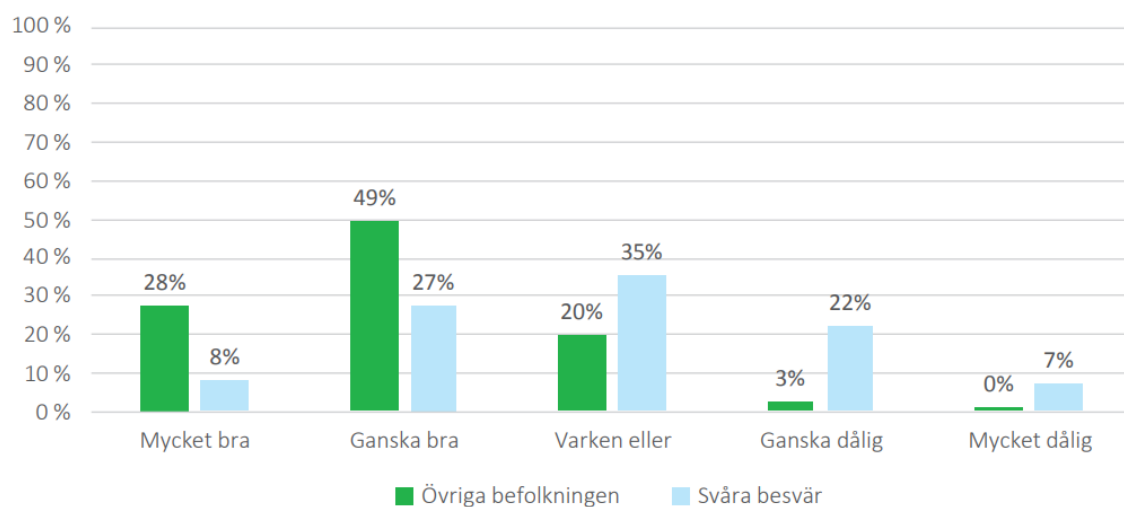
Figur 143. Har du någon gång allvarlig övervägt att ta ditt liv?

Datakälla: Jämlika liv 20

Typområde 3, 4 och 7⁵⁶ visar särskilt utsatta demografiska områden när det kommer till att ha övervägt att ta sitt liv, som bland annat visar en korrelation med hushåll med sämre ekonomiska förutsättningar⁵⁷

⁵⁶ Typområden svarar för olika geografiska områden i Umeå. Typområde 4 motsvarar Berghem sydost, Östra Ersboda, norra, Ålidbacken, Gimonäs industriområde, Ålidhem, södra, Ålidhöjd, Carlshem, västra, Mariehemshöjd, Olofsdal, Sjuksköterskeskolan, Anumarks omland. För en full redogörelse av vilka typområden svarar för vänligen läs bilaga 1 i Jämlika liv 20

⁵⁷ Figur 153 och 154 i Jämlika liv 20

Figur 161. Funktionsnedsättning. Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?

Datakälla: Jämlika liv 20

Hela 29 procent, eller cirka 2600 personer, med funktionsnedsättning och svåra besvär svarar att deras hälsotillstånd är dåligt eller mycket dåligt. Det kan jämföras mot cirka 3 procent av den övriga befolkningen som inte upplever några besvär.

Unga 22⁵⁸

20 procent av tjejerna och sex procent av killarna uppger att de sökt hjälp för mobbing eller psykisk ohälsa under de senaste tolv månaderna.

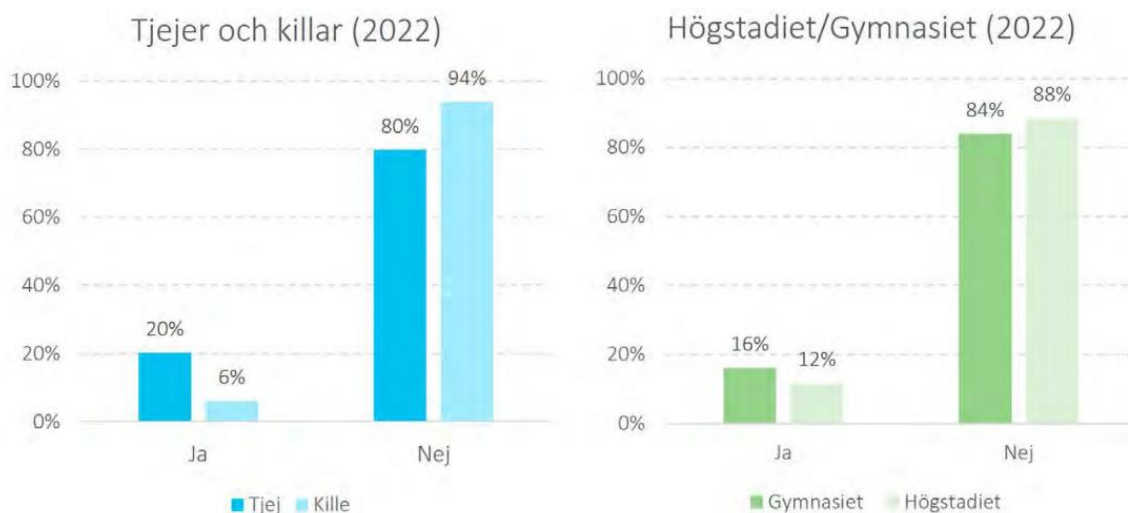

Diagram 68. Har du under de senaste tolv månaderna sökt hjälp för mobbing eller psykisk ohälsa? Efter kön.

Datakälla: Unga 22

Totalt uppger 915 personer att de sökt hjälp för mobbing eller ohälsa. 55 procent har sökt hjälp inom hälso- och sjukvården, vilket är det vanligaste alternativet. Det näst vanligaste alternativet är att söka

⁵⁸ Unga 22, 2023

hjälp hos sin mamma. 46% av tjejerna och två procent av killarna har angett det. Därefter har 40 procent svarat att de sökt hjälp hos elevhälsan.

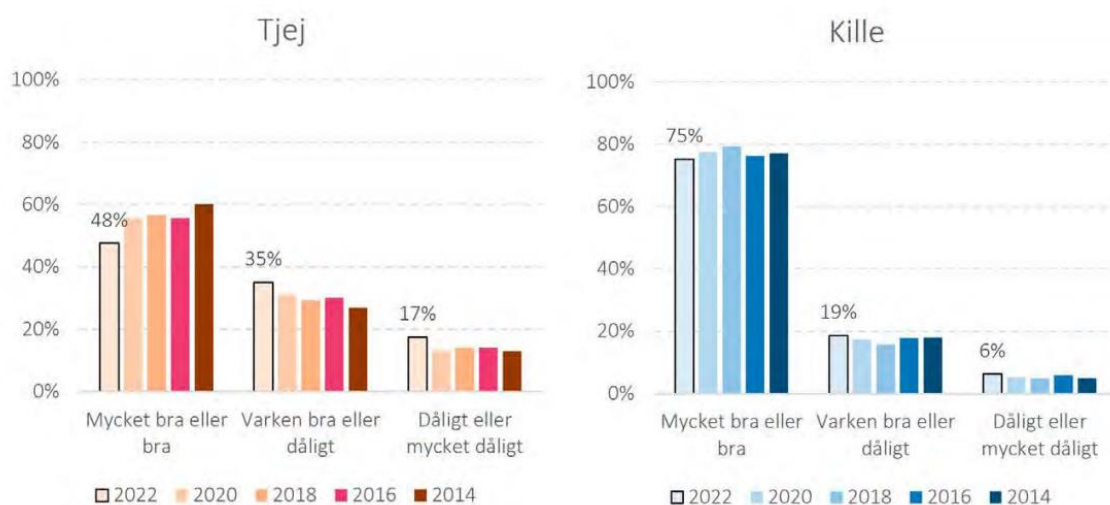

Diagram 66. Hur har du mått under de senaste tolv månaderna? Efter kön.

Datakälla: Unga 22

Knappt varannan tjej och drygt sju av tio killar säger att de mått bra eller mycket bra under de senaste tolv månaderna. Detta är en minskning jämfört med tidigare men en särskilt stor minskning bland tjejerna. Bland tjejerna har även siffrorna för de som mått dåligt eller mycket dåligt ökat. Bland killarna är andelen som mått dåligt eller mycket dåligt också något fler än tidigare.

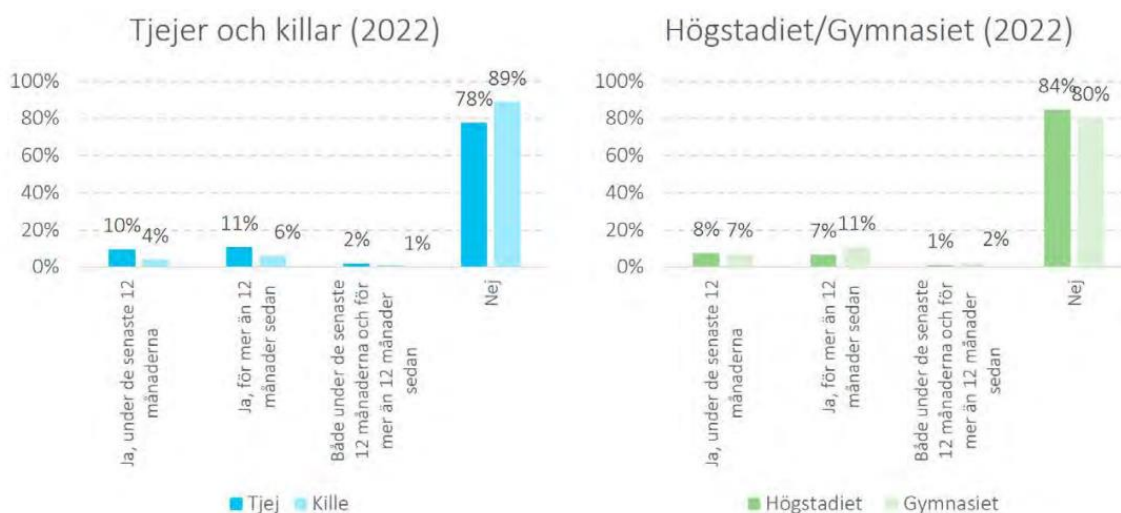

Diagram 68. Har du någon gång allvarligt övervägt att ta ditt liv? Uppdelat efter kön och ålder.

Datakälla: Unga 22

Tolv procent av tjejerna och fem procent av killarna har under de senaste tolv månaderna allvarligt övervägt att ta sina liv. Det motsvarar cirka 370 tjejer och 170 killar. Elva respektive sex procent har haft sådana tankar för mer än tolv månader sedan. Det är vanligare att man har sådana tankar på gymnasiet än på högstadiet.

Uppföljning av Handlingsplan suicidprevention 2025

Dokumentnamn: Uppföljning av Handlingsplan suicidprevention 2025	
Dokumentansvarig: Kevin P. Björnsdotter	Dokumentdatum: 2026-03-02

Ingress

Handlingsplan suicidprevention beslutades i KS 16 maj 2023. Den årliga sammanfattningen föredras i Umeå kommun på Individ-och familjenämnden som ägare av handlingsplanen samt kommunstyrelsens hållbarhetsutskott och skickas till kommunens övriga nämnder och företrädare för övriga organisationer i samverkansgruppen.

2025 var ett händelserikt år nationellt i fråga om suicidprevention. Bland annat antog regeringen en ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention *Det handlar om livet (2025-2034)*. Strategin involverar ett omfattande antal statliga myndigheter och indirekt förväntas strategin stötta arbete på lokal nivå bland annat genom riktade medel och kunskapsstyrning. Umeå kommun har tillsammans med merparten av länets kommuner medverkat i framställandet av en *Länsgemensam strategi för suicidprevention i Västerbotten* som antogs 2025. Det är min uppfattning att båda strategier harmoniserar väl med uppsatta mål och åtgärder i Umeås lokala handlingsplan. Jag tycker mig kunna se ett allt tydligare skifte i styrning av suicidpreventivt arbete i Sverige, från att hanteras till stor del som en vårdfråga till en uppfattning att många aktörer behövs hjälpas åt för att göra skillnaden mer märkbar för enskilda suicidala, efterlevande och anhöriga till närstående med självmordsnära beteende.

Lokalt i Umeå har fokus för 2025 legat på redan inslagna vägar med att etablera de arbeten som varit uppstartade med utgångspunkt ifrån Suicidprevention samverkansgrupp Umeå med tillhörande arbetsgrupper: Planeringsgrupp, Suicidprevention barn och unga, Förebygga suicid i fysisk miljö, Anhörig- efterlevandestöd och suicidutredningar, samt Suicidprevention samverkan blåljus. I Umeås lokalområde bedrivs en mångfaldig bredd av suicidpreventivt arbete utifrån beprövad erfarenhet och evidensbaserade åtgärder.

En lägesbild för arbete utifrån samverkan återges i nedanstående checklista av suicidpreventiva åtgärder och delar av det verksamhetsnära arbetet presenteras därefter i bilaga med aktivitetsplaner. Tillsammans bidrar alla aktörers arbete med viktiga pusselbitar till en helhet för att nå en bred effektspridning utifrån att suicid är att betrakta som en yttersta konsekvens av pågående lidande och utsatthet där lidandet kan uppstå i många av livets arenor.

- Kevin Björnsdotter, samordnare suicidprevention

Checklista suicidpreventiva åtgärder

Vart står vi i arbetet utifrån handlingsplanen? För att ge en överskådlighet av hur arbetet ser ut summerar planeringsgruppen en lägesbild av samtliga suicidpreventiva insatser beskrivna i Handlingsplan suicidprevention.

I nedanstående tabell presenteras målsättning och åtgärd från handlingsplanen. Under avsnittet kommentarer kategoriseras arbetet utifrån följande alternativ, eventuellt följt av närmare summering:

Mött på hinder, Vilande, Initierat arbete, Närmar sig mål, Mål uppnått - löpande arbete

Målsättning	Åtgärd	Kommentar
Det ska finnas en struktur för samverkan kring det suicidpreventiva arbetet	Uppstart och fortsatt arbete Suicidprevention samverkansgrupp Umeå	Mål uppnått - löpande arbete Från 2021 har lokala samverkan och åtgärdsområden hanterats i nätverket suicidprevention samverkansgrupp Umeå. Länsövergripande utvecklingsarbete hanteras bland annat i länssamverkan suicidprevention med tillhörande arbetsgrupper.
Genom befolkningsinriktade insatser stärka det suicidförebyggande arbetet genom förebyggande verksamheter	Särskilt uppmärksamma ett suicidpreventivt perspektiv inom annat förebyggande arbete som bedrivs	Initierat arbete Under 2025 har ett närmare arbete initierats med SLK med anledning att väva in det suicidpreventiva arbetet närmare kommunens programstyrning mm.
Att Suicidprevention samverkansgrupp Umeå fungerar som ett forum för	Att suicidprevention samverkansgrupp Umeå gemensamt behandlar fråga	Mål uppnått - löpande arbete, samt Initierat arbete
att öka medvetenheten om suicidrisker för gemensamma åtgärder	om att kartlägga riskzoner för suicid och tar fram en plan för vilka aktörer som ska kontaktas. Att suicidprevention samverkansgrupp Umeå gemensamt behandlar fråga om att sammanställa och analysera statistik för suicid.	Det gemensamma arbetet för ökad medvetenhet fortlöper, arbetet med att kartlägga riskzoner är att betrakta genomfört tills uppföljning är aktuell. Ägare av identifierade hotspots fortsätter med granskning och planering av insatser.

Att berörda verksamheter har möjlighet att identifiera behov av kunskap, samt har blivit medvetna om ansvar om möjligheter att arbeta suicidpreventivt. Att det finns kunskap inom verksamheterna om att identifiera risk för självmord samt en större benägenhet att våga fråga om suicidtankar	Inventera vilka behov av kompetenshöjning som finns inom den egna verksamheten. Dra nytta av de utbildningar som finns, exempelvis Aktion Livräddning och andra kunskapshöjande insatser. Ta del av och sprid kampanjer som syftar till att främja det suicidpreventiva arbetet (t.ex Stör döden). Sprida goda exempel, internt och externt. Inom ramen för den egna verksamheten uppmärksamma möjligheter att stödja utvecklingen av suicidpreventivt arbete	Närmar sig mål Många verksamhetsområden och aktörer har genomfört utbildningsinsatser för medarbetare och chefer. Fler aktörer är identifierade och en återkommande utmaning är att få in grundkunskaper om suicidpreventivt bemötande inom ordinarie anställningsprocesser.
Berörda verksamheter har identifierat samarbetsparter och ökat användningen av SIP för personer som befinner sig i förhöjd risk för att utföra suicidhandlingar.	Utveckla arbetet med SIP genom att öka personalens kunskaper om att använda SIP, att hålla i SIP möten samt vid behov ta fram kompletterande krisplan. Förstärk en trygg hemgång för de barn, unga och vuxna som varit inlagda på sjukhus för somatisk eller psykiatrisk vård och behöver stöd från kommunen när de skrivs ut. Se över rutiner och utvecklingsmöjligheter för samverkan med hälsocentraler och första linjen för barn och unga, utifrån riskfaktorer för suicid. Skolorna bör fortsätta sitt lokala arbete för beredskap och samverkan med andra instanser för att stödja elever som riskerar att bli långvarigt frånvarande.	Initierat arbete Utvecklingsarbeten relaterat till SIP inom Region Västerbotten och Umeå kommun är initierat och hanteras utanför Suicidprevention samverkansgrupp Umeå.
Berörda verksamheter uppmärksammar särskilda riskgrupper i högre grad och tillgodoser behov av kunskapshöjning genom en särskild utbildning	Att se över möjligheten för kompetenshöjning hos personal genom utbildning.	Närmar sig mål Ökade risker vid samsjuklighet eller multiutsatthet lyfts i merparten av befintliga utbildningsmaterial om suicidprevention.

Berörda verksamheter är extra uppmärksamma på vikten av ett gott bemötande av personer som kan befinna sig i särskild utsatthet för suicidrisk. Invånare som kommer i kontakt med verksamheten kan förvänta sig att bli likvärdigt och respektfullt behandlade utan att diskrimineras	Inventering av behov av utbildning i samtalsmetodik och bemötande. Användning av vägledning – att etablera rutiner för att följa upp personers upplevelser av verksamhetens utformning och bemötande.	Närmar sig mål Lokal inventering av behov om samtalsmetodik närmar sig mål. Möjligheter att arbeta utifrån identifierade behov varierar bland annat beroende av aktörs eller förvaltnings resursläge och verksamhetsplanering och insatser är föremål för
Att räddningstjänst tillsammans med polis, sjukvård och SOS alarm hittar en samsyn i samverkan vid hot om suicid	Att inventera regionala förutsättningar för samverkansformer och undersöka etablerade arbetssätt, förslagsvis Jönköpingsmodellen. Undersök möjligheter till gemensamma utbildningar för ökad tvärprofessionell samsyn där räddningstjänsten föreslås vara samordnare.	Fortlöpande utifrån mål Arbetsgrupp suicidprevention blåljus hanterar uppföljning och planering av gemensamma utbildningsinsatser i AOSP, avvikelshanteringar och uppföljning av gemensam rutin för blåljusverksamheter för hot om suicid-ärenden.
Chefer och medarbetare vet hur de ska agera vid risk för att en person ska begå självmord. Det systematiska kvalitetsarbetet ska säkra en utveckling av det suicidpreventiva arbetet, med fokus på medarbetare och efterlevande.	Ta fram rutiner, alternativt komplettera befintliga, för hur chefer och medarbetare ska agera vid risk för att en person/klient/brukare ska begå självmord, exempelvis inom verksamhetens rutiner om hot och våld. Ta fram rutiner, alternativt komplettera befintliga, för hur chefer och medarbetare ska agera vid risk för eller fullbordat självmord. Se över rutin för hur ett självmord/självmordsförsök av någon som är aktuell i verksamheten följs upp, i syfte att kvalitetsutveckla verksamheten. Inventera vilka andra verksamheter och organisationer som en suicidnära person kan få stöd från i akuta och icke-akuta ärenden. Skapa och sprid lättillgänglig information för både medarbetare och brukare med information om stöd, exempelvis telefonnummer till stödlinjer.	Initierat arbete Många verksamhetsområden och aktörer har sedan tidigare jobbat in rutiner, eller har under samverkansstiden av Suicidprevention samverkansgrupp Umeå utvecklat verksamhetsrutiner i huvudsak för stöd i hur medarbetare bör navigera uppfattade behov kring suicidtankar eller suicidnära beteenden. Rutinmallar och samtalsstöd anpassade för vuxna, minderåriga och chefer har tagits fram för att underlätta hantering. En återkommande utmaning är att implementera rutiner för att hålla kännedom aktiv för medarbetare. Ett pågående arbete är att tillgängliggöra mallar på förvaltningsspecifika intranätssidor för lämpligt stöd.

Berörda verksamheter har kunskap om hur suicidhandlingar hanteras och analyseras i nuläget och har identifierat eventuella utvecklingsbehov. Fler verksamhetsöverskridande analyser av suicid eller suicidförsök görs för att undanröja risker för att en liknande incident händer igen.	Genomför verksamhetsöverskridande händelseanalyser med exempelvis verksamhetsområde och hälso- och sjukvård.	Mål uppnått - löpande arbete, Region Västerbotten genomför lokala och breda händelseanalyser vid suicid. Inom Umeå kommun utreds suicid vid behov genom Lex Sarah och Lex Maria inom HSL verksamhet. Skola, BUP och socialtjänst har ett befintligt samarbete vid hot om suicid. Pågående utvecklingsarbeten för suicidutredning hanteras bland annat i länsarbetsgrupp efterlevandestöd och socialdepartementet efter slutbetänkande av suicidanalysutredningen som redovisades 1 okt 2024.
--	--	--

Bilaga: Summering aktivitetsplaner

Fler av handlingsplanens åtgärdsområden utgår från verksamhetsnära arbete med suicidprevention. Till uppföljningen tillfrågas samtliga företrädare i Suicidprevention samverkansgrupp Umeå omnämnda i Handlingsplan suicidprevention att återlämna aktivitetsplan där man ombeds fylla i tidigare, pågående och planerade insatser som involverar suicidprevention eller har en förväntad suicidpreventiv effekt. Av 40 tillfrågade företrädare har 12 återkommit med ifylld aktivitetsplan. Nedanstående tabell summerar insatser varav fördjupande beskrivningar finns att tillgå vid respektive länk där aktivitetsplanerna efter samtycke är delgivna i sin helhet. Kompletterande frågor eller beskrivningar hänvisas till samordnare i suicidprevention.

Verksamhet/förvaltning	Insats	Målgrupp	Status
Funktionshinderomsorg Stöd och omsorg Länk till aktivitetsplan			
	Tryckt broschyr stöd vid psykisk ohälsa	Allmänhet	2025
	Ledningssamverkan ReKo	Medarbetare	2024
	Öka genomförda SIP	Allmänhet, medarbetare	2024
	Samverkan brukar- och anhörigföreningar	Medarbetare och chef	2024
	Arbete nya Socialtjänstlagen	Allmänhet	2025
	Stärkt inflytande och delaktighet	Allmänhet	-
	Hjälteföreningen och hälsoteam utför hälsokontroller	Allmänhet	-
	Kraftverket verksamhet vuxna		-
	Förebygga vräkning		2026 -
	Utv arbete verkställa uppdrag, kvalitetsledningssystem mm	Medarbetare, allmänhet	-
	Rutin suicidprevention	Medarbetare	-
	Öka kompetens hos medarbetare utb MI, ESL mm	Medarbetare	-
IFO - Stöd och omsorg Länk till aktivitetsplan			
	Inventering fortsatt behov kunskapsförstärkning och rutinförfarande	Allmänhet	2026-2027
	Utbildning av tre verksamheter, suicidprevention medtas i årshjul	Medarbetare	2026-2027
För- och grundskolor kommunala Länk till aktivitetsplan			

	Samverkansrutin SAMSSS	Barn och unga	Uppstart 2023
	Samverkansforum HLT	Barn och unga	Fortlöpande
	Samråd vård och omsorg beredning barn och unga	Kommunerna och Region Västerbotten	Fortlöpande
	Strategisk samverkan barn och unga Umeå	Regionala och kommunala aktörer	Fortlöpande
	Samverkansform SSPF	Socialtjänst, skola, polis, fritid	Fortlöpande
	Insatser UVTS	Operativa och mobila team	Fortlöpande
	Utbildning läroplansarbete	Medarbetare	Fortlöpande
	Elevhälsoarbete	Skolelever	Fortlöpande
	Stödmaterial organisation och roller	Elevhälsa	Fortlöpande
	Likabehandlingsarbete	Verksamhet	Fortlöpande
	Hälsobesök	Förskoleklass, åk 4, 7 och åk 1 gym.	Fortlöpande
	Elevenkäter	Barn och unga	Fortlöpande
	Vägledning, elevers utvecklings mot målen	Barn och unga	Fortlöpande
	Närvaroteam	Tre personer som stöttar skolor	Fortlöpande
	Metodbok EMI	Elevhälsa	Fortlöpande
	Överlämning mellan stadier och skolformer	Elevhälsa	Fortlöpande
	Plan mot kränkande behandling	Medarbetare, barn och unga	Fortlöpande
	ANDTS plan mot alkohol, narkotika, tobak och doping	Medarbetare	Fortlöpande
	Intern rutin för skolpliktsbevakning granskola	Barn och unga	Fortlöpande
	Handlingsplan suicidrisk rektorer och skolpersonal	Barn och unga	Fortlöpande
	Handlingsplan suicidrisk elevhälsopersonal	Barn och unga	Fortlöpande
	Utb. Stör döden	Pedagoger	Fortlöpande
	Utb. Traumamedveten omsorg	Pedagoger	Fortlöpande
	Handlingsplan hedersrelaterat våld och förtryck	Verksamhet	Fortlöpande
	Krisplan	Verksamhet	Fortlöpande
	Samverkansteam specialistnivå	Barn och unga	Fortlöpande
	Konsultationsforum våld	Personal	Fortlöpande
	ÖK utökat mandat för skola att kalla till SIP	Berörda parter	Fortlöpande

	Öppen mottagning, stödsamtal	Elevhälsan	Fortlöpande
	Identifiera och ev. insatser mående medarbetarsamtal	Medarbetare	Fortlöpande
	Utbildnings och stödmaterial inkl stör döden och handlingsplaner för tidig upptäckt av suicidrisk	Medarbetare	Årligen utifrån behov
	Företagshälsovård	Medarbetare	Fortlöpande
	Utbildningsmaterial HR	Medarbetare, chefer	Fortlöpande
Gator och parker Länk till aktivitetsplan			
	Suicidpreventiva åtgärder på broar – utredning och prioritering	Allmänhet	2023-fortlöpande
	Samverkan gatudrift i genomförande av suicidpreventiva åtgärder	Allmänhet	2023-fortlöpande
Gymnasieskolor kommunala Länk till aktivitetsplan			
	Samverkansrutin SAMSSS	Barn och unga	Uppstart 2023
	Samverkan psykisk ohälsa	Ungdomsmottagning, gymnasieskolor, Ingången	Fortlöpande
	Samverkan	Skolor, barn och ungdomspsykiatri	Fortlöpande
	Samråd vård och omsorg beredning barn och unga	Kommunerna och Region Västerbotten	Fortlöpande
	Strategisk samverkan barn och unga Umeå	Regionala och kommunala aktörer	Fortlöpande
	Samverkansform SSPF	Socialtjänst, skola, polis, fritid	Fortlöpande
	Utbildning läroplansarbete	Medarbetare	Fortlöpande
	Elevhälsoarbete	Skolelever	Fortlöpande
	Hälsobesök Gy åk 1 och AGY åk 1	Barn och unga	Fortlöpande
	Elevenkäter Unga enkäten	Barn och unga	Fortlöpande
	Elevhälsans systematiska kvalitetsarbete	Rektor, undervisande lärare, elevhälsa	Fortlöpande
	Metodbok EMI	Elevhälsa	Fortlöpande
	Rutiner främja närvaro	Barn och unga	Fortlöpande
	Tvärprofessionella möten i elevhälsoteam	Elevhälsa	Fortlöpande
	Klassbesök elevhälsa	Barn och unga	Fortlöpande
	Elevaktivitetsstärkande grupper	Barn och unga	Fortlöpande

	Arbete med fokus på lärandemiljöer som främjar lärande, utveckling och hälsa	Barn och unga	Fortlöpande
	Insatser mot stress	Barn och unga	Fortlöpande
	Överlämningar från för- och grundskola	Barn och unga	Fortlöpande
	Plan mot kränkande behandling	Medarbetare, barn och unga	Fortlöpande
	ANTD plan mot alkohol, narkotika, tobak och doping	Medarbetare	Fortlöpande
	Handlingsplan suicidrisk rektorer och skolpersonal	Barn och unga	Fortlöpande
	Handlingsplan suicidrisk elevhälsopersonal	Barn och unga	Fortlöpande
	Handlingsplan mot hot och våld	Barn och unga	Fortlöpande
	Arbete mot risk och friskfaktorer utifrån hälsoenkäter och hälsosamtal	Barn och unga	Fortlöpande
	Utb. Stör döden	Pedagoger	Fortlöpande
	Handlingsplan våld	Elevhälsa	Fortlöpande
	UGS-övergripande Krisplan	Medarbetare	Fortlöpande
	Mentorsamtal	Barn och unga	Fortlöpande
	Fokussamtal elevenkäten	Barn och unga	Fortlöpande
	COSAFE, app vid krissituation	Barn och unga	Fortlöpande
	Samverkansteam på specialistnivå	Samordnas mellan kommun och region	Fortlöpande
	Ensamboendesamtal	Vid behov, elever åk 1	Fortlöpande
	Stödsamtal/Öppen mottagning	Barn och unga	Fortlöpande
	ÖK utökat mandat för skola att kalla till SIP	Berörda parter	Fortlöpande
	Identifiera och ev. insatser mående medarbetarsamtal	Medarbetare	Fortlöpande
	Företagshälsovård	Medarbetare	Fortlöpande
	Konsultationsforum våld	Medarbetare	Fortlöpande
	Handledning av elevhälsa	Medarbetare	Fortlöpande
	Chefsstöd suicidprevention HR	Chefer	Fortlöpande
Kriminalvården frivård			
Länk till aktivitetsplan			

	Punktinsats suicidprevention Norra Norrlands	Chefer	2023
	Utb. suicidprevention	Medarbetare	2023
	Rutin suicidprevention	Med arbetare	Fortlöpande
	Implementering rutin	Medarbetare	Fortlöpande
Kulturförvaltning Länk till aktivitetsplan			
	Hälsofrämjande och förebyggande arbete inom en rad områden utifrån grunduppdrag – beskrivning finns att tillgå på förfråga	Allmänhet	Fortlöpande
MIND Länk till aktivitetsplan			
	Stödjande samtal i Livslinjen chatt	Allmänhet	Fortlöpande sedan 2022
	Stödjande samtal äldrelinjen telefon	Allmänhet	2012-fortlöpande
	Stödjande samtal föräldralinjen	Föräldrar	Fortlöpande
	Mindhouse stöd i att hantera eget mående	Allmänhet	2021-2024
	Mind projekt främja hälsa stärka kunskaper	Unga	2024-2027
	Stödjande samtal i självmordslinjen	Allmänhet	Fortlöpande sedan 2015
	Kunskapsstöd digitalt	Föräldrar	2025-2026
SLK HR Länk till aktivitetsplan			
	Publicering intranätsida och utbildning	Chefer	Fortlöpande 1 gång per år
Suicide Zero Länk till aktivitetsplan			
	Påverkansarbete mediarapportering suicid	Allmänhet	Fortlöpande sedan 2022
	Samverkan medborgardialoger	Allmänhet	Fortlöpande sedan 2022
	Ljusmanifestationer och samverkan suicidpreventiva dagen	Allmänhet	Fortlöpande
	Livsviktiga snack-böcker till allmänhet	Föräldrar	Fortlöpande
	Kommunbarometern	Allmänhet	Vartannat (ojämnt) år
	Regionundersökningen	Region Västerbotten	2024
	Idrottshoppet	Barn och unga	2022-Fortlöpande

	Livsviktiga snack i skolan	Enskilda skolor Umeå	Fortlöpande
	Beslutsstöd rutiner	Skola och socialtjänst	Fortlöpande
	Påverkansarbete nationella stödlinjen mm	Allmänhet	Fortlöpande
	Utskick suicidprevention kunskap	50-85 år Västerbotten	2024-2025
	Tillhandahålla utb. våga fråga och våga fråga äldre	Medarbetare	Fortlöpande
	Utb. Våga fråga	Polis i Västerbotten	Fortlöpande
	Kontakt med samordnare för suicidpreventivt arbete och folkhälsa	Umeå kommun	Fortlöpande
Trafikverket Länk till aktivitetsplan			
	Byggnation och komplettering stängsel järnväg	Allmänhet	2025-2026
	Ny aktionsplanen för säker vägtrafik	Medarbetare	2025-2028
	Uppföljning målet om minskad suicid i transportområdet	Medarbetare	Fortlöpande sedan 2021
	Webbinarium suicidprevention i vägtrafiken	Medarbetare	Fortlöpande
Äldreomsorgsförvaltning Länk till aktivitetsplan			
	Suicidprevention anhörigstöd	Anhöriga	2024-Fortlöpande
	Verksamhetintroduktioner suicidprevention	Medarbetare	2023 - Fortlöpande
	Utb. Viktiga samtal om suicidprevention och riskgrupper	Medarbetare	2025 - Fortlöpande
	Handlingsplan suicidprevention	Medarbetare	Fortlöpande sedan 2021
	Utb. och metodstöd HR suicidprevention chefsansvar	Chefer	2023 - 2025
	Utb. och rutin suicidprevention kommunens lönesupport	Medarbetare	2023-2024
	Utb suicidprevention chefer under framställande	Chefer	2025
	Retroperspektiva samtalsgrupper	Enskilda allmänhet	2024-2025

Tjänsteskrivelse

2026-02-23

Individ- och
familjenämndens
arbetsutskott

Diariennr: IFN-2026/00015

Sammanträdestider individ- och familjenämnden 2027

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden sammanträder följande datum och tider under 2027.

Arbetsutskott <i>Tid: 8.30 - 12.00</i> Mötesrum KS	IFO-utskott <i>Tid: 13.15, starttiden är preliminär och kan komma att ändras vid behov</i>	Nämndsammanträde <i>Tid: 8.30 - 15.00</i> Mötesrum Stadshuset KS om inte annat anges
		Konstituerande sammanträde 7 januari (torsdag) kl 08.30-10.00 Stadshuset Esplanaden
13 januari	7 januari (torsdag) 13 januari 20 januari	27 januari
3 februari	3 februari 10 februari 24 februari	17 februari Umeå Folkets Hus
3 mars	3 mars 10 mars 24 mars 31 mars	17 mars
7 april	7 april 14 april 28 april	21 april Umeå Folkets Hus
5 maj	5 maj 12 maj 26 maj	19 maj Umeå Folkets Hus
2 juni	2 juni 9 juni 23 juni 30 juni	16 juni
	14 juli 28 juli	

Tjänsteskrivelse

Dnr: IFN-2026/00015

11 augusti	4 augusti 11 augusti 18 augusti	25 augusti
8 september	1 september 8 september 15 september 29 september	22 september Umeå Folkets Hus
6 oktober	6 oktober 13 oktober 27 oktober	20 oktober Umeå Folkets Hus
3 november	3 november 10 november 24 november	17 november Umeå Folkets Hus
1 december	1 december 8 december 22 december 29 december (tisdag)	15 december

- Studiebesöksdag 10 maj (måndag)
- Nämndens strategidagar 14-15 oktober (torsdag-fredag)

Beredningsansvariga

Rose-Marie Lång Bäckström, nämndsekreterare
Carola Knutsdotter, nämndsekreterare

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige
Individ- och familjenämndens ledamöter och ersättare
Berörda tjänstepersoner
Robert Röst

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Rose-Marie Bäckström
Nämndsekreterare

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

§ 32

Diariennr: IFN-2026/00015

Sammanträdestider individ- och familjenämnden 2027

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden sammanträder följande datum och tider under 2027.

Arbetsutskott <i>Tid: 8.30 - 12.00</i> Mötesrum KS	IFO-utskott <i>Tid: 13.15, starttiden är preliminär och kan komma att ändras vid behov</i>	Nämndsammanträde <i>Tid: 8.30 - 15.00</i> Mötesrum Stadshuset KS om inte annat anges
		Konstituerande sammanträde 7 januari (torsdag) kl 08.30-10.00 Stadshuset Esplanaden
13 januari	7 januari (torsdag) 13 januari 20 januari	27 januari
3 februari	3 februari 10 februari 24 februari	17 februari Umeå Folkets Hus
3 mars	3 mars 10 mars 24 mars 31 mars	17 mars
7 april	7 april 14 april 28 april	21 april Umeå Folkets Hus
5 maj	5 maj 12 maj 26 maj	19 maj Umeå Folkets Hus

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun**Protokollsutdrag**

Individ- och familjenämndens arbetsutskott 2026-03-04

2 juni	2 juni 9 juni 23 juni 30 juni	16 juni
	14 juli 28 juli	
11 augusti	4 augusti 11 augusti 18 augusti	25 augusti
8 september	1 september 8 september 15 september 29 september	22 september Umeå Folkets Hus
6 oktober	6 oktober 13 oktober 27 oktober	20 oktober Umeå Folkets Hus
3 november	3 november 10 november 24 november	17 november Umeå Folkets Hus
1 december	1 december 8 december 22 december 29 december (tisdag)	15 december

- Studiebesöksdag 10 maj (måndag)
- Nämndens strategidagar 14-15 oktober (torsdag-fredag)

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beredningsansvariga

Rose-Marie Lång Bäckström, nämndsekreterare

Carola Knutsdotter, nämndsekreterare

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige

Individ- och familjenämndens ledamöter och ersättare

Berörda tjänstepersoner

Robert Röst

Sida 3 av 3

Umeå kommun

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

Protokollsutdrag

2026-03-04

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Tjänsteskrivelse

2026-03-09

Individ- och familjenämnden

Diariennr: IFN-2026/00012

Återkoppling kurser och konferenser

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Ledamöter och ersättare i individ- och familjenämnden återkopplar från kurser och konferenser som de deltagit i.

Tjänsteskrivelse

2026-03-09

Individ- och familjenämnden

Diariennr: IFN-2026/00050

Övriga frågor 2026

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner informationen.

Ärendebeskrivning

Övriga frågor som anmäls vid godkännande av dagordningen tas upp och besvaras.

Tjänsteskrivelse

2026-03-09

Individ- och familjenämnden

Diariernr: IFN-2026/00014

Socialdirektören informerar 2026

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Karolina Lundqvist, socialdirektör, informerar om aktuella frågor inom stöd- och omsorg.

Tjänsteskrivelse

2026-03-09

Individ- och familjenämnden

Diariennr: IFN-2026/00013

Anmälan av delegerade beslut/anmälningssärenden individ- och familjenämnden 2026

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner redovisningen av delegationsbeslut och anmälningssärenden.

Ärendebeskrivning

Ärendebeskrivning

Redovisning av ärenden beslutade med stöd av nämndens fastställda delegationsordning samt redovisning av anmälningssärenden. Delegerade beslut för perioden 2026-02-01 t o m 2026-02-28 inom lagområdena SoL, LSS, LVU, LVM och övrig lagstiftning anmäls i enlighet med nämndens beslut 2024-01-24.

Anmälningssärenden

IFN-2026/00009 Val av ledamöter och avsägelser i individ- och familjenämnden

Sammanträdesprotokoll Kommunfullmäktige 2026-02-23 § 54 - Avsägelse Mia Winroth (M)

IFN-2025/00002 Årsbokslut och delårsrapporter individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag kommunstyrelsen § 23 2026-02-10

Bilaga 4. Uppföljning inriktningsmål och program 2025

IFN-2025/00207 Begäran om yttrande med anledning av ej verkställt beslut LSS 3.3.1-12504/2024

Dom från Förvaltningsrätten i Umeå mål 1979-25

Sekretessärende

IFN 2026/00110 Begäran om handlingar och information i individärende

Beredningsansvariga

Rose-Marie Lång Bäckström, nämndsekreterare

Umeå kommun
Kommunfullmäktige

Protokollsutdrag
2026-02-23

§ 54

Diariennr: KS-2026/00146

Avsägelse; ersättare i äldre- och familjenämnden och individ- och familjenämnden; Mia Winroth (M)

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att bevilja Mia Winroth (M) begärt entledigande från uppdragen som ersättare i äldre- och familjenämnden och ersättare i individ- och familjenämnden.

Kommunfullmäktige beslutar enligt förslag från valberedningen

att utse Monica Lundgren (M) till ersättare i äldre- och familjenämnden

att utse Josefin Gustafsson (M) till ersättare i individ- och familjenämnden.

Ärendebeskrivning

Mia Winroth (M) avsäger sig uppdragen som ersättare äldre- och familjenämnden och ersättare i individ- och familjenämnden.

Beredningsansvariga

Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till

Mia Winroth

Josefin Gustafsson

Monica Lundgren

Äldre- och familjenämnden

Individ- och familjenämnden

Lönesupport

Troman

Umeå kommun
Kommunfullmäktige

Protokollsutdrag
2026-02-23

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-02-10

§ 24

Diariennr: KS-2025/01087

Anvisning för nämndernas rapportering till kommunstyrelsen 2026

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att fastställa anvisning för nämnders rapportering till kommunstyrelsen 2026

att ge ekonomidirektör mandat att vid behov genomföra redaktionella ändringar i anvisningen och distribuera reviderad anvisning till kommunens nämnder.

Ärendebeskrivning

För att ge kommunfullmäktige insyn och möjlighet att hantera avvikelser sker rapportering från kommunstyrelse, nämnder och bolag till kommunfullmäktige via förenklad rapport för perioden januari-april, delårsrapport för perioden januari-augusti samt årsredovisning för hela föregående verksamhetsår.

Den anvisning som enligt förslag nu överlämnas till nämnderna behandlar tidplan, innehåll och utformning av respektive nämnds rapporter till kommunstyrelsen för verksamhetsåret 2026. De rapporter som nämnderna avger utifrån denna anvisning sammanställs och ligger till grund för den förenklade rapport som kommunstyrelsen överlämnar till kommunfullmäktige för perioden januari-april 2026, den delårsrapport som kommunstyrelsen upprättar och överlämnar till kommunfullmäktige för perioden januari-augusti 2026 samt den årsredovisning som kommunstyrelsen upprättar över perioden januari-december 2026.

Kommunstyrelsen ska även kontinuerligt följa upp nämndernas arbete med intern styrning och kontroll. Nämnderna ska därför tertialvis

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-02-10

rapportera status i arbetet med intern styrning och kontroll. Den anvisning som nu upprättats innefattar även beskrivning av hur denna rapportering ska ske.

Som en del i att förstärka kommunstyrelsens uppsiktsplikt pågår ett arbete med att utveckla kommungemensam uppföljning av risker och avvikelser. Styrdokument/styrsignaler inom uppsiktsområdet kan påverka den information som behövs från nämnderna. Kompletteringar av anvisningen inom detta område kan därför komma att genomföras under året, förslag till sådan komplettering tillställs KSNAU.

Beslutsunderlag

Anvisning för nämnders rapportering till kommunstyrelsen under 2026

Bilaga 1. Regler och anvisning för ombudgetering av investeringar bokslut 2026

Bilaga 2. Mall ombudgetering investeringar

Beredningsansvariga

Lina Renfors

Malin Blom

Urban Blomdahl

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till

Samtliga nämnder

Uppföljning inriktningsmål och program 2025

Beslutad av:
Kommunstyrelsen

Dokumenttyp:
Rapport

Diarienummer:
KS-2025/00492

Datum, paragraf för beslut:
2026-02-03 §

Dokumentansvarig:
Stadsledningskontoret,
Ekonomi och styrning

Bedömning inriktningsmål

Överblick

Inriktningsmål 1	Gör vi tillräckligt?
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050	
Inriktningsmål 2	
Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden	
Inriktningsmål 3	
Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv	
Inriktningsmål 4	
Umeå ska vara klimatneutralt till år 2040	

I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen.

Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

= Ja, det görs tillräckligt

= Nej, mer arbete krävs

= Nej, det behöver göras mycket mer

Program tillväxt

Inriktningsmål 1	Gör vi tillräckligt?
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050	
Fokusområden	
1. Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer	
2. Universiteten som tillväxtmotorer kvinnor	
3. Umeå ska vara klimatneutralt till år 2040	

I kolumnen ”Görs det tillräckligt” har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket mer

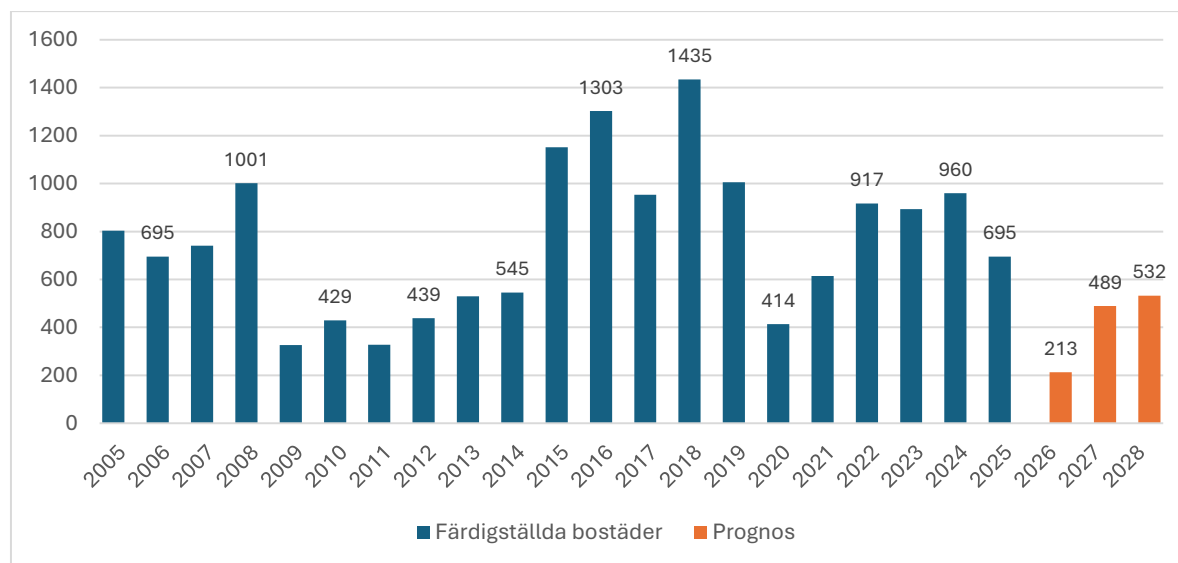
Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer

Umeå uppvisar fortsatt stark befolkningstillväxt och goda boende- och livsmiljöer i jämförelse med andra kommuner. Samtidigt som planeringskapaciteten har stärkts och den kommunkoncernövergripande samplaneringen utvecklats, ligger bostadsbyggandet fortsatt på en låg nivå inom samtliga bostadstyper, i linje med den nationella trenden. Den demografiska utvecklingen under senare år, med avtagande befolkningstillväxt och lågt barnafödande, tydliggör vikten av att planera för barnfamiljer, både ur ett bostadsförsörjningsperspektiv och som en förutsättning för den långsiktiga kompetensförsörjningen.

Sammantaget bedöms tidigare insatserna inte vara tillräckliga för att bemöta behovet av rätt bostadstyper och tillräcklig byggnivå i relation till tillväxtmålet och demografisk utveckling.

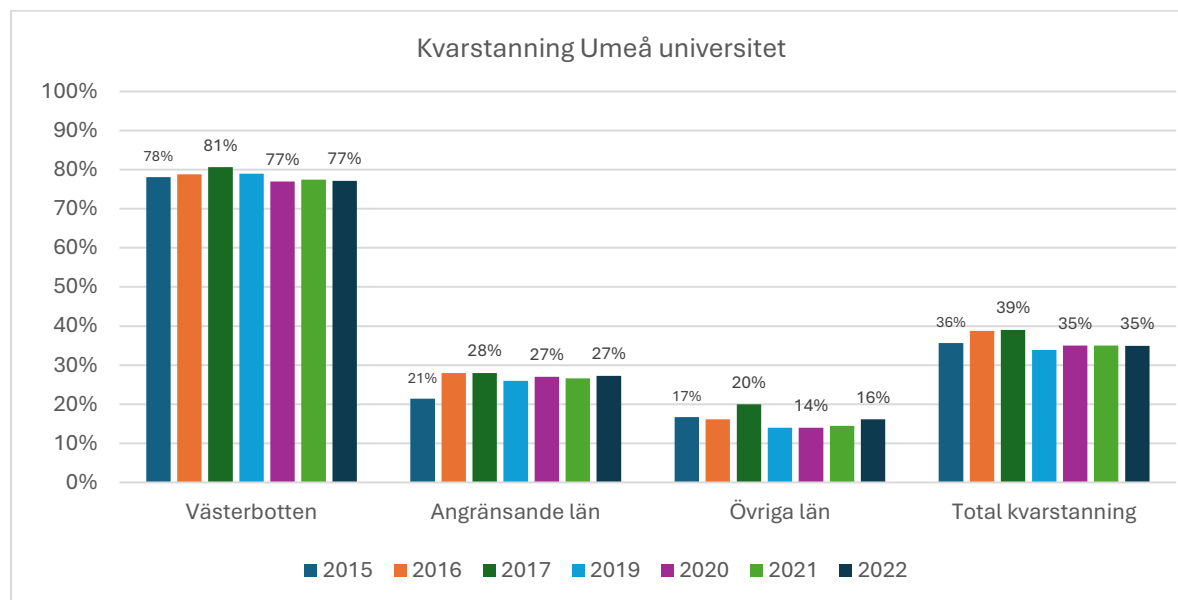
Uppföljning inriktningsmål och program 2025

2026-01-15

Universiteten som tillväxtmotorer

Umeå universitet är fortsatt ett av landets mest attraktiva lärosäten och hade höstterminen 2025 flest antagna studenter i Sverige. För att fullt ut stärka universitetets roll som tillväxtmotor behöver dock kvarstanningen efter examen öka, där tydligare kopplingar mellan utbildning och framtidens arbetsmarknad är en avgörande faktor.

Utvecklingen av Universitetsstaden mot en mer levande, integrerad och attraktiv stadsdel har påbörjats och är en viktig del i arbetet med att behålla och attrahera kompetens. Universitetet fungerar därigenom som en central tillväxtmotor genom att attrahera kompetens, stärka matchningen mot arbetsmarknaden och bidra till innovation.

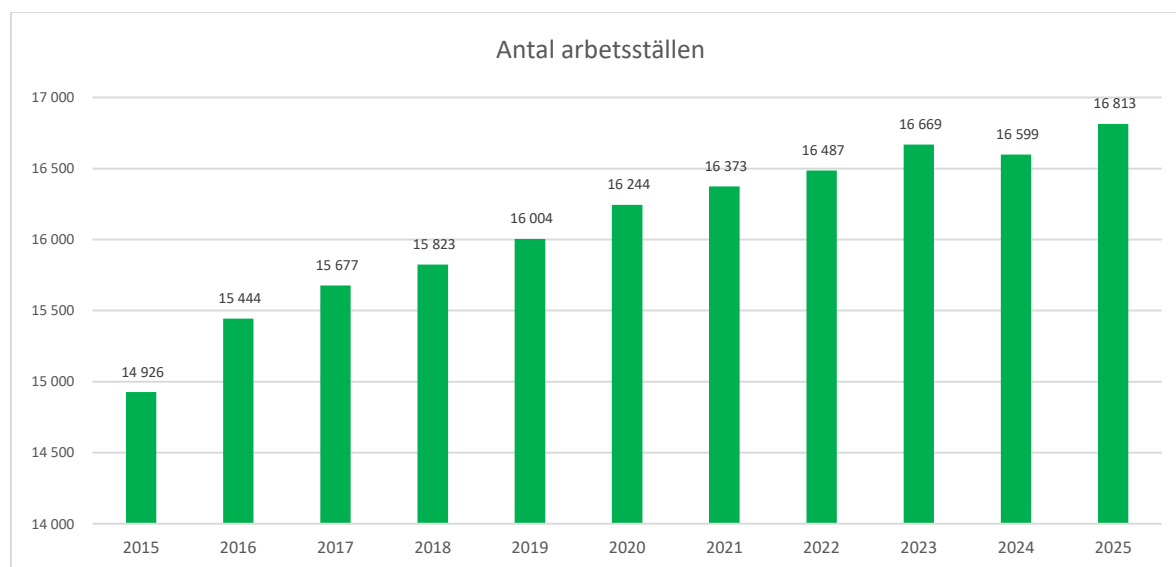
Trots hög attraktivitet i studentrekryteringen bedöms kvarstanningen efter examen och koppling till arbetsmarknad ännu inte vara tillräckligt stark för att fullt ut realisera universitetens potential som tillväxtmotor.

Etableringar och företagens tillväxt

Umeås näringsliv visar fortsatt styrka genom ett växande antal företag och en långsiktigt positiv demografisk utveckling i arbetsför ålder. Samtidigt har antalet anställda minskat något under 2025, vilket speglar en period av omställning snarare än försvagning.

Minskningen sker parallellt med nyetableringar och företagsförflyttningar och kan delvis kopplas till effektiviseringar, förändrade kompetensbehov och konjunkturella anpassningar. På kort sikt ryms mycket av utvecklingen inom stadens befintliga strukturer, men bristen på mark för industri- och handelsetableringar riskerar på sikt att begränsa Umeås tillväxtkapacitet. I ett längre perspektiv är utvecklingen av strategisk infrastruktur en grundförutsättning för tillväxt.

Trots ett växande antal företag bedöms tillgången till mark, strategisk infrastruktur och samordningen i etableringsarbetet ännu inte vara tillräckliga för att säkra långsiktig tillväxtkapacitet.

Utblick

Arbetet är nu i gång inom ordinarie processer för såväl utvecklingen av ett karriärcenter som den fortsatta utvecklingen av Universitetsstaden. Båda i linje med målet att stärka kopplingen mellan utbildning, arbetsmarknad och platsutveckling.

Programarbetet har konkretiserat behovet av ett koncernövergripande arbetssätt, med gemensam riktning, tydligare prioriteringar och fördjupad samverkan. Detta arbete har påbörjats och tar särskilt sikte på frågor om kvarstanning efter examen samt bostäder för barnfamiljer som strategiska förutsättningar för Umeås långsiktiga tillväxt.

Parallellt utvecklas samverkan inom tillväxtavdelningarna för att arbeta mer samlat och strategiskt med etableringar. Sammantaget innebär detta att flera av de identifierade utvecklingsområdena redan är under genomförande, där fortsatt samordning, uthållighet och gemensam prioritering är avgörande för att nå de övergripande tillväxtmålen.

Läs mer om program tillväxt på www.umea.se/programtillvaxt

Program social hållbarhet

Sammanfattning

Umeå kommun har en gynnsam position i arbetet med social hållbarhet. Sverige och Övre Norrland, där Umeå är största stad, rankas högt vad gäller social hållbarhet i EU-kommissionens EU Social Progress Index. Umeå kännetecknas av hög tillit mellan människor. Det främjar deltagande i demokratiska processer och socialt engagemang. Samtidigt syns tendenser till splittring och ökade klyftor. Det förebyggande arbetet av största vikt för att minska dessa problem.

Kommunens arbete för social hållbarhet grundar sig i värden som trygghet, tillit och gemenskap. Segregation, där människor med olika förutsättningar lever åtskilda, utgör därmed ett problem. Planeringen för socioekonomiskt blandade områden är dock en prioriterad fråga och arbetet med att främja trygga, tillgängliga och inkluderande boendemiljöer fortgår.

Umeå har generellt ett bra utgångsläge med låg brottslighet, låg otrygghet och relativt hög tillit till myndigheter. Det finns heller inga stadsdelar i Umeå som klassats som utsatta av polisen. Utmaningar kvarstår dock. Organiserad brottslighet är ett växande problem. Antalet ärenden gällande våld i nära relationer ligger på en fortsatt hög nivå, vilket kräver bättre samordning och ökade resurser.

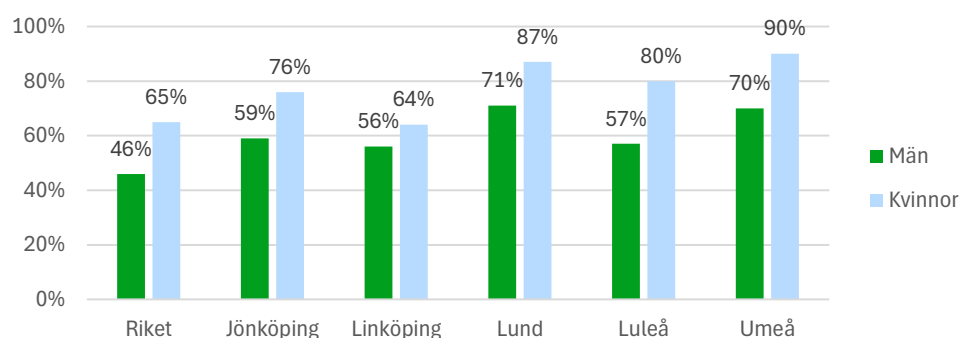
Vad gäller ungas livsvillkor är det en fortsatt hög nivå av avhopp från gymnasiet. Många avhopp kopplas till dåligt mående. Framför allt unga tjejer är ofta stressade och har problem med psykosomatiska symptom. Barnfamiljer har även generellt sett fått det svårare ekonomisk under de senaste åren.

Uppföljning inriktningsmål och program 2025

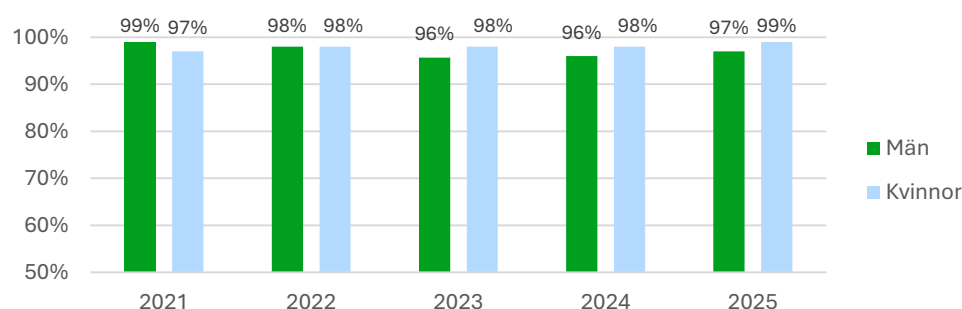
2026-01-15

Kommunens arbetskraftsdeltagande har minskat något och det finns grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Kompetensbristen i Umeå förblir också en utmaning. Flera verksamheter inom Umeå Kommun arbetar för att minska antalet personer i långvarigt utanförskap men det behövs bättre kännedom om situationen för dem som varken arbetar, studerar eller är arbetssökande.

Umeå kommun strävar efter att vara en bra plats att växa upp på, där alla ska ha jämlika villkor oavsett bakgrund. Mycket pekar också på att Umeå är en plats med goda förutsättningar att leva och verka. Fortsatt arbete behövs dock för att bibehålla och stärka kommunens sociala hållbarhet. Det är av stor vikt att fortsätta utökat samarbetet mellan kommunen och andra samhällsaktörer.

Sociala relationer och tillit - index 2024¹

Källa: Tillväxtverkets beräkningar, baserat på uppgifter från MUCF och Fohm

Kommunen är en bra plats att bo och leva på, andel, 2025²

¹ Indexet baseras på indikatorerna: Invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar, Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, Invånare 16–84 år med avsaknad av emotionellt stöd och sammanvägs till ett nyckeltal på en skala från 0 till 100.

² Andel som har svarat "Mycket bra" eller "Ganska bra" på frågan "Vad tycker du om din kommun som en plats att bo och leva på?" i SCB:s medborgarundersökning.

Källa: Medborgarundersökningen, SCB

Fokusområden program för social hållbarhet

Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

- *Umeå växer tryggt och säkert:* Tydliga tecken på att rekrytering av barn och unga pågår. Fördjupad samverkan behövs i det sekundär- och tertiärpreventiva arbetet.
- *Ett Umeå fritt från våld:* Våldsförebyggande arbete är fortsatt prioriterat, med särskilt fokus på våld i nära relationer och unga i riskmiljöer, där stärkt samordning bedöms som avgörande för framgång.
- *Motverka segregation och framväxten av utsatta områden:* Fortsatt problem med misstro mot myndigheter och utanförskap. Behov av bättre underlag och samverkan i arbetet mot segregation.

Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

- *Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering:* Arbetet pågår och är väl inarbetat. Behov av nya goda exempel för att flytta fram positioner.
- *Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling:* Arbeta med att medvetandegöra förutsättningar för kvinnor och män samt dess konsekvenser är ständigt pågående.
- *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra:* Yrkesverksamma som arbetar med våldsutsatta upplever ett stort behov.

Barns uppväxtvillkor

- *Barns och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas:* Arbeta pågår med dialog och demokratiutveckling. Det finns behov att fortsätta arbeta med att stärka ungas inflytande och delaktighet i skolan.
- *Motverka barnfattigdom:* Lägre andel barn i ekonomisk utsatthet än i riket. Barnfattigdom kräver fortsatt uppmärksamhet, särskilt i utsatta socioekonomiska grupper.
- *Förebyggande folkhälsoarbete:* Umeå ligger väl till nationellt, men ungas hälsa, rörelse, stress och våldsutsatthet kräver fortsatt fokus för stärkt folkhälsa

Boende och bebyggelsemiljö

- *Fortsätta arbetet med strategier för hållbar tillväxt för att stärka den sociala hållbarheten:* Planering har fortsatt för blandade miljöer och hållbara flöden utifrån stadsbyggnadsprinciper som främjar social hållbarhet i hela kommunen.
- *Stärka mötesplatser och överbrygga barriärer:* Arbeta med mötesplatser och lokal service som främjar social sammanhållning och motverkar barriärer i både stadsdelar och landsbygd har fortsatt.
- *Främja en socialt hållbar bostadsförsörjning och motverka hemlöshet:* Andelen barnfamiljer och unga som lägger en stor del av inkomsten på boendekostnader har ökat senaste åren.

Arbete och försörjning

- *Skapa förutsättningar för en ekonomisk jämlikhet och en högkvalitativ välfärd för livets alla skeden:* För att stärka ekonomisk jämlikhet krävs fortsatt fokus på utrikesföddas etablering, ungas skolgång och förebyggande insatser mot studieavbrott.
- *Särskilt stöd till de personer som står långt från arbetsmarknaden:* Fortsatta insatser krävs för att förbättra situationen för de som står långt ifrån arbetsmarknaden.
- *Åtgärder för att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter måste fördjupas och breddas:* Arbeta pågår med syfte att skapa arbetsplatser som är lika och tillgängliga för alla.
- *Motverka framväxten av ett skuggsamhälle och en ökad arbetslivskriminalitet:* Det finns behov av ökade insatser kopplat till skuggsamhället och den arbetskraftskriminalitet som finns.

Läs mer om program social hållbarhet på www.umea.se/programsocialhallbarhet

Program klimatneutrala Umeå

Sammanfattning

Det är tydligt att omställning pågår men att takten behöver accelereras betydligt för att uppnå antagna klimatmål. Omställningen är samhällsekonomiskt lönsam och för att öka takten krävs arbete med både strukturella förändringar och förändrade beteendemönster.

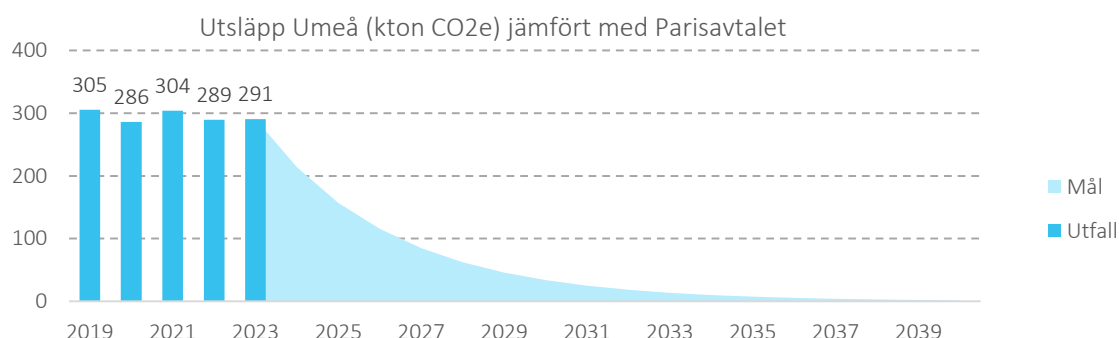
Under perioden januari–december 2025 har arbetet fortsatt med att konkretisera Umeås klimatambitioner genom att vidareutveckla åtgärdsförslag och projektportföljer som baseras

på tidigare scenario- och konsekvensanalyser. Fokus har successivt flyttats från planering till genomförande, med ökad betoning på att identifiera och prioritera insatser, säkra finansiering samt att realisera projekt som kan accelerera omställningen av samhällssystemen.

Eftersom omställningen av samhällssystemen i stor utsträckning kräver insatser bortom Umeå kommuns egen rådighet, fortsätter Umeå att stärka sitt arbete med samverkan och partnerskapsbyggande. Arbetet sträcker sig från lokala mobiliseringar inom ramen för klimatfärdplanen till aktiv medverkan i internationella initiativ såsom EU:s mission för 100 klimatneutrala och smarta städer. Denna flerskaliga samverkan är en förutsättning för att långsiktigt uppnå målet om ett klimatneutralt Umeå 2040.

Territoriella utsläpp

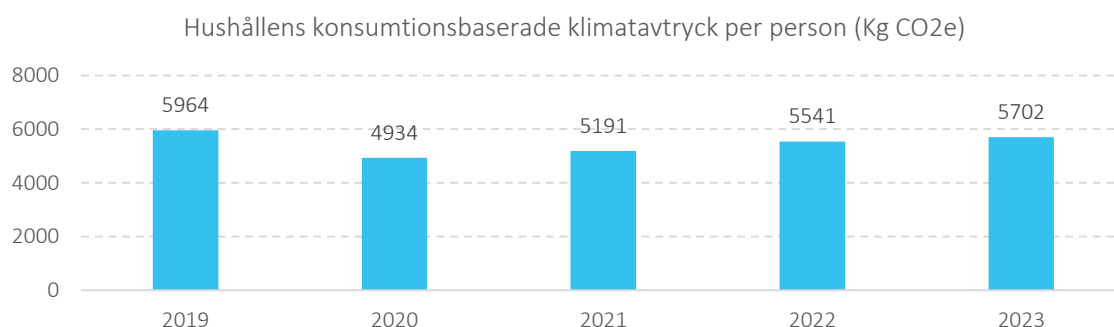
Umeås utsläpp uppgick 2023 till 291 kton CO₂e, vilket innebär en ökning från föregående år men samtidigt en minskning med 32 procent jämfört med 1990. Transportsektorn är fortsatt den största utsläppskällan och stod för 57 procent av de totala utsläppen.

För att nå målet om klimatneutralitet till 2040 behöver Umeå accelerera takten i utsläppsminskningen. Sedan 2019 har växthusgasutsläppen legat relativt konstant, vilket understryker behovet av kraftfulla åtgärder. Insatser inom flera sektorer pågår och utgör en viktig grund för klimatomställningen. För att öka takten krävs fortsatt utveckling inom fossilfria transporter, hållbar mobilitet, cirkulära flöden och hantering av återstående utsläpp.

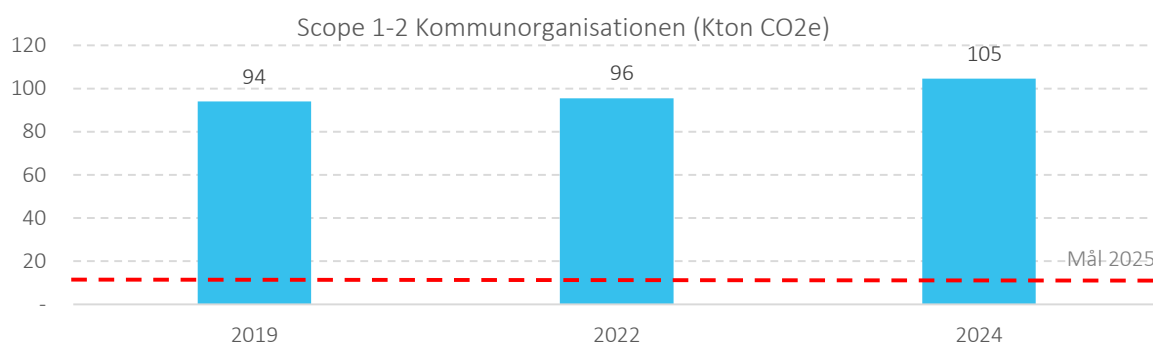
Konsumtionsbaserade utsläpp

Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp ökar.

Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp visar en ökande trend, vilket understryker behovet av kraftfulla insatser för att vända utvecklingen. Det handlar bland annat om att öka kunskapen om både privat och offentlig konsumtions klimatpåverkan, samt att utveckla nya arbetssätt som stödjer mer hållbara konsumtionsmönster.

Kommunkoncernens utsläpp uppgick till 105 kton CO₂e under 2024, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år. Ökningen berodde till stor del på att fjärr-värmesystemet behövde kompletteras med oljeeldning under den extremt kalla perioden i januari.

För uppnå målet om en klimatneutral kommunkoncern krävs att existerande planer nu omsätts i praktiken och samtidigt förstärks med ytterligare åtgärder. Arbetet behöver intensifieras med fokus på fossilfri uppvärmning, energieffektivisering och hållbara transporter, där minskade utsläpp från fordonsflottan är särskilt prioriterat. Det är genom en kombination av tekniska lösningar, styrning och investeringar som den nödvändiga utsläppsminskningen kan åstadkommas

Fokusområden

Transporter

Transportsektorn står fortsatt för den största andelen av Umeås utsläpp. För att uppnå klimatmålen behöver omställningen till fossilfria fordon och ökat hållbart resande accelereras ytterligare, genom exempelvis infrastruktursatsningar, beteendeförändringar och stöd till fossilfria transporter.

Bygg och anläggning

Energianvändningen i bostäder visar en positiv trend, men fler indikatorer behövs för att följa utvecklingen inom hela sektorn. Framåt krävs kraftfullare åtgärder för att öka användningen av klimatsmarta material och minska utsläppen från byggarbetsplatser

Energi, el och fjärrvärme

Umeås elproduktion är i stort sett fossilfri, men fjärrvärmens utsläpp ökade under 2024. Det krävs stärkt motståndskraft i energisystemet samt minskad användning av fossila bränslen per capita för att nå klimatneutralitet.

Cirkulär ekonomi

Mängden avfall minskar och sysselsättningen i sektorn ökar, men återvinningsgraden förblir låg. Nästa steg är att främja resurseffektiva affärsmodeller och cirkulära flöden i samverkan med näringslivet.

Övergripande insatser

För att öka takten i omställningen behöver Umeå kommun fortsätta utveckla finansieringsmodeller, portföljstyrning och fördjupa både den interna, tvärsektoriella samverkan och externa partnerskap på lokal, regional, nationell och EU-nivå.

Läs mer om program klimatneutrala Umeå på www.umea.se/programklimatneutral

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UMEÅ**

DOM
2026-02-23
Meddelad i Umeå

Mål nr
1979-25

SÖKANDE

Inspektionen för vård och omsorg
Avdelning sydöst

MOTPART

Umeå kommun

SAKEN

Ansökan om särskild avgift enligt 28 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

Umeå kommun Socialtjänsten	
Datum	2026 -02- 23
Dnr.	IFN-2025/00207

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten ålägger Umeå kommun att betala en särskild avgift om
67 000 kr till staten.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Individ- och familjenämnden i Umeå kommun beviljade en person insatsen särskilt anpassad bostad enligt 9 § 9 LSS från och med den 14 december 2023. Insatsen har rapporterats som ej verkställd till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

IVO yrkar i ansökan att Umeå kommun ska betala en särskild avgift enligt 28 a § första stycket LSS om 5 000 kr i månaden från och med den 2 januari 2025 till den dag beslutet verkställs, avslutas eller den dag domstolen slutligen avgör målet. IVO anför bl.a. följande till stöd för ansökan. Syftet med insatsen var att den enskilde skulle få en individanpassad bostad och ha fortsatt personlig assistans. Planen var att en flytt skulle ske i juli 2024. Av dokumentationen i ärendet framgår att den enskildes hjälpmedel tar mycket plats, vilket försvårat möjligheten att hitta en lämplig bostad. IVO:s sammantagna bedömning är att oskäligt dröjsmål uppstod sex månader efter att den enskilde önskade flytta. Kommunen har då haft över ett år på sig att verkställa beslutet innan det oskäligen dröjsmålet uppstod. I bedömningen har IVO tagit hänsyn till att den enskilde fått sina behov tillgodosedda under dröjsmålet. Likväl har dröjsmålet varit oskäligt långt och det framstår som att den enskilde har ett stort behov av en välanpassad bostad för att kunna fortsätta få stöd genom personlig assistans. Med hänvisning till den tid som den enskilde fått vänta kan dröjsmålet inte bedömas som ringa.

Umeå kommun anser att dröjsmålstiden ska sättas ner och anför bl.a. följande. Vid anvisning av anpassad bostad får den enskilde ett ordinärt hyresavtal hos gällande fastighetsägare. Boendekonsulenterna har anvisningsrätt för anpassade bostäder och bevakar aktivt fastighetsbolagens lediga lägenheter med redan utförda anpassningar i varierande former. Sedan en ny lag om bostadsanpassningsbidrag stiftades 2018 har personer som har beslut om annan särskilt anpassad bostad inte längre har rätt att ansöka om bostadsanpassning,

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UMEÅ****DOM**

1979-25

vilket har försvårat arbetet med att hitta lämpliga bostäder. För tillfället planerar kommunen inte för någon nybyggnation av anpassade bostäder. Nämnden har från att beslut fattades arbetat aktivt för att hitta en lämplig bostad till den enskilde utifrån dennes behov. Boendekonsulent har under perioden kontakt med företrädare. Erbjudandet som lämnades i juli 2025 står fortsatt kvar i väntan på bedömning av arbetsterapeut som bedömer lämplighet och möjlighet till vidare anpassningar. Med hänsyn till beskrivna omständigheter borde dröjsmålstiden skäligen kunna minskas.

IVO vidhåller sitt yrkande om en särskild avgift och anför bl.a. följande. Det aktuella beslutet är fortfarande inte verkställt och dröjsmålet bedöms utifrån den enskildes behov fortfarande som stort. Det har inte framkommit några nya uppgifter som utgör skäl för en ny bedömning av det oskäliga dröjsmål som har uppstått i ärendet. Inte heller i övrigt finns det skäl att ändra den bedömning som gjorts i ansökan om en särskild avgift.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Vad målet gäller**

Ett beslut om insats enligt LSS gäller omedelbart, vilket innebär att insatsen i princip ska tillhandahållas utan dröjsmål. Ett visst dröjsmål måste dock kunna accepteras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Särskild avgift ska bara åläggas om dröjsmålet har varit oskäligt.

Frågan i målet är om det finns grund för att ålägga Umeå kommun att betala en särskild avgift enligt 28 a - 28 b §§ LSS i enlighet med IVO:s ansökan. Detta förutsätter dels att kommunen inte inom skälig tid har tillhandahållit den beviljade insatsen, dels att det finns grund för att bestämma avgiften i enlighet med vad IVO anför i ansökan samt att det varken finns synnerliga skäl för eftergift eller är fråga om ringa fall.

Oskäligt dröjsmål

En kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt 9 § LSS som någon är berättigad till enligt ett beslut av en kommunal nämnd, ska enligt 28 a § första stycket LSS åläggas att betala en särskild avgift.

I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2007/08:43 s. 18 f.) anges att det inte kan anses rimligt att kommunen alltid ska kunna tillhandahålla en viss insats omedelbart. Det anges också att den tid som en nämnd skäligen bör få på sig alltid måste avgöras utifrån en individuell bedömning.

En enskild beviljades insatsen särskilt anpassad bostad enligt 9 § 9 LSS den 14 december 2023. Vid tidpunkten för IVO:s ansökan hade insatsen ännu inte verkställts. Förvaltningsrätten har, i föreläggande som kommunen tagit del av, informerat att förvaltningsrätten kommer att utgå från att insatsen fortfarande inte har verkställts om kommunen inte informerar om annat. Någon information om att beslutet verkställts därefter har inte inkommit. Förvaltningsrätten får därför utgå från att beslutet inte verkställts på över 26 månader. Kommunen har beskrivit på vilket sätt boendekonsulent arbetar med att verkställa beslut och av inlämnade journalanteckningar och epostkommunikation framgår att boendekonsulent löpande haft kontakt med den enskildes gode man. Dröjsmålet beror enligt kommunen på brist på bostäder av tillräcklig storlek och anpassning. I likhet med IVO bedömer dock förvaltningsrätten att platsbrist inte är ett godtagbart skäl till det långa dröjsmålet.

Den enskilde önskade att flytta in i juli 2024, och har därefter fått vänta på verkställighet i nästan 20 månader. Mot denna bakgrund bedömer förvaltningsrätten att oskäligt dröjsmål uppstått i ärendet. IVO har bedömt att oskäligt dröjsmål uppstod den 2 januari 2025, alltså sex månader efter att den enskilde önskade flytta. Kommunen anser att dröjsmålstiden ska sättas ner. Förvaltningsrätten anser dock inte att kommunen anfört några omständigheter

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UMEÅ****DOM**Sida 5
1979-25

som medför skäl att frånga IVO:s bedömning. I denna bedömning beaktar förvaltningsrätten att kommunen haft över ett år på sig att verkställa beslutet innan det oskäligen dröjsmålet uppstod.

Avgiftens storlek och eftergift

Enligt 28 b § LSS ska den särskilda avgiften fastställas till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor. När avgiftens storlek fastställs ska det särskilt beaktas hur lång tid dröjsmålet har pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara. Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall ska inte någon avgift tas ut.

Det oskäligen dröjsmålet uppgår hittills till nästan 14 månader (418 dagar) och kan enligt förvaltningsrättens bedömning inte betraktas som ringa. Särskild avgift tas normalt ut med ett belopp motsvarande den besparing som kommunen gjort under det oskäligen dröjsmålet med tillägg för en repressiv del om 25 procent (se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 3 april 2020 i mål nr 3045-18). Den aktuella insatsen skulle inte ha medfört någon kostnad för kommunen då insatsen gäller anvisning av en hyreslägenhet där den enskilde betalar hyresavgiften för bostaden till fastighetsbolaget. Kommunen har i yttrande till IVO uppgett att kommunen under dröjsmålstiden haft kostnader för personlig assistans. I likhet med IVO finner förvaltningsrätten att dessa kostnader inte ska räknas av eftersom denna insats skulle fortgå även i den särskilt anpassade bostaden. Dröjsmålet med att verkställa insatsen har således inte medfört någon kostnadsbesparing för kommunen. Detta utgör dock inte hinder mot att döma ut särskild avgift.

IVO har bedömt att den särskilda avgiften bör fastställas till 5 000 kr per månad. I denna bedömning har IVO beaktat att dröjsmålet är betydande och att den enskilde är i stort behov av insatsen. Enligt förvaltningsrättens bedömning får en avgift om 5 000 per månad anses skälig. Kommunen har heller inte invänt mot månadsbeloppet i sig. Eftersom insatsen inte är verkställd ska

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UMEÅ****DOM**

kommunen påföras en särskild avgift för tiden från och med den 2 januari 2025 till och med den 23 februari 2026 (dagen före denna dom). Det finns inte skäl att frånga IVO:s sätt att beräkna särskild avgift. Den särskilda avgiften ska därför fastställas till 67 000 kr (418 dagar /31 dagar x 5 000 kr). Några särskilda skäl att efterge avgiften har inte framkommit. IVO:s ansökan ska därmed bifallas och Umeå kommun ska åläggas att betala en särskild avgift om 67 000 kr till staten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (FR-03)

Patrik Södergren
Rådman

Målet har föredragits av föredragande juristen Ellen Norin.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

Tjänsteskrivelse

2026-02-19

Individ- och
familjenämndens
arbetsutskott

Diariennr: IFN-2025/00267

Konsulentstödda familjehem 25058

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner informationen.

Ärendebeskrivning

Individ- och familjenämnden får information i ärende upphandling av konsulentstödda familjehem.

Beslutsunderlag

Beslutsprotokoll A och B med bilaga utvärderingsprotokoll

Beredningsansvariga

Lina Henriksson, upphandlare

Beslutet ska skickas till

Lina Henriksson, upphandlare

Karolina Lundqvist
Socialdirektör

Lina Henriksson
Upphandlare

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Individ- och familjenämndens arbetsutskott

2026-03-04

§ 35

Diariennr: IFN-2025/00267

Konsulentstödda familjehem 25058

Förslag till beslut

Individ- och familjenämnden godkänner informationen.

Ärendebeskrivning

Individ- och familjenämnden får information i ärende upphandling av konsulentstödda familjehem.

Arbetsutskottets beslutsordning

Individ- och familjenämndens arbetsutskott beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Beslutsprotokoll A och B med bilaga utvärderingsprotokoll

Beredningsansvariga

Lina Henriksson, upphandlare

Beslutet ska skickas till

Lina Henriksson, upphandlare